דבר

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל
דבר
עתון פועלי ארץ ישראל
מיסדו ועורכו הראשון ברל כצנלסון ז"ל
מאוחד עם "למרחב"

היום בדבר

- חנה זמר, עליזה ולך, יוסי מלמן, דרור שרביט, אמיר אורן וזאב סטרומינסקי על ארועי השבוע
- טוני הלה מ"תיכון חדש". דיוקן / יעל פישביין
- עמוס עוז על לובה אליאב
- "משא" לספרות ולאמנות ו"דבר השבוע"

הטובות ביותר
מכונות לשיכפול מפתחות
COMPACT SM/20

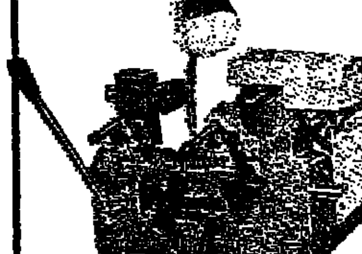

במחיר מבצע
ישירות מהיבואן.
טל. 03-379495

יום שישי, י"ד בתשרי תשמ"ז, 17 באוקטובר 1986 • גליון 18939
היום 64 עמודים כולל "דבר השבוע" • המחיר 1.20 ש"ח, באילת 1.04 ש"ח

מטוס של חיל־האוויר הופל מדרום לצידון; איש צוות אחד חולץ בידי מסוקים; חשש: השני – נשבה

מאת טלי ליכנר, הכתבת הצבאית של "דבר"

איש צוות חיל האוויר נעדר מאז אתמול אחר־הצהריים, בעת שמטוסו הופל, במהלך תקיפת חיל האוויר על יעדי מחבלים דרומית לצידון. הודעה נמסרה למשפחתו.

איש הצוות השני חולץ פחות משעתיים אחרי הפגיעה במטוס, בפעולה מהירה ונועזת של מסוקי קרב של חיל האוויר. כך מסר דובר צה"ל.

צה"ל ממשיך במאמצים מוגברים להתחקות אחר גורלו של אחד משני אנשי צוות ה"פנטום", שמטוסם הופל אתמול מעל יעד תקיפת חיל האוויר באיזור צידון.

הטייס שחולץ תוחקר ארוכות כמה פעמים בניסיון לדלות מידע רב ככל האפשר, שיבהיר את נסיבות הנפילה וישפוך אור על עקבותיו של חברו. כוחות של צה"ל בסיוע וגיבוי של ספינות חיל הים, סורקים בכל האמצעים את איזור צידון אך לפי שעה ללא כל תוצאות.

אתמול אחרי־הצהריים יצאו מטוסי חיל האוויר למשימת תקיפה של מה שמכונה "יעד בטבע", מאחז מחבלים בשימוש פת"ח, נאמני ערפאת, כ־4 קילומטרים דרומית־מזרחית לצידון, בקרבת מגדושה.

מאחז המחבלים כלל מחפורות לבני־אדם, בונקרים ומתקני ארטילריה. התקיפה, אף שתוכננה מכבר, נועדה להוות תגובה על הפיגוע ביום רביעי בערב ברחבת הכותל, והיתה גדולה מהרגיל. מטוסי חיל האוויר עמדו לבצע יותר מיעף אחד להשמדת המטרה.

מאחז המחבלים הזה בקרבת מחנות הפליטים הוא אחד ממערכת מורכבת ביותר של ביצורים ומוצבים לאימונים, לפעילות מקומית ולשיגור חוליות למשימות, שהקימו מחדש הפלשתינאים באיזור צור־צידון.

ארגון "אמל" השיעי איננו מאפשר אומנם חלק גדול מהפעילות הצפויה מתשתית כזאת, בכך שהוא שומר על ריכוזי המחבלים הללו מכל משמר, גם אם ממרחק מסויים, מתוך החשש להגדלת כוחם של הפלשתינאים במשוואת הכוחות המקומית.

(המשך בעמ' 2)

הנשיא מטיל היום על שמיר הרכבת ממשלה

מאת עליזה ולך, יוסי מלמן ויקיר צור מסופרי "דבר"

הבוקר בעשר יתייצב יצחק שמיר בלשכת נשיא המדינה חיים הרצוג. זה יטיל עליו את מלאכת הרכבת הממשלה, אותה יציג שמיר ביום שני בפני הכנסת.

התייעצותם של שרים בליכוד מסעיף "הצלת המסגרות של ראש הממשלה" לאחר השרים או "סגני־שרים" שיבשה אמש את החתימה על מסמך ההסכמות, שסלל את הדרך לפתרון "משבר הרוטציה" ותוותה את המשך הבירורים להיום.

בשעות הצהריים אתמול יישבו המערך והליכוד את חילוקי־הדעות ביניהם בכל הנושאים שהיו שנויים במחלוקת, ועל סמך ההסכמות שהושגו התקבלה ההחלטה שמשלחת המערך תלך אל הנשיא עוד אמש. אלא שבשעות אחרי־הצהריים התברר לראשי המערך, שמה שמוסכם על שמיר אינו מוסכם על שרים במפלגתו.

הסעיף הראשון מבין העשרה, הכלולים בנספח להסכם הקואליציוני החדש, קובע: "לא יועברו תחומי אחריות של משרדים לשר או לסגן־שר אלא בהסכמה בין ראש הממשלה לממלא־מקומו". ראשי המערך מחשיבים את הסעיף הזה במיוחד ורואים בו הישג במשא ומתן המייגע שניהלו לקראת השלמת הרוטציה.

נראה שגם בליכוד מייחסים לו חשיבות רבה. הוויתור שעשה שמיר לפרס בעניין זה עורר אתמול את מורת־רוחו של השר־בלי־תיק משה ארנס, הרואה עצמו נפגע מהפשרה. לפיכך ביקשו נציגי הליכוד לניסוח הנספח בשעות אחרי־הצהריים הפוגה עד השעה 8 בערב לשם התייעצות. אלא שזו לא הספיקה ליישוב המחלוקת הפנים־מפלגתית בליכוד, ואז ביקשו ראשיו ארכה נוספת עד השעה 10, שגם היא לא הספיקה בסופו של דבר, ובשעה 10 כינס שמיר בלשכתו שרים ומקורבים להתייעצות.

(המשך בעמ' 2)

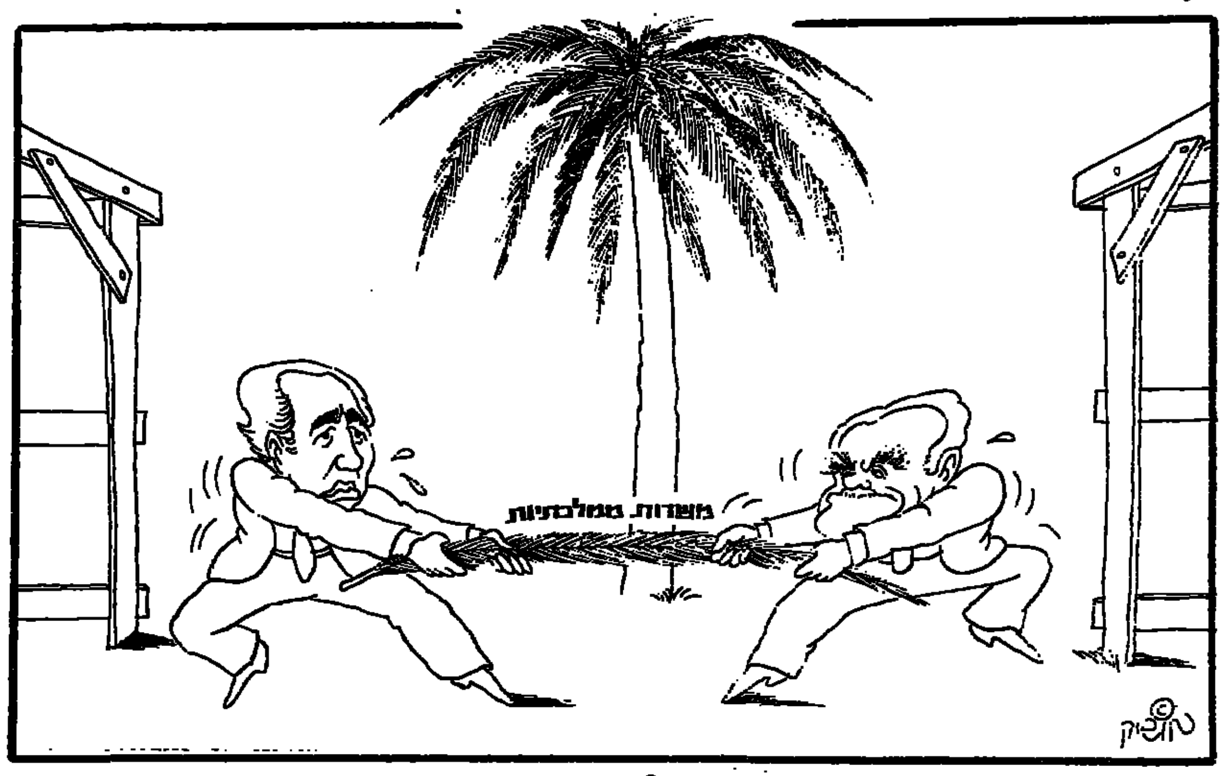

מתנות הפרידה של שמיר

מאת יוסי מלמן, מסופר המדיני של "דבר"

שר החוץ יצחק שמיר החליט להעלות בדרגה ערב עזיבתו את המשרד, עשרות עובדים של משרד החוץ.

שמיר הורה שלשום לכנס את ועדת המינויים שפעולתה התעכבה זה שבועות רבים ואשר יש בה רוב להנהלת המשרד ולמקורביו. הוועדה העניקה דרגות אישיות של שגריר, בין השאר, לאנשים הנחשבים למזוהים עם העמדות המדיניות של הליכוד. בין אלה שהוענקה להם דרגה זו, שגריר ישראל בצרפת עובדיה סופר, הקונסול הכללי של ישראל בניו־יורק משה יגר, הסמנכ"לים צבי קידר ודב שמורק ושגריר ישראל ליד מוסדות האו"ם בז'נווה, פנחס אליאב.

לעומת זאת, לא הוענקה הדרגה כמו לסמנכ"ל ישעיהו ענוג מעובדיו הוותיקים של המשרד, שהיה מועמד לקבלה. פקידים בכירים במשרד החוץ העריכו שאפשר כי מדובר בפעולת־נקם של הנהלת המשרד. המנכ"ל הפורש דוד קמחי שהשתתף בוועדה. קמחי האשים השבוע כמה מעובדיו הבכירים של משרד החוץ כי הלכו אל ראשי המערך וביקשו מהם לקבל תפקידים בתמורה על "נאמנותם לקו בעת תקופת הליכוד".

המשטרה: מאבטחי "גבעתי" עזבו משמרת לפני המועד; צה"ל מינה קצין בודק לפיגוע

מתיחות צה"ל־משטרה • 34 פצועים עודם מאושפזים; מצבם של שלושה קשה

מאת טלי ליכנר, נתן רועי, אוריאל בן־עמי ויעל אדמוני, מסופרי "דבר"

חיילי "גבעתי", שאבטחו את המחזורים בטקס ההשבעה בכותל, עזבו את משמרתם לפני המועד ואז אירע הפיגוע.

כך עולה מחקירה ראשונית של הפיגוע ההמוני ליד שער האשפות, שלשום.

גורמים בכירים במשטרה טענו אתמול, כי יחידה צבאית שהיתה אמורה לאבטח את חיילי חטיבת "גבעתי", שהשתתפו שלשום בטקס ההשבעה בכותל המערבי, עזבה את איזור שער האשפות כחצי שעה לפני הטלת הרימונים.

כוחות הבטחון בודקים כיווני חקירה שונים באשר למבצעי הפיגוע.

על־פי הערכת החוקרים מדובר בשניים עד שלושה צעירים, שיידו את שלושה הרימונים והצליחו להימלט מן המקום. מפקד משטרת ירושלים תת־ניצב יוסף יהודאי אמר אתמול, כי על־פי הערכתו באו מבצעי הפיגוע ברגל ולא במכונית, כפי שסברו תחילה, על סמך עדויות שונות של עד ראייה.

בעת הפיצוץ נבהלו בעלי רכב ערביים, המתגוררים בכפר סילואן הסמוך למקום הפיגוע, ונמלטו בבהלה. אתמול התברר, כי אחרים מן הנמלטים אינם מבוקשים עוד מסיבה זו.

לפי הערכת החוקרים הרימון מצומת דרך העופל ממרחק של כ־50 מ' לעבר החניה, ולא כפי שסברו תחילה, שהרימון נזרק מטווח קצר ביותר.

ככל הנראה נזרק הרימון מחצר הבית, הנמצא בצומת כביש הכניסה לחניון. לאחר שהשליכו את הרימונים התרחקו כנראה בריצה, למרחק כמה מאות מטרים, ושם כנראה המתינה להם מכונית, שאספה ומילטה אותם.

אתמול התברר כי דב פורת ז"ל, אביו של החייל עומר פורת, נפגע מרסיס קטן של רימון, שפגע פגיעה ישירה בעורק ליבו וגרם לאבדן דם רב ולמותו.

עוד התברר כי רק בדרך נס לא נגרם אסון כבד יותר של אבדן חיי אדם. שלושת הרימונים שנזרקו התגלגלו לאחר נחיתתם, נעצרו בין גלגלי אוטובוסים חונים, ובין גלגלי מכונית פיג'ו, שחנתה שם. הרימונים התפוצצו מתחת לכלי הרכב. גורם בטחוני העריך אתמול, כי אילו היו מתפוצצים בתוך הקהל הרב שהיה במקום, היו נהרגים עשרות רבות של בני־אדם.

בידי משטרת ירושלים נותרו עשרים עצורים. רוב העצורים הם ערבים תושבי מזרח־ירושלים וסביבתה.

מתיחות בצה"ל ובמשטרת ישראל

מפקד משטרת ירושלים אמר אתמול, כי אינו מתיימר לקבוע שהפיגוע היה יכול להימנע. ואולם, אלמלא טעויות שנעשו במערך האבטחה, אפשר שהאבטחה היתה מסוגלת למנוע פיגוע מסוג זה.

בצה"ל מונה קצין־בודק לבדוק את נסיבות טקס ההשבעה. הקצין הבודק יחקור, האם היו חריגות מנוהלי האבטחה הקבועים לאירועים

(המשך בעמ' 2)

ראש הממשלה מבקר אחד מפצועי הפיגוע בבי"ח שערי־צדק, אתמול (צילום: יעקב סער)

האחיות נמנעות מעיצומים בבתי־החולים עד יום ג'

מאת דנקה הריש, מסופרת "דבר"

מטה המאבק של האחיות החליט אתמול להימנע מכל העיצומים בבתי־החולים עד יום שלישי בשבוע הבא, על מנת לאפשר לאוצר לבחון את הצעתם החדשה בעניין קיצור שבוע העבודה. האוצר, בתמיכת ההסתדרות, ביקש מהאחיות לשמור על "שקט תעשייתי" במשך שבוע ימים לצורך בחינת ההצעה.

יו"ר האגף לאיגוד מקצועי חיים הברפלד – שהיה עם מזכ"ל ההסתדרות ח"כ ישראל קיסר בפגישה עם שר האוצר, לפני כינוס הצדדים למשא־ומתן אתמול – אמר בתום הישיבה ל"דבר": "יש תפנית. אני רוצה לומר בזהירות, שאני רואה אצל דוראי נכונות לבחון אפשרות לקיצור שבוע העבודה של האחיות אם יקוצר שבוע העבודה בשרות הציבורי".

הברפלד אומר, כי הממונה על השכר באוצר, הלל דוראי, לא הסכים אמנם להצעת האחיות אך גם לא דחה אותה. דוראי ביקש שהות של שבוע ימים לבחון את ההצעה, בתנאי שבפסק־זמן זה האחיות לא ינקטו בשום עיצומים. "ההסתדרות לא רואה עתה כל הצדקה לצעדים ארגוניים כלשהם של האחיות בבתי־החולים", ציין הברפלד.

מזכ"ל ההסתדרות מזהיר:

מנהל קרן פנסיה שיתנגד לאיחוד – יתבקש להתפטר

מאת חיים ביאור, מסופר "דבר" לענייני עבודה

"מנהלים של קרנות פנסיה ההסתדרותיות המתנגדים לתוכנית בדבר איחוד הקרנות יתבקשו לפרוש מתפקידם" – הודיע אתמול מזכ"ל ההסתדרות ישראל קיסר בישיבת הוועדה המרכזת.

תוכנית האיחוד, שנועדה להבריא את קרנות הפנסיה החולשות, אושרה לא מכבר בוועדה המרכזת ואולם רק שלוש מבין שבע הקרנות אישרו אותה על מנת לבצעה. הודעתו של קיסר נועדה ללחוץ על ההנהלות של הקרנות ה"סרבניות" ובעיקר "מקפת" ו"בתיב".

בתוך כך החליטה אתמול הוועדה המרכזת לשנות את שיטת החישוב של תשלומי הפנסיה ע"י הקרנות ההסתדרותיות. החל מאחד בינואר '87 תחושב הפנסיה על פי ממוצע ההכנסה של הגמלאי בשלוש השנים האחרונות לעבודתו. במקביל יופסק התשלום לפי "שיטת הממוצעים", המתבססת על ממוצע שכרו של העובד בכל שנות העסקתו.

ההחלטה לשנות את שיטת החישוב של הפנסיה התקבלה בעקבות דרישתם התקיפה של מספר ועדים ממקומות עבודה גדולים. יצויין, שההחלטה "עברה" ברוב קטן – 18 לעומת 14 חברי הוועדה המרכזת. יו"ר האגף לבטחון סוציאלי דב פלג וסגנו אברהם אחיעזרא נמנו עם המצביעים נגד ההחלטה.

בל"ל מקצץ מהשבוע הבא שכר 5 מהבכירים וכמה מישרות

ועדת הכספים תדרוש מהבנקים לדווח תוך חודש על משכורות המנהלים הבכירים

מאת יואב יצחק, משה גבע ושלמה קרסר, מסופרי "דבר" לענייני כלכלה

ועדת הכספים של הכנסת תדרוש מהנהלות הבנקים להמציא לה תוך חודש ימים את נתוני השכר של עשרת המנהלים הבכירים בכל אחד מהבנקים. כך הודיע אתמול יו"ר הוועדה, חבר הכנסת, הרב יצחק שפירא.

בדיון בוועדת הכספים שנערך בבית אסיה ונמשך חמש שעות, הופיע הפרופ' אריה גלוברזון, אשר מסר פרטים על מחקרו. לדבריו, מקבלים יותר מ־200 בכירים במערכת הבנקאית תלושי שכר כתובים בכתב־יד, במטרה לשמור על סודיותם. נגיד בנק ישראל פרופ' מיכאל ברונו, הוזמן לוועדת הכספים כדי לספק לחברים נתונים רשמיים אודות שכרם של הבנקאים.

במהלך הישיבה דרשו חברי ועדת הכספים לפרוס בפניהם את הנתונים הרשמיים, אולם מיכאל ברונו סירב, וטען, כי נתונים אלה מהווים סודיות בנקאית. מיכאל ברונו הותקף על־ידי אחרים מחברי הוועדה, שטענו, כי אינו נוקט עמדה ברורה בעניין זה.

ח"כ אריאל וינשטיין תקף בחריפות את נתוניו של גלוברזון וקבע שבלי משים הוא משמש כלי שרת בידי גורמים פוליטיים החפצים לערער את היציבות במשק. תגובת רמון: "וינשטיין משרת בלי משים את בכירי הבנקים הרוצים להמשיך ולהנוג על חשבון הציבור".

דירקטוריון בנק לאומי קיים אף הוא דיון סוער, שנמשך חמש שעות. הדיון התמקד, רובו ככולו, בסערה הציבורית סביב שכרם של המנהלים הבכירים בבל"ל, ובתדמית הציבורית הקשה שנוצרה נגדם. בתום הדיון הוחלט, כי החל מהשבוע הבא יקוצץ שכרם של חמשת הבכירים בבנק, ויצומצמו מספר מישרות הבכירים.

יצויין, כי במגעים שקיים בימים האחרונים נגיד בנק ישראל עם יו"ר דירקטוריון בל"ל אלי הורוביץ, דרש הנגיד לבדוק את גובה פיצויי הפרישה, שקיבל מנכ"ל בל"ל היוצא, ארנסט יפת. הדירקטוריון הבטיח לבדוק זאת. נודע כי יש אפשרות שהפיצויים יופחתו באופן רטרואקטיבי.

איש העסקים הירושלמי יוסף חכמי נחשד במעילה בארבעה מיליון דולר

יותר משנה וחצי לאחר שקיבל את הסכום, לא ברור מה עשה בו מנכ"ל חב' ח.ל.ב.מקרקעין

מאת יואב יצחק, סופרו הכלכלי של "דבר"

מנכ"ל חברת ח.ל.ב. מקרקעין, איש העסקים הירושלמי, יוסף חכמי, נחשד על־ידי המשטרה, כי משך ארבעה מיליון דולר מהחברה, ועד עתה לא החזיר, ולא נתן תמורה הולמת להברה.

בחקירה, המתנהלת ביחידה לחקירות הונאה בתל־אביב, התברר, כי לפני כשנה וחצי נרכשה השליטה בחברה על־ידי יוסף חכמי ושותפיו.

בעלי השליטה החדשים קיימו ישיבה, בה השתתפו יוסף חכמי, דב הריך ונציג נוסף, בה הוחלט למסור ליוסף חכמי ארבעה מיליון דולר, כדי שזה האחרון ירכוש עבור ח.ל.ב.מקרקעין, מגרש באיזור ירושלים. עד עתה, יותר משנה וחצי לאחר אותה ישיבה, לא ברור מה עשה יוסף חכמי ב־4 מיליון דולר שנמסרו לידיו.

נודע, כי בעקבות החקירה הוציאה המשטרה נגד איש העסקים הירושלמי יוסף חכמי צו עיכוב יציאה מהארץ.

יצויין, כי גם הרשות לניירות ערך מנהלת חקירה נגד החברה, בגין אי־מסירת הדו"חות הכספיים לבורסה ולציבור, ובגין הספיקות שנתגלו בעניין עסקי החברה. יצויין כי אי אפשר היה להשיג את תגובת יוסף חכמי. נדגיש כי המדובר ביוסף חכמי מירושלים, ולא ביוסף חכמי – מנכ"ל חברת "הפניקס".

אמו של דב פורת שנהרג בפיגוע בעצרת "גבעתי", אתמול בהלוויתו (צילום: י.פ.פ.א) סיקור ההלוויה בעמ' 3

בשיחה עם "דבר"

נסים: אין בכוונתי לבצע שום מינוי פוליטי באוצר

מאת שלמה קימר סופרו הכלכלי של "דבר" בירושלים

שר האוצר משה נסים אמר בשיחה עם "דבר", שאין בכוונתו לבצע מינוי פוליטי כלשהו לתפקידים במשרד האוצר.

השר אמר זאת בתשובה על שאלה בדבר המינויים הצפויים לתפקיד נציב שירות המדינה ולתפקיד הממונה על השכר באוצר. נסים הדגיש כי גם בעבר לא ביצע כל מינוי פוליטי, גם לא במשרד המשפטים, וכי בעניין זה הוא איתן בדעתו למרות הלחצים המופעלים עליו מצד גורמים במפלגתו. טרם נתקבלה ההכרעה בדבר המינויים לתפקיד נציב שרות המדינה אשר התפנה סופית עם פרישתו של אברהם נתן ונסיעתו ללונדון בימים אלה, לתפקיד הנספח הכלכלי של ישראל בבריטניה. השר שוקל עתה כמה אפשרויות, כאשר לטענתו, המינוי יהיה על בסיס הכישורים בלבד.

גם ההכרעה בדבר מינוי ממונה על השכר באוצר טרם התקבלה למרות שהלל דוראי אמור להתחיל בתפקידו כמנכ"ל המל"מ כבר ב־1 בנובמבר. לדעת שר האוצר, שני התפקידים האמורים רגישים מאוד, ועל כן דרושה זהירות רבה בבחירת מועמדים להם ומכאן גם העיכובים בהכרעה.

הצורך בהחלטה על מינויים לתפקידים אלה, עלה כבר לפני כשלושה חודשים.

משרד רה"מ לא העביר לצוות היועץ המשפטי חומר חיוני על השב"כ

מאת טובה צימוקי, סופרת "דבר" בירושלים

מסמכים חיוניים לחקירת השב"כ הסרים לצוות החקירה המשפטי המנתח את ממצאי המשטרה בנושא זה.

נודע, כי משרד ראש הממשלה לא העביר מסמכים חיוניים לניתוח צוות היועץ המשפטי לממשלה.

היועץ המשפטי לממשלה יוסף חריש אמר, כזכור, בתחילת השבוע, כי תוך שבועיים יכריע בתיק.

אבטחה קפדנית להשבעת טירוני השריון בלטרון

(ע). – טקס השבעה של טירוני חיל השריון נערך אתמול בצומת לטרון, למרגלות אנדרטת השריון לחללי החיל. בטקס נכח הרמטכ"ל רב אלוף משה לוי, שבירך את בוגרי הטירונות של חיל השריון.

הטקס אובטח בצורה קפדנית על ידי חיילים, שהקיפו את כל איזור האנדרטה.

ישראל תובעת ממצרים סגירת משרד אש"ף בקהיר

מאת יוסי מלמן, סופרו המדיני של "דבר"

ישראל תובעת ממצרים לסגור את משרד אש"ף בקהיר.

שגריר מצרים בישראל, מוחמד בסיוני, זומן אתמול למשרד החוץ בירושלים ושמע את דרישתה של ישראל. אחד הסמנכ"לים של המשרד מסר לשגריר את מחאת ישראל על כך שהודעת אש"ף, הנוטל על עצמו אחריות להתקפת הטירור בירושלים, נמסרה לעיתונאים בקהיר מפי נציג הארגון שם.

בפגישה אוזכר כי כבר בעבר הביעה ישראל את עמדתה באשר לפעילות משרד אש"ף בקהיר והזהות שמצרים מעניקה לו, דבר שאינו עולה, לדעת ישראל, בקנה אחד עם האווירה החדשה שמנסות ליצור שתי המדינות.

סופשבוע קריר וגשום

מאת אריה ארד, סופר "דבר"

מזג־האוויר קריר והסבכך מלווה משקע לסעם גשמים, צפוי בסוף השבוע בשל שקע ברומטרי, שהתנהגותו השבוע בשמי הארץ.

מנהל השירות המטאורולוגי, שמואל יפה, אמר אתמול לסופר "דבר", כי הקושי לדייק בחיזוי מזג־האוויר נובע הפעם מכך, שהשקע נוצר כאן ולא היה אפשר להתחקות אחר התנהגותו בטרם יגיע לארץ. היום יהיה מעונן ולקראת מחר בצהריים ייתכנו גשמים. הגשם עשוי להימשך גם מחר. עם זאת, קיימת גם הערכה, כי יהיה רק טפטוף "לא משמעותי" ואף זה בצפון בלבד. בין כה וכה מוסכם, כי מזג־האוויר יהיה קריר למדי והפכפך ביותר.

קדאפי: הקמתי צבא חשאי לחיסול הקיסרות האמריקאית

מאת אמיר אורן, סופר "דבר" בארה"ב

וואשינגטון (מיוחד ל"דבר"). – שליט לוב מועמר קדאפי אמר בראיון, ששודר אתמול ברשת אי.בי.סי., כי אכן בנה "צבא בין־לאומי חשאי", אשר "יחסל את הקיסרות האמריקאית".

בין השאר אמר קדאפי, כי "אם תמיכה במאבק עממי לשיחרור הוא טרור, אנו אכן אחראים למעשים כאלה" של אש"ף, ושל המחתרת בזימבאבוה ובנאמיביה. שר החוץ ג'ורג' שולץ "הוא יהודי. הוא ישראלי, הוא מנצל את אמריקה לטובת עמו", טען קדאפי. כן אמר, כי המדיניות האמריקאית דוחפת את לוב, כמו את קובה ואת ניקרגואה, לזרועות הסובייטים.

هكذا من الاصل

חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות • חדשות

בעזה היתה שביתה נרחבת אך המועסקים בישראל עבדו כרגיל

מאת דני צדקוני, סופר „דבר” בדרום

גוף חדש, דתי כנראה, „מרבאביטון אל אקצא” (שומרי הארמות הקדושות), שאינו מוכר לשלטונות, יזם את השביתה הגדולה, שהיתה אתמול בעזה, במחאה על מה שהתושבים קוראים התעללות הצבא בלשיים.

מאז השביתה הגדולה, שהיתה ברצועה לפני כחמש שנים, נגד גביית המע"מ, לא זכורה בשנים האחרונות שביתה בהיקף כזה. נסיונות שעשה המנהל האזרחי למנוע את פריצתה נכשלו. היחידים שלא נענו לקריאה לשבות היו הפועלים העובדים בישראל, שרובם יצאו כרגיל לעבודתם. רוב החנויות והעסקים ברצועה היו סגורים. בבתי-ספר אחדים התקיימו לימודים. בתי-ספר אחדים נסגרו, מחשש של הפרות סדר מצד התלמידים. במקומות שונים הובערו צמיגים.

כשהתברר שהשביתה נמשכת, יצא כוח של קציני ממשל, משמר הגבול, ומשטרה, בראשותו של סגן-ראש המינהל האזרחי, אל"מ עמי גגר, אל לב מרכז העסקים של עזה. הכוח הגיע לשם כשהוא מצוייד בכשילים, שרשראות ורתכת, והחל בפריצת חנויות ופתיחתן. חנויות אחרות נסגרו דווקא על-ידי המסגר הצבאי, שריתך אותן. אחד הסוחרים אמר, שהוא וחבריו נמצאים בין הפטיש והסדן. אם היו פותחים את חנויותיהם היו חושפים את עצמם לפגיעת הקיצונים, וכשהם סוגרים אותן הם נענשים על-ידי הממשל.

מן המנהל האזרחי נמסר, כי החיילים מתודרכים לפני שהם יוצאים למשימת החיפושים והסריקות, לא להשפיל ולא להתעלל בתושבים. מרבית החיילים הם אנשי סדיר צעירים, בעלי מוטיבציה, ומושפעים מהאווירה הכללית בארץ, בעקבות הפיגועים ביהודים, ולכן יתכן שפה ושם יש גם פגיעות שלא לצורך, ובניגוד להוראות.

ביקורת בחוגים פוליטיים על מדיניות ההפצצות בלבנון

מאת סופר „דבר” לענייני ערבים

מטוסי חיל-האוויר ביצעו אתמול תקיפה אווירית נגד בסיסים של המחבלים באיזור מחנה הפליטים מיהמיה שמדרום-מזרח לצידון.

סופרו המדיני של „דבר” מוסר, כי חוגים פוליטיים מתחו ביקורת על מדיניות ההפצצות של צה"ל בלבנון.

תחנות השידור בביירות דיווחו כי במקביל לכך הפגיזו ספינות של חיל-הים הישראלי מאיזור צידון יעדים של המחבלים. לפי דיווחים אלה, החלה ההתקפה האווירית על איזור מחנה הפליטים מיהמיה, שבו מתגוררים 25,000 פלשתינאים, רובם תומכי ערפאת, לקראת השעה 4 אחה"צ והיא נמשכה כ־40 דקות. ההתקפה התבצעה בשלושה גלים והשתתפו בה ארבעה מטוסים מסוג כפיר ופאנטום.

רדיו ביירות דיווח אמש שבהפצצות נהרגו לפחות תשעה אנשים ונפצעו יותר מעשרה, מתוכם כמה לוחמים שיעים. כתבים לבנונים באיזור צידון דיווחו, כי מטוסי חיל-האוויר הפריחו בלונים מיוחדים כאמצעי מיגון מפני אש נ.מ. שנורתה לעברם על-ידי המחבלים שהשתמשו בטילי כתף מטיפוס „סטרלה” (סאם 7). בהפצצה יורטו, לדברי תחנות השידור בביירות, בסיסים של מחבלים מנאמני ערפאת ובסיסים של ארגון „החזית העממית לשחרור פלשתין”. נזק רב נגרם למבנים שונים ביעדים אלה השוכנים בפרבריה הדרום מזרחיים של צידון.

כתבים דיווחו על התלקחות שריפות ביעדים שהופגזו ועל תנועה ערה של מכוניות כיבוי־אש ואמבולנסים שהוזעקו למקום כדי לחלץ את הנפגעים. אבו־ג'יהאד, ראש הזרוע הצבאית של הפת"ח, טען אמש ממקום מושבו הנוכחי בבגדאד שרוב הנפגעים מהפצצות מטוסי חיל-האוויר, מהפגזות של ספינות חיל-הים, ומירי של כוחות צה"ל שהונחתו מהאוויר באזור צידון – היו נשים וילדים. הוא ציין כי פעולת חיל-האוויר מאתמול רק תגביר את נחישות דעתם של המחבלים להמשיך לבצע פיגועים נגד „מטרות צבאיות בישראל ובשטחים”, בהתאם למדיניות הנוכחית שעליה החליטה הנהגת אש"ף. יצויין שאבו-ג'יהאד נבחר בשבוע שעבר לתפקיד ראש המחלקה הצבאית של אש"ף ולחבר בוועד הפועל של הארגון, בנוסף לתפקידיו הנוכחיים. יאסר ערפאת הורה אמש לנציג אש"ף באו"ם, לביב טרזי, להגיש תלונה דחופה למועצת הבטחון „על הטבח” שביצעו מטוסי חיל-האוויר נגד תושבי מחנות הפליטים באזור צידון. משקיפים אש"פים ולבנוניים טענו אמש כי תקיפת מטוסי חיל-האוויר היתה פעולת תגמול ישראלית על הפיגוע החבלני שאירע שלשום באיזור הכותל המערבי.

הנשיא מטיל היום על שמיר הרכבת ממשלה

(המשך מעמ' 1)

תפקיד התת־שר אינו סעיף בנספח

יצויין, כי יצירת תפקיד התת־שר לשר החוץ, המחייבת חקיקה מיוחדת ונועדה למצוא פתרון לקרבתו של יוסי ביילין אל שר החוץ שמעון פרס, אינה סעיף בנספח החדש. אולם יוסי ביילין יעבור למשרד החוץ וישמש כמרכז צוות היועצים של שמעון פרס, ובאישור היועץ המשפטי לממשלה, יהנה בפועל ממעמד זהה לזה של סגן שר. לעומת זאת, מעוגן מעמדו של מודעי בנספח: „ח"כ יצחק מודעי יכהן בממשלה כשר בלי תיק. השינוי במעמדו ייעשה אך ורק בהסכמה מוקדמת בין ראש הממשלה לממלא-מקומו”. סעיף זה בא להבטיח שמודעי לא ימונה באופן אוטומטי לשר המשפטים כעבור חודשיים, כפי שחששו במערך.

בסעיף הנוגע למינוי השגריר בוואשינגטון, המכשול הגדול ביותר שהוצב בדרך להשלמת הרוטציה, נאמר, שהמועמד יוצע לממשלה על-ידי שר החוץ, בהסכמת ראש הממשלה. „שר החוץ יציע מועמד או מועמדים, והסכמת ראש הממשלה תינתן לא יאוחר משלושה חודשים מהיום”.

כל שאר הסעיפים היו מוסכמים על פרס ושמיר עוד בערב יום הכיפורים, והם נוגעים בעיקר להבטחת מעמדו של פרס אם כיו"ר ועדת השרים לענייני ירושלים, או כיו"ר „קרן הנגב”, או למעורבותו בקביעת סדרי-היום של ישיבות הממשלה בתקופת המעבר שאחרי הבחירות הבאות, ועד להקמת ממשלה חדשה.

בתגובה להסכם שהושג בתום פגישה בין ראש הממשלה היוצא שמעון פרס לראש הממשלה הנכנס יצחק שמיר אמר אמש שר הכלכלה והתיכנון גד יעקובי, כי: „הסיכום הוא פשרה הוגנת שתאפשר לממשלת האחדות הלאומית לתפקד, ומבטיח הידברות והשפעה הדדית בתחום הכלכלי. השר יעקובי הזכיר, כי הוסכם כבר לפני ימים אחדים על הקמת פורום של ארבעה שרים, פרס-שמיר-נסים-יעקובי, שיוכלו לדון בנושאים כלכליים שנויים במחלוקת.

המשטרה: מאבטחי „גבעתי” עזבו משמרת

(המשך מעמ' 1)

כאלה, והאם יש פגם בנוהלים כמות שהם.

סופר „דבר” לענייני משטרה מציין, כי המשטרה מבצעת פעילות אבטחה של טירונים רק כשהיא מתבקשת על-ידי פיקוד המרכז. בטקס השבעת הטירונים של חטיבת „גבעתי” לא נתבקשו אנשי המשטרה לאבטח את הטירונים של „גבעתי” ונאמר לאנשי משטרת ירושלים, שהצבא יאבטח את האירוע. כך אמר גורם משטרתי בכיר.

יש לציין כי זה 18 שנים מתקיימים בירושלים טקסי השבעה של טירוני צנחנים, נח"ל ו„גבעתי” כמעט מדי שבוע, וצה"ל הוא האחראי לאבטחתם.

הדבר הוברר אתמול במסגרת חילופי האשמות בין צה"ל למשטרה, שהטילו זה על זה את האחריות לאירוע.

34 פצועים עודם מאושפזים

34 מפצועי הפיגוע החבלני מאושפזים עדיין בארבעה בתי-חולים בירושלים. מצבו של פצוע אחד מוגדר קשה, שבעה פצועים באורח בינוני, והשאר פצועים קל.

נשיא המדינה חיים הרצוג ביקר אתמול אצל 11 הפצועים, המאושפזים בבית-החולים „ביקור חולים”. הנשיא קיבל דיווח מן הרופאים על מצבם, ושוחח עם הפצועים.

ראש הממשלה שמעון פרס ביקר אתמול אצל הפצועים בבית-החולים „שערי צדק”. בבית-החולים מאושפזים עדיין שמונה פצועים: שלושה מהם נותחו. בין המנותחים שני חיילים והילד בן עשר מן הכפר סילואן שלאביו חנות מכולת סמוך למגרש החניה, בו אירע הפיגוע. במצב הילד חלה הטבה אמש ומצבו הוגדר בינוני עד קשה.

מ"מ ראש הממשלה יצחק שמיר ביקר אצל הפצועים בבית-החולים „הדסה” בהר הצופים. בו מאושפזים עשרה כפצועי הפיגוע.

ב„הדסה” עין-כרם מאושפזים עדיין חמישה פצועים. אחד מהם במצב קשה, אחד במצב בינוני ושלושה פצועים קל. כן ביקרו, אצל פצועי „הדסה”, שרת הבריאות המיועדת שושנה ארבלי-אלמוזלינו והרמטכ"ל משה לוי.

זכו בפיס

בסך 180,000.00 ש"ח זכה המספר 478408.

הפרס המצטבר בסך 100,000.00 ש"ח עובר לשבוע הבא.

מקסימום פרס ראשון בשבוע הבא יהיה 380,000.00 ש"ח (כולל צבירה).

בסך 12,000.00 ש"ח זכה המספר: 540942.

בסך 6,000.00 ש"ח זכו המספרים: 704684; 199035.

בסך 300.00 ש"ח זכו המספרים: 040694; 058535; 101932; 159386; 169430; 182103; 196964; 220737; 345902; 395117; 430643; 465613; 466500; 489146; 506474; 562529; 564577; 568714; 608812; 620808; 623340; 649338; 661449; 676650; 698098; 712105; 747141; 762606; 769946; 799788; 857307; 867038.

בסך 150.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 7304; 8218.

בסך 25.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 012; 289.

בסך 16.00 ש"ח זכו הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב: 216; 426; 518.

כל הכרטיסים שמספריהם מסתיימים בספרה 6 זכו בסך של 2.50 ש"ח.

בסך 5.00 ש"ח זכו המספרים התלת-ספרתיים: 046; 137; 200; 216; 295; 306; 326; 341; 342; 388; 462; 468; 487; 492; 500; 524; 549; 623; 676; 771; 811; 824; 946; 958; 976; 979.

בסך 2.50 ש"ח זכו המספרים הדו-ספרתיים: 07; 12; 15; 20; 25; 27; 28; 30; 38; 41; 42; 46; 53; 54; 56; 58; 61; 62; 71; 78; 80; 86; 91; 95; 99.

מטוס של חיל-האוויר הופל מדרום לצידון

(המשך מעמ' 1)

אחרי תחילת תקיפת חיל האוויר את באזורי המחבלים נפגע אחד המטוסים, ושני אנשי צוותו נראו צונחים מן המטוס שהתרסק ממש באיזור התקיפה.

עד לרגע זה לא ברור אם המטוס נפגע מטיל-כתף „סטרלה” שבשימוש המחבלים או מאש נ"מ קל. לא מן הנמנע שהמחבלים התכוננו לבואם של מטוסי הקרב, ביודעם כי לאחר פיגוע רצחני אפשר לצפות לפעולה ישראלית.

באיזור שהותקף פועלים מספר כוחות ובהם שיעים פלשתינאים ובחלקו יש גם שליטה של כוחות לחאד.

הפלת מטוס חיל האוויר בידי המחבלים הינו ללא תקדים כמעט. חיל האוויר הישראלי איבד בפעם האחרונה מטוס בקרב, כאשר בנובמבר 1983 תקפו מטוסיו באיזור כביש ביירות-דמשק, ליד צופר, ומטוס אחד נפגע במהלך התקיפה נגד בסיסי מחבלים.

הטייס נטש וצנח, בשטח שהוחזק על-ידי צבא לבנון, ואמנם עוד באותו יום חולץ והוחזר לידי ישראל.

ביולי 1982 תקפו מטוסי חיל האוויר, השמידו סוללות טילי קרקע-אוויר סוריות בבקעת הלבנון. מטוס „פנטום” שהיה בטיסת סיור נפגע מטיל קרקע-אוויר, אשר נורה מאיזור הגבול סוריה-לבנון, ועל-פי הודעת דובר צה"ל הראשונה מאותו יום נאמר כי הטייסים צנחו. מאוחר יותר נמסר, כי הנווט הנרג והטייס גיל פוגל הוחזק בשבי הסורים ושוחרר רק אחרי חודשים רבים.

תחנות השידור בביירות דיווחו כי במקביל לכך הפגיזו ספינות של חיל-הים הישראלי מאיזור צידון יעדים של המחבלים. לפי דיווחים אלה, החלה ההתקפה האווירית על איזור מחנה הפליטים מיהמיה, שבו מתגוררים 25,000 פלשתינאים, רובם תומכי ערפאת, לקראת השעה 4 אחה"צ והיא נמשכה כ־40 דקות. ההתקפה התבצעה בשלושה גלים והשתתפו בה ארבעה מטוסים מסוג כפיר ופאנטום.

רדיו ביירות דיווח אמש שבהפצצות נהרגו לפחות תשעה אנשים ונפצעו יותר מעשרה, מתוכם כמה לוחמים שיעים. כתבים לבנונים באיזור צידון דיווחו, כי מטוסי חיל-האוויר הפריחו בלונים מיוחדים כאמצעי מיגון מפני אש נ.מ. שנורתה לעברם על-ידי המחבלים שהשתמשו בטילי כתף מטיפוס „סטרלה” (סאם 7). בהפצצה יורטו, לדברי תחנות השידור בביירות, בסיסים של מחבלים מנאמני ערפאת ובסיסים של ארגון „החזית העממית לשחרור פלשתין”. נזק רב נגרם למבנים שונים ביעדים אלה השוכנים בפרבריה הדרום מזרחיים של צידון.

כתבים דיווחו על התלקחות שריפות ביעדים שהופגזו ועל תנועה ערה של מכוניות כיבוי־אש ואמבולנסים שהוזעקו למקום כדי לחלץ את הנפגעים. אבו־ג'יהאד, ראש הזרוע הצבאית של הפת"ח, טען אמש ממקום מושבו הנוכחי בבגדאד שרוב הנפגעים מהפצצות מטוסי חיל-האוויר, מהפגזות של ספינות חיל-הים, ומירי של כוחות צה"ל שהונחתו מהאוויר באזור צידון – היו נשים וילדים. הוא ציין כי פעולת חיל-האוויר מאתמול רק תגביר את נחישות דעתם של המחבלים להמשיך לבצע פיגועים נגד „מטרות צבאיות בישראל ובשטחים”, בהתאם למדיניות הנוכחית שעליה החליטה הנהגת אש"ף. יצויין שאבו-ג'יהאד נבחר בשבוע שעבר לתפקיד ראש המחלקה הצבאית של אש"ף ולחבר בוועד הפועל של הארגון, בנוסף לתפקידיו הנוכחיים. יאסר ערפאת הורה אמש לנציג אש"ף באו"ם, לביב טרזי, להגיש תלונה דחופה למועצת הבטחון „על הטבח” שביצעו מטוסי חיל-האוויר נגד תושבי מחנות הפליטים באזור צידון. משקיפים אש"פים ולבנוניים טענו אמש כי תקיפת מטוסי חיל-האוויר היתה פעולת תגמול ישראלית על הפיגוע החבלני שאירע שלשום באיזור הכותל המערבי.

דוד גולדפרב הורשה לצאת את ברה"מ

ואשינגטון („רויטר” וע.תיים). – הפרופסור דוד גולדפרב, ממתנגדי השלטון בברה"מ, שעמד מול לחצי הק.ג.ב. ולא הסכים לטפול האשמות על העיתונאי האמריקאי ניקולאס דאנילוף, הורשה אתמול לצאת מברה"מ לארה"ב – כך נמסר אתמול בערב מטעם משרד החוץ האמריקאי בוואשינגטון.

דובר הסטייט-דפרטמנט פיטר מארטינס אמר, כי „פרופסור גולדפרב עושה עתה את דרכו לארה"ב, במטוס פרטי, יחד עם איש העסקים האמריקאי ארמאנד האמר”.

שוטרים מנעו כניסת אנשי „כך” לכותל

מאת אוריאל בן-עמי, סופר „דבר” בירושלים

שוטרים וחיילי משמר הגבול מנעו אתמול מכחמישה-עשר מתומכי חבר הכנסת כהנא את הגישה לכותל המערבי. כהנא עצמו הגיע לכותל המערבי בלווי משטרתי.

תומכיו של כהנא שהגיעו לכניסה לכפר סילואן, סמוך לשער האשפות, התקהלו במקום בניגוד להוראת השוטרים. כמה מהם גידפו את השוטרים, ושישה מהם נעצרו על הפרת הסדר הציבורי והכשלת שוטרים במילוי תפקידם.

חשודים בעשון סמים נעצרו בפשיטה על קיבוצי עמק הירדן

מאת שמעון וייס, סופר „דבר” בצפון

מחלק הסמים של משטרת מרחב העמקים פשט שלשום על קיבוצים בעמק-הירדן, ועצר מספר חברים החשודים בעישון סמים.

הפשיטה והמעצרים באו בעקבות מידע מודיעיני, שהגיע למשטרה, ובעקבות מעצרם של ארבעה תושבים מטבריה ופוריה, החשודים בסחר בסמים. המשטרה חושדת, כי הארבעה או חלק מהם סיפקו את הסמים לקיבוצניקים.

מפקד מרחב העמקים של המשטרה, ניצב-משנה יוסי כהן, מסר, כי המשטרה תפעל לחיסול נגע הסמים, שפשט בקיבוצי העמק בתקופה האחרונה. יצויין, כי לאחרונה נעצרו מספר חברים ובני-משק מקיבוצי עמק יזרעאל והגלבוע, כחשודים בעישון ובסחר בסמים. מרביתם שוחררו ממעצרם, לאחר שנפתחו נגדם תיקים במשטרה, והם צפויים להעמדה לדין.

מפקד המשטרה מסר עוד, כי צפויים מעצרים נוספים בפרשת הסמים שנחשפה בעמק-הירדן.

ליקוי ירח מלא – הערב

מאת ארנון מגן, סופר „דבר” לענייני מדע

ליקוי ירח מלא ייראה הערב בישראל. זריחת הירח במזרח תהיה בשעה 7:21 בערב, ובעבור שמונה דקות בלבד, בעוד הירח נמצא עדיין נמוך מאוד מעל לאופק במזרח, יתחיל הליקוי והוא יהיה מלא בשעה 8:40.

הליקוי המלא יימשך עד 9:55 ואז יתחיל להתגלות חלק מן הירח. גמר הליקוי, כלומר התגלות כל הירח, יחול בשעה 11:00 בלילה.

יהיה זה ליקוי הירח המלא השלישי שייראה בישראל בשנתיים האחרונות. הליקוי המלא הקודם היה באפריל השנה. אולם לאחר הליקוי של הערב צפויה „בצורת” ממושכת: הליקוי המלא הבא ייראה בפברואר 1989.

3 חשודים כפעילים בפת"ח – למעצר מנהלי

(ע). – מעצר מנהלי לחצי שנה הוטל ביום ד' בלילה על שלושה תושבים מיהודה ושומרון, החשודים כפעילים מרכזיים בפת"ח. הם נעצרו בצו מעצר מנהלי, בחתימת אלוף פיקוד המרכז, אלוף אהוד ברק.

אחד העצורים, תושב איזור שכם, שימש לטענת המקורות הצבאיים כפעיל בפת"ח, והופעל על-ידי פעילים בכירים באיזור, והטיל על אחרים לבצע פעילות חבלנית מטעם ארגון הפת"ח.

העצור השני, בן 31 מכפר אל-יומן בנפת ג'נין, חשוד, כי שימש כפעיל בכיר בפת"ח, ופעל לשם הגשמת מטרות הארגון באיזור.

העצור השלישי בן 43 מחברון, שימש כפעיל בפת"ח, ונידון על כך למאסר של ארבע שנים, בין השנים 1970-1974. הוא חשוד, כי לאחר ששוחרר המשיך לעסוק בפעילות חבלנית, במסגרת ארגון המחבלים.

מחקר: צום ממושך עלול לגרום לידה מוקדמת

מאת יעל ארמוני, סופרת „דבר” בירושלים

כמדי שנה גם הפעם נולדו בבית החולים שערי צדק בירושלים מספר רב של תינוקות בתוך 24 השעות שלאחר צום יום הכיפורים.

מנתונים סטטיסטיים שנאספו בשנים האחרונות מסתבר כי מספר הילודות הוא עד פי שניים מהמקובל ביום רגיל. ממחקר שערכו פרו"פ ארתור אידלמן וד"ר מיכאל קפלן מתברר כי ההימנעות המוחלטת מאכילה ושתייה משך 24 שעות גורמת זירוז הלידה ומספר לידות גדול.

עצם העובדה כי צום ממושך עלול לגרום לידה מוקדמת הוא מידע רפואי חשוב ביותר מפני שלידה עלולה לעתים להיות מסוכנת. זו, כפי הנראה, הסיבה שבהלכה היהודית נשים בהריון, המתקשות לצום יכולות בתנאים מסויימים לאכול ולשתות ביום הכיפורים. במחקר שנערך בבית החולים משערים כי ההימנעות הארוכה ממאכל ושתיה גורמת את צמיגות הדם ובשל כך יורדת רמת זרימת הדם לרחם ונוצרות התכווצויות המזרזות את הלידה.

„הוכנה תוכנית גרעינית ירדנית”

רבת-עמון (עי"מ). – העיתון הירדני „אלשעב” מוסר, כי בירדן הוכנה תוכנית גרעינית.

כעת, דנים מומחים בפרטי התוכנית, שמטרתה פיתוח שימוש בטכנולוגיה הגרעינית בירדן.

הדיונים הם בתחומי ההוראה, החקלאות, שימורי המזון, המחצבים, גילוי מקורות מים, שמירה מפני קרינה, תחזוקת המתקנים הגרעיניים והכשרת כוח האדם הדרוש לביצוע התוכנית.

אמש בפילהרמונית

אידה הנדל איכזבה

מאת יהודה כהן

למנויי הקונצרט הפילהרמוני הראשון של סידרת המוסיקה הקלאסית הקלה היתה הפתעה: בחלקה השני של התוכנית הוכנס הפרק הראשון של הקונצ'רטו לכינור מאת ברהמס עם אידה הנדל, שניגנה אותו באורח מעמיק אך בביצוע לא משכנע.

הופעתה הנוספת היתה לשם הכרטה, וזו היתה כנראה הסיבה לכך ש„סימפוניה הספרדית” לכינור ותזמורת מאת לאלו שניגנה האמנית כמתוכנן בחלקו הראשון של הערב, התאפקה מלהפיק קול רווי; מן הרגע הראשון הורגשה גם עצבנות, זה היה רחוק ממה שאנו רגילים לשמוע בביצועה. עם זאת, יש לציין שטכניקת האצבעות היתה ללא פגם, והאומרה (אינטונציה) היתה נקיה.

לתוכנית המקורית (בלי ברהמס) היה אופי ספרדי, והיא כללה עוד שלושה מחולות מתוך הבלט „הכובע המשולש” מאת פאליה ואת הבולרו של ראוול. זובין מהטה היקנה לכל היצירות עיצוב מלא חיים; חבל ש„בסימפוניה הספרדית” נשמעה קבוצת המתכת חזק מדי.

קצינים במשטרת הנגב עושים חלטורות בגלל השכר הנמוך

מאת אמיר רוזבליט, סופר „דבר” בנגב

קצינים בכירים במשטרת מרחב הנגב עובדים כחוקרים פרטיים להשלמת הכנסתם מהמשטרה – סיפר שלשום לסופר „דבר” קצין בכיר במרחב, שהודה כי אף הוא עושה בקביעות „חלטורות” כחוקר פרטי.

הקצין הסביר כי הוא נאלץ לעשות זאת בגלל משכורתו הנמוכה. לדבריו, עשרות שוטרים במרחב עושים „חלטורות” מחוץ למשטרה, אם בגלוי ואם בסתר. לדבריו, אחת השיטות הרווחות היא רכישת או שכירת עסק על שם האשה.

דובר משטרת מרחב הנגב, פקד דני פרץ, אמר בתגובה כי לא ידוע לו על קצינים במרחב העוסקים בחקירות פרטיות, אולם לדבריו מפקדת המרחב תנקוט את כל האמצעים המשמעתיים אם יתברר כי שוטרים מעורבים בעבודות פרטיות.

סופר „דבר” מציין כי קצינים בכירים פרשו באחרונה ממשטרת מרחב הנגב, לאחר שנות עבודה ארוכות ופנו למיגזר האזרחי. ברשימת הפורשים נמצאים רפ"ק משה טייב, ששימש כראש לשכת המודיעין של המרחב ופקד עמירם אזולאי, קצין נוער ודובר המרחב, המועסק כיום ככתב בעיתון „חדשות”. אזולאי הודה כי המניע העיקרי לפרישתו היה אי-שביעות רצון מהשכר. מפקד המרחב, נצ"מ חיים בן ציון, מסר כי במשטרת המרחב חסרים 37 שוטרים.

„אוי לנו שתפשנו המקום השני”

מאת יוסי ליבוביץ, סופר „דבר” בגליל

ארבע ערי הפיתוח המובילות בטבלה הלאומית שקלטו תושבים חדשים בשנה שעברה הן: אילת, כרמיאל אריאל ומעלות – כך עולה מתוך דיווח שירות המחשב של המרכז להכוונה לערי פיתוח, הסמוך למשרד העבודה והרווחה.

מנתונים אלה, המתייחסים לתקופה שבין מארס 85 ועד מארס 86, עולה כי באילת נקלטו 181 תושבים חדשים, בכרמיאל 118, באריאל 94 ובמעלות 74 תושבים.

„אוי לנו שתפשנו את המקום השני. בחמש השנים האחרונות התרגלנו להוביל במקום הראשון ובהפרש גדול מהבא אחרינו. אנחנו בהחלט לא מרוצים מקצב הגידול שלנו” – אמר שלשום מזכיר עיריית כרמיאל, שמואל פרידה, בתגובה על הדו"ח. לדבריו, בשנה ממוצעת גדלה אוכלוסיית כרמיאל בשמונה אחוז לפחות ואילו בשנה שעברה גדל הישוב רק ב־2,7 אחוזים. הוא נימק את הירידה במספר הנקלטים במיעוט עליה, באחידה של חוסר תעסוקה בערי הפיתוח ובמחסור בדיור בשכירות לזוגות צעירים. במעלות לעומת זאת קיבלו בסיפוק את העליה במספר המצטרפים לישוב, והדגישו כי כ־70 אחוז מהם רכשו דירות קבע במקום.

שלטונות דרום-אפריקה טוענים: המהומות במדינה פחתו – מחוסר סיקור טלוויזיוני

יוהאנסבורג („רויטר” וע.תיים). – האיסור שהוטל על צוותי טלוויזיה זרים לסקר מהומות פוליטיות בדרום-אפריקה הוא הסיבה העיקרית לירידה שחלה במעשי האלימות בעיירות השחורים בעת האחרונה – כך טען ביום ה' משרד המידע של ממשלת פרטוריה.

המנהל הכללי של המשרד ליאון מלט אמר, כי צוותי הטלוויזיה הזרים הם שהיו האחראים ל„סיקור מעוות” ולפחיתות מספר ידידיה של דרום-אפריקה מעבר לים.

בהופיעו בוועידה לענייני בטחון בדרבן אמר מלט, כי התקריות האלימות ברחבי דרום-אפריקה פחתו ביותר מ־60 אחוז מאז הכריז הנשיא בוטה על מצב חירום ב־12 ביוני.

„אחת הסיבות העיקריות לכך היא שצוותי הטלוויזיה הזרים לא קיבלו רשות כניסה לאירועים של הפרת סדר”, הוא אמר.

„אנו מצאנו, כי ברוב התקריות האלה, נעשו מעשי האלימות אך ורק בשביל המצלמות”, הדגיש מנהל משרד המידע של ממשלת דרום-אפריקה.

כידוע, על פי תקנות שעת החירום נאסר על צלמים לבוא למקומות שבהם מתרחשות מהומות. תצלומים על מהומות והפרעות סדר בדרום-אפריקה ירדו ממרקעי הטלוויזיה בעולם כולו מאז פברואר 1985.

מלט דוחה ביקורת על משרד המידע שהוא עומד בראשו ואמר, כי „המשרד אינו מסתיר את האמת מפני העולם. אנו סבורים שהציבור צריך לדעת על המתרחש ואין אנו מסתירים אינפורמציה”.

חלק מהפליטים הפלשתינים בדניה – לוחמים מאומנים

מאת עלי כהן, סופר „דבר” בדנמארק

קופנהאגן (מיוחד ל„דבר”). – בראיון בלעדי לעתון מקומי בקופנהאגן, „אמגר פוסטן”, מגלה רב-סרן בחיל האוויר הדני פרטים מאלפים על פליטים פלשתינים, המשתמשים במתקני החיל לאימוני... כדורגל.

הקצין, שהוא מפקד בבסיס חיל האוויר „קונגלונדך”, מספר, כי „הצלב האדום” ביקש לאפשר לקבוצה של פליטים פלשתינים להשתמש במגרש הכדורגל של הבסיס לאימונים. הקצין הדני אומר, כי לרגל תפקידו הוא נכנס עימם לעיתים קרובות לשיחה ואף עולים לעיתים נושאים מעניינים.

„הם מספרים”, הוא אומר, „כי הם חיילי אש"ף וכי עברו אימונים כלוחמי קומנדו בסוריה ובלוב. אנחנו משוחחים על נשק רוסי והם מגלים בקיאות רבה, המעידה על נכונות דבריהם.

סקר: קיבולת השיא של חופי הכינרת – כ־50 אלף איש

מאת שמעון וייס, סופר „דבר” בצפון

סקר נופשים שערכו אנשי מינהלת הכינרת בקיץ האחרון סביב החופים גילה כי בניגוד למשוער ולמה שהציגו גורמי משטרה ואמצעי התקשורת בדבר במות המתרחצים, יכולים החופים לקלוט קצת יותר מ־50 אלף נופשים.

ספירת נופשים יסודית שנערכה באחת השבתות האחרונות באוגוסט, כאשר חופי הכנרת היו „מפוצצים”, העלתה כי מדובר „בסך-הכל” ב־575,560 נופשים, מספר שיא שנספר בשנים האחרונות סביב הכנרת. ספירות דומות נערכו לפני שלוש שנים. אז נספרו 35 אלף נופשים ולפני שבע שנים נספרו 44 אלף בחופי הכינרת. בשבת נוספת בראשית אוגוסט נספרו כ־32 אלף נופשים סביב הכינרת.

מהמינהלה נמסר כי הספירה נעשתה על פי שיטה מיוחדת ומקצועית ודייקנית וכי ברור שמאמצע אוגוסט האחרון נרשמה עליה רצינית במספר הנופשים אף כי הקיץ בכללותו היה חלש יחסית בכמות הנופשים המתרחצים סביב הכנרת. זאת, בשל הפרסומים על המפלס הנמוך. במינהלת הכינרת צופים לעליה במספר הנופשים בשנים הקרובות, אך, כאמור, השנה הוכח שקיבולת החופים אינה עולה על כמה עשרות אלפים בלבד.

נשיא בנגלאדש ארשאד מגן על הבחירות, חרף החרמתן

דאקה („רויטר”, עתיים ועי"מ). – נשיא בנגלאדש חוסיין מוחמד ארשאד מגן על נצחונו בבחירות לנשיאות בבנגלאדש שהתקיימו ביום ד' השבוע והכחיש את הטענות בדבר זיוף נרחב בבחירות האלה, שאותן החרימו מפלגות האופוזיציה הגדולות.

„אין אני צריך לזייף בחירות כדי לנצח בהן”, אמר ארשאד במסיבת עיתונאים, שבה נשאל פעמים רבות על טענות שהשמיעו אנשי אופוזיציה ועדי ראייה בדבר מעשי רמייה בקלפיות ביום הבחירות.

נשיא בנגלאדש גם חזר על הבטחתו לבטל את המשטר הצבאי השורר כבר ארבע שנים, ברגע שהפרלמנט החדש יאשר תחיקה מתאימה. ארשאד הביע תקווה, שהדבר ייעשה בתחילת נובמבר.

מנהיגי האופוזיציה בבנגלאדש קראו ל„יום מחאה” אתמול. עד שעת מסירת הידיעה, לא נודע על כל מעשי אלימות.

עד כה נספרו 70 אחוז של הקולות ובעד ארשאד הצביעו יותר מ־16 מיליון – לעומת קרוב ל־3 מיליון לכל 11 המועמדים היריבים שניגשו לבחירות. כל היריבים הללו הם דמויות שאינן ידועות בציבור.

מתומכי ארשאד אמר, כי שיעור ההצבעה היה בין 50 ל־55 אחוז מכלל 48 מיליון בעלי זכות הבחירה במדינה. „אפשר לומר כי היתה השתתפות נאה בבחירות אלה”, אמר.

אולם, דיפלומאטים מערביים בדאקה ועדי ראייה מסרו, כי שיעור ההצבעה היה, כנראה, נמוך הרבה יותר, בגלל חוסר עניין כללי בבחירות.

עורך „מבט” התלונן על קושי בסיקור ופוצץ ישיבת החדשות

מאת יעל ארמוני, כתבת „דבר” בירושלים

ישיבת הבוקר של מערכת החדשות בטלוויזיה „התפוצצה” אתמול, לאחר שעורך „מבט” יעקב אחימאיר עזב אותה, עקב תלונתו על קשיים בסיקור הפיגוע, שאירע שלשום סמוך לכותל המערבי. אחימאיר עזב את הישיבה בעקבות הערתו של מנהל הטלוויזיה חיים יבין שאמר, כי מי שלא יכול לעבוד, שיפסיק את הבכיינות.

בישיבת הבוקר אתמול התלוננו כתבי חטיבת החדשות ועורך „מבט” יעקב אחימאיר, על כי נבצר מהם לסקר כראוי את הפיגוע בכותל המערבי, בשל מחסור באמצעים ובעובדים. החומר, שהוקרן במהדורת הלילה שלשום, צולם על-ידי צוות של הטלוויזיה הירדנית.

אחימאיר אמר במהלך ישיבת הבוקר, כי אינו יכול לקבל על עצמו את האחריות לעריכת „מבט”, כל עוד שורר בטלוויזיה מצב שאינו מאפשר עבודה תקינה.

בעקבות האירועים האחרונים בטלוויזיה הבטיחה ההנהלה, כי תבקש רשות מיוחדת לכמה כתבים לעבוד ללא הגבלה. כן הובטחו שני צוותי כוננות, וניידת לשידור מידי, שתעבוד לרשות החדשות. ביום א' ישוב אחימאיר לעבודה בחטיבת החדשות, אך יסכים לשמש כעורך „מבט” רק אם יתממשו ההבטחות האמורות.

חברנו

אברהם צולר

איננו

ההלוויה תתקיים היום, יום שישי י"ד תשרי תשמ"ז 17.10.86 בשעה 13.30 בגבת.

המשפחה ובית גבת

להברתנו שרה הרצמן

אתך באבלך במות

אביך ז"ל

בנק הפועלים בע"מ

סניף התשבי

ההנהלה והעובדים

דבר
DAVAR دابار
מאוחד עם „למרחב”
העורכת חנה זמר
משנה לעורך דוד פדהצור
מזכיר מערכת מרדכי ברקאי
מנהל כללי אהרון קרואוס
המו"ל – „דבר” בע"מ
מדפיס בדפוס „דבר” בע"מ
המערכת והמנהלה: תל-אביב, רח' שינקין 45, ת.ד. 199, מ. 65233.
טלפון 286141 (6 קווים)
מחלקת המודעות: טלפונים ישירים 286156, 281860, 298032
סניפים: ת"א, בית „דבר” רח' שינקין 45 טלפון 286141, מיקוד 65233
ירושלים: המערכת: רח' המלך ג'ורג' 16 בית מאוזיה קומה ג טלפון 242203 מ. 94229
חיפה: רח' הנביאים 27 טלפונים 3-642111, מ. 33104

עוד רוטציה

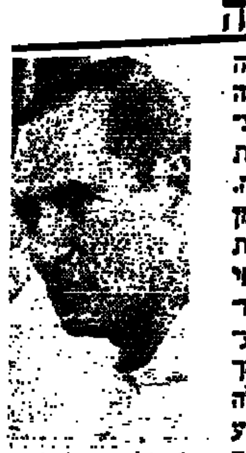

במקביל לרוטציה בראשות הממשלה יחולו חילופים רוטציוניים גם בראשות הנהלת הקואליציה. ח"כ חיים קופמן („חרות") יעביר את השרביט לח"כ רפי אדרי (בתמונה) („עבודה"). אדרי היה מועמד לתפקיד שר, אך הודה לראש הממשלה על הרצון הטוב והביע תמיכתו במועמדותה של שושנה ארבלי־אלמוזלינו. אדרי סבור כי השנתיים הבאות בקואליציה יהיו „מעניינות".

כנס ליהדות הומניסטית

הח"כ שולמית אלוני (בתמונה), יו"ר סיעת „רצ" יוצאת מחר בבוקר לבריסל כדי להשתתף בכנס הראשון ליהדות החילונית ההומאניסטית. הכנס, שהוא כל אירופאי, מתקיים במקביל לכנס דומה בארה"ב. משתתפים בו הגב' סימון וייל, יו"ר הפרלמנט האירופי, ז'אן גול סגן ראש הממשלה הבלגי, הפרופ' יהודה באואר מישראל, יו"ר הקהילה הבין־לאומית ליהדות הומאניסטית חילונית.

בצאתה אמרה חברת הכנסת אלוני שבכנס יידון בעיקר נושא הזהות היהודית והתרבותית של עם ישראל בעולם המודרני, המאמין בהומאניזם, ובאחריות האדם לגורלו.

בדואים למען וייצמן

שייחים ונכבדים בדואים בנגב שיגרו השבוע מברקים לנשיא המדינה, חיים הרצוג, ולראש הממשלה המיועד, יצחק שמיר, בהם הם מבקשים לאפשר את המשך כהונתו של עזר וייצמן (בתמונה) כשר ללא תיק והממונה על ענייני הערבים בארץ. על המברקים חתומים בין היתר השייח חליל אבורביע, מזכיר במפלגת העבודה לבדואים בנגב סולימאן אלבדור והרופא הבדואי הראשון, ד"ר יונס אבורביע. בשיחה עם סופר „דבר" אמר אלבדור: „השר וייצמן עשה כמיטב יכולתו על מנת לפתור את הבעיות הקשורות במיגזור הערבי, והבדואי בפרט. לפיכך, חילופים אישיים בתפקיד כה רגיש, עשויים לעורר תגובות לא רצויות בקרב בדואי הנגב".

אמיר רוזנבליט

„מעגל הדמוקרטיה"

מפלגת העבודה בירושלים השלימה אתמול את „מעגל הדמוקרטיה", כאשר נבחרה לשכה חדשה ובה חמישים ואחד חברים. בלשכה זו עלה יצוגם של הצעירים והנשים. בנוסף לכך נבחרו גם יושבי ראש ושלושה אגפים: אגוד מקצועי ובראשו משה טסמה, המכהן כמנהל סניף „דבר" בירושלים. אזורים – ובראשו צבי רוזן. הסברה, ובראשו אליעזר דלמן. בדברי הסכום הדגיש מזכיר מחוז ירושלים עמנואל זסמן, כי עתה משסיימה המפלגה סוף סוף את קיום מצוות הדמוקרטיה, ועל אף העליה ההדרגתית בכוחה של מפלגת העבודה בבירה, עיקר המלאכה עדיין לפניה. פיתוח פעילות רעיונית ושכנוע תושבי הבירה לתמוך ולהצביע בעד דרכה של מפלגת העבודה.

טיול מלכותי

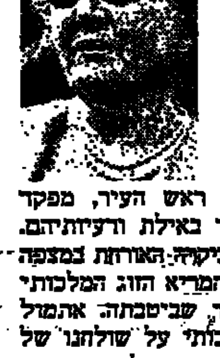

המלכה־האם מהולנד יוליאנה (בתמונה) ובעלה הנסיך ברנארד ביקרו אתמול בערבה הדרומית ובאילת. בני הזוג המלכותי הגיעו בשעות הבוקר בהליקופטר צבאי ליטבתה וערכו סיור בפארק תמנע. ארוחת צהריים מלכותית הוכנה במלון „מוריה", בהשתתפות ראש העיר, מפקד המרחב, קונסול הולנד באילת ורעיותיהם. בשעות אחר הצהריים ביקרו האורחים במצפה התת־ימי ולאחר־מכן המריא הזוג המלכותי במסוק לביקור בחי־בר שביטבתה. אתמול בערב סעד הזוג המלכותי על שולחנו של נשיא המדינה חיים הרצוג בירושלים.

שמואל תגר

★

אפרופו עזר וייצמן, הגיב ח"כ פנחס גולדשטיין (בתמונה) בהומור על דבריו של עזר שאמר כאשר נודע לו על ההסכם בין „העבודה" ו„יחד". „הגעתי לתחנתי האחרונה, למפלגתו של דוד בן־גוריון". מה ששכח וייצמן, ציין גולדשטיין, הוא שבן־גוריון עזב את מפלגתו בטריקת־דלת בסוף חייו הפוליטיים. כך שאין לדעת אם זו תחנתו הפוליטית האחרונה או אולי לא...

עובר או לא

מי שהתרגל בשנים האחרונות לקום בבוקר עם אלכס אנסקי (בתמונה) יאלץ בזמן הקרוב לכוון את המקלט לקצה השני של הסקאלה. לאחר 15 שנה בגלי־צה"ל עובר אנסקי, ככל הנראה, ל„קול ישראל", שם יגיש תכנית יומית. בשבועות האחרונים קיים אנסקי מגעים עם מנהל הרדיו גדעון לביא, בדבר הצטרפותו ל„קול ישראל". מפקד גל"צ נחמן שי, אישר אתמול כי פרישתו של אנסקי מן התחנה הצבאית היא כמעט ודאית, והוסיף כי „רצונו של אדם כבודו". אנסקי החל לעבוד בגל"צ ב־1972 והתכנית הראשונה שהגיש שם היתה „ממנו אליך". עם „קולה של אמא" התחיל אנסקי ב־1975 ואילו את משדר הבוקר „שבע אפס שבע" הוא מגיש כבר 12 שנים. אנסקי אמר אמש, כי אכן פנו אליו מ„קול ישראל". „קיימנו שתיים־שלוש פגישות בעניין זה. נקיים עוד פגישות. לפי שעה אינני עוזב את גל"צ ואינני עובר ל„קול ישראל"".

יעל אדמוני

המלאכים של אייבי

המלאכים של אייבי עושים זאת שוב. בעקבות רעש האדמה שפקד את סאן־סאלוודור מתכוון אייבי נתן (בתמונה) לארגן בימים הקרובים שיגור משלחת הצלה לאזור הרעש, ואנשיה יתמקדו בהקמת עיר אוהלים לניצולים חסרי קורת הגג. חברי המשלחת הינם יוצאי הצנחנים לשעבר, ובהם מי שהתנסו במשימות שכאלה במבצעיו הקודמים של אייבי נתן באתיופיה, בקולומביה ובמכסיקו. בימים אלה התבשר אייבי נתן שמפעל הבלוקים שהקימו אנשיו לפני חודשים אחדים בעירה ארמרו שבקולומביה, אשר חרבה ברעידת האדמה, ייצר עד עתה למעלה ממליון בלוקים, בהם נבנו למעלה מארבע־מאות בתים עבור נפגעי הרעש. מן הראוי לציין שמפקד הצבא המקומי בארמרו מתארח בימים אלה בישראל, כאשר נסיעתו מומנה ע"י בני הקהילה היהודית בקולומביה.

עודד בר־מאיר

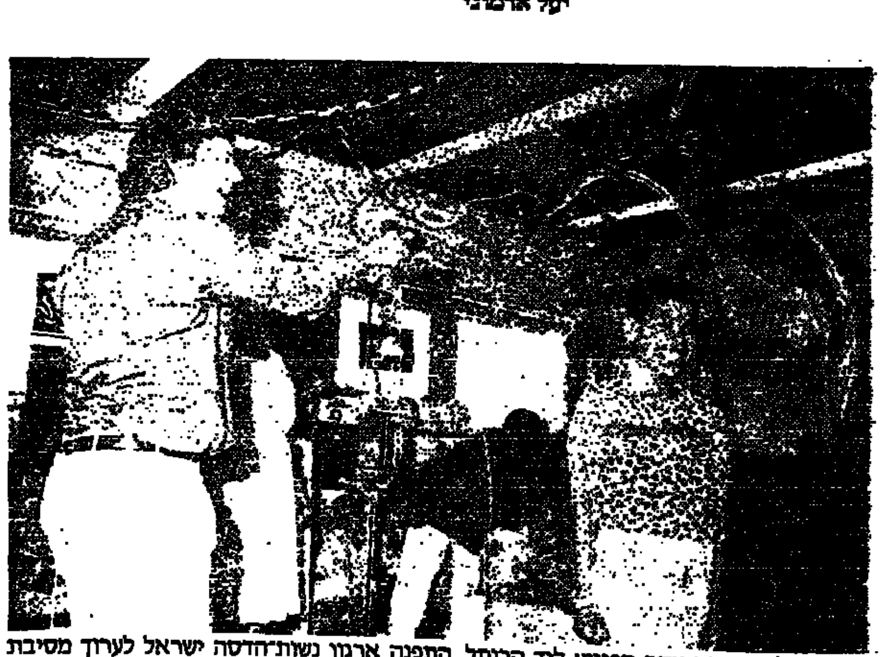

למרות כל הקשיים עקב הפיגוע ליד הכותל, התנפה ארגון נשות־הדסה ישראל לערוך מסיבת סוכות שמחה ועליזה במרכז הילדים ב„הדסה" עין־כרם. המפיק אברהם דשא־פשנל העמיד בהתנדבות שורה של אמנים מקרקס הקסמים והפלאים המצויים בימים אלה בסיבוב הופעות בארץ. האמנים הם: ריצ'רד פברטי, פייר דובלנט ומשפחת גסר שהלהיבו את הילדים במופע מיפות בלונים, בועות סבון, אריות־ים ועוד. כן השתתפה אוסנת מביה"ס התיכון סליקסברג שנגנה בגיטרה וארגנה שירה בציבור.

המדור נערך ע"י אורה זרניצקי

המונים ליוו למנוחות את דב פורת שבא להשבעת בנו – ונהרג

מאת עמרם גבאי, סופר „דבר"

דב פורת, אשר נהרג בפיגוע התבלני, שהיה שלשום בירושלים, הובא אתמול למנוחת עולמים, בטקס ממלכתי מלא, בבית העלמין בחולון.

ההלוויה, אשר היתה אמורה להתקיים בשעה 15:30, התאחרה בשל סידורי העברת הגופה מירושלים, והיא נערכה סמוך לחשיכה, כאשר חברת „קדישא" עושה מאמצים כדי להביא את הגופה לפני רדת הלילה. כאלפיים איש השתתפו בהלוויה, וביניהם חבריו לעבודה ב„סולל־בונה", שכנים, בני משפחתו, וחברים רבים שבאו לחלוק כבוד אחרון.

שר החקלאות, אריק נחמקין, אשר ייצג את הממשלה בטקס, אמר, „איש מהמחבלים לא יינקה, נרדוף אותם ונשיגם, וירושלים תמשיך להיות עיר חופשית, שם יוכלו הורים כמו רב ללוות את בניהם. הממשלה איתנה ונחושה בדעתה למגר את הטרור בכל מקום שם הוא קיים". אלוף פיקוד הדרום, האלוף יצחק מרדכי ייצג את צה"ל. דב פורת, 46, היה יליד חולון, בוגר ביה"ס „ביאליק" בעיר, וחניך הכפר־הירוק. עבד זה 20 שנה כמנהל עבודה ב„סולל־בונה". שלשום, הוא עבד עד שעה 14:00 בנתיבי איילון, ואחר־כך יחד עם אשתו נעמי, מורה לאנגלית, ובתו ליאת שסיימה לא מכבר את שירותה, כקצינה בצה"ל, נסע לירושלים לטקס סיום הטירונות של בנו עומר, אשר נערך בכותל המערבי בירושלים.

חברו לעבודה אילן גרינברג סיפר, כי דב פורת היה איש משפחה למופת, חובב־טבע וטיולים, וכי היה מעורב בחיי החברה. גאוותו של דב היתה על בנו עומר, אותו דרבן להתגייס ליחידה קרבית.

חברים סיפרו, כי עומר, אשר עבר קורס חובשים לפני הגיוס, ניסה להציל את אביו, אך ללא הועיל. לבסוף נאלץ עומר לפנות את כל בני משפחתו לבית החולים „הדסה" בהר־הצופים. דב עצמו, סיפר חברו, היה ממקימי שדה התעופה „עציון", עבד בקו בר־לב, והתגייס לכל עבודה אשר דרשה כושר ארגון, וידע מקצועי.

סגן ראש עיריית חולון עו"ד חיים שרון, ספד למנוח, ואמר: „לפני שבוע באנו לברך אותך כבוגר ביה"ס הראשון בעירנו, היום התאכזר לך הגורל, והיום הכריעו אותך, ינעמו לך רגבי ארץ־ישראל, שכה אהבת, ורגבי העיר חולון, אשר היית אחד מתושביה הנאמנים. הרב ולדמן, הרב הראשי לחולון, אמר „אל מלא רחמים".

כאשר נסתם הגולל על הקבר, הונחו זרים מטעם ממשלת ישראל, נשיא המדינה, הכנסת, צה"ל, עיריית חולון, וכן זרים מטעם קרובים ומוסדות, אשר היו בקשר עם משפחת המנוח.

חמישה ארגונים מתחרים על האחריות לפיגוע ב„גבעתי"

מאת דן אבידן, סופר „דבר" לענייני ערבים

חמישה ארגונים פלשתינאים, שניים מהם פיקטיביים כנראה, נטלו על עצמם ביממה האחרונה את האחריות לביצוע הפיגוע נגד חיילי חטיבת „גבעתי" ליד הכותל המערבי.

הארגון הראשון היה ארגון אש"ף בראשות ערפאת. בהודעה שפירסם נציג הארגון בקאהיר, סייב עבד רחים, נאמר שהפיגוע בוצע על־ידי חוליה של אש"ף, הפועלת בתוך השטחים, שכינויה הוא: החוליה ע"ש הוזל כמאל עדוואן. מנהיג אש"פ זה הוסל ב־1973 בביירות, בפשיטת קומנדו של חיילי צה"ל.

הארגון השני שנטל את האחריות לביצוע הפיגוע היה „החזית הדמוקראטית לשחרור פלשתין" בראשותו של נאייף חוואתמה. קבוצה זו פירסמה אתמול בבוקר הודעה בדמשק, שבה נאמר שהפיגוע בוצע על־ידי חוליה של הארגון, הפועלת בשטחים במטרה לנקום את דמו של ראש מנגנון המבצעים של „החזית הדמוקראטית" אל"ם חאלד נזאל, שחוסל ב־9 ביוני השנה באתונה, על־ידי אנשי „המוסד".

שני הארגונים הנוספים, שנטלו על עצמם את האחריות לביצוע הפיגוע ליד הכותל, הם קבוצות טרור בעלות גוון איסלאמי־ראדיקלי, לפחות על־פי שמותיהן.

קבוצה אחת כינתה עצמה: „פלוגות הג'יהאד האיסלאמי (הפועלות) בפלשתין". ואילו הקבוצה השניה כינתה: „החזית האיסלאמית לשחרור פלשתין".

הקבוצה הראשונה טענה בהודעתה, כי הפיגוע ליד הכותל נועד להכריז על קיומה כארגון טרוריסטי חדש. בהודעתה נאמר עוד, כי פיגוע זה מהווה התחלת „שלב חדש" במאבק הפלשתינאי המזויין נגד ישראל.

בהודעת „החזית האיסלאמית", שפורסמה ברבת־עמון, נאמר שאנשי קבוצה זו דוגלים באיסלאמיזציה של המאבק הפלשתינאי נגד ישראל, ובניהול מלחמת קודש איסלאמית („ג'יהאד") נגדה.

יצויין ששתי קבוצות טרור אחרונות אלה אינן מוכרות מהעבר. יחד עם זאת ידוע, שלאחרונה משתדל ארגון הפת"ח לקבץ תחת דיגלו גורמים איסלאמיים מיליטנטיים בשטחים, כדי להופכם לזרוע מאורגנת לצורך ביצוע מעשי טירור. זרוע זו מכונה בדרך־כלל בשם קבוצת „אל־וואת'יקון" (הבוטחים באל").

הארגון הנוסף, שנטל את האחריות לביצוע הפיגוע ליד הכותל, הוא ארגון אבו־נידאל. בהודעה, שפירסם דובר הארגון בביירות, הוא איים, כי הפיגועים נגד ישראל יוחרפו והם יהפכו ל„פיגועי התאבדות נגד יעדים בעומק שיטחה של ישראל". יחד עם זאת ידוע, שאירגון זה איננו פעיל, בדרך־כלל, בזירת הטרור בשטחים והוא נוטה לפעול בזירת הטרור בחו"ל ובמדינות־ערב.

היסטוריונים במרכז שזר

מוחים על טשטוש ייחוד השואה היהודית בגרמניה

מאת סופר „דבר"

מחאה נגד טשטוש ייחודה של השואה היהודית בחלק מההיסטוריוגרפיה הגרמנית החדשה הובעה בתקופה האחרונה הביעו היסטוריונים ישראלים ביום עיון מטעם מרכז שזר בירושלים והחברה ההיסטורית הישראלית, שנערך בבית הקונפדרציה הציונית בבירה, בראשותו של פרופ' שמואל אטינגר.

מגמות אלו הוארו לבד מהרצאת הפתיחה של פרופ' שאול פרידלנדר, בדבריהם של הפרופסורים יהודה באואר, ישראל גוטמן ודב קולקא. אלה והרוב המכריע של המשתתפים בוויכוח סברו, כי מחובתם של ההיסטוריונים היהודים בישראל להשמיע את דברם בוויכוח המתנהל עתה בין החוקרים המערב־גרמניים, בגלל הקשר הטראגי שבין ההיסטוריה הגרמנית בדורות האחרונים לגורל העם היהודי.

עיקר הביקורת כוון נגד ההיסטוריון השמרני ארנסט נולטה, שטען כי ארכיפלג גולג הסובייטי וההשמדה שביצע המשטר הקומוניסטי הוו, למעשה, קודמים יותר מאושוויץ ומפעולות ההשמדה הנאציות והצביע על האפשרות שמעשי הנאצים היו בגדר התגוננות מפני רציחות בולשביסטיות ואף הסתמך, בין השאר, על „הכרזת המלחמה" שהשמיע ד"ר חיים וייצמן בפתיחת מלחמת העולם השניה נגד העם הגרמני. הובע החשש כי נימים כאלה אצל היסטוריון אקדמי מכובד כמו נולטה עלולות לסייע להתפשטות הכחשת השואה על־ידי תועמלני הימין הקיצוני, תופעה אופיינית לאו־דווקא לגרמניה אלא־למספר מדינות מערביות אחרות.

בדיון ניתן ביטוי גם לחשש אחר, שמאמצי היסטוריונים שמרנים מערב־גרמנים ליצור תודעה לאומית חדשה במערב־גרמניה עלולים להביא לחידוש מגמות לאומניות שליליות מהתקופה שלפני היטלר ואף להשפיע לרעה על התפתחות הפוליטיקה ברפובליקה הפדראלית.

חוות־הדעת של מימשל רייגן בתשובות לתת־ועדה

פרשת פולארד שיקפה ליקויים בשליטת ממשלת ישראל בפקידיה

מאת אמנון אחדן, סופר „דבר" בארה"ב

ואשינגטון (מיוחד ל„דבר"). – פרשת הריגול של ג'ונתן פולארד שיקפה ליקויים בשליטת ממשלת ישראל בפקידים שניהלו את פעילות הריגול נגד ארה"ב – סבור מימשל רייגן.

חוות־דעת זו הובעה בתשובות שמסר הסטייט־דיפרטמנט בחודש שעבר לשאלות תת־ועדת החוץ של בית־הנבחרים לענייני המזה"ת שהופצו עתה. בחוות־הדעת מובהרת החומרה שבה מתייחס המימשל לריגול ישראלי בארה"ב ומובעת אזהרה מפני הישנות ריגול כזה. אך בולט בה גם מאמץ להמעיט בהשפעת הפרשה על יחסי שתי המדינות ולהבחין בינה לבין פרשיות הברחת הנשק לאיראן, שבהן מעורבים ישראלים שאינם בעלי מעמד רשמי.

מקורות מהימנים העריכו השבוע, עם זאת, כי המחלוקת הישראלית־אמריקאית על היקף שיתוף־הפעולה הנוסף בחקירת פרשת פולארד רחוקה מפתרון.

„הריגול נגד ארה"ב בפרשת פולארד הוא עניין חמור ביותר המדאיג מאוד את ארה"ב: הבענו דאגתנו באוזני ממשלת ישראל, אך פרשה זו לא גרמה נזק רב ליחסי ישראל־ארה"ב, בשום תוספם – נאמר בדיווח הסטייט־דיפרטמנט." תיקים אחרים שבהם מעורבים ישראלים הנחקרים או הנשפטים עימה אינם משפיעים על היחסים, כי כרגע אין ארה"ב טוענת בהם לפעולת פקידים ישראלים שלא כהלכה או לעבירות מצידם על חוקי ארה"ב. הבהרנו לממשלת ישראל כי סוכנויות אכיפת־החוק שלנו אחראיות לחקירת חשד לעבירה על חוקי ארה"ב והזקנו בה לשתף פעולה בחקירות שבהן מעורבים או חשודים במעורבות אזרחי ישראל. אין אמת בטענות שהושמעו בישראל, כאילו ארה"ב או פקידים אמריקאים מסויימים נטפלים לישראלים או חותרים תחת יחסי שתי המדינות. פרשת פולארד אכן שיקפה ליקויים בשליטת ממשלת ישראל בפקידים ישראלים שביצעו ריגול נגד ארה"ב ובכך הפרו הן את מדיניות ישראל והן את חוקי ארה"ב. ממשלת ישראל הבטיחה לנקוט צעדים לתיקון בעיה זו והבהרנו לה כי אנו מצפים להמשך המאמצים למנוע הישנותה.

הסטייט־דיפרטמנט לא מצא „סיבה להאמין" לטענות תא"ל (מיל.) אברהם בר־עם כי הממשלה ובכירי שריה ידעו על תוכניתו למכור נשק לאיראן. אך הדגיש כי המימשל מבהיר לישראל „מעת לעת" את התנגדותו למכירת נשק לאיראן. „פקידים ישראלים השיבו כי ממשלת ישראל אינה מוכרת נשק לאיראן ואינה מסכימה למכירתו," מצטט הסטייט־דיפרטמנט.

יד יצחק בן־צבי

המחלקה לפעולות חינוך והדרכה

קורסים שנתיים בנושאים שונים בתולדות ארץ־ישראל ברחבי הארץ

(הרצאות וסיורים) בשנת תשמ"ז

הקורסים יועברו ע"י טובי החוקרים מכל האוניברסיטאות בתחומים: **גיאוגרפיה, ארכיאולוגיה, היסטוריה, מחשבת ישראל, אמנות, ארכיטקטורה, ספרות ועוד.**

בירושלים (באולם „יד יצחק בן־צבי", רחביה)
★ המגירה הרוחנית בארץ־ישראל בימי ב', 19.30–21.30
★ אמנות האדריכלות בירושלים במאה העשרים בימי ג', 19.30–21.30
★ מדינות החשמונאים ובית הורדוס בימי ד', 19.30–21.30
★ ירושלים במאה העשרים (קורס בשפה האנגלית) בימי ד', אחת לשבועיים, 16.30–18.30
★ זאת ירושלים (סיורים לסטודנטים ולמעוניינים) בימי ה', אחת לשבועיים, 08.30–12.30

בתל־אביב (בשיתוף עיריית תל־אביב)
★ ארץ־ישראל בזמן החדש (בבית עובד העירייה, רח' פרומבדיתא) בימי ג', אחת לשבועיים, 19.30–21.30
★ ארץ־ישראל בקבלה ובחסידות (בבית אריאלה) בימי ד' 19.30–21.30

בחיפה (באודיטוריום של בית רוטשילד)
★ עם ישראל בארצו – מחקרים חדשים בימי ג', אחת לשבועיים, 16.30–18.30

ברחובות במכון ויצמן (בשיתוף יד חיים וייצמן)
★ אמנות הארכיטקטורה בארץ־ישראל בימי ב', אחת לשבועיים, 20.15–22.15

במכללת אחוה (בשיתוף מכללת אחוה, מועצה אזורית באר־טוביה)
★ ירושלים מהתקופה הצלבנית ועד התקופה העות'מאנית בימי א', אחת לשבועיים, 20.15–22.15

בבאר־שבע (באודיטוריום 06, באוניברסיטת בן־גוריון)
★ הנגב וסיני בימי ג' אחת לשבועיים, 20,15 – 22.15

בטבריה (בשיתוף עיריית טבריה)
★ הגליל במרוצת הדורות (במלון „פלאזה") בימי א', אחת לשבועיים, 20.15–22.15

בקרית שמונה (בשיתוף המו' האזורית גליל עליון, בית אוסישקין המו' הציונית בישראל)
★ טבריה וארץ כנרות בימי ד', אחת לשבועיים, 20.15–22.15

במכללת הנגב (בשיתוף מכללת הנגב ע"ש ספיר)
★ הר יהודה ומדבר יהודה – מתקופת בית שני ועד הכבוש הערבי בימי ד', אחת לשבועיים, 16.15–19.00

למורים: כל הקורסים מוכרים לגמול השתלמות. לסטודנטים וחיילים 50% הנחה.

השתלמויות למורים בשנת שבתון ולאחרים

בירושלים (באולם „יד יצחק בן־צבי", רחביה)
★ לימודי ארץ ישראל. שתי תכניות שנתיות נפרדות בנות 224 שעות כל אחת.
★ ארץ־ישראל מתקופת הבית הראשון ועד ימי הביניים בימי ב', 08.30–13.30
★ ארץ־ישראל מימי הביניים ועד הקמת המדינה בימי ד', 08.30–13.30
★ הכרת ירושלים מהתקופה הממלוכית ועד התקופה העות'מאנית תכנית בת 112 שעות בימי א', 16.30–19.15

בתל־אביב (בשיתוף עיריית תל־אביב)
★ ירושלים מהתקופה המוסלמית הקדומה ועד העת החדשה (בבית „יד לבנים") תכנית בת 112 שעות בימי ב', 16.30–19.30
★ ארץ ישראל – מתקופת האבות ועד שלהי הבית השני (בבית אריאלה) תכנית בת 224 שעות בימי ב', 08.30–13.30

בחיפה (בשיתוף עיריית חיפה)
★ לימודי א"י (בבית אורדשטיין) תכנית בת 224 שעות בימי ה', 08.30–13.30

פרטים והרשמה: „יד יצחק בן־צבי", ת.ד. 7660, ירושלים 91076, טל: 02-667675, 02-639170

חריש החליט לסגור את התיק נגד קולק

מאת מרבה צימוקי ויעל אדמוני, סופרות „דבר"

היועץ המשפטי לממשלה, יוסף חריש, החליט אתמול לקבל את המלצתו של ראש אגף החקירות של המשטרה ולסגור את תיק החקירה נגד טדי קולק, בו יוחסו לו עבירות של מתן שוחד.

יחד עם זאת, קובע היועץ המשפטי לממשלה, כי קיומה של קרן זו ודרכי פעולתה צופנים סכנה שבנסיבות מסוימות עלולה הקרן להיות מנוצלת שלא על פי סדרי מינהל תקין. בדעת חריש לפעול להקמת צוות לבדיקת השאלה של קיום קרנות מסוג זה וקביעת כללים ועקרונות מסודרים לדרכי פעולתם.

מתוך ממצאי החקירה שנעשתה בידי המשטרה, הוברר כי בשנים האחרונות קיים טדי קולק קרן מכספים שנתרמו ברובם על־ידי תורמים מחו"ל וניתנו לקולק על מנת שיעשה בהם שימוש לפי שיקול דעתו. כספים מקרן זו חולקו למטרות שונות ומגוונות אשר קולק היה סבור כי יש בהן לקדם את עניני העיר ולעזור לאדם באשר הוא.

ראש עיריית ירושלים, טדי קולק, קיבל את הודעת היועץ המשפטי לממשלה דקות ספורות לפני תחילת ישיבת מועצת עיריית ירושלים. „אני חש הרגשת הקלה על כך שסוף־סוף הסתיים עניין מכאיב זה. קשה לבטא את הקושי האישי הטמון בחקירה מתמשכת משך חודשים רבים ללא כל הצדקה, חקירה שהיתה מלווה במערכת של פירסומים זדוניים", אמר קולק.

ראש עיריית ירושלים, קיבל את הודעת היועץ המשפטי לממשלה בתחושת הקלה. הוא אמר לחברי מועצת העיריה כי היה זקוק למלוא אמונתו בשלטון החוק על מנת לעמוד בעינוי זה. „מתוך הידיעה שכל מעשיי היו למען העיר בכוונה טובה בתום לב ובנקיון כפיים. כל חיי עמלתי למען המדינה העיר והציבור וחששתי לא על העלבון האישי הצורב אלא על הנזק הקשה שהיה עלול להיגרם לירושלים כתוצאה מהדרך המרושעת שבה סובכו עיריית ירושלים וקרן ירושלים בעניין".

קולק הודה ליועץ המשפטי לממשלה שהשלים את הטיפול בנושא במהירות והודה לחברי מועצת העיריה, בעיקר לאלה מן האופוזיציה „שהתנהגו בדרך הגונה ויפה ולא ניצלו לרעה את הפרשה".

היצרנים האמריקאים: אין לנו חלופה ראויה ל„לביא"

מאת אריה אגוז, סופר „דבר"

בכירים של יצרני המטוסים האמריקאיים מודים בשיחות פרטיות, כי אין להם חלופה ראויה ל„לביא". „לא שיערנו עד כמה משולבים גוף המטוס ומערכותיו כדי מיקשה אחת," אומר אחד מראשי „ג'נרל דיינמיקס" בשיחה טלפונית עם סופר „דבר".

משלחות של „ג'נרל דיינמיקס", יצרנית ה„אף 16", „מקדונל־דגלס", יצרנית ה„אף 18" ו„נורתרופ", יצרנית ה„אף 20" ביקרו בארץ ערב ראש־השנה. לבד מסיור במפעלי התעשיה האווירית, ביקרו המשלחות בכל המפעלים הפרטיים הקשורים לפרויקט ה„לביא". הם קיבלו הסברים מקיפים על המטוס ומערכותיו. בתום הביקור הביעו המשתתפים התפעלות מההתקדמות הגדולה בהתפתחות התעשיה הישראלית.

המקור ב„ג'נרל דיינמיקס" מעריך, כי גם אם תימצא דרך להקים קו ייצור כזאי של ה„אף 16" בישראל, ספק אם יהיה אפשר להשתיל במטוס זה את כל מערכות ה„לביא" ובכל מקרה, הדבר יעלה יותר מ־15 מיליון דולר למטוס, כפי שמעריכה ישראל את מחיר ה„לביא", או אף 17 מיליון דולר, כפי שמעריכה „גרומן". „לפי אומדן שלי זה עלול להגיע ל־22–24 מיליון דולר למטוס וגם אז לא נוכל להשתמש בכל המערכות שלכם," אומר המקור.

מחמוד זועבי ימונה עוזר בכיר לשמיר

מועמד גם לרשת מקומו של אמל נאסר אלדין כח"כ מטעם חירות – במסגרת ההיערכות לבחירות הבאות

מאת מחמוד חלילה, סופר „דבר"

אזרח ערבי־ישראלי עומד לקבל תפקיד בכיר בלשכת ראש הממשלה.

המדובר במינוי עוזר בכיר ליצחק שמיר, עם בחירתו כראש ממשלה. המועמד לתפקיד זה הוא מחמוד זועבי מנצרת, המנהל זה 20 שנה מרכז הסברה במגזר הערבי בגליל ומועסק גם בחצי משרה ככתב הטלוויזיה הערבית בנצרת.

השבוע נפגש זועבי מספר פעמים עם מקורבי שמיר וביניהם סגן השר הח"כ רוני מילוא.

נודע, שהליכוד ובמיוחד סיעת החרות מעוניינים להגביר את השפעתם במגזר הערבי לקראת הבחירות הבאות של הכנסת. מחמוד זועבי יהיה מועמד הליכוד לכנסת במקום ריאלי ויבוא במקומו של הח"כ הדרוזי אמל נאסר אלדין אשר זו לו הקדנציה השלישית בכנסת, מטעם חרות.

מחמוד זועבי היה עד כה אחד הפעילים המרכזיים של המערך בנצרת ובכל הבחירות לכנסת או לרשויות המקומיות ניהל את מטה ההסברה של המערך.

חברי ועד עובדי בנק לאומי, בסיועם של עשרות מעובדי הבנק, השתלטו אתמול למשך שעה וחצי על לשכתו של ארנסט יפת, יו"ר חברות הבת של הבנק בחו"ל. הם תבעו מיפת כי יחזיר לבנק את הפיצויים בסך 5 מיליון דולר שקיבל בעקבות פרישתו מכהונת יו"ר מועצת המנהלים של בל"ל, כתוצאה ממסקנותיה של ועדת בייסקי. יפת העדיף להאזין לדבריהם בלי להגיב. (צילום: י.פ.פ.א)

לאחר 35 שנות חיפושים גילתה ברזיל נפט באמזונס

מארינאלו, ברזיל („רויטר",עת"ם). – לאחר עשרות שנים של חיפושי נפט, הודיעה שלשום בראזיל לראשונה על גילוי שדה גדול באיזור אמזוניה.

על גילוי הנפט בישר נשיא בראזיל חוזה סארני. הוא אמר לכתבים „עתה זה קיבלתי אישור לידיעות טובות מאד לבראזיל. אני מודיע על כך מיד לעם הברזילאי".

חיפושי נפט החלו ביערות האמזונה של בראזיל עוד בשנות ה־50'. אולם, עד עתה היתה בראזיל הארץ היחידה באגן האמזונה שטרם גילתה נפט בג'ונגל הסבוך הזה.

הנשיא סארני אמר, כי הנפט שנתגלה כבר נשאב מבאר נסיונית בקצב של 950 חביות ליום והוא באיכות מצויינת. הבאר נקודה לעומק של 2,450 מטר והיא נמצאת במרחק של 360 ק"מ צפונית־מזרחית לעיר מאנאוס.

מקור מקורב לחברות המחפשות נפט בבראזיל אמר לכתב „רויטר", כי לגילוי יש משמעות מיוחדת מאחר שהוא מוכיח בעליל שיש עוד נפט באזור זה.

המקור מסר, כי על אף שעדיין קשה להעריך את העתודות בשדה הנפט הזה, כבר ברור, כי ניתן לבצע באיזור קידוחי נפט נוספים.

התגברות גדולה במספר מקרי התקפי־לב ולחץ־דם באנגליה

לונדון („רויטר" ועתי"ם). – מספר האנשים שלקו בהתקפי לב בבריטניה עלה ב־14 אחוז ב־10 השנים האחרונות ובעת ובעונה אחת היתה קפיצה של 91 אחוז במספר הסובלים מלחץ דם גבוה – נאמר בסיכומים רשמיים שפורסמו כאן ביום ד' השבוע.

המשרד לרישום האוכלוסייה מסר סיכומים המראים, כי בעשור מאז 1972 מספר האנשים המבקרים אצל רופאים בגלל כל מיני מחלות עלה מ־663 ל־1,000 ומ־712 ל־1,000.

בראש רשימת המחלות, ההתקררות השכיחה, דלקת הסימפונות והשקדים. במחלות אלה היה גידול של 27 אחוז.

במקום השני תופסות מחלות השרירים והפרקים וכראש כאבי גב ודלקת פרקים.

המחקר הבריטי מתבסס על מידע שנתקבל מ־143 רופאים העובדים ב־48 מרפאות, שבהן מקבלים טיפול 330,000 בני אדם.

ראש המיסיונרים בוואתיקאן: המארכסיזם – הגדולה בסכנות

רומא („רויטר ועתי"ם). – המארכסיזם במדינות המתפתחות הוא אחת הסכנות הגדולות ביותר לכנסייה הקאתולית, כך אמר מנהיג בכיר של הוואתיקן.

הקרדינאל יוזף טומקו, ראש „האגודה לאוונגליזציה של העמים", הזרוע המיסיונרית של הוואתיקן, אמר את הדברים שלשום, שפתחית מושב המליאה של האגודה.

בין היתר אמר טומקו, כי „לגבי חיי הכנסייה והמיסיונים שלה, המארכסיזם מהווה היום את אחד המכשולים הגדולים ביותר, אם באסיה אם באפריקה".

טומקו אמר, כי רדיפת הכנסייה בסין, בוויטנאם, בלאוס, בקאמפוצ'אה, בצפון־קוריאה ובאלבניה מן המפורסמות היא.

במדינות אלה, הוסיף, „הפעילות הפרוורסית של המארכסיזם נגד המוסדות והמיסיונרים של הכנסייה הקאתולית היא עניין של שיטה ולא מקרה".

כן אמר הקרדינאל טומקו, כי הקמתם של ממשלים מארכסיסטיים באנגולה, במוזמביק, בקונגו ובגינאה „פגעה בהשפעה של הכנסייה ובחירותה".

הוא ציין, כי בחמש השנים האחרונות, נהרג בממוצע מיסיונר קתולי אחד מדי חודש בחודשו.

התמיכה המצרית באש"ף – התמקדות במישור המדיני

מאת דן אבידן,
סופר „דבר" לענייני ערבים

מאז יוזמת השלום שנקט הנשיא אנואר סאדאת, צומצמה באופן מכריע הנוכחות הצבאית והמדינית של אש"ף במצרים.

בעבר שימשה מצרים מרכז צבאי ומדיני חשוב של אש"ף, שבו התגוררה הצמרת של הנהגת המחבלים וכמו כן חנו על אדמת מצרים בעבר חיילים של „צבא השחרור הפלשתינאי", מהיחידות המפורסמות למרותו של ערפאת, ובראשן חטיבת „עין גאלות".

בעקבות ההרס, שהטילו מדינות ערב ואש"ף על מצרים לאחר חתימת הסכמי השלום, צומצמה ביותר התשתית האש"פית במדינה זו. הצמרת המדינית של אש"ף עברה להתגורר בלבנון, ולאחר גירוש המחבלים ממדינה זו, העתיקה את מקום מושבה לטוניסיה ולמדינות ערביות נוספות. (למעשה אין כיום להנהגת אש"ף מקום מושב קבוע).

הנשיא מובארק איפשר לאש"ף להשאיר על אדמת מצרים חיילים מחטיבת „עין ג'אלות". אולם, חיילים אלה הם מתי־מעט כיום, רובם זקנים ומותשים, ונתונים תחת פיקוח הדוק של השלטונות המצריים.

ככל הידוע, ממשיך לפעול באל־עריש משרד קטן של זרוע המודיעין של אש"ף, המתאם את הפעילות המדינית והצבאית של הארגון מול ערביי רצועת־עזה.

משרד זה פועל למעשה בצורה חשאית, והוא חלק מהתשתית המחתרתית שהקים אש"ף ברבות השנים במצרים. בדרך־כלל עוצרים המצרים כל איש מבצעים של אש"ף המצליח לחדור למצרים ברגע שהוא מתגלה על ידם.

הנציגות בקאהיר

בקאהיר שוכנים כיום כמה משרדים מדיניים, הסברתיים וחברתיים של אש"ף. ביניהם סניף המחלקה המדינית האש"פית, המשרד של נציגות אש"ף במצרים, סניף של סוכנות הידיעות הפלשתינאית „וופא" (שבאמצעותו שודרה הודעה הראשונה, שבה נטל הארגון את האחריות לביצוע הפיגוע ליד הכותל), ומשרדים של ארגון „הסהר האדום הפלשתינאי" (שירותי הבריאות של אש"ף), שבראשו עומד פתחי ערפאת (אחיו של יאסר ערפאת), המתגורר דרך קבע בקהיר. נוסף לפתחי ערפאת, מתגוררים במצרים מנהיגים חשובים נוספים של אש"ף או בני משפחותיהם.

ביניהם יוזכרו: אחמד צדקי דג'אני, חבר הוועד הפועל של אש"ף לשעבר, (המסוכסך כיום עם צמרת הארגון והמקורב ביותר לשלטונות המצריים), סעיד כמאל, סגן יו"ר המחלקה המדינית של אש"ף, טייב עבד ארחים, נציגו המוסמך של אש"ף במצרים שמונה לא מכבר לתפקידו, וזוהדי קודרה, ראש סניף הפתח, בקהיר.

פעילותם של כל אלה נתונה לפיקוח הדוק מצד שלטונות הבטחון המצרים. המצרים אינם מאפשרים, ככלל, לפעילים מבצעיים של אש"ף להתגורר בתחומי מצרים.

ידועה הפרשה מלפני שנה, כאשר גרשו המצרים את פעיל המבצעים האש"פי אברטייב, שגורש מירדן בהוראת המלך חוסיין וניסה, ללא הצלחה, להתיישב זמנית בקהיר. בכל הידוע, תומכים של אבו־טייב מתגוררים כיום במצרים בצורה מוסוות.

מבחינה מדינית, הפך הנשיא מובארק בשנים האחרונות למנהיג הערבי החשוב ביותר התומך במעמדו של אש"ף כמייצגם הלגיטימי של הפלשתינאים בכל משא ומתן להסדר הבעייה הפלשתינאית.

במסגרת זאת, חותר מובארק למתן את אש"ף, כדי להופכו לשותף מקובל על ישראל למשא ומתן מדיני־יחד עם נציגים ירדנים.

העמדה המצרית הנוכחית ביחס לטרור האש"פי היא דו־ערכית. מחד גיסא, שולל מובארק לחלוטין את הטרור האש"פי בחו"ל ומאידך גיסא, אין הוא שולל את פעולות הטרור שמבצעים אנשי אש"ף ותומכיהם בתוך השטחים, הנחשבים על־ידי המצרים כאיזורים הנתונים תחת כיבוש זר. מובארק עצמו נתן השנה ביטוי לעמדה דו־ערכית זו בנאומו בפני הפרלמנט האירופי בשטרסבורג.

ידוע גם, כי המצרים עושים מאמצים בלתי פוסקים כדי למנוע מאנשי אש"ף החודרים בצורה מחתרתית לאיזור סיני לבצע משם פיגועים נגד יעדים בישראל. לעומת זאת, איפשרו המצרים לא מכבר לאחמד צידקי דג'אני לפרסם מעל דפי העתון הממלכתי „אל־אהראם" סידרת מאמרים שבהם הוא נתן לגיטימציה לפיגועים הרבים שביצעו השנה תושבי השטחים בנשקיקר נגד המתנחלים וכמטרות ישראליות אחרות.

סקרי דעת־קהל של שלוש רשתות הטלוויזיה הוכיחו:

רוב הציבור בארה"ב תומך בעמדת רייגן ברייקיאוויק

וואשינגטון (רויטר־עתיים). – הנשיא רייגן קיבל אישור של יותר מ־2 ל־1 מדעת הקהל האמריקאית על עמדתו בוועידת הפיסגה ברייקיאוויק – כך מתברר מתוצאות סקר דעת הקהל שפורסמו בוואשינגטון אתמול.

הסקרים נערכו על־ידי שלוש רשתות הטלוויזיה הגדולות בארה"ב, יחד עם שלושה עיתונים חשובים.

התוצאות הראו בעליל אישור ציבורי לדרך בה נהג הנשיא בשיחות עם השליט הסובייטי מיכאיל גורבאצ'וב. בסקרים השונים, קיבל רייגן רוב מכריע של 71 אחוז נגד 16 אחוז ובאחר 64 נגד 22 אחוז.

כידוע, דחה רייגן בתוקף את הצעת גורבאצ'וב להגביל את המחקר להצבת מגננה אמריקאית נגד טילים בחלל, „מלחמות כוכבים".

בסקר של רשת הטלוויזיה „סי.בי.אס" אמרו 68 נגד 20 אחוז, כי דחיית ההצעה הסובייטית היתה מוצדקת. בסקר דומה של „אנ.בי.סי" אמרו 65 אחוז, כי ארה"ב חייבת לייצר כלי נשק ל„מלחמות כוכבים". 15 אחוז אמרו שאין לבנות נשק כזה ו־27 סברו, כי יש לנצל פרוייקט כזה כקלף מיקוח.

בסקר „איי.בי.סי." צידדו 52 אחוז מהנסקרים בהפסקת פיתוח החימוש בחלל בתמורה להסכם על פירוק הנשק. 41 אחוז היו בעד פיתוח נשק בחלל.

בשלושת הסקרים הוטלה האשמה בכשלון הוועה"מ על מיכאיל גורבאצ'וב בשיעור של 44 עד 53 אחוז מן הנשאלים בעוד שרק 16 עד 17 אחוז היו סבורים, כי האשמה מוטלת על רונאלד רייגן.

60 אחוז מן הנשאלים הביעו דעתם, כי היחסים בין שתי המעצמות- יישארו כפי שהיו גם בעתיד הנראה לעין.

מחזאי אפריקאי זכה בנובל לספרות: הכלכלה והכימיה למדענים אמריקאים

שטוקהולם, ע"צ, „רויטר". – פרס נובל לספרות הוענק בפעם הראשונה לסופר שחור, אפריקאי, המחזאי וולה סויינקה, מניגריה.

האקדמיה המלכותית השוודית, שהופעל עליה לחץ לבחור הפעם בסופר ממדינות העולם השלישי, אמרה בהודעתה, כי סויינקה קיבל את הפרס – בסך שני מיליון הכתרים (כ־290,000 דולר) – משום שבפרספקטיווה תרבותית נרחבת, ובניבה שירתית, ביטא את הדראמה של הקיום".

סויינקה, בן 52, הוא בן שבט יורובה, מצפון ניגריה. הוא נכלא לשנתיים בעת מלחמת האזרחים בניגריה, בשנים 1967־1970, לאחר שחזר מנסיון־נפל לפשר בין אלה שניסו להקים את ביאפרה לבין הממשלה הפדראלית הניגרית.

האקדמיה השוודית אומרת עוד בהודעתה, כי סויינקה הגיע לשיא ביצירתו הספרותית והיא חולקת שבחים למגוון העשיר של יצירתו הספרותית. האקדמיה אומרת, כי כתיבתו „מלאה חיים – לפעמים מרגיזה, אולם מאופיינת על ידי ביטוי שירי אינטנסיווי ומעודד".

סויינקה הוא אישיות קיצונית והוא מתנגד לכל צורה של שלטון צבאי, וכך היה גם לפני שנאסר. „סויינקה יצא מבית הסוהר כשהוא תפוס ברעיון המגף המדכא והפעיל את האטטירה הנעקבת שלו לשם הקעת השחיתות בניגריה ולגינוי הפגיעות בזכויות האדם ב'בשת אפריקה כולה", נאמר בהודעה.

סויינקה, הכותב בשפה האנגלית, הוא הסופר הראשון במדינות העולם השלישי שזוכה בפרס נובל מאז שקיבל את הפרס גבריאל גארסיה מארקו מקולומביה ב־1982.

יצירת המפתח של סויינקה היא מחזה שכתב ב־1971 „מטורפים ומומחים" שמו. מחזה זה בסמן את המעבר מהתרכזותו הקודמת בבעיות חברתיות והוא עובר לתיאור טיפוסים אנושיים ולבעיה שאינה נתנת לו מנוח, בעיית הרע בעולם.

כמה ממחזותיו של סויינקה בוצעו על הבמה בלונדון בשנים עברו. בניגריה הוא הופיע לראשונה במחזה שהוחמן אצלו לרגל חגיגות העצמאות ב־1960. הוא כתב אז את „ריקוד היערות", שהוא, כנראה, יצירתו המסובכת ביותר.

נובל לכלכלה – לג'יימס ביוקנן

פרס נובל לכלכלה הוענק אתמול לג'יימס ביוקנן, מאוניברסיטת ג'ורג' מייסון בוירג'יניה שבארה"ב – כך מסרה רשמית האקדמיה השוודית המלכותית למדעים.

הפרס, בסך 2 מיליון כתר (290,000 דולר) הוענק לכלכלן האמריקאי על „סינתזה של תיאוריות הנוגעות לתהליך קבלת ההחלטות במישור הפוליטי והכלכלי", נאמר בהודעת הפרס.

ביוקנן פיתח תאוריה של קבלת החלטות במגזר הציבורי והוא נחשב לחוקר ראשי בתחום זה, מוסיפה ההודעה.

ג'יימס ביוקנן, בן 68, למד באוניברסיטת טנסי לפני שקיבל את תואר הדוקטור שלו באוניברסיטת שיקאגו, ב־1948. הוא הכייסד של המרכז לחקר מוסדות שלטון ציבוריים באוניברסיטת פיידפאקס שבווירג'יניה.

התאוריות של ביוקנן מקיפות את מדע המדינה והכלכלה, נאמר בהודעת האקדמיה, והוא בוחן, בין היתר, הסכות בשוק הכלכלי ומשווה אותן למה שנעשה בעניין זה במיגזר הפוליטי.

לתיאוריות שלו חשיבות עליונה במיזוג מדע המדינה עם הכלכלה המסורתית.

מקור באקדמיה למדעים של שוודיה אמר, כי התיאוריות של ביוקנן חשובות במיוחד בפיתוח הגורמים המשפיעים על קבלת ההחלטות במגזר המדיני וההשלכות שיש להן על נושאים כלכליים.

פיסיקה – לממציא המיקרוסקופ האלקטרוני

פרס נובל לפיזיקה לשנת 1986 הוענק ביום ד' לשני מדענים מערב־גרמניים ולמדען שוויצרי על עבודתם החלוצית בפיתוח מיקרוסקופים אלקטרוניים. פרופ' ארנסט רוסקה, בן 79, ממכון פריץ האבר בברלין, שהוא חלק מן המכון המערב־גרמני הנודע בעולם כולו מכון מקס פלאנק, קיבל את מחצית הפרס, על עבודתו בבניית המיקרוסקופ האלקטרוני הראשון לפני 53 שנים.

המחצית השנייה של הפרס ניתנה לשני מדענים העובדים במעבדות המחקר של י.ב.מ. בציריך, על פיתוח מיקרוסקופ סורק, שלב נוסף של המיקרוסקופ האלקטרוני שאותו בנה ראשון רוסקה. – שני המדענים הם גרד ביניג ממערב גרמניה והיינריך רוהרר משוויץ.

בדברי האקדמיה השוודית צויין, כי הצלם השוודי לנארט נילסון השתמש במיקרוסקופיה אלקטרונית כדי להביא לעולם את התצלומים הראשונים של ההפריה ופיתוח העובר האנושי.

עבודתו החלוצית של רוסקה בתחום המיקרוסקופיה בוצעה באוניברסיטה הטכנולוגית של ברלין בסוף שנות ה־20. בשנת 1933, הוא בנה את המיקרוסקופ האלקטרוני הראשון בעולם.

לאחר מכן, הוא קיבל מינוי בתשלובת הגרמנית הגדולה, „סימנס" ונטל חלק בייצור הראשון של המיקרוסקופים האלקטרוניים שיצאו לשוק ב־1939.

שלב הפיתוח הבא היה המיקרוסקופ הסורק ב„שיטות מנהרה" והאקדמיה השוודית אומרת, כי העולם אדה בינתיים רק את תחילת פיתוח המיקרוסקופ החדיש הזה על ידי ביניג ורוהרר.

המיוחד במיקרוסקופ הזה הוא בכך שהוא מסוגל לעקוב אחר הפרטים הקטנים ביותר של המשטח שאותו הוא סורק.

„ההמצאה החשובה במאה"

הישגם הגדול של ביניג ורוהרר היה, שעל סמך עבודות ורעיונות קודמים הצליחו להתגבר על הקשיים ההתחלתיים העצומים בבניית מכשיר מדויק ויציב.

היתה זו הפעם השנייה ברציפות שמדענים מ„מכון מאקס פלאנק" זכו בפרס נובל לפיסיקה. בשנה שעברה קיבל את הפרס פרופ' קלאוס פון קליטצינג, חבר אותו מכון.

פרופ' סוון יוהנסן מן האקדמיה השוודית המלכותית למדעים, ציין, כי המצאתו של רוסקה ובניית המיקרוסקופ האלקטרוני הראשון על ידו ב־1933 נחשבת ההמצאה החשובה ביותר במאה ה־20, בגלל חיוניותה לחקר הנגיפים והוירוסים.

פרס נובל לכימיה – לשלושה אמריקאים

שלושה מדענים מצפון אמריקה התחלקו ביום ד' בפרס נובל לכימיה לשנת 1986 בעד מחקר על תהליכי הריאקציות הכימיות – הודיעה האקדמיה השוודית למדעים.

הפרס הוענק לפרופ' דאדלי הרשבאך מאוניברסיטת הארווארד, פרופ' יואן טסהלי, יליד טאייוואן, מאוניברסיטת ברקלי, שניהם מארה"ב, ולפרופ' ג'ון פולאניי מאוניברסיטת טורונטו בקנדה.

השלושה סייעו במציאת שיטות שהתגברו על הקשיים במעקב המדוייק אחר ריאקציות כימיות. הם פיתחו שיטות מדוייקות לצרכים מדעיים המסייעות גם בהבנת ההשפעה המולקולארית על הריאקציות האלה, נאמר בהודעת האקדמיה השוודית.

הסופר וההוגה היהודי ניצול אושוויץ אלי ויזל נראה כאן כפי שצולם בביתו שבניו־יורק, מחבק את בנו אלישע, בהיוודע לו הבשורה המשמחת, ביום ג' השבוע, כי הוכתר בפרס נובל לשלום (צילום: א.פ)

יריד ירושלים '86

סוכות, בנייני האומה
18-25.10.86

מופעי בידור
עם אמנים
אורחים
מדי ערב

בחסות ראש עיריית ירושלים, מר טדי קולק
תצוגות מסחריות מרהיבות של חברות מהשורה הראשונה.
ערב ערב אמנים, בידור, תצוגות אופנה
הגרלות ופרסים והפתעות.
שעות הביקור: כל יום משעה 3 אחה"צ עד 11 בלילה
ובמוצאי שבת וחג מ־7.00 בערב עד חצות

לונה פארק פתוח
משעה 10.00 בבוקר

מוזיאון ישראל ירושלים · מוזיאון לארכיאולוגיה רוקפלר

שמחים להודיע לקהל הילדים (עד גיל 18), כי הכניסה לתערוכה

חיות מן העולם העתיק

תהיה חופשית לכל אלה הנושאים שמות בעלי־חיים. (הסדר זה תקף לשבוע סוכות בלבד, נא להביא תעודה מזהה).

היכונו כל העופרים, הזאבים, האריות, האיילות, הדבורות והיעלים – בואו בהמוניכם לחזות במסלוני, ציורי ותבליטי החיות העתיקות בנות 5000 השנה.

התערוכה במוזיאון לארכיאולוגיה (רוקפלר), מזרח העיר, רח' הסולטן סולימן. שעות הביקור: ימים א'־ה 10־17; שישי ושבת 10־14.

הודעה ללקוחותינו

שינויים בשעורי ריבית החובה

החל מיום ב' י"ז בתשרי תשמ"ז 20.10.86 יועלה שעור ריבית החובה בחשבונות עו"ש וח.ח.ד. ב־4% לשנה.

שעורי הריבית השנתית בח.ח.ד. יהיו החל מ־19% לשנה – השווה לריבית מתואמת שנתית בשעור של 20.7% בחישוב רבעוני.

שעורי הריבית השנתית בחשבונות „עו"ש גמיש" יהיו כדלקמן: על משיכת יתר מאושרת של עד 1,500 ש"ח תחול ריבית בשעור של 31% לשנה (ריבית מתואמת שנתית של 35.3%) ועל משיכת יתר של עד 2,000 ש"ח תהיה הריבית 34% (ריבית מתואמת שנתית של 39.2%).

בחשבונות עו"ש למקבלי משכורת תחול ריבית של 28% לשנה (ריבית מתואמת שנתית של 31.6%) על משיכות יתר מאושרות של עד 500 ש"ח.

הודעה זו מתפרסמת במקום משלוח הודעות ללקוחות. פרטים נוספים ניתן לקבל בסניפי בנק הפועלים.

בנק הפועלים

הצעה לגילאי הזהב של ת"א.

מנוי הזהב

כרטיס מנוי
להצגות אחה"צ
לבעלי תעודת קשיש
ולגימלאים תושבי ת"א

בחצי המחיר וב־2 תשלומים

התיאטרון של תל־אביב בשיתוף עם עירית ת"א מציעים לתושבי ת"א בעלי תעודת קשיש ולגימלאים, כרטיס מנוי לשש הצגות בפחות מחצי המחיר. זוהי הזדמנות נפלאה לשוחרי התרבות ליהנות ממיטב המחזות בהוצאה כספית קטנה, וללא המתנה בתור.

מחיר המנוי ל־6 הצגות עם זכות למקום שמור – 40 ש"ח (במקום 90 ש"ח – מחיר 6 כרטיסים בודדים) הודות לסיוע האדיב של עירית ת"א.

ההצגות מתחילות בשעה 16.30

ההצעה בתוקף עד 15/11/86 במספר המקומות מוגבל.

להזמנת "מנוי הזהב" נא לפנות למחלקת המכירות של התיאטרון הקאמרי רח' דיזנגוף 101 תל־אביב. טל: 245211.

הקאמרי
התיאטרון של תל־אביב

א.ק.י. שיווק ועיצוב.

נתניה 86

בקרו בתערוכת הבולים הלאומית

NETANYA

שתתקיים בהיכל הספורט בבית הספר ע"ש בן־גוריון ברח' ליאון רייך נתניה, חול המועד סוכות, ט"ז־כ"א בתשרי התשמ"ז 24-19 באוקטובר 1986

שעות הפתיחה:
יום א' - יום הפתיחה (19.10) מ־13.00 עד 22.00
יום ב' - עד ה' מ־10.00 עד 22.00
יום ו' - יום הנעילה (24.10) מ־09.00 עד 12.00

ביום ד' 22.10.86 יתקיים בתערוכה "יום הנוער", ביום זה תהיה הכניסה לילדים ובני נוער חינם.

בואו ליהנות מאלפי בולים ודפי תצוגה מרהיבים מכל רחבי העולם

אוטובוסים מהתחנה המרכזית בנתניה: קווים 6, 11.

כרטיסים במקום

"נתניה־86"־חוויה מרתקת לכל המשפחה

גזור ושמור לביקורך בתערוכה.

נחתם הסכם שכר עם המורים – תוספת של 11%

קובלים: לא מספיק; התיכונים מאיימים במאבק

מאת יעל פישביין, סופרת „דבר" לענייני חינוך

ארגוני המורים חתמו שלשום על הסכם שכר ת"ש עד מארס 87. לפי ההסכם יוענקו למורים תוספת שכר של 11 אחוזים בממוצע בהתאם לתנאים ההותק שלהם: שבעה אחוזים ישולמו במשכורת אוקטובר כולל גם תוספת רטרואקטיבית לספטמבר. ארבעה אחוזים נוספים ישולמו למורים באפריל 87.

תוספות השכר הללו נובעות מהתאמת תוספות שניתנו במגזר הציבורי למגזרים אחרים על פי הסכם המסגרת. למרות התוספת טענה יו"ר ארגון המורים העל-יסודיים שושנה בייר, כי שכר המורים עדיין מפגר ב-50 אחוז לעומת שכר עובדים במגזרים ציבוריים שונים. לטענתה לעובדים אלה מוענקות תוספות רכב האש"ל המהוות תוספת שכר של 40 עד 60 אחוז. המורים אינם נהנים מהן. ארגון המורים העל-יסודיים מאיים כי אם הפער לא יתוקן יכריז על פתיחת מאבק באביב הקרוב לאחר שתוקף ההסכם הנוכחי יפוג ב-31 במארס 87.

„ההסכם עם 'יחד' – סתירה מוחלטת להחלטות"

מאת אריאלה ראובני, סופרת „דבר"

יוסף בן חבר מזכירות מועצת פועלי חיפה והיועץ המשפטי שלה, שלח אתמול מכתב למזכיר מפלגת העבודה במחוז חיפה, דב גרפונקל, שבו מחה על הסכם בראשי תיבות שהושג, כפי שפורסם, בין מפלגת העבודה לבין רשימת „יחד". הסכם זה, טוען כץ, עומד בסתירה מוחלטת להחלטות שהתקבלו בוועידת המפלגה ויש בו כדי לפגוע בתהליך התחדשותה של רשימת המפלגה לכנסת והמיוחד בכניסתם של כוחות חדשים ורעננים. הוא טוען כי מתן „הקצבות משוריינות" לרשימת „יחד" מהווה סתירה לחוי לחברי מפלגה נאמנים השואפים לבחור בעצמם את נציגיהם לבית המחוקקים. כן טוען עוד כי מחוז חיפה קופח בפעם האחרונה, בין היתר בנימוק שיש התחייבויות משפחתיות לנציגי רשימות חיצוניות. „חלוקת מקומות עלולה להתחיל ב'יחד' ולהסתיים עם 'אומץ', ל"ע והרשימה עוד ארוכה", הוא כותב.

כך מציע למחוז חיפה לקום ולעמוד בראש מחנה המתנגדים לאישורו של ההסכם וההתארגנות במרצת תאפשר לסכל, לדעתו, מגמה שלילית אשר עלולה לשים לאל את תהליך התחדשותה של הרשימה ולפגוע בזכותם של פעילי המחוז לבחור להם נציגים אמיתיים של המחוז. הוא גם מציע לכנס את המחוז כדי להביא לדחייתו של ההסכם במוסדות המפלגה.

מרגליות פועל לעידוד תיירות לגליל

מאת דויד מישיוב, סופר „דבר" לענייני תיירות

חיילי „גבעתי", צליינים נוצרים ותושבי מושב מרגליות בגבול הצפון וכן אורחים מישראל יסבו לארוחה בערב סוכות בסוכה גדולה במושב במסגרת תוכנית המושב לעודד תיירות לגליל.

במסיבת עיתונאים, שנערכה אתמול בבית סוקולוב בתל-אביב, מסר מרכז התיירות במושב מרגליות יוסי קמרי, כי במושב נבנתה סוכה גדולה ל-250 איש.

חיילי „גבעתי" יקיימו מירוץ ניווט בגליל לזכר ראשוני המתיישבים בגליל והוא יחל במרגליות דרך מנרה ומשגב עם ויסתיים בכפר גלעדי.

בערב החג תתארח בסוכה קבוצה בת 70 צליינים ובמהלך החג יתארחו במקום קבוצות תיירים מחו"ל. קמרי אמר, כי בתוכנית המושב לערוך כל חודש אירועים המאפיינים לאותו חודש.

● משטרת מרחב הגליל סבורה כי מרדכי כהן (26) מעכו הוא האיש שרצח בידיות לפני תשעה ימים את אברהם ויצמן (24) מעכו. כך נתברר מהבקשה להארכת מעצר של החשוד, שהוגשה אתמול לבית משפט השלום בעכו. מעצרו הוארך ב-15 יום.

21 עיתונים יומיים בארץ

9 מיליון עותקי ספרים הוצאו לאור ב-1984/5

21 עיתונים יומיים הופיעו בארץ בשנת 1985 – תשעה מהם בעברית. כמו כן הופיעו 89 שבועונים (למעט מוספי סוף שבוע של העיתונים היומיים) ודו-שבועונים. בסך הכל הופיעו בארץ בשנה שעברה 911 עיתונים ותקופונים, מהם 330 שראו אור לראשונה בשנים שבין 1981 ל-1985. על כך נמסר בשנתון הסטטיסטי החדש העתיד לצאת לאור בתחילת נובמבר. עוד נמסר בשנתון כי מכלל העיתונים והתקופונים שהיו פעילים בארץ, 62 הופיעו בערבית.

השנתון החדש מוסר עוד כי בשנת 1984/85 הופיעו בארץ תשעה מיליון עותקים מכלל הספרים שהוצאו לאור אותה שנה בארץ. זו ירידה כדי 25 אחוז במספר עותקי הספרים לעומת 12 מיליון העותקים בשנת 1982/83. הסך הכל הוצאו לאור בישראל 4,200 ספרים בשנת 1984/85 לעומת 4,400 שנתיים קודם.

53 אחוז מהספרים שיצאו לאור בשנה שעברה הופיעו במהדורה ראשונה או מחודשת – ברומה לשנים שקדמו. 36 אחוזים מהספרים היו בתחום הספרות והשירה – כשליש מהם ספרי ילדים; חלקם של הספרים במהדורה ראשונה או מחודשת, שנכתבו במקורם בעברית, עלה מ-63 אחוז בשנת 1982/83 ל-68 אחוז ב-1984/85.

שנה לפרויקט שיקום האסיר במושבים

מאת סופרת „דבר" בירושלים

הרשות לשיקום האסיר מציינת בימים אלה שנה לפרוייקט שיקום האסיר במושבים שבמהלכו אומצו עשרה אסירים משוחררים במושבים.

הרשות לשיקום האסיר הקימה שני הוסטלים במושבים שבהם נקלטים האסירים עם צאתם מהכלא. בהוסטלים אלה עובדים האסירים המשוחררים, לומדים ועוברים הכנה לקראת קליטתם.

ההוסטל הראשון נפתח במושב כורמים באיזור חורה והשני בישוב קהילתי במדבר יהודה. בכל הוסטל אב בית ועובד סוציאלי. לכל אסיר משפחה מאמצת עמה הוא מצוי בקשר בשעות אחר הצהריים בשבתות ובחגים.

תשעה מיליון שקל – תקציב התברואה בעיריית חיפה

מאת אריאלה ראובני סופרת „דבר"

עובדי הניקיון של עיריית חיפה מפנים כל יום כ-450 טונות של אשפה ביתית ופסולת תעשייתית. 75 אחוזים מהאשפה מפונים למזבלה העירונית באזור הקישון והשאר מועבר להטמנה באתר הפסולת של קיבוץ עברון בגליל. ברחבי העיר מוצבים 15 אלף פחי אשפה, 1800 עגלות ו-500 מכולות לפינוי אשפה ובעבודות הניקיון מועסקים 370 עובדים בשתים עד שלוש משמרות. צי הרכב המיועד לפינוי אשפה: 26 מכביות דחס, 15 מובילים לפינוי מכולות, 5 מנופים לגזימת עצים ושישה מטאטאים מכניים לניקוי רחובות העיר ומדרכותיה.

השנה הוגדל התקציב העירוני של מערכת התברואה והועמד תשעה מיליון ש"ח ונוסף על כך הוגדל גם תקציב הפיתוח ל-3.5 מיליון ש"ח.

אילת מתכוננת להצפת סוכות

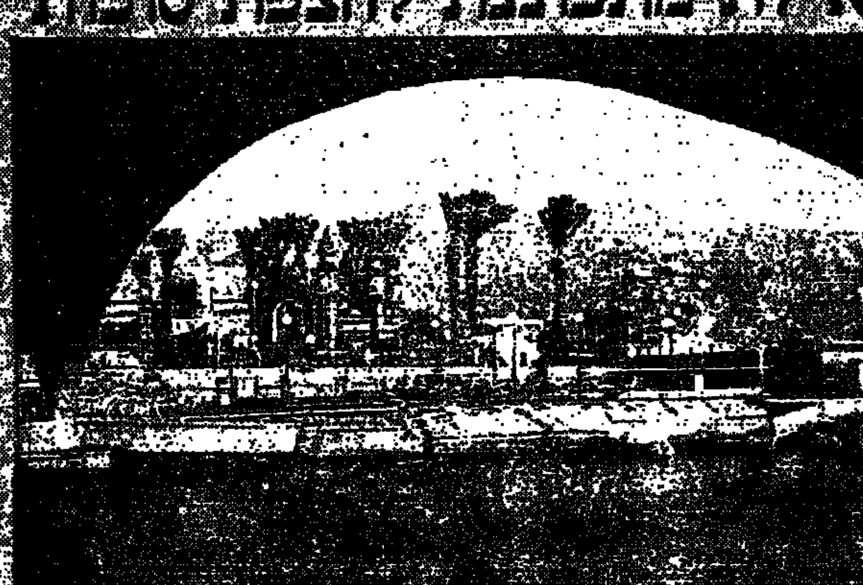

[illegible]

חסן עיסה: תודה על הכבוד לארצי

הקונסול המצרי הראשון באילת חוזר למשרד החוץ המצרי אחרי ארבע וחצי שנים כאן עם הרגשה שרבים שינו דעותיהם על מצרים

[illegible]

הנהלת „צקלון" רוצה יותר ויתורים מעובדי המפעל

מאת יוסי ליבוביץ סופר „דבר" בגליל המערבי

עשרות פועלי הייצור במפעל „צקלון" שליד כרמיאל מתחילים לאבד את סבלנותם מפני שהמגעים בין נציגי ההנהלה, ההסתדרות וועד העובדים הנמשך בחודשים אינו נושא פרי. „אנחנו מתכוונים להחזיק את העובדים כדי שלא יתקבלו שוב עיצומים והשבתות לפני חג הסוכות", אמר אתמול מזכיר מועצת פועלי כרמיאל, עזרא טייק.

לפני כשבועיים, לאחר שנקטו עיצומים ולא עבדו שעות נוספות במשך כשלושה חודשים, חזרו פועלי הייצור במפעל לעבודה מלאה. נציגי ההסתדרות ובראשם סגן יו"ר האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות מאיר גת, אף שבעצו את ועד העובדים לחזור בו מהתפטרותו. מאז נערכו מספר פגישות, אולם ההנהלה אינה מוכנה ללכת לקראת העובדים בעבר להסכם הארצי שנחתם עם המגזר הפרטי. במהלך המו"מ ויתרו העובדים על דרישות רבות וההנהלה הסתפקה בקבלת 'תוספת מפעלית' של אחוזים בודדים, אולם ההנהלה אינה מוכנה לשלם גם תוספת זו.

לדברי מנכ"ל המפעל, ברטון גורן, ההנהלה מוכנה לשלם לעובדים תוספת תמורת הויתורים על הטבות סוציאליות כגון כביסה, ביגוד, חלב וכד'. לדבריו, צקלון מפסיד מזה שלוש שנים ובשנה האחרונה הסתכם ההפסד במליון וחצי דולר. ההפסד נובע מכביסה להשקעות מסיבות בתחום היצוא בעיקר לארה"ב, מהקפאת שער הדולר ומהקפאות מחירים במשרד הביטחון שהוא לקוח חשוב של המפעל.

בערב יום הכיפורים גויס למו"מ גם יו"ר התאחדות התעשיינים, אבי פילוסוף, אולם גם התערבותו לא נשאה פרי. העובדים טוענים כי בעת שהמפעל הרויח, ההנהלה השקיעה את הרווחים בפיתוח מפעל „ברכות" הסמוך, תוך הבטחה שבעתיד יהנו מרווחים. „לא יתכן שהעובדים לא יוכלו ליהנות כלל מפירות המפעל ומרווחיו", טוענים נציגי הוועד וההסתדרות.

מוזיאון ישראל מציג במזרח ירושלים

לראשונה העביר מוזיאון ישראל מוצגים מקוריים מאוספו אל מרכז פיילי במזרח-ירושלים לתערוכה הלימודית „אמנות האיסלאם" שנפתחה אתמול.

מרכז פיילי הנו מרכז לימודי-אמנותי לילדי מזרח העיר והוא ממוקם מול המוזיאון לארכיאולוגיה (רוקפלר).

בפילהרמונית

הקונצרט למוסיקה קלסית קלה עם אידה הנדל

מאת יהודה כהן

למנויי הקונצרט הפילהרמוני הראשון של סדרת המוסיקה הקלאסית הקלה היתה הפתעה נעימה: בחלקה השני של התוכנית הוכנס לשם הקלטה הפרק הראשון של הקונצ'רטו לכינור מאת בראהמס עם אידה הנדל שניגנה אותו באורח מעמיק, במיוחד הקאדנצה היתה מרשימה. שיתוף הפעולה עם התזמורת בניצוח זובין מהטה היה מצוין.

זו היתה כנראה הסיבה לכך שב„סימפוניה הספרדית" לכינור ולתזמורת מאת לאלו, שנגנה האמנית כמתוכנן בחלקו הראשון של הערב, התאפקה מלהפיק קול חזק. מן הרגע הראשון הורגשה גם עצבנות, זה היה רחוק ממה שאנו רגילים לשמוע בביצועה. היא לא דלגה על הפרק השלישי (אינטרמצו) כפי שמקובל לעשות וכפי שבעבר נהגה גם היא, למרות שהוא קטע יפה. נגינתה של הכנרת לא היתה מרתקת. עם זאת יש לציין שטכניקת האצבעות היתה ללא פגם, והאינטונציה היתה נקיה.

לתוכנית המקורית (בלי בראהמס) היה אופי ספרדי. היא כללה עוד שלושה מחולות מתוך הבאלט „הכובע המשולש" של פאליה ואת הבולרו מאת ראוול. מהטה הקנה לכל היצירות עיצוב מלא חיים.

מיטב הברכות
לאברהם גרינשפן
בהגיעו לגבורות
ולרגל יובל חמישים שנות
נישואין עם רעיתו דורקה
מאחלת
הנהלת קופת התאחדות יוצאי פולין

אלמקס
לכל המשפחה!

בתי-מרקחת ליום שישי 17.10.86
ערב סוכות
תל-אביב
שדה דב – האחזר 3 תכנית ל' – 428510
זיוה – אצל 52 שכונת התקוה – 378403
ירושלים
מרפאת החמה – הנב' 28 – 523191
חיפה
נוה שאנן – התיכון 37 – 235530
פתח-תקוה
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271
בני-ברק – רמת-גן
הרצל – הרצל 52 רמת-גן – 722372
בת-ים – חולון
מזור – [illegible] 28 בת-ים – 583360
קופת חולים – עין יהב 4 חולון – 884854
בתי מרקחת ליום שבת חג סוכות 18.10.86
תל-אביב
זיוה – אצ"ל 52 שכונת התקוה – 378403
שדה דב – האחזר 3 תכנית ל' – 428510
זיוה – אצ"ל 52 שכונת התקוה – 378403 – מוצ"ש ומוצאי חג
שדה דב – האחזר 3 תכנית ל' – 428510 – מוצ"ש ומוצאי חג
ירושלים
הר היתים – הר היתים – 287480
מרפאת החמה – הנב' 28 – 523191 – מוצ"ש ומוצאי חג

חיפה
הנשיא – שד' הנשיא 33 – 333312
פתח-תקוה
קופת חולים כללית – חיים עוזר – 905271
בני-ברק – רמת-גן
תן – ז'בוטינסקי 99 רמת-גן – 7514434
בת-ים – חולון
עצמאות – בלפור 75 בת-ים – 865583
המרכז – כפר ויצמן חולון – 845236

מוקד מידע טלפוני של קופת חולים הכללית המוסר אינפורמציה על מרפאות קופת חולים של ההסתדרות, בתי-חולים, עזרה ראשונה, מרפאות הפתוחות בשבת ובחג וכן אינפורמציה על הגורמים הרפואיים בישראל.

בתל-אביב
בימים א' עד ה' מ-8.00 בבוקר עד 20.00 בערב. ביום ו' מ-8.00 בבוקר עד 15.00 אחה"צ – טל 03-433300, 03-433500.

מרפאות שיניים
לעזרה ראשונה
אזור תל-אביב
רחוב ברסבצא 49 ת"א – 03-284649
בימים א'-ה' בין 21.00 עד 23.00, בימי ו' וערב חג בין 18.00 עד 24.00, שבתות וחגים – בין 15.00 עד 21.00.
חיפה
רחוב הגפן 26, קומה ג' – 04-523566 – יום יום כולל ערבי שבתות, שבתות וחגים מ-20.00 עד 23.00.

טבע תעשיות פרמצבטיות בע"מ.

בנק אמריקאי ישראלי

הודעה ללקוחות

שינויים בשעורי ריבית החובה

החל מיום ב' י"ז תשרי תשמ"ז 20.10.86 יועלה שעור ריבית החובה בחשבונות עו"ש וח.ח.ד. ב-4% לשנה.

שעורי הריבית השנתית בח.ח.ד. יהיו החל מ-25% לשנה (השווה לריבית מתואמת שנתית בשעור של 27.86% בחישוב רבעוני.)

בחשבונות עו"ש למקבלי משכורת ועו"ש גמיש במסגרות מאושרות עד 500 ש"ח תהיה הריבית בשיעור של 37% לשנה (השווה לריבית מתואמת שנתית בשעור של 43.13% בחישוב רבעוני).

הודעה זו מתפרסמת במקום משלוח הודעות ללקוחות.

פרטים נוספים ניתן לקבל בסניפי הבנק.

זמני הדלקת נרות

[illegible]
ירושלים – 4.30
תל-אביב 4.48
חיפה – 4.39
מוצ"ש
ירושלים – 5.40
תל-אביב – 5.38
חיפה – 5.40

חוק תכנון ובניה תשכ"ה – 1965
מרחב תכנון מקומי, קריית
נמסרת בזה הודעה לפי סעיף 149 לחוק התכנון והבניה תשכ"ה 1965 כי במשרד הועדה המקומית לתכנון ולבניה קריית הוגשה בקשה לתוכנית שינויים הכוללת: מצב סופי למבנה בין 3 קומות ברחוב ורד 11/א קרית ביאליק גוש 11554 חלקה 129 מהות הסטיה:
חריגה של קומה אחת ממספר הקומות המותר כל המעוניין רשאי להגיש התנגדות למשרד הועדה המקומית שדרות ויצמן 5 קרית-מוצקין תוך שבועיים מיום פרסום הודעה זו.
ע. לוי
יו"ר הועדה המקומית
לתכנון ולבניה קריית

תעשיית אבן וסיד בע"מ
מודיעה על
אסיפה כללית שלא מן המנין של בעלי מניותיה
תיקון פרסום מ-1.10.86
שנועדה ליום שני 27.10.86 בשעה 10.00 לפנה"צ במשרד הרשום של החברה בבנין סולל בונה, חיפה.
על סדר היום:
1. הגדלת ההון הרשום של החברה ב-700,000 ש"ח נוספות מחולקות ל-700,000 מניות רגילות א' בנות 1. ש"ח כל אחת.
2. הון קרנות הניתנות להון לשם חלוקתם כמניות הטבה משולמות במלואן לסולל בונה בע"מ.
3. שינוי התקנות בהתאם.
אבשלום קריניצקי – רו"ח
בשם מועצת המנהלים

מכרז מס' 9/86 למכירת רכב
המועצה האזורית אשכול
מודיעה בזה על מכירת רכב כדלקמן:
1. פולקסווגן טרנספורטר שנת ייצור 1982, נוסעים, מס' 82-99531.
2. משאית אשפה כולל מנוף פורד 16/14 שנת ייצור 1976 מס' 625247.
3. אוטובוס מרצדס דגם 11/13 שנת ייצור 1977 מס' 690713.

את המכוניות אפשר לראות בחניה של משרדי המועצה מיום א' 19.10.86 בין השעות 08:30 ו-13:00 בתאום מראש עם קצין הבטיחות או מחלקת התחבורה. את ההצעות על טופס מכרז רשמי, בצירוף המחאה של 10% מסכום ההצעה יש להכניס לתיבת המכרזים במזכירות המועצה עד יום א' 26.10.86 בשעה 12:00. את הטפסים אפשר להשיג ממחלקת התחבורה. על המציע לציין בהצעתו את המחיר לכל רכב בנפרד. המועצה תהיה רשאית למכור כל רכב בנפרד. המועצה לא מתחייבת לקבל הצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה שהיא.

אשר צימבליסטה
ראש המועצה

אמא שלנו אשתי וסבתנו היקרה
רחל גליקמן
איננה
ההלויה תצא היום יום שישי י"ד בתשרי תשמ"ז 17.10.86 בשעה 11.00 לפני הצהריים מביתה רח' מונטיפיורי 43 חולון, לבית העלמין בחולון.
האבלים:
בעלה – אברהם גליקמן
בתה וחתנה – נילי ועמוס קוצר
בנה וכלתה – יעקב ושולי לוינבוים
אחותה – רבקה גולדשטיין
נכדיה – אלון, הדר, דפנה, יהונתן ותומר
וכל בני המשפחה

המרכז החקלאי – החקלאות במושבה
אבלים ודואבים על מות חברנו היקר
שמוליק להבי
שהלך לעולמו בנכר
בשירות חבריו המגדלים
ומשתתפים בצער המשפחה
„אגבר" ארגון קניות | **שמעון גוטליב וחקלאי המושבות**

למשפחת להבי
איתכם באבלכם הכבד בהילקח מכם בטרם עת
שמואל להבי ז"ל
סיבן – מפעלי כותנה
גרנות – ארגון אזורי

בית סולל בונה
אבל
על מותו הטראגי של חברנו
דב פורת הי"ד
בפיגוע הבלני
ומביעה תנחומים למשפחה האבלה

ביום שני י"ז בתשרי תשמ"ז 20.10.86
יום השלושים לפטירתה של
רבקה כרמי ז"ל
נעלה לקבורה בשעה 15.30
יציאה מבית העם
המשפחה
ובית כפר יחזקאל

המתנה לסיום פרשת הרוטאציה

מאת שמואל רוזנבלום

שוק המניות נכנס בעצירת המתנה לסיום התהרושויות במישור הפוליטי. ההססנות בפעילות נובעת מחששות לאפשרות של חוסר יציבות פוליטית העשויה להשפיע במישרין על המתרחש בשוק ההון. למרות חשיבה זו הפגין חלק מסוחרי הבורסה נכונות בולטת לרכוש סחורה ולהגדיל פוזיציות בני"ע. עפ"י מקורבי השוק תהליך הרוטאציה יתקיים בקרוב ולאחריו יפגין השוק עצמה חזובית.

ניתן להעריך, ששוק המניות אכן בנוי ביסודו לעליות שערים, זאת בהתחשב בחוסר האלטרנטיבות להשקעה מחר, ובשמירת האינפלאציה ברמה סבירה מאריך. מקורבי השוק ציפו לעוד מעט גבוה יותר מזה שפורסם, ואשר לדעתם אינו מהווה חריג בתחום האינפלאציה הכוללת. נראה ששיקולים אלה עשויים להוות לשוק בשבוע הקרוב המשך פעילות חיובי תוך יצירת רמת שערים גבוהה מהנוכחית.

כל האמור לעיל מתבסס על יציבות במישור הפוליטי־כלכלי ועל בהירות גמורה וחוסר זעזועים מיותרים. שינויי השער בממוצע היו לשני הכוונים תוך אי מציאת כוון אחיד וברור.

חיפה כימיקלים

מניות חיפה כימיקלים נרשמו מוכרים בלבד בפעם השניה לאחר שנרשם להם הצע עתק של כ־225,000 ע.נ. חברת ע.פ.ר ביצעה באחרונה את השלמות רכישותיה מבתי הזיקוק ומהלך השקעות ולפיכך הכמות הצפה מסחר במניות החברה מצומצמת. נראה שלחץ המכירה והכמות הגדולה מופיעים במישרין ע"י מוכר אחד גדול המעוניין להוריד את שער המניה „בכוח". הדבר תמוה ביותר בהתחשב בשער המניה ובאינטרס שאינו ברור כלל ואף גורם נזק למוכר. הדבר לא יהא תמוה באם יתברר שכוונת המוכר הינה לספוג סחורה מידיים חלשות שיבולו כתוצאה מגודל ההצע, ומרישום המניה כמוכרים בלבד.

פריקלאס ים המלח

הנפקת פריקלאס זכתה להתעניינות מרובה בקרב פעילי השוק. רשימת ההזמנות נפתחה אתמול, יום ה' בבוקר, ונסגרה בשעות הצהריים. להלן תיאור החברה, מאזניה ופעילותה.

א. תמצית תוצאות הפעילות העיסקית.

	1985/6	1984/5	1983/4
הכנסות (במליוני $)	26.7	25	24.6
% עלות המכר	74.9	73.9	83.8
רווח לתקופה (במליוני $)	2.8	1.7	1.1
% התוצאות הנהלה הכלליות	6.7	6.4	6.2
יחס שוטף לסוף התקופה	1.32	1.89	1.81

החברה מצפה להרעה במצב רווחיותה בשנת 1986/7 על רקע צימצום בכמות ההזמנות מלקוחות גדולים. בשנת 1987/8 צופה החברה שיפור במצב הרווחיות, דבר שיוחזר לרמתה בשנת 1985/6. עיקר השיפור יהא ביטוי עקב הכנסת מוצר חדש לשיווק.

ב. הון מניות

הון המניות לאחר ביצוע ההנפקה יהיה 8174290 ע.נ. מ"ר ושקל. כמו"כ יהיו במחזור 1401310 ע.נ. כתבי אופציה. תוספת המימוש לכל כתב אופציה תהא 4.34 $ בשקלים. בעלי המניות העיקריים הינם כימיקלים לישראל שיחזיקו לאחר ההנפקה כ־73.3% מההון השליטה בחברה. המניות הוצעו לציבור במחיר מינימום של 64.5 ליחידה הכוללת 10 מניות בצירוף 10 כתבי אופציה חינם.

ג. ניתוח ההנפקה

במסגרת ההנפקה מוצעים 26.8% ממניות החברה כנגד תמורה מהונות בסך כ־8.8 מליון דולר. הסך של 8.8 מליון דולר משקף שווי חברה של כ־24 מליון דולר. ההון העצמי של החברה [illegible] מליון דולר. [illegible] רכישת המניות במחירון המינימלי במכרז, על בסיס כלכלי, הינה סבירה למדי. גם בירידת שער ניכרת עשוי להתגבר למשקיעים [illegible] מסויים.

ד. נתונים השוואתיים

להלן נתונים השוואתיים אודות החברה ומפעלי ים המלח המתחשבות לרווחת מבחינת עיסקית.

	שווי שוק/הון עצמי מתואם	מכפיל רווח	מכפיל מכירות
פריקלאס	1.29	8.6	0.93
ים המלח	1.28	6.3	1.21

ה. תאור החברה

החברה הוקמה ב־1970 ע"י כימיקלים לישראל וקבוצת משקיעים מחו"ל. מגמת המייסדים היתה לנצל את תמיסות ים המלח העשירות במגנזיום לייצור פריקלאס באיכות גבוהה. המפעל הוקם ב־1973 וקיבל התחייבות ממשלתית להספקת חומרי גלם קבועה. החברה מייצרת את המוצרים כדלקמן:

1. פריקלאס – חומר גלם המשמש בייצור לבנים חסינות אש ובתעשיית הפלדה. מכירת הפריקלאס בשנה האחרונה היוותה כ־83% מסך מחזור המכירות.
2. מוצרי מגנזיה מיוחדים – עיקרם לשימוש בתעשיות התרופות, גומי, דבק, פלסטיקה, חשמל וקרמיקה.
3. מגנזיה קלויה – מוצר זה מהווה כ־10% ממחזור המכירות ועלותו נמוכה יחסית.
4. חומצה כלורית – חומר לוואי בתהליך הפריקלאס. החברה מספקת חומר זה לחברת פוספטים בנגב בחוזה הספקה לפרק זמן ארוך ביותר. תהליך הייצור המתבצע במפעל החברה הינו עתיר אנרגיה ולפיכך למחירי האנרגיה ישנה השפעה מהותית על רווחיות החברה.

ו. סיכום

הנפקת פריקלאס ים המלח מעניינת בעיקר מההיבט של הנפקת חברה ממשלתית לבורסה לניירות ערך וביזם ההון. נראה שהצלחת ההנפקה תמריץ ביום המסחר הראשון בו תסחרנה מניות האופציות החברה. הצלחת ההנפקה תהווה סימן בולט לגבי היכולת לגייס הון עבור גופים תעשייתיים בבורסה לני"ע.

* הכותב הינו יועץ השקעות

שערי המניות

בנקים מסחריים

מניות בהסדר ההצמדה

א.ה.ה. ש	16200	62.0	-300	-1.8	-73.0
הספנות 0.1	1102	1522	+10	+.9	+1852
הספנות א 0.5	772	3789	+14	+1.9	+4906
הספנות אופ 2	798	1424			-649
כללי לא בהסדר	21510	2.0	+10	+.1	+1.8
בנק צפ' אמריק 1.	— הפסקת מסחר —				
בנק צפ' אמריק 5.	— הפסקת מסחר —				
בנק צפ' אמ אופ1	— הפסקת מסחר —				
הבינלאומי 5.0	5530	2386	+3	+.1	+517
פ.י.ב.י. 0.5	4188	3527			+677

בנקים בהסדר ההצמדה

אידיבי רג 100.0	79330	419	+400	+.5	+953
אידיבי ב 100.0	79400	23.0	+700	+.9	+53.0
אידיבי בב א 2.0	489000				-1.0
אגוד 1ש"ח	58650	59.0	-600	-1.0	-55.0
דיסקונט ב	101600	47.0	+1060	+1.0	+95.0
דיסקונט א	101000	44.0	-480	-.5	-59.0
דיסקונט שה ב	11900	101	+405	+3.5	+251
המזרחי ש	32640	389	+180	+.6	+943
המזרחי ם	32660				
המזרחי שה 9	14700		+100	+.7	+110
הפועלים מבכ	113600	2.8	+3600	+3.3	+2.8
הפועלים ש	53800	434	-200	-.4	-708
הפועלים ם	53700	169	-300	-.6	-177
כללי א 1.0	136600	2.0	-1381	-1.0	-3.0
כללי שה 5	102000	15.0	-2000	-1.9	-15.0
כללי שה 7	6600	155	+70	+1.1	+120
כלל מסוק 100.0	54035	2193	-140	-.5	-2569
כלל שה 11	12950	96.0	-50	-.4	-135
מימון ושר 1.0	45670				
מימון ושר 5.0	23630				

בנקים למשכנתאות

אדנים 0.1	16300	15.0	+300	+1.9	+27.0
לאומי משכנתא' ש	5120	157			-9.0
לאומי משכנתא' ם	5000	28.0			-39.0
כרמל ש	4044	99.0	-6	-2	-99.0
כרמל שה 1	3234	75.0			+70.0
בנין ב' 5.0	7650	92.7			+27.3
מת משב ש	2190	856	-10	-5	-737
משכן ב ש	2145	95.0	-50	-2.3	-68.0
עצמאות 0.1	7970	100			+6.0
טפחות מבכ ש	13706				+33.0
טפחות רג ש	13567	61.0	+67	+.5	+69.0
טפחות שה 1	7990		-100	-1.2	-3.0
טפחות שה 2	4197	29.0	+2	+1	+16.0
יעמוד 1.0	1955	179	-30	-1.5	-188
יעמוד 5.0	937	350	-85	-3.6	-615
מירב 1.0	5130	30.0	-20	-4	-6.6

מוסדות מימון

שלמון א ש	522	23387	-19	-5.5	-19519
התקלאות מבכ א	— לא נסחר —				
התקלאות מבכ ג	— לא נסחר —				
לאומי תעשיה א ש	7350	210	+50	+7	+74.0
פתוח תעשיה מבכ	— לא נסחר —				
מת תעש בב ג	— לא נסחר —				
מת תעש בב גג	— לא נסחר —				
מת תעש בב גגג	— לא נסחר —				
מת תעש בב ד	— לא נסחר —				
מת תעש בב דד	— לא נסחר —				
מרכז קבלנים 5.0	*575	2517	-10	-1.7	-2151
* ביצוע חלקי 95.00%					
תיירות בב	— לא נסחר —				
כלל ליסינג א 0.1	16400	89.0	+200	+1.2	+15.0
כלל ליסינג ב 0.5	11001	43.0			-17.0
כלל ליסינג אג"חו	11180	52.0	-120	-1.1	-64.0

ביטוח

איתן ביטוח 1ש"ח	289	6735	-1	-4	-8466
ארדש 0.1	1822	589			-291
ארדש 0.5 א	540	1670			-504
בטוח משנה 0.1	526	287	-19	-3.5	-748
בטוח משנה 0.5	182.0	4494	-2.0	-1.1	-3414
הדר 1ש"ח	366	2405	-4	-1.1	-1726
הדר 5ש"ח	201	2986	+4	+2.0	+1036
הסנה ש	275	33651	+5	+1.9	+47582
הפניקס 0.1	777	785	+27	+3.6	+2801
הפניקס 0.5	542	2849	+7	+1.3	+3661
המגשר־הראל 1.0	7200	27.0	-95	-1.3	-84.0
המגשר־הראל 5.0	3580	115	-80	-2.3	-52.0
מנורה 1.0	2160	109	+10	+.5	+28.0
מנורה 5.0	870	158			+142
סהר ביטוח ג	5650	192			+43.0
סקוריטס 1ש"ח	2600	170	+20	+.8	+30.0
צור ש	315	3312			+660
ציון החזקות 1.0	9300				
ציון החזקות 5.0	2150	96.0	-50	-2.3	-52.0

מסחר ושרותים

מסחר

אינטרכמיקל 1.0	8200	205			-135
אינטרכמיקל 5.0	2473 קו		+117	+5.0	+14152
מאיר עזרא 1.0	8550 מו		-450	-5.0	-1467
מאיר עזרא אופ 1	7540 תב	140	-800	-9.8	-166
כלל סחר 1.0	1620	3978			-1053
קריסטל 1.0	19350	212	+568	+3.0	+182
רפק 0.1	31000				
רפק 0.5	*9200	20.0	+200	+2.2	+77.0
* ביצוע חלקי 91.40%					
שופרסל א 2.0	5930	727			-114
שופרסל ב 10.0	4550	1111	+28	+4	+157

שרותים

דלק ג 0.1 1ש"ח	3430	2315	+50	+1.5	+2642
הראל 1.0	2925	25.0	+5	+.2	+6.0
הראל 5.0	1620	98.0	-60	-3.6	-98.0
ספנות הספקה 0.1	14940 תב	108	-1660	-10.0	-132
ספנות הסף 0.5א	4990	514			+354
קרור 0.1	2248 תב	1637	-245	-9.8	-2648
קרור 1.0	341	9851	-9	-2.6	-10144
חברת השמאל 0.1	— הפסקת מסחר —				
מתאגי עזרה 0.1	5070	200	-31	-6	-215
מתאגי עזרה 0.5	2340	1642	-60	-2.5	-2512
קונסורטיום 0.1	*3045	1646	+397	+15.0	+6892
* ביצוע חלקי 71.50%					
קונסורטיום 0.5	1971 קו		+94	+5.0	+19666
[illegible] 1.0	— הפסקת מסחר —				
[illegible] אופ 1	— הפסקת מסחר —				

מלונות ושרותי תיירות

גלי זוהר 1.0	8470	[illegible]			-51.5
גלי זוהר 5.0	4392	93.5	-188	-4.1	-88.5
מלונות דן 1.0	1730	250	-21	-1.2	-260
מלונות דן 5.0	*1210	177	-23	-1.9	-183
* ביצוע חלקי 88.30%					
חוף האלמוג 0.1	— הפסקת מסחר —				
כנם 1.0	2790	230	-100	-3.5	-211
מלונות ירדן 1.0	2850	48.0			+26.0
מלונות יהלום 1	— הפסקת מסחר —				

מחשבים ושרותי מחשב

איכות 1ש"ח	2484	4587			-2361
דשה מיכון 1.0	— הפסקת מסחר —				
ת.ל.ג. 1.0	21600	268	+60	+.3	+14.0
יעקב 1.0	4240	177			-26.0
כלל מחשבים 1.0	10710	124			-65.0
מ.ל.ל. 1.0	18500	91.0	-600	-3.1	-80.0
מ.ל.ל. 5.0	*6300	514	+200	+3.3	+405
* ביצוע חלקי 93.90%					
משהב 1.0	1100 תב	5745	+175	+18.9	+10300
ניקוב 1ש"ח	14260	108	+20	+.1	+18.0
ניקוב 5ש"ח	9050	249	+162	+1.8	+377
תים מחשבים 1.0	1780	799			+114
תים מחשב אופ 1	16550				

מקרקעין ופיתוח

נדל"ן בינוי ופיתוח

אברהם גינדי 1.0	— הפסקת מסחר —				
אברהם גינדי 5.0	— הפסקת מסחר —				
אזרן מבנים 1.0	985	809	-1	-1	-314
אזרן מבנים 5.0	*376	6265	+11	+3.0	+11156
* ביצוע חלקי 97.30%					
אזורים 1ש"ח	779	8823	+2	+.3	+270
אזורים אופ 1	490	10052	+19	+4.0	+9904
אזורים אגח 3	103.0	122023			
			+2.0	+2.0	+261204
אילון 1.0	— הפסקת מסחר —				
אל־רוב 1.0	2385	4599	-36	-1.5	-3062
אמבלים 1.0	3816	260	+37	+1.0	+28.0
אפריקה 0.1ש"ח	37550	65.0	+50	+.1	+10.0
אפריקה 1ש"ח	29300	115			-26.0
אפריקה אופ 5	17912	115			-47.0
אירפים 1.0	2401	603	+79	+3.4	+1300
אירלון 1ש"ח	2900	591	+60	+2.1	+503
אירלון 5ש"ח	1415	1513	-60	-4.1	-1392
בן־יקר גת 1.0	3150	151			-259
ברנוביץ 1ש"ח	3900	670			-172
ברנוביץ 5ש"ח	2351	783	-50	-2.1	-544
דנקנר 1.0	4860 תב	935	+280	+6.1	+1390
דרוקר 1.0	385	1018	+4	+1.1	+1218
דרוקר 5.0	295	1555	-5	-1.7	-5727
דרוקר אופ 1	150.0 תב	10648	+27.5	+22.5	+27452
הדעך 0.1	7804 תב	253	+420	+5.7	+167
הדעך 0.5	5230 תב	640	+400	+8.3	+1088
המגלול 1.0	1191 קו		+57	+5.0	+934
המגלול 1.0	785	1312			-327
תל.ב. 0.1	— הפסקת מסחר —				
תל.ב. 0.5	— הפסקת מסחר —				

נכסים ובנין 1.0	2750	1666	+50	+1.9	+1176
בב־ים 0.1	4110	104	-20	-5	-104
בב־ים 0.5	2925	195			-129
הכשרת הישוב 1.0	55000	226			-64.0
ישפרו 0.1	— הפסקת מסחר —				
ישראלום 1.0	1750	696			-273
ישרש 10.0	— הפסקת מסחר —				
כוח פיתוח 1.0	7800	74.0			-52.0
כלל בנלון 0.1	392	14517	+2	+.5	+2946
לוסיד 1.0	*4418	70.0	-252	-5.0	-115
* ביצוע חלקי 60.80%					
לוסיד 5.0	1710	720	+50	+3.0	+570
מ.ת.ב. 1.0	528 תב	9575	-52	-9.0	-33428
מגורי בניה 1.0	792	6464	-10	-1.3	-8154
מישאל 5.0	354	7056	-11	-3.0	-14177
מנרב 5.0	1020	2764			-20.0
מר־לד 1.0	572	287	+12	+2.1	+963
לרנשטין 1.0	401	250	+11	+2.8	+350
לרנשטין 5.0	125.0 תב	38485	+10.0	+8.7	+86679
ליפשיץ 1.0	1479	641			+1.0
ליפשיץ 5.0	800	1576			-1183
נאות אביב 0.5	*6170	525	+220	+3.7	+1056
* ביצוע חלקי 95.20%					
נכסי אורים 1.0	797	8816	+32	+4.2	+11316
סהר החזקות 1.0	12700	23.0	-300	-2.3	-58.0
סהר החזקות 5.0	8500	34.0	+200	+2.4	+20.0
סופי 1.0	6550	73.0	+90	+1.4	+77.0
סופי 5.0	4050	100	+60	+1.5	+53.0
עמר וסלע 1.0	802	1159			-303
עיר 3.0	— הפסקת מסחר —				
קיסריה 0.1	2785	723	+60	+2.2	+1752
קיסריה 0.5	1255	1112			-375
רוגובין 1ש"ח	1978 קו		+94	+5.0	+32869
רוגובין 5ש"ח	1353	5327	+125	+10.0	+5120
רסקו מבכ'	— הפסקת מסחר —				
רסקו רג	— הפסקת מסחר —				

חקלאות

מטעי הדר 0.1	3045	424			-542
מטעי הדר 0.5	1915	275	-15	-8	-560
מהדרין 0.1	7700	175			-167
נכסי הדרים 1.0	1300	2350	-10	-8	-2639
פרי אור 0.5	3640	347			-297
של־יר 5.0	12960	247	-200	-1.5	-273

תעשייה

מזון וטבק

אסאם 1.0	1370	122	+5	+4	+74.0
גולדפרוסט 1.0	3200 תב	107	-200	-5.9	-341
גולדפרוסט 5.0	1750	313	-70	-3.9	-279
גולדפרוסט אופ 1	1450				+198
דובק מב ש	3300	789	+30	+.9	+541
דובק מב ם	3275	650	+35	+1.1	+128
וגלכל 1.0	945	2962	-23	-2.4	-3663
וגלכל 5.0	596	2065	-12	-2.0	-5352
פרי־זה 1.0	1791 תב	2714	-199	-10.0	-3793
פרי־זה 5.0	2080	464			-163
טמפו בירה 1.0	16100	55.0	+500	+3.2	+60.0
טמפו בירה 5.0	10000	70.0	-502	-4.8	-50.0
יטבתה 1.0	1510	338			+172
יצהר א 5.0	870	408	-10	-1.1	-82.0
מן 1.0	12868	195	+447	+3.6	+72.0
מן 5.0	*6710	585	+610	+10.0	+719
* ביצוע חלקי 87.70%					
סנפרוסט 1.0	9600	100	-100	-1.0	-114
עלית 0.1	19550	686	-200	-1.0	-621
עסיס ב 0.5	34970	67.0	-1080	-2.8	-15.0
שלמה אנגל 1.0	3080	209	+50	+1.7	+154
שמן מבכ ש	4980	884			+49.0

טקסטיל והלבשה

ארגד 1.0	475	5151	-25	-5.0	-9395
אפים 1.0	1380	852			+571
אופנת ברוך 1.0	600	1157	+15	+2.2	+488
אופנת ברוך 5.0	437 תב	2227	+33	+8.2	+3026
אפנת 1.0	— הפסקת מסחר —				
אפנת אופ 1	— הפסקת מסחר —				
ארגמן רג ש	13030	58.0			-9.0
דלתא־גליל 1.0	2750	548			-248
דלתא־גליל א 3.0	1850	669	-41	-2.2	-658
מסריות מאוחד 1.	1764	85.0	-36	-2.0	-25.2
מסריות מאוחד 5.	920				+242
ויסלבר 1.0	1457	370	+12	+.8	+101
ויסלבר 5.0	910	220			-55.0
חדרון 1.0	5900	243	+70	+1.2	+420
זיקית 1.0	1510 תב	552	+108	+7.7	+2549
זיקית 5.0	945	1911			-1537
לודזיה 0.1	2773	100	-27	-1.0	-37.9
לודזיה 0.4	1199	2750			-87.0
לינג 1.0	249	3920	+34	+4.5	+6276
פים גליק 1.0	— הפסקת מסחר —				
מקס 0.1	3625	407			+468
מקס 0.5	2800	924			-347
עיט 1.0	18200 תב	177	+1200	+10.0	+1328
עיט 5.0	6352 קו		+302	+5.0	+2865
קסק 1.0	3915	3371	+25	+.6	+847
פולגת א 0.1	3650	465			+225
פולגת ב 0.4	2555	2861			-1332
פלינגטון א 0.5	8400	88.0			-46.0
פוליר 1.0	— הפסקת מסחר —				
גיבור סברינה	14450	8.0	-750	-4.9	-170
תעש רוגזין 1.0	3527	240	+107	+3.1	+584

מתכת ומוצריה

אקרסטין 5.0	2800	143	-90	-3.1	-274
אורדן 10.0	7500	202	-1		-72.0
אורדן 50.0	6230	10.0	-50	-8	-30.0
אלומית 1.0	5680	50.0			-30.0
אלומית 5.0	3655	30.0	+15	+4	+70.0
כבלים ש	15500	17.0	+423	+2.8	+6.0
התכוף 1.0	7200	100	+300	+4.4	+130
התכוף 5.0	3690	42.0	-10	-3	-142
התכוף אופציה	3170	50.0	-30	-.9	-108
זיקה 1.0	5500	92.4	-280	-4.8	-92.4
זיקה 5.0	2680	107	+107	+4.2	+297
קומפאוט פח 1.0	2341	2548	+41	+1.8	+2397
קומפאוט פח 5.0	2220 תב	707	+150	+7.3	+2316
מתכת סרום 1.0	1950	358			+77.0
כבלי ציון 1.0	2150	1310			+416
כבלי ציון 5.0	1040	368			-88.0
כבלי ציון אופ 3	562	634	+6	+1.1	+216
מרכון 1.0	707 תב	208	+60	+9.3	+1656
מרכון אופ א	454	130	-4	-9	-20.0
קרובי 1.0	988	710	-20	-2.0	-596
קרובי 5.0	560	1005	+20	+3.7	+1339
נחושתן 0.1	33300	44.0	+800	+2.5	+32.0
נחושתן 0.5	14700	99.0	-619	-4.0	-288
מקר פלדה 1.0	11700	72.0	-220	-1.9	-185
קינג 1.0	1110	289	-40	-3.5	-482
קינג 5.0	665	570	+15	+2.3	+1670
קליל 1.0	6300	486	+300	+5.0	+713
קליל 5.0	3080	618	+180	+3.5	+463
שלודות 5.0	4352	972	+140	+3.3	+1041
תעשיות לכיש 1.0	1036 תב	57.0	-114	-9.9	-197
תעשיות לכיש 5.0	559	500			-628

חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה

אלבים 3.0	568000	14.0			-5.0
אליק 0.1	7270				
אליק 0.25 ש	2880	217	+88	+3.1	+558
אליק 0.25 מ	2951	68.0	-34	-1.1	-68.0
אלקטרה 0.1	20000	106	+800	+4.2	+171
אלקטרה א 0.5	11600 תב	3231	+1000	+9.4	+5248
אלרון 3.0	264000	16.0			
אריות 0.02 1ש"ח	26400	77.0	-600	-2.2	-62.0
כלל תעש אלקטרו	1929	2551	+69	+3.7	+2728
טמקטרוניקס 1.0	1905	1486	+66	+3.6	+1646
טמקטרוניקס 5.0	1260	1227			-120
פרינטוגר 1ש"ח	521	1661			-1665
פרינטוגר 5ש"ח	290	5009			+1770
ציקלון 1ש"ח	2851	132	+31	+1.5	+391
ציקלון 5ש"ח	960	455	+10	+1.1	+195
קנבסקין אלר 1.	4900 תב	198	-300	-5.8	-222
קנבסקין אלר 5.	3400	60.0	-80	-2.3	-60.0
ת.א.ת. 1.0	3300	111	+55	+1.7	+296
ת.א.ת. 5.0	1220	1321	-28	-1.6	-2265
ת.א.ת. אופ 1	10500		+200	+1.9	+4.0
תורגה 1.0	6080	75.0	-90	-1.5	-67.0

מוצרי בניה

אי.פ.בלל בנין 1.	859	1748			-1415
אי.פ.בנין אופ א	431	7896	+15	+3.6	+14560
אי.פ.בנין אגח א	99.5	32329	+1.0	+1.0	+55732
אלקל 5.0	15500 תב	186	+1080	+6.9	+263
אקרשטיין 1ש"ח	835	3795	-25	-2.9	-2669
אקרשטיין 5ש"ח	621	2042			+275
בנין הדר 1.0	— הפסקת מסחר —				
בנין הדר 5.0	— הפסקת מסחר —				
בר־סן 1.0	1090	526			-232
בר־סן 5.0	415	5143	+19	+4.8	+3935
טרומאסבסט 1.0	7000	.8			-8
טרומאסבסט 5.0	2490	174	+40	+1.6	+55.0
מ.ל.מ. 1.0	*889	159	+9	+1.0	+36.0
* ביצוע חלקי 79.40%					
מ.ל.מ. 5.0	542				
מדול השק בוטש	4900	189			-43.0
מוזאיקה ולסמן 1	— לא נסחר —				
מוזאיקה ולסמן 5	12100	2.2	-200	-1.6	-2.2

כימיה, גומי ופלסטיק

אגן 5.0	18500	89.0	-100	-.5	-103
אליאנס ב 200.0	2505	277			-141
גל תעשיות 1.0	10850	20.0	+350	+3.3	+18.0
גל תעשיות 5.0	6410	80.0			-40.0
דקסטר 1.0	3510 תב	548	-390	-10.0	-564
רישנים 0.1	5250	28.0			-19.0
רישנים 0.5	1215 תב	3970	+60	+5.2	+5731
חיפה כמיקל 10.0	497 מב		-26	-5.0	-227199
טבע 0.01ש"ח	6800	2145			-215
ליטטוף 1.0	— הפסקת מסחר —				
ים המלח 0.1	4500	4674			-1993
מכרוכימיים 10.0	560	5666			+1318
מקסימה 1.0	6200	52.0			-82.0
מקסימה 5.0	3139	116			-123
נקה כמיקל 1.0	*4569	2090	+415	+10.0	+4539
* ביצוע חלקי 57.20%					
סנו 1.0	19445 תב	365	+1000	+5.4	+241
סנו 5.0	12000 תב	805	+780	+7.0	+1257
קרים כימיקל 1.0	6752	70.0	+30	+.5	+55.0
ת.ג.ל. 1.0	5250	282	+138	+2.7	+217
ת.ג.ל. 5.0	4654	44.0			-69.0
תיא 5.0	8300	60.0	-350	-4.1	-79.0
פרמאקום 10.0	13400	55.0			+22.0
תרז א 5.0	6286	208	-64	-1.0	-596

עץ ומוצריו, נייר ודפוס

דפרון 1.0	*6088	50.0	-62	-1.0	-6.0
* ביצוע חלקי 89.30%					
דפרון 5.0	4050				+37.0
ת.ב.ג. 1.0	— הפסקת מסחר —				
יאה 1.0	6135	246			+54.0
לבידי אשקלון 1.	550	3356	+9	+1.7	+1947
לבידאשקלון אופ1	932 תב	730	-60	-6.1	-1990
מולט ב 0.5	*34300	11.0	-1700	-4.7	-39.0
* ביצוע חלקי 72.70%					
מפעלי ניר 10.0	237000	50.0			-72.0
סקופרה 1.0	3212	138			-44.0
רים 0.1	4750	307			+5.0
רים 0.4	2850	196			-156
תעל ב 0.2	15410	133	+10	+.1	+39.0

תעשיות שונות

אבריין 1.0	4600	13.0	-30	-.7	-8.0
אבריין 5.0	2295	8.0	-5	-.2	-158
הזמיסה יוד 1.0	10950	70.0	-50	-.5	-90.0
הגבולק 1ש"ח	1369	35.0	-30	-2.1	-135
הגבולק 5ש"ח	936	712			-462

השקעות תעשיה

אלביות ב 0.1	8360	300	+300	+3.7	+421
כוד בכ' 1.0	5282000				+.2
כלל תעשיות 1.0	1415	23926	+12	+.9	+11256
מאגרי טכנולוגיה	479	3991	+8	+1.7	+4314

חברות להשקעה

השקעה ואחזקות

אמיקו ש	*5500	495	+100	+1.9	+453
* ביצוע חלקי 93.30%					
איירפי פתוח 2.0	4840	1892			-463
אינקובה 1ש"ח	1748 תב	1109	+158	+9.9	+1213
אינקובה 5ש"ח	1200	1735			-771
אלגו ש	10550	85.0	+24	+.2	+2.8
אלגו ם	11450	25.0			
אלרן ש	3550	1695			-2516
אלרן ם	3601	165	+1		+68.0
אמישר בכ' 1.0	— הפסקת מסחר —				
אמיק 1.0	249	4877			-1895
אמיק 5.0	175.0	3562	+2.0	+1.2	+3562
גאלת השקעות 1ש"ח	1400	149	+50	+3.7	+149
חברה לישראל 1ש"ח	8181	188			-154
חברה לישראל 5ש"ח	5420	390			-50.0
חלמסן 0.1	115100	1.2	-900	-.8	-1.2
חלמסן 1.0 ש	27470	106	+806	+3.0	+122
אבנאג א 0.5	20090	267			-128
פועלים השק ש	6000 תב	885	+300	+5.3	+3310
לאומי השק 0.1	— הפסקת מסחר —				
דיסקונט השק ש	2465	5725			-9282
מזרחי השק ש	15000	54.0	-200	-1.3	-20.0
מאי השק אגח 124	10400				-69.0
חירון 1.0	2350	364			+93.0
חירון 5.0	1120	2218			+1090
ישום החזקות 1ש"ח	288	26289	+8	+2.9	+18731
יצוא ש	11070	174			-110
ידין א 0.1	3390	310	-10	-.3	-308
כלל ישראל 10.0	910	8214			-4140
כלל ישראל 50.0	758	3679	+2	+.3	+1614
לנדק 0.1	5500	71.0			-185
לנדק 0.5	1575 תב	453	-175	-10.0	-352
מגור כ"ד 1 ש"ח	736	3825	-14	-1.9	-5811
מגור כ"ד 5 ש"ח	458	2750			-2457
מגור אמצ' ב'	345	16427	+15	+4.6	+28487
מגור אג"ח 1	95.5	162770			
					+8692
עת השק ב 0.1	— הפסקת מסחר —				
עת השק ב 0.5	— הפסקת מסחר —				
פז השק ש	6302	156			-161
פנה א 0.1	9899 תב	76.0	+600	+6.5	+164
פנה 0.5	6100	496			+52.0
פריון ב 2.5	3942	1054			+118

מחקר ופיתוח

גליל טכנולוגיות	465	11105	+22	+5.0	+20307

דלק ונפט

דלק חיפושים 1.0	3000	298	+49	+1.7	+488
דלק חיפושים 5.0	1700	1009	+60	+3.7	+1196
דלק נפט אופ 2	950	2546			-647
פז חיפושי נפט	15400	33.0	+150	+1.0	+190
סראויל 1.0	609	3885	+29	+5.0	+4214
סראויל 5.0	499	1911			-2395
יו.א.ל. 5.0	2956 תב	1365	+269	+10.0	+2042
מ.נ.נ. 1.0	3725	197			-121
מ.נ.נ. 5.0	1520	400	+10	+.7	+347
סראויל ב 0.3	4740	130	+10	+.2	+255
צפון אמר נפט 1.	286	1148	+6	+2.1	+788
צפון אמר נפט 5.	195.0	3583			-2583
נפטא ש	1495000		-5000	-.3	-2.0

נסחרות במט"ח

ביית ם		229			-500

שערי מטבע חוץ ביום 16.10.86

יציג: 1.4813 הסל: 1.4969

המטבע	השינוי	בנקנוטים לאומי קניה	בנקנוטים לאומי מכירה	בנקנוטים הפועלים קניה	בנקנוטים הפועלים מכירה	בנקנוטים דיסקונט קניה	בנקנוטים דיסקונט מכירה	העברות והמחאות לאומי קניה	העברות והמחאות לאומי מכירה	העברות והמחאות הפועלים קניה	העברות והמחאות הפועלים מכירה	העברות והמחאות דיסקונט קניה	העברות והמחאות דיסקונט מכירה	שער יציג
1 דולר ארה"ב	—	1.45	1.52	1.45	1.52	1.45	1.52	1.4713	1.4897	1.4718	1.4902	1.4738	1.4923	1.4813
1 מארק גרמני	+0.002	0.73	0.77	0.73	0.77	0.73	0.77	0.7457	0.7550	0.7471	0.7564	0.7481	0.7575	0.7506
1 ליש"ט	+0.004	2.08	2.18	2.08	2.18	2.08	2.18	2.1194	2.1459	2.1168	2.1432	2.1185	2.1452	2.1306
1 פרנק צרפתי	+0.001	0.22	0.24	0.22	0.25	0.22	0.25	0.2277	0.2306	0.2277	0.2306	0.2279	0.2307	0.2292
100 ינים יפאניים	+0.001	0.94	0.99	0.94	0.98	0.94	0.99	0.9554	0.9673	0.9567	0.9686	0.9576	0.9697	0.9619
1 גולדן הולנדי	+0.002	0.65	0.68	0.65	0.68	0.65	0.68	0.6599	0.6682	0.6599	0.6681	0.6616	0.6699	0.6641
1 פרנק שוויצרי	+0.002	0.90	0.94	0.90	0.94	0.89	0.94	0.9107	0.9221	0.9129	0.9243	0.9137	0.9251	0.9172
1 כתר שוודי	—	0.21	0.22	0.21	0.22	0.21	0.22	0.2164	0.2191	0.2166	0.2193	0.2166	0.2194	0.2177
1 כתר נורבגי	—	0.20	0.21	0.20	0.21	0.19	0.21	0.2027	0.2052	0.2026	0.2051	0.2028	0.2053	0.2039
1 כתר דני	+0.001	0.20	0.21	0.19	0.20	0.19	0.20	0.1980	0.2005	0.1980	0.2004	0.1982	0.2007	0.1992
1 מארק פיני	+0.001	0.30	0.31	0.29	0.31	0.30	0.31	0.3048	0.3086	0.3049	0.3087	0.3052	0.3090	0.3068
1 דולר קנדי	-0.001	1.04	1.09	1.04	1.09	1.04	1.09	1.0585	1.0717	1.0597	1.0729	1.0601	1.0734	1.0660
1 דולר אוסטרלי	-0.004	0.89	0.98	0.91	0.98	0.91	0.98	0.9416	0.9534	0.9398	0.9515	0.9410	0.9528	0.9478
1 ראנד דרא"פ	-0.010	0.43	0.52	0.39	0.66	0.45	0.61	0.6547	0.6629	0.6550	0.6631	0.6543	0.6626	0.6596
10 פרנקים בלגיים	+0.001	0.35	0.37	0.35	0.37	0.34	0.37	0.3556	0.3601	0.3588	0.3633	0.3598	0.3645	0.3611
10 שילינגים אוסטריים	+0.003	1.05	1.10	1.04	1.09	1.04	1.09	1.0600	1.0733	1.0604	1.0736	1.0633	1.0767	1.0669
1000 לירטות איטלקיות	+0.003	1.06	1.12	1.06	1.12	1.05	1.13	1.0779	1.0914	1.0792	1.0926	1.0805	1.0940	1.0840
1 סל"י (ECU)	+0.005	—	—	—	—	—	—	1.5522	1.5716	1.5522	1.5715	—	—	1.5623
1 דינר ירדני	+0.001	4.12	4.38	4.07	4.38	4.17	4.41	—	—	—	—	—	—	4.2513
10 לירות לבנוניות	—	—	—	0.31	0.35	0.20	0.40	—	—	—	—	—	—	0.3169
1 לירה מצרית	—	0.78	0.83	0.74	0.79	0.75	0.80	—	—	—	—	—	—	0.8073

שערי קרנות נאמנות

הקרן	מחיר	
אב	4065.50	4008.66
אבוקה	35862.77	35511.56
אגוז	200.54	196.65
אדיר	1339.43	1512.72
אדום	1619.08	1585.61
אמיר	1615.91	1584.03
אור	385.28	375.33
אורין	146.06	145.11
אורלי	216.18	214.75
אורן	630.77	618.39
אייל	3198.01	3137.80
איילת	3932.16	3849.21
איריס	4115.15	4025.65
איתן	591.96	579.75
אלון	504.15	495.61
אלמוג	596.66	585.01
ארז	482.07	472.84
אש	121.40	120.87
אשל	166.53	163.31
אתרוג	195.14	191.28
בדולח	1815.86	1780.28
ברוש	406.27	398.36
ברק	399.35	391.34
ברקת	745.15	730.54
גביש	1168.49	1145.51
גבע	—	—
גורן	602.53	590.67
גיא	7813.37	7697.48
גיל	2453.47	2406.39
גלית	511.09	*504.82
דורבן	303.41	300.48
דוכיפת	553.91	543.05
דולב	190.16	186.06
דורון	1241.65	1217.56
דותן	217.52	213.39
דליה	428.84	421.51
דרור	326.48	328.73
דקל	303.50	297.60
הדס	297.80	296.48
הדר	422.27	414.75
זהבית	2505.12	2453.10
זהר	16557.14	16812.34
זיו	15484.45	15255.05
זמיר	718.71	704.76
חבצלת	128.39	125.56
חליפין	113.27	112.78
חלמיש	566.68	555.45
חן	113.57	113.12
חסוי	1179.47	1152.10
טל	4379.48	4329.17
יובל	679.57	666.32
יהלום	1685.52	1650.52
יהלות	32903.16	32603.52
יערה	576.88	564.28
כוכב	850.92	834.49
כחל	115.06	112.80
כלנית	474.22	466.12
כספית	611.80	605.49
כרמל	117.18	115.78
כתר	930.54	920.24
להב	3636.24	3565.72
למשקיע	100511.6	98798.30
לפיד	12250.43	12022.33
לקט	1495.49	1468.29
לשם	837.09	820.51
מבחר	1000.20	980.41
מבטח	2895.10	2865.70
מגד	192.12	189.3
מגן	2675.98	2650.40
מגל	638.47	626.12
מגר	1285.70	1367.40
מורן	707.29	700.52
מטר	24260.26	23695.62
מיתר	744.92	730.24
מסד	3180.60	3118.30
מעיין	651.20	688.61
מקשה	866.61	849.61
מרגלית	1018.26	998.25
מרום	977.98	958.89
נגה	21553.57	21234.68
נטיף	691.80	678.92
נבע	393.85	389.21
נילי	4397.13	4332.10
סביון	470.30	461.75
סגולה	118.88	116.50
סלע	853.24	836.19
סנונית	592.04	580.41
סער	638.70	626.49
ספיר	493.10	490.64
עדיף	690.37	677.26
עירית	1795.42	1759.98
עידן	5939.91	5853.01
עוגב	1111.06	1086.62
עת	2116.88	2095.27
עפרוני	563.08	550.66
ערמון	135.32	132.69
פיא	1249.84	1225.09
צבי	501.41	491.34
צופית	530.50	520.07
צוק	102.33	101.94
צמיד	870.02	851.35
צמרה	6445.47	6351.42
צמרת	1505.38	1475.81
קלע	1738.30	1729.62
רוחבית	16292.66	16141.28
רימון	104.36	104.17
רקפת	560.76	551.64
רשף	649.46	635.14
שביט	660.51	655.48
שחם	824.09	804.23
שירה	329.73	327.66
שמיר	311.75	305.61
שנהב	636.60	627.63
שסק	603.35	588.74
שקד	161.98	158.78
תאנה	190.12	188.29
תדהר	400.53	398.54
תהילה	88.25	86.30
תירוש	427.59	422.48
תמר	189.18	185.57
תפוח	175.46	174.17
תרשיש	1278.08	1253.05
תשרי	399.41	393.57

שערי אגרות חוב

הסידרה	השער	השינוי בנקי
4% מלוות (100% הצמדה)		
ש4001	536197.0	
ש4002	534997.0	
ש4003	525302.0	
ש4004	530450.0	
4.25% מלווה מדינה (שחיא)		
ק־301 תשואה 3.82%		
4101	314.0	+.9
ק־302 תשואה 3.72%		
4102	128.2	+1.1
4103	118.3	+1.1
ק־303 תשואה 4.03%		
4104	113.3	
4301	113.3	
4302	107.7	
ק־321 תשואה 4.62%		
4201	105.2	
4202	103.2	
4203	101.2	
4204	97.6	
4205	95.7	
4206	93.8	
4207	93.4	
4208	92.1	
4303	110.7	-.3
4304	108.4	-.5
ק־342 תשואה 4.55%		
4305	93.8	-.8
7%		
ק־201א' תשואה 3.27%		
ש3601	33593.0	-983.0
ק־201ב' תשואה 3.00%		
ש3602	51261.0	+233.0
ק־202א' תשואה 2.44%		
ש3603	29672.0	+341.0
ק־202ב' תשואה 2.87%		
3604	26224.0	-186.0
ק־203א' תשואה 2.39%		
ש3605	24375.0	+136.0
ק־203ב' תשואה 2.35%		
ש3606	23458.0	+34.0
ק־203 ג' תשואה 2.23%		
ש3607	21910.0	+47.0
ק־203ד' תשואה 2.09%		
ש3608	20906.0	+9.0
ק־204 א' תשואה 2.14%		
ש3609	19587.0	-41.0
ק־204 ב' תשואה 2.52%		
ש3610	17607.0	-12.0
ק־204 ג' תשואה 2.52%		
ש3611	17008.0	-63.0
ק־204ד' תשואה 2.42%		
ש3612	16585.0	+8.0
ק־205 תשואה 2.22%		
ש3613	15745.0	+165.0
ש3614	15117.0	+159.0
ש3615	13961.0	+149.0
ש3616	12783.0	+138.0
ק־206 תשואה 2.66%		
ש3617	11810.0	-23.0
ש3618	11432.0	-81.0
ש3619	10519.0	-78.0
ק־207 תשואה 2.54%		
ש3620	9999.0	-41.0
ש3621	9499.0	-41.0
ש3622	8566.0	-38.0
ק־208 תשואה 2.62%		
ש3623	8010.0	+45.0
ש3624	7542.0	+42.0
ק־209 תשואה 2.48%		
ש3625	6943.0	+62.0
ש3626	6425.0	+57.0
ש3627	5957.0	+53.0
ק־210 תשואה 2.63%		
ש3628	5448.0	+10.0
ש3629	5097.0	+34.0
ש3630	4916.0	+9.0
ק־211 תשואה 2.49%		
ש3631	4553.0	+74.0
ש3632	4280.0	+71.0
ש3633	4051.0	+67.0
ק־212 תשואה 2.24%		
3634	3623.0	+55.0
ש3635	3427.0	+52.0
ש3636	3302.0	+51.0
ק־213 תשואה 2.68%		
ש3637	3019.0	-44.0
ש3638	2811.0	-42.0
ש3639	2573.0	-39.0
ק־214 תשואה 2.78%		
ש3640	2106.0	+1.0
ש3641	1825.0	+10.0
ק־215 תשואה 2.76%		
3642	1667.0	
ש3643	1447.0	+1.0
ק־216 תשואה 2.32%		
3644	1328.0	+34.0
3645	1198.0	+31.0
4.25% מלווה מדינה (גליל)		
ק־231 תשואה 4.20%		
3701	929.8	+23.1
ק־232 תשואה 4.28%		
3702	787.8	+.3
ק־233 תשואה 4.40%		
3703	621.6	-4.9
3704	552.1	-4.2
ק־251 תשואה 4.28%		
3751	291.2	
ק־252 תשואה 4.50%		
3752	111.7	-1.9
3753	107.5	-1.8
ק־253 תשואה 4.62%		
3754	99.3	-.1
3755	95.5	-.1
3756	92.1	-.1
3757	90.3	-.1
3758	88.5	-.1
3759	88.2	
3760	86.9	-.1
ק־271 תשואה 4.60%		
3826	100.3	+.1
3827	98.3	
3828	94.8	
3829	93.0	+.1
3830	91.2	+.1
3831	90.8	
3832	89.5	
ק־290 תשואה 4.47%		
3901	104.0	-2.4
3902	98.9	-2.3
3903	100.5	-.1
3904	101.1	-.3
4% מלווה פיתוח (90% הצמדה)		
ש3116	231650.0	+895.0
ש3117	242000.0	+2400.0
ש3118	233500.0	+1200.0
4%־5%־7% מלווה פיתוח המדינה (90% הצמדה)		
ש3201	200700.0	+600.0
ש3202	202000.0	
ש3203	198000.0	
ש3204	192200.0	+700.0
ש3205	190650.0	
ש3206	187750.0	
ש3210	183300.0	
ש3211	179000.0	-1868.0
ש3212	176650.0	+1750.0
ש3213	170500.0	
ש3214	165500.0	
6%		
ש3501	168300.0	+300.0
ש3502	162500.0	
ש3503	149300.0	-2404.0
ש3504	149000.0	
ש3505	142600.0	
7%		
ש3521	138800.0	
ש3522	132300.0	+500.0
ש3523	124500.0	+600.0
ש3524	124500.0	+300.0
ש3525	123000.0	+600.0
ש3526	122000.0	+600.0
ש3527	119700.0	+700.0
ש3528	116400.0	+400.0
ש3529	116300.0	+550.0
ק־704 תשואה 2.78%		
ש3530	114857.0	+491.0
ש3531	114598.0	+491.0
ש3532	111245.0	+672.0
ש3533	111114.0	+674.0
ש3534	104796.0	+633.0
ק־705 תשואה 2.75%		
ש3535	105016.0	+1034.0
ש3539	103297.0	+494.0
ק־706 תשואה 2.75%		
ש3536	104903.0	+1013.0
ש3537	104790.0	+1012.0
ש3538	98634.0	+953.0
ש3540	102798.0	+505.0
ש3541	99330.0	+488.0
ש3542	99215.0	+485.0
ש3543	94382.0	+459.0
ק־707 תשואה 2.78%		
ש3544	94468.0	+482.0
ש3546	92159.0	+470.0
ש3547	91960.0	+466.0
ש3548	91861.0	+464.0
ש3550	87074.0	+441.0
ש3551	86747.0	+436.0
ק־708 תשואה 3.01%		
ש3545	91475.0	+20.0
ש3549	86414.0	+2.0
ש3552	79318.0	-15.0
ש3554	79168.0	-31.0
ש3555	79168.0	-31.0
ק־709 תשואה 2.89%		
ש3553	79104.0	+590.0
ש3571	68627.0	+525.0
ק־710 תשואה 2.90%		
ש3556	75641.0	+429.0
ש3558	75545.0	+429.0
ש3559	72826.0	+413.0
ש3560	68983.0	+393.0
ש3561	68796.0	+389.0
ק־711 תשואה 2.98%		
ש3557	76120.0	+175.0
ש3572	69232.0	+44.0
ק־712 תשואה 3.12%		
ש3573	68468.0	+53.0
ש3574	63135.0	+50.0
ש3577	63079.0	+42.0
ש3578	58276.0	+36.0
ק־713 תשואה 2.98%		
ש3575	65289.0	+439.0
ש3576	63118.0	+438.0
ש3579	58272.0	+406.0
ק־714 תשואה 3.05%		
ש3580	54017.0	-334.0
ש3581	49128.0	-72.0
ש3582	47287.0	-303.0
ש3583	43949.0	-296.0
ק־715 תשואה 2.83%		
ש3584	42074.0	+165.0
ש3585	39901.0	+154.0
ש3586	36141.0	+138.0
ש3588	36097.0	+136.0
ק־716 תשואה 3.16%		
ש3587	35856.0	+24.0
ש3591	32672.0	+18.0
ש3592	32636.0	+17.0
ש3593	32583.0	+17.0
ק־717 תשואה 2.94%		
ש3589	32843.0	-129.0
ש3594	31316.0	-130.0
ש3596	29931.0	-133.0
ש3597	29834.0	-134.0
ק־718 תשואה 3.17%		
ש3590	32477.0	-151.0
ש3595	30944.0	-152.0
81 סד' 3	105.5	+.2
כיבון 157	112.1	+.6
כיבון 160	103.0	+.7
ם סד' 82	103.4	
ם סד' 85	104.0	+.5
ז סד' 1	102.3	+.4
5% מלווה פיתוח המדינה (בחירה בשלוה צמודה)		
ש2001	133450.0	+250.0
ש2002	132700.0	+200.0
ש2003	128200.0	+600.0
ש2004	128800.0	+299.0
ש2005	120650.0	+350.0
ש2006	120600.0	+300.0
ש2007	118500.0	
ש2008	117900.0	+700.0
ש2009	119000.0	
ש2010	118000.0	
ש2011	115500.0	+700.0
ש2012	114600.0	+800.0
ש2013	116400.0	+1200.0
ש2014	112800.0	+600.0
ש2015	111700.0	+700.0
ש2016	113600.0	+600.0
ק־108 תשואה 3.30%		
ש2017	111894.0	+821.0
ש2019	110798.0	+828.0
ש2020	107555.0	+803.0
ק־109 תשואה 3.24%		
ש2018	111836.0	+80.0
ש2021	108218.0	+50.0
ק־110 תשואה 2.49%		
ש2022	102827.0	+57.0
ק־111 תשואה 3.45%		
ש2023	101664.0	+808.0
ק־112 תשואה 2.98%		
ש2024	95822.0	+1389.0
ש2027	95403.0	+954.0
ש2031	88309.0	+915.0
ק־113 תשואה 3.40%		
ש2025	93571.0	+769.0
ש2026	98359.0	+280.0
ק־114 תשואה 3.18%		
ש2028	95514.0	+301.0
ש2030	90824.0	+278.0
ק־115 תשואה 2.88%		
ש2029	*90820.0	+459.0
ש2033	*83609.0	+420.0
ש2035	*76752.0	+383.0
ק־116 תשואה 3.08%		
ש2032	88624.0	+358.0
ש2034	83716.0	+333.0
ש2036	76838.0	+301.0
ק־117 תשואה 2.95%		
ש2037	72892.0	+67.0
ש2052	61180.0	+27.0
ק־118 תשואה 3.24%		
ש2038	72880.0	+175.0
ש2040	70158.0	+160.0
2051	66356.0	+144.0
ק־119 תשואה 3.15%		
ש2039	69879.0	+53.0
ש2041	66134.0	+42.0
ק־120 תשואה 3.06%		
ש2053	61353.0	+256.0
ק־121 תשואה 2.31%		
ש2054	57470.0	+44.0
ש2056	53202.0	+33.0
ש2058	48415.0	+271.0
ש2060	46093.0	+22.0
ק־122 תשואה 3.03%		
ש2055	56712.0	+32.0
ש2057	52470.0	+298.0
ש2059	47696.0	+272.0
ק־125א תשואה 3.01%		
ש2061	34249.0	+16.0
ק־123ב תשואה 1.65%		
ש2062	32705.0	+20.0
ק־123ג תשואה 2.20%		
ש2063	30614.0	+16.0
גלים		
ם 18	103.5	14/10/86
ם 19	— הפסקת מסחר —	
ם 20	99.8	-.2
ם 21	100.0	-1.4
ם 22	101.9	
ם 23	94.1	+1.1
23 פדיון	100.1	
ש24	91.6	+.1
ש25	92.7	
ש26	90.5	
ש27	89.0	
ש28	86.9	-1.7
ש29	87.6	-.1
ש30	94.9	-2.0
ש31	96.0	-1.5
גלית 15	89.6	31/08/86
32	87.3	15/10/86
33	90.0	15/10/86
2	90.9	14/10/86
מב"ג 34	102.0	+.5
מב"ג 35	103.5	15/10/86
אגרות חוב בלתי מוגבלות במס		
אמפל ם	100.0	07/08/86
דקס ש	87.2	30/09/86
ישראל 11	97.1	15/09/86
ישראל 12	97.1	15/09/86
ישראל 13	100.7	25/09/86
ישראל 14	96.0	25/09/86
מבית ש 24	85.9	30/09/86
מבית ש 25	84.9	29/09/86
מבית ש 26	84.9	15/09/86
מבית ש 28	84.8	28/09/86
מבית ש 30	85.7	15/09/86
ה סימון 1	85.5	+.5
אגרות חוב צמודות לדולר (100%)		
ק־601 תשואה 8.99%		
סד' 2501	153.2	+.1
סד' 2502	150.5	+.1
סד' 2503	145.7	+.2
ק־602 תשואה 9.00%		
סד' 2504	244.9	+.2
סד' 2505	139.3	+.1
ק־603 תשואה 8.97%		
סד' 2506	134.6	+.2
סד' 2507	129.8	+.1
ק־604 תשואה 7.35%		
סד' 2508	96.8	+2.8
ימפרן־צבר דולר ריבית קבועה		
ק־901 תשואה 9.85%		
7001	225.3	-1.9
7002	218.3	-1.9
ק־902 תשואה 9.70%		
7003	209.4	+1.2
7004	192.7	+1.1
ק־903 תשואה 9.85%		
7005	179.3	+.2
ק־904 תשואה 9.85%		
7006	168.9	+.3
ק־905 תשואה 9.90%		
7007	157.1	-.2
7008	149.1	-.3
ק־906 תשואה 8.45%		
7009	150.6	+.1
ק־907 תשואה 9.85%		
7010	136.8	+.5
ק־908 תשואה 9.95%		
7011	133.0	
7012	128.3	+.1
ק־909 תשואה 9.91%		
7013	121.3	+.1
ק־910 תשואה 9.95%		
7014	105.4	
ק־911 תשואה 9.93%		
7015	87.4	+.2
7016	86.6	+.3
7017	88.6	+.2
7018	88.4	+.2
7019	88.8	+.2
7020	88.6	+.2
7021	87.8	+.5
7022	87.4	+.2
ק־951 תשואה 9.94%		
7201	85.4	+.1
7202	83.7	
7203	85.4	
7204	83.8	
7205	83.9	
ימלבוני צבר דולר ריבית משתנה:		
ק־801 תשואה 3.27%		
ש6101	11804.0	+14.0
ק־802 תשואה 4.07%		
ש6102	6848.0	+6.0
ק־803 תשואה 4.15%		
ש6103	6098.0	+5.0
ק־804 תשואה 4.12%		
ש6104	5680.0	+1.0
ש6105	5383.0	+2.0
ק־805 תשואה 4.15%		
ש6106	5206.0	+4.0
ש6107	5011.0	+4.0
ק־806 תשואה 4.47%		
ש6108	3533.0	+1.0
ש6109	3357.0	+1.0
ש6110	3297.0	+1.0
ק־807 תשואה 4.55%		
ש6111	2743.0	-12.0
ש6112	2659.0	-12.0
ק־808 תשואה 4.70%		
ש6113	1775.0	+2.0
ק־821 תשואה 4.90%		
ש6151	712.5	+.2
ש6152	682.2	+.2
ק־822 תשואה 4.90%		
ש6153	590.6	
ש6154	385.9	-.3
ק־823 תשואה 4.90%		
ש6155	377.9	+.1
ק־824 תשואה 4.89%		
ש6156	305.7	+1.2
ק־825 תשואה 4.90%		
ש6157	226.3	+.1
ש6158	214.8	+.1
ק־826 תשואה 4.68%		
6159	185.9	+3.3
ק־827 תשואה 4.92%		
6160	171.2	+.1
6161	165.3	+.1
ק־828 תשואה 4.90%		
6162	148.7	-1.1
ק־829 תשואה 4.92%		
6163	138.6	
6164	135.2	+.1
ק־830 תשואה 4.92%		
6165	125.1	
ק־831 תשואה 4.96%		
6166	117.5	+.1
6167	114.9	+.1
6168	113.1	+.1
ק־832 תשואה 4.93%		
סד' 6169	107.9	+.4
ק־833 תשואה 4.90%		
6170	101.7	+.3
ק־834 תשואה 4.90%		
6171	71.4	-.2
6172	71.1	-.2
ק־851 תשואה 4.91%		
6801	79.5	+.2
אל־אופ 86	820.0	-1.0

هكذا من الأصل

„הצהובים" נערכים למאבק הגנה מול יריבה תוססת מכפר־סבא

מאת ברוך הגן

המוליכה החדשה של הליגה הלאומית, קבוצת מכבי ת"א, תעמוד במוקד משחקי המחזור הרביעי כאשר תארח באצטדיון „בלומפילד" את הפועל כפ"ס. המכבים יצטרכו לשמור על הפסגה מול קבוצה צעירה ותוססת, המבקשת להגיע את ההתחלה.

כי שמצפה במיוחד למעידה של המוליכה היא מכבי נתניה. הנתנייתים, הצמודים למכבי ת"א בצמרת הטבלה, עשויים לכבוש את המקום הראשון אם יצליחו לגבור בביתם על הפועל באר־שבע והפ"ס תבלום את „הצהובים".

לאלופה שוב צפויים חיים קשים, וספק רב אם תצליח „לשבור את הקרח" דווקא במגרשה של מכבי יבנה. אל הצמרת פורחת קבוצה מצליחה כהפועל פ"ת, שתארח את מכבי יפו עם סיכויים סבירים לרשום נצחון שלישי ברציפות.

לכל קבוצות התחתית בנתנים מאבקים קשים, ונראה, כי החלק התחתון של הטבלה לא ישתנה באופן משמעותי. בשעה שבאר־שבע תשחק בנתניה, תתמודד הפועל לוד בבשמקובה עם מכבי פ"ת וביתר נתניה תנסה למנוע הפסד נוסף במגרשה של בני־יהודה.

מכבי חיפה, ששבה למסלול הנצחונות, תשתדל להמשיך לצעוד בו גם לאחר המפגש עם בית"ר ת"א ואילו בית"ר ירושלים תבקש להשכיח לאוהדיה את התצוגה החלשה בשבת שעברה. מבלי להתחשב במצבה הנדין של שמשון.

הליגה הלאומית

הקבוצה	משחקים	נצחון	תיקו	הפסד	שערים	נקודות
1. מכבי תל־אביב	3	2	1	0	2–8	7
2. מכבי נתניה	3	2	[illegible]	0	1–3	7
3. הפועל פתח־תקוה	3	2	0	1	2–5	6
4. בית"ר תל־אביב	3	[illegible]	0	1	4–5	6
5. מכבי חיפה	3	[illegible]	0	1	2–3	6
6. [illegible]	3	[illegible]	2	0	4–5	5
7. בית"ר ירושלים	3	[illegible]	2	0	3–4	5
8. מכבי פתח־תקוה	3	1	1	1	3–6	4
9. הפועל כפר־סבא	3	1	1	1	3–3	4
10. מכבי יבנה	3	1	1	1	3–3	4
11. מכבי יפו	3	1	1	1	6–4	4
12. הפועל תל־אביב	3	0	2	1	3–2	2
13. שמשון תל־אביב	3	0	2	1	2–1	2
14. הפועל לוד	3	0	1	2	4–2	1
15. הפועל באר־שבע	3	0	1	2	5–1	1
16. בית"ר נתניה	3	0	0	3	9–1	0

מכבי יבנה – הפועל ת"א

האלופה עדיין בגששת באפלה בכל הקשור בנצחונות, ומשחק התיקו השני ברציפות ודאי לא יקל את מצבה. יבנה, שזכתה בנקודה חשובה מול בית"ר ירושלים, תשחק בשאפתנות רבה מתוך מטרה לתרגם את ביתיותה לשלוש נקודות. הפועל ת"א עשויה, כמובן, להחזר לעצמה ולזכות בנצחון בכורה, אולם הסבירות היא לתיקו מכאוב נוסף לאלופה.

התחזית: תיקו.

מכבי ת"א – הפועל כפ"ס

עם האוכל בא התיאבון – לאחר שני הנצחונות הרצופים וכיבוש הפסגה אין להניח של שמעון שנהר בוהנות לנטוש את עמדתו. הרם. כפ"ס עלולה, אמנם, לסבך את ההנהגה של מארחיה, אולם המכבים יהיו, בצדק, הפייבוריטים במשחק הזקף. ניתן לצפות למפגש איכותי, טיולי כדורגל בעל לבמקצע של הליגה.

התחזית: נצחון למכבי.

מכבי נתניה – הפועל ב"ש

באר־שבע מקווה, כי השינויים המקצועיים וסערת־הרוחות של השבוע החולף לא ישפיעו על יכולתה. יתכן, כי דווקא האירועים האלה ידרבנו אותה לשנס מתניים מול אחת הקבוצות המצליחות העונה. בכל מקרה, נתניה תהנה מביתיות, משקם תעשייתי ומיכולת עדיפה ותהיה,איפוא, קרובה יותר מידיבותה לנצחון.

התחזית: נצחון לנתניה.

הפועל פ"ת – מכבי יפו

צעירי פ"ת הפתיעו ערכה בפתיחה טובה, שהחזיקה אותם אל עבר הצמרת. גם יפו הציגה יכולת סבירה וצברה נקודות חשובות. צפוי עימות מעניין בין שתי יריבות שאפתניות, המבססות את מהלכיהן על משחק קבוצתי יותר מאשר על הבוקות אישיות. פ"ת נראית נתושה יותר מיפו.

התחזית: נצחון לפ"ת.

מכבי פ"ת – הפועל לוד

לאחר הנצחון המוחץ בנתניה אין בכלל ספק לגבי נותנת הטון במשחק הזה. המכבים יוכלו, וראי, לרשום נצחון שני אם יתמידו ביכולת ובגישה שלהם ותנופת ההבקעות. לוד, המחפשת את עצמה, חסרה עצמה בתוקפה ותהיה מרוצה מאד אם תוליך נקודה בזכות ההקרבה של שחקניה.

התחזית: נצחון לפ"ת.

בני־יהודה – בית"ר נתניה

„הזהובים" יתמודדו עם קבוצה נוכה, שסבלה גם מחילופי המאמנים השבוע, אולם אסור להם להקל ראש. שכן, דווקא אריה פצוע עלול להיות מסוכן ורעב, ובית"ר יכולה לערוך מהפך בכל התחזיות הורודות של המארחים.

התחזית: נצחון לבני־יהודה

מכבי חיפה – בית"ר ת"א

בריאלובסקי מתכוון להוליך את החיפאים להישג נוסף מבלי להתחשב במגמות המנוגדות של בית"ר. האורחה הביתית מהווה נשק חשוב בהערכות של המארחים ובית"ר תצטרך למצוא לו מענה מידי. האורחים יצטרכו, כנראה, להשלים עם הפסד נוסף.

התחזית: נצחון לחיפה.

בית"ר י־ם – שמשון ת"א

בית"ר לא תרשה לעצמה לאבד נקודות ביתיות נוספות והיא תגייס את מלוא מלאי האנרגיה שלה מול השמשונים. לשמשון מסורת של הצלחות במפגשים עם בית"ר, אולם היא תצטרך יותר ממסורת כדי למנוע הפסד.

התחזית: נצחון לבית"ר.

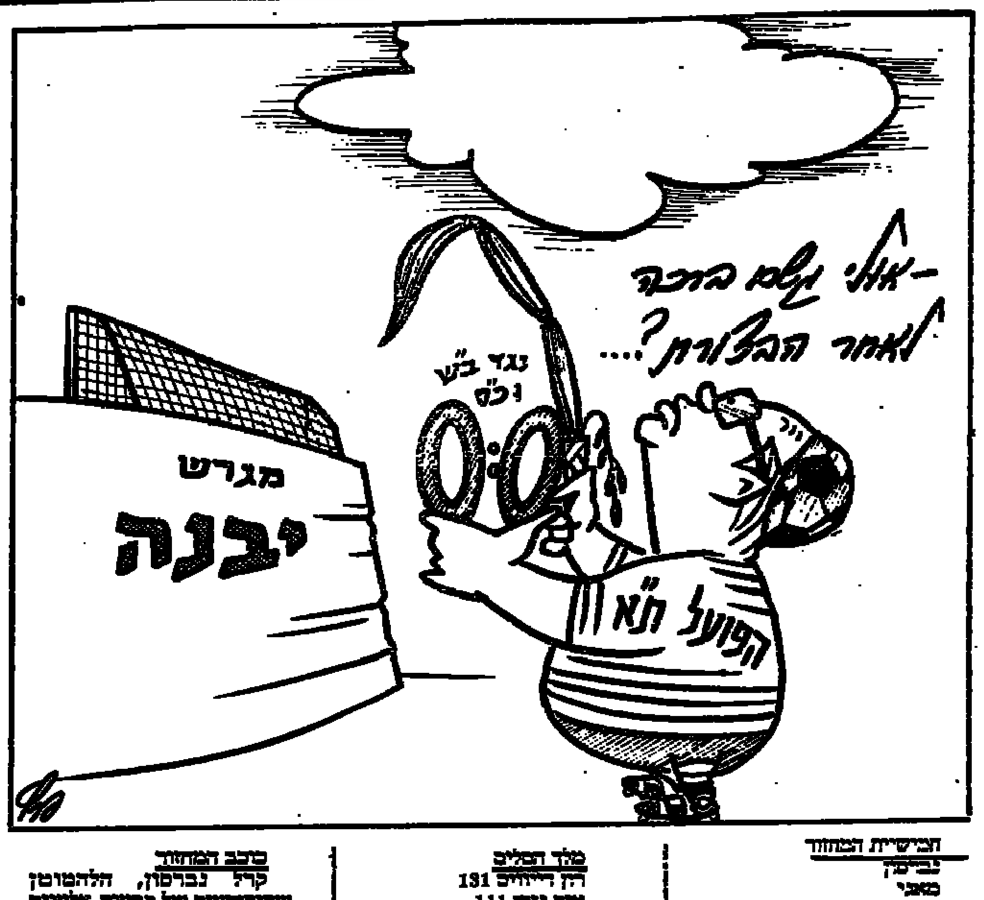

כוכב המחזור

קרל נברסון, הלהטוטן שחום־העור של קבוצת אליצור נתניה, שהוליך אמש את חבריו לנצחון משכנע מול הפועל איתן/גבת.

מלך הסלים

דון דייויס 131

אדי גורן 111

האמר הארד 96

אריה חזן 95

חמישיית המחזור

נברסון

מאגי

באג'יסטר

גורן

שטש

מכבי ת"א נחלצה בדקות הסיום מהפסד נגד מכבי חיפה 76:80

מאת משה כהן

האלופה, קבוצת מכבי ת"א, נאלצה אמש להזיע בעיר־הכרמל מול קבוצת מכבי חיפה, שרק בדקות הסיום הניפה דגל לבן. משחק זה היה המעניין ביותר במחזור ה – 4 בליגה הלאומית בכדורסל.

כתבנו אברהם ציבין מציין כי שחקני מכבי חיפה היטיבו לשחק מול מאגי, ברקוביץ' והבריהם. היתרון במשחק הסוער עבר מקבוצה לקבוצה. אך כמו תמיד הצליחה האלופה הנצחית לנצל ריפיון פתאומי בשורות חיפה ולזכות בסיום דראמטי בנצחון דחוק 76:80 (46:44). 3000 צופים חזו במשחק שנערך ברוממה.

היהודי קלע 26 נקודות

קני באג'יסטר החל אמש לפרוץ את השטורות, לאחר שהוליך את הפועל חולון לנצחון משכנע על העולה החדשה, הפועל ירושלים בתוצאה 75:93 (36:41). באג'יסטר לא באליע לגלות את מלוא יכולתו כדי לשלוט ללא עוררין מתחת לסלים. יתרונם של החולונים לא הוטל בספק בכל מהלך המשחק.

ר"ג פתחה בסערה חולשה מרהימה של כדורסלני הפועל חיפה, איפשרה אמש לקבוצת מכבי ר"ג לזכות בנצחון ביתי קל בתוצאה 80:92 (34:52).

כתבנו ניסן פרידמן מוסר, כי הרמת־גנים פתחו בסערה את המשחק והותירו את יריביהם פעורי־פה. גם אמש הצטיין בר"ג אור גורן שהיטיב לקלוע ממרחק. רק פציעתו של תומאס הצילה את חיפה מתבוסה.

נתניה – איתן/גבת 94:107

בעיר היהלומים זכתה כצפוי קבוצת אליצור נתניה בנצחון על העולה החדשה, הפועל איתן/גבת בתוצאה 94:107 (40:58).

כתבנו יעקב הוראס מציין כי תוצאת המשחק לא משקפת את מהלכו, שכן שחקני עיר היהלומים הוליכו החל משריקת הפתיחה ביתרון מבטיח. שיפוטם הגרוע של הרמן ונוימן גרם למשחק עצבני במחצית השניה, בה הצליחו האורחים מהעמק לצמצם את התוצאה.

פריישמן ולארג'י הצטיינו

יכולת מצויינת של פריישמן ולארג'י במחצית השניה, הקנתה נצחון ביתי לקבוצת הפועל ת"א ב"דרבי" הקטן מול בית"ר ת"א בתוצאה 73:86 (42:34).

כתבנו יוסי משורר מציין כי תוצאות המשחק הפתיעה את 600 הצופים, שכן במחצית הראשונה הייסיבו הבית"רים לשחק ואף הוליכו ביתרון של 10 נקודות. אך התעוררות של ה"אדומים" במחצית השניה הפכה את הקערה על פיה.

גליל־עליון – הפועל ר"ג 94:108

קבוצת הפועל גליל־עליון זכתה כצפוי בנצחון ביתי מול הפועל ר"ג בתוצאה 94:108 (36:56).

האורחים מעיר־הגנים הפתיעו את יריביהם, שציפו לזכות בנצחון קל. אך להקתו של אברהם חמו לא הרימה ידיים וניסתה להוות יריב שקול לשחקני הגליל.

הטבלה הלאומית

1.	מכבי ת"א	4	303:421	8
2.	גליל עליון	4	368:399	7
3.	הפועל ת"א	4	298:308	7
4.	אליצור נתניה	3	259:309	6
5.	בית"ר ת"א	4	350:340	6
6.	מכבי ר"ג	4	364:348	6
7.	הפועל חולון	3	226:259	5
8.	הפועל י־ם	4	370:345	5
9.	מכבי חיפה	4	372:358	5
10.	הפועל חיפה	4	337:318	5
11.	איתן/גבת	4	369:334	5
12.	הפועל ר"ג	4	430:307	4

במחזור הבא

(ביום ב' 27.10.86)

- הפועל י־ם – אליצור נתניה
- הפועל חיפה – הפועל חולון
- בית"ר ת"א – מכבי ר"ג
- מכבי ת"א – הפועל ת"א
- הפועל ר"ג – מכבי חיפה
- איתן/גבת – גליל עליון

קולנוע

תל־אביב

אסתר
שבוע 2
הפיראטים 9.30, 7.15
יום ו' 10.00

אלנבי טל' 284025
צביטה בלב
שבוע 2
9.30, 7.15
יום ו' 10.00

סיון
לשעבר אלנבי טל' 655107
יום ו' קילה קילה קיד
3 החלילה הנהילה
5 ממעמרי האדונים
9.30, 7.15 קילה קילה קיד
11.45 מילבות

בית ליסין
יום ו' ב־2.30 11.15
פריין ההתול
מוצ"ש 23.15 הצגה
שבוע 4

בן־יהודה טל' 222750
יום ו' 12־9.45 (הבית)
שבוע 6
אהבה בשחקים
מוצ"ש: 7.15–9.30

גורדון טל' 224373
מוצ"ש 9.30, 7
שתי אגבליות
שבוע 5

גת טל' 267888
יום ו' 10
שבוע 6
מוצ"ש 6.15־9.15
הצבע ארגמן

דקל טל' 454114
צרות גדולות בצ'יינה טאון
9.30, 7.15
יום שבת 10

דיזנגוף 1
מונה ליזה
שבוע 4
יום ו' 22.00, 1.30, 11.00
מוצ"ש 7.15־9.40

דיזנגוף 2
3 רווקים ותינוק
שבוע 19
יום ו' 22.00, 1.30, 11.00
מוצ"ש 7.20־9.45

דיזנגוף 3
שבוע 5
יום ו' 1.30 11.00 האב צעיר
יום ו' 22.00 נשיקת אשת העכביש
מוצ"ש 7.20־9.45
נשיקת אשת העכביש

דרייב אין
יום ו' ב־12
שבוע 2
הטוב הרע והלא נורא
מוצ"ש 9.45, 7.45
9.30 הטוב הרע והלא נורא
בהצגות מקס

הוד טל' 226226
7.15–9.30
שבוע 8
תעלול קטלני
יום ו' ב־10־12.00

חן 1 280545
היהלום מבברלי הילס
שבוע 10
יום ו' 12.20, 10
מוצ"ש 7.50־9.50
יום שבת 11.00 בבוקר
בעקבות החרב הקטומה

חן 2
יום ו' 9.50־12.05
שבוע 2
מוצ"ש 7.40־9.50
גלישע אתמול היום
שבת 11.00 מהזובים באהבה

חן 3
יום ו', 10־12.15
שבוע 6
היהלום של אתמול בלילה
מוצ"ש 7.30–9.40
שבת 11 בבוקר
דמבו הפיל המעופף

חן 4
5.40־9.50
שבוע 2
שגעון של לילה
יום ו' 10–12.10
יום שבת – 11.00 בבוקר
הדוחניה והיונן

חן 5
שבוע 4
דונה פלור בשואה לשניים
יום ו' 12.05, 10
מוצ"ש 7.50–10.50
שבת 11 בבוקר
נמר גאון

לב 1 טל' 288868
שבוע 2
יום ו' 10 יפה בורוד
מוצ"ש 7.40, 9.40
9.40 יפה בורוד
12.00 צהריים הדוחן שלי עם אגוזי

לב 2
12.00 צהריים ישנוני
יום ו' 10
שבוע 4
בעקבות הבורר
מוצ"ש 9.30, 7.30

לב 3
כלבת הביתה
יום ו' 10
מוצ"ש 7.40־9.30
שבוע 2
12.00 בני רוח האיש מברזיל

לב 4
שבוע 6
מנגנים
יום ו' 10.00
מוצ"ש 7.15־9.35
12.00 צהריים שושנת קהיר הסגולה

לימור טל' 260773
שבוע 5
מוצ"ש 7.15־9.30
ירח דבש מבריטק
שבת 11.00
נילס הולגרסון ואווזי הבר

מוגרבי טל' 298531
מבור להגל שיתופים

מוזיאון ת"א טל' 257364
שואה חלק א'
שבוע 17
יום ו' 2.30 פרט לילה

מקסים
שבוע 3
רעם הגינגה
7.15–9.30

סטודיו
מבור להגל שיתופים

סינמה 1
יום ו' ב־10
עיר ללא רחמים
מוצ"ש 7.15–9.30

סינמה 2
יום ו' 12־10
מקרוני
מוצ"ש 7.15־9.30

פאר
שבוע 11
יום ו' 10.00
שתי אצבעות מצידון
מוצ"ש 7.30 9.30

פריז טל' 236605
יום ו' 2.30
4.30 הספרנה שבה
הצגות – עבודת אהדה
שבת – ב־11 העולם לפי גארפ
1.00
3.00
5.00
מוצ"ש: עבודת אהדה
7.15–9.30
שבוע 5
11.30 ספינאל טאפ

צפון
7.00–9.30
שבוע 10
הבדיחות אהבה בפירנצה

שחקים
שבוע 3
מוצ"ש אהלל
9.45, 7

תל־אביב טל' 281781
מוצ"ש 7.15–9.30
הטוב הרע והלא נורא
יום ו' 10–12
שבת 11.00

תמוז המחודש – רמת אביב
יום שבת 10־12.15
כולם נפלו על הראש
שבוע 9
יום שבת 3.00
כולם נפלו על הראש
מוצ"ש 7.15־9.30
11.45

תכלת
מוצ"ש 7.15־9.30
שבוע 6

יפו

מרכז ההווה הישראלית
יפו העתיקה
(בחירה עברית)
10–5 לילה
(בחירה אנגלית)
9, 12, 2, 6, 8, 9
אוטובוס בלפרי הגדול 16
מוצ"ש 11, 1, 4
האוטובוס בשבת
שבת 11, 12.30, 5
יום ו' 10.45

ירושלים

אדיסון
שבוע 5
מוצ"ש 7.00־9.15
אהבה בשחקים

אורגיל
ישועה אתמול היום
מוצ"ש 9.30, 7.15

אודיון אור 1 טל' 22914 אור 1
צרות גדולות בצ'יינה טאון
מוצ"ש 7.30־9.30

אור 3
ארבעת המקצוענים בשליחות הקבינה
מוצ"ש 9.30, 7.30

אורנע
מוצ"ש 7.00־9.15
כולם נפלו על הראש

בית אגרון
יום ו' 2.00
3.45
מוצ"ש 5.45
7.30
9.30

הבירה
שבוע 11
8.00־10.00
שתי אצבעות מצידון

כפיר
שבוע 3
7.00־9.30
אהלל

מיטשל טל' 227959
שבוע 3
מוצ"ש 7.00־9.30
הבדיחות אהבה בפירנצה

בנייני האומה
מוצ"ש 7.00־9.00
שבוע 2
מלכת הביתה

סמדר טל' 715087
מקרוני
מוצ"ש 7.00־9.15
שבוע 2

רון
מוצ"ש 7.30־9.30
ירח דבש במרקש

עדן
מוצ"ש 7.00־9.00
הטוב הרע והלא נורא

חיפה

אורה
מוצ"ש 7, 9.15
שבוע 5
הבדיחות אהבה בפירנצה
יום ו' 10.00

אורלי
מוצ"ש
שבוע 2
מלכת הביתה
7.00־9.15

אמפיתיאטרון 664018
מוצ"ש
הטוב הרע והלא נורא
7–9.15

ארמון טל' 664848
שבוע 2
הפירטים
מוצ"ש 6.45–9.15

חן טל' 66272
הצבע ארגמן
שבוע 2
מוצ"ש 6.00 9.00

עצמון 1
תקלה מופלאה
מוצ"ש 7.00 9.15
יום ו' 10.00

טל' 73008
עצמון 2
7–9.15
שבוע 6
אהבה בשחקים
מוצ"ש 10.00

פאר טל' 662232
יום ו' 10
צרות גדולות בצ'יינה טאון
מוצ"ש 7.00־9.15

שבים
שתי אצבעות מצידון
9.15, 7.00

קרן אור המחודש טל' 663443
שואה חלק ב', 6.00
שבוע 5

במגדל הנביאים

רב גד 1
מוצ"ש 6.45־9.15
שבוע 2
יהושע אתמול היום
יום ו' 10 בלילה

רב גד 2
מוצ"ש 7.00־9.15
שבוע 3
היהלום מבברלי הילס
מוצ"ש 10

רון טל' 669069
מוצ"ש 6.45־9.00
שבוע 3
אהלל

קרית ביאליק

ספיר
שבוע 8
9.15, 7.00
שתי אצבעות מצידון

סביון
שבוע 2
בחום הגוף
7–9.15

קרית חיים

בית העם
מגילים שבאלה
7–9.15

היובל
אריה
9.30, 7.15

קריות

גילן
גבדוני המאמן
7.15–9.15

קרית מוצקין

אורות
שבוע 2
מוצ"ש, תעלול קטלני
9.15, 7.00

אשדוד

אסתר
יפה בורוד
6.15–9.30

אשדוד
היהלום מבברלי הילס
7.15–9.30

אשקלון

אסתר
הטוב הרע והלא נורא
7.15–9.30

מאור
שבוע 7
7.15–9.30
שתי אצבעות מצידון

רחל
7.15–9.30
קרטה קיד II

באר שבע

חן
מוצ"ש 7.30־9.30
שבוע 2
צביטה בלב

בת ים

אורנים
יפה בורוד
7.15–9.30

עצמאות
7.15־9.30
הטוב הרע והלא נורא

הרצליה

היכל
מוצ"ש 9.30, 7.15
שבוע 2
צביטה בלב

מלון דניאל
האודיטוריום
מוצ"ש
7.15 מנהדה
9.30 שגעון של לילה

עפולה

מיטרון
8.30 מוצ"ש
צביטה בלב

חולון

ארמון המחודש
מוצ"ש
6.00 תקלה מופלאה
7.45, 9.30
שתי אצבעות מצידון
11.30 מוצ"ש

מגדל
יום א' ב־10.00
הצבע ארגמן
6.00–9.00

סבוי
שבוע 5
7.15–9.30
אהבה בשחקים
ו' ב־10

מתנ"ס קרית שרת
מוצ"ש 7.15־9.30
יומנו של רב

רינה
7.15–9.30

טבריה

אביב
7.00–9.30
רכבת אל המטש
שבוע 2

כפר סבא

עמל
מוצ"ש
שבוע 2
שתי אצבעות מצידון
7 9.15

חן
קרטה קיד II
9.15, 7.00

לוד

אורלי
9.30, 7.00

נוה זית
7.15–9.30
קרטה קיד II

נהריה

נתניה

אסתר
9.15, 7
שבוע 2
היסטים באים היסטים באים

סטודיו
מוצ"ש שבוע 5
מבצע העסקים של אבא
9.30, 7.00

שרון
מונה ליזה
מוצ"ש 7.00־9.15

עכו

אודיטוריום

פתח תקוה

שלום
7.15־9.30
שבוע 2
שתי אצבעות מצידון

היכל 1
הטוב הרע והלא נורא
יום ו' 10
מוצ"ש 9.30, 7.15

היכל 2
יום ו' 10
אהבה בשחקים
מוצ"ש 7.15־9.30

היכל 3
שבוע 3
יום ו' 10.00 אוהלו
מוצ"ש 9.30, 7.00

קרית אונו

מרכז קהילתי
יום ו' 9.30 תנינך תנינך
11.30 גבדוני המאמן
יום שבת 11.00 סינדרלה והמלבלב הגדול
6.30 תנינך תנינך
9.00 גבדוני המאמן

קרית שמונה

שניר
מוצ"ש
השוטר מבנהמן
7.15–9.30

ראשון לציון

נעמן
בויס לשותפים מתקדמים
7.15–9.30

ראשון לציון
7.15–9.30
קרטה קיד II

רחובות

בית העם
השגעון הגדול
מוצ"ש 9.30, 7.15

הדר
יפה בורוד
9.30, 7.15

חן
7.15–9.30
תעלול קטלני

רמת גן, גבעתיים

אואזיס
9.30, 7.30
שבוע 2
הפיראטים
יום ו' – 10.00

ארמון
7.30–9.45
צרות גדולות בצ'יינה טאון
מוצ"ש 10

לילי
מוצ"ש 7.15–9.30
יום ו' ב־10 שבוע 5
תעלול קטלני

שביט
קרטה קיד II 7.15–9.30

הדר
9.30, 7.15
אהבה בשחקים שבוע 5

רב גן 1
היהלום מבברלי הילס
7.20–9.40
שבת 11.00 בעקבות החרב הקטומה

רב גן 2
מוצ"ש 7.30–9.40
שבת 11.00
שבוע 2
האב צעיר

רב גן 3
מוצ"ש 7.30–9.40
שבוע 2
בחום הגוף
שבת 11.00

רב גן 4
צבע ארגמן
מוצ"ש 9.15, 6.15
שבת 11.00 מהזובים באהבה

רמת השרון

כוכב המחודש
יום ו' 9.30 מגילים שבאלה
שבת 11.45 העולם לפי גארפ
7.00 מגילים שבאלה
9.30 העולם לפי גארפ
11.50

רעננה

אורות
7.15־9.30

רמלה

אורן
7.15–9.30
קרטה קיד II

מבחן חוץ קשה להפועל חדרה נגד הפועל יהוד

מאת שמואל טל

מבחן החוץ הקשה, של המוליכה הפועל חדרה, נגד השלישית, הפועל יהוד, יעמוד מחר במוקד המחזור הרביעי בליגה הארצית.

כשלון אפשרי של החדרתים יקל על הפועל טבריה להעפיל לפיסגה, אם זו תשכיל כמובן לחזור הביתה ממשחק החוץ נגד בית"ר רמלה, עם מלוא הנקודות.

השתתפות האורחות בחלק העליון של הטבלה יוצאות למשחקי חוץ. מכבי שעריים, תתארח אצל יריבתה העירונית, הפועל מרמורק, הפועל חיפה תנסה לנצל את העובדה שיריבתה היא מוגרת הטבלה, מכבי רמת־עמידר, כדי לשפר את מאזנה. צפרירים חולון תודים ותתארח אצל הפועל דימונה.

היום יחלו משחקי המחזור כאשר בית"ר נהריה תארח את הפועל ירושלים בקרב תחתית. קבוצת תחתית נוספת, הכח ר"ג, תארח את הפועל עכו הלוטשת עין לעבר הפיסגה.

הפועל בית־שאן תתמודד בביתה נגד הפועל ר"ג, במאבק שעשויות להיות לו השלכות בהמשך על שתי הקבוצות.

בית"ר נהריה – הפועל י־ם

מפגש תחתית בין שתי קבוצות שלא השתייכו אשתקד על הליגה הארצית. נהריה הופיעה בליגה א' והירושלמים בלאומית. היום כאמור יאבקו על חייהן בארצית. לשתיהן נקודה אחת בלבד בקופה. נהריה תנסה לנצל את ביתיותה כדי לזכות בנצחון בכורה. ירושלים תשתדל לנצל את נסיונה. צפוי מאבק שקול עם יתרון קל לאורחים.

התחזית: תיקו ומעלה לירושלים.

רמת־עמידר – הפועל חיפה

מוגרת הטבלה ללא נקודת ליגה מארחת את היורדת הלאומית מחיפה. על הנייר נוטים הסיכויים בבירור לאורחים. אבל עמידר צריכה פעם להתחיל לנצח. היא תנסה לעשות זאת דווקא על חשבון הנוכיח של שם, אבל ספק אם יצליחו בכך. תיקו לא יפתיע.

התחזית: נצחון לחיפה.

הכח ר"ג – עכו

עוד קבוצת תחתית שטרם צברה נקודה, מארחת יריבה עם התקפה פוריה. הכח בנוסחה אינה מסוגלת לסכן את עליונות העכואים. לעכו יש הזדמנות מצויינת לשפר את מאזנה ובעיקר את הפרש שעריה. כל תוצאה להוציא נצחון עכו, תתקבל כהפתעה.

התחזית: נצחון לעכו.

בית"ר רמלה – טבריה

הזדמנות מצויינת לטבריה לברוח ליריבותיה. זאת, אם תשכיל כמובן חזור הביתה עם מלוא הנקודות שלה. טבריה עם התקפתה הפוריה אשתון של קוסי דן, תנסה לנצל הגנתה הרעועה של יריבתה, כדי פר את שערי הוכות שלה. רמלה פתיעה בשבוע שעבר את יים, תנסה לעשות זאת גם ריה.

תחזית: תיקו ומעלה לטבריה.

מרמורק – שעריים

כי רחובותי. למשחקי דרבי יש, חוקים משלהם, אבל מחר היתרון לצד האורחים יים. הם פשוט טובים יותר ובעיקר, מנוסים יותר. מרמורק עם נקודה בודדה תנסה לעשות משהו אבל ספק אם הדבר יעלה בידה.

התחזית: נצחון לשעריים.

דימונה – צפרירים חולון

האורחים מחולון עדיפים. אבל דימונה, עולה חדשה שטרם זכתה בנצחון, תנסה לנצל את ביתיותה כדי להפתיע ולצבור את מלוא הנקודות. על פי הרמה של שתי הקבוצות ומיקומן בטבלה מועמדת חולון לנצחון.

התחזית: נצחון לחולון.

יהוד – הפועל חדרה

משחק המחזור בין שתי קבוצות שלפחות על פי פתיחות העונה, יאבקו על הכרטיס ללאומית. חדרה טרם איבדה נקודה, למרות שלא תמיד הציגה כדורגל גדול. מאידך, הולכת יהוד ומשתפרת ממשחק למשחק. גם הביתיות מעניקה יתרון ליהוד. צפוי משחק שקול ומעניין בו כל תוצאה אפשרית.

התחזית: תיקו ומעלה ליהוד.

בית־שאן – הפועל ר"ג

מפגש תחתית בין שתי קבוצות שיאבקו על חייהן בליגה. בית־שאן תנסה לנצל את יתרון הביתיות כדי לזכות בנצחון בכורה. הרמת־גנים ישמחו אם יצליחו להוליך נקודה.

התחזית: נצחון לבית־שאן.

בליגות א'

- צפון: מכבי עפולה – הפועל טירה, בית"ר חיפה – הפועל טייבה, בני־טמרה – טירת־הכרמל, מכבי חדרה – קרית־אתא, אחי נצרת – אור־עקיבא, רעננה – מכבי טמרה, עליה כפ"ס – קרית־שמונה.
- דרום: בית"ר באר־שבע – בת־ים, אשקלון – רמת־השרון, אור־יהודה – אזור, הפועל ירוחם – הפועל רמלה, לורוס חולון – קרית־מלאכי, בית־שמש – קרית־אונו, ראשון־לציון – קרית גת.

היום תיבחר העיר שתארח המשחקים האולימפיים ב־'92

המאבק על אירוח המשחקים האולימפיים ב־1992 יוכרע היום בישיבת חברות הועד האולימפי הבינלאומי בלוזאן, שוויץ.

חברות הועד האולימפי שיטלו חלק בכנס יבחרו בעיר שתארח את המשחקים האולימפיים בעוד שש שנים.

לברצלונה סיכויים עדיפים להיבחר מאשר שאר חמש יריבותיה: בירמינגהאם, בריסביין (אוסטרליה), בלגרד, פאריס ואמסטרדם. עד כה טרם זכתה ספרד באירוח המשחקים, וכך גם יוגוסלאביה, בעוד ששתי ערים שהציגו את מועמדותן, כבר אירחו בעבר – פאריס (1900, 1924) ואמסטרדם (1928).

באותה ישיבה תיבחר העיר שתארח את משחקי החורף.

ממשלת קפריסין יעצה לאפואל לא לצאת לאיסטנבול

ממשלת קפריסין יעצה לאלופת האי בכדורגל, קבוצת אפואל ניקוסיה, לא לצאת בשבוע הבא לאיסטנבול כדי לקיים שם את המשחק הראשון עם בשיקטאש, במסגרת הסיבוב השני בגביע אירופה לאלופות.

הנהלת הקבוצה הקפריסאית עדיין בדיעה שיש לצאת לאיסטנבול.

לשתי המדינות אין יחסים דיפלומטיים, מאז הפלישה התורכית לצפון האי ב־1974.

נצחון לקריקסטיין בבאזל

הטניסאי אהרן קריקסטיין, שנוצח בגמר טורניר הפרס הגדול ברמת־השרון ע"י בראד גילברט, ניצח בסיבוב הראשון בבאזל את האלוף האוסטרי, תומאס מוסטר 6:2, 1:6, 5:7.

הצרפתי יאניק נואה חזר לפעילות לאחר שבעה שבועות מחמת פציעה וגבר על השוודי יונאס סוונסון 3:6, 4:6.

נצחונות לנדל ולבקר בסידני

המדורגים הראשונים באליפות אוסטרליה באולמות בסידני, ניצחו בסיבוב השני יריבים מקומיים. לנדל גבר על פיטר קרטר 4:6,4:6 ובקר נימת את ג'ון פיצג'ראלד 4:6, 5:7. קאש – דרואיט (שניהם מאוסטרליה) 4:6, 4:6.

פשרה בענין שידור התכנית "שירים ושערים"

התכנית "שירים ושערים" תשודר בשני מחזורי הליגה הקרובים בעקבות פשרה שהושגה אתמול באמצעות חבר הכנסת פנחס גולדשטיין, יו"ר ועדת הספורט של הכנסת.

בפגישה שקיימו אתמול נציגי רשות השידור, נציגי ההתאחדות לכדורגל ונציגי מועצת ההימורים, הוחלט על הקמת ועדה משותפת שתיכלול את שלושת הגופים ועליה למצוא הסדר סופי בשבועיים הקרובים.

רשות השידור מוכנה לשלם סכום של 17.500 דולאר לכל קבוצה בליגה הלאומית, בעוד ההתאחדות לכדורגל תובעת סכום של 25.000 דולאר.

גורם בכיר בהתאחדות לכדורגל אמר אמש, כי גם תמורת 21.000 דולאר תסכים ההתאחדות להגיע להסדר.

אם בכל זאת לא תימצא פשרה בעוד שבועיים, יובא הנושא להכרעתו של חבר הכנסת גולדשטיין, שהיה מיוזמי הקמת הוועדה אתמול.

לסין – באמצעות סוכנות נסיעות בלונדון

מאת דויד משיוב

גם בעלי דרכון ישראלי יכולים להצטרף מעתה לסיור מאורגן באמצעות סוכנות הנסיעות הבריטית „דול וורך", הנמצאת כבראה בבעלות סינית, לפחות חלקית. על ישראלי הרוצה להצטרף לסיור, להגיש בקשה לקבלת אשרה ולקבוע את מועד הסיור, שבו הוא רוצה להשתתף בו. הטיפול בהשגת האשרה עולה 20 דולר.

רק אחוז זעום מבין הישראלים נענים, אולם דמי־הטיפול אינם מוחזרים.

הסיור בסין נמשך 18 יום ומחירו 3,700 דולר. הוא כולל כרטיס טיסה מישראל ללונדון ומשם לסין, וכן לינה, כלכלה והסעות במשך הסיור. המחיר כולל גם לינה בלונדון, אבל ללא כלכלה. כן כולל המחיר שלושה לילות בהונג־קונג, גם כאן ללא כלכלה.

בסין עצמה רשאים התיירים לסייר בעצמם בהתאם לרצונם מעבר לתכנית המאורגנת.

הוזלה תוכנית טוס־וסע של "אל על" ו"אירופקאר"

מראשית ספטמבר חלה הוזלה של 30 אחוז בתוכנית טוס־וסע של "אל על" ו"אירופקאר". התוכנית מאפשרת לטסים ב"אל על" לבריטניה, לדוגמא, לשכור מכונית מקבוצה A (פורד פייסטה) לשבוע ב־84 לי"ש. המחיר דומה בצרפת, בגרמניה, בהולנד, באיטליה, בספרד ובשוויץ.

השוכר יכול שוכר לקבל את הרכב בעיר אחת ולהחזיר אותו באחרת באותה מדינה ללא תשלום תשלום נוסף.

טלפון ברכב מושכר

„הרץ" ו"באדג'ט" התקינו באחרונה בחלק מצי הרכב שלהן טלפון בחיוג ארצי ובינלאומי ישיר.

ההתקנה בוצעה עד כה במכוניות „סיירה", „וולבו", „מרצדס" ובמכוניות האמריקאיות. בכוונת שתי החברות להתקין טלפונים גם בדגמים אחרים בהתאם לביקוש.

הלקוחות המעוניינים במכונית עם טלפון יצטרכו להודיע על כך מראש. התשלום ייגבה בהתאם לתעריף היומי הקבוע של המכונית בתוספת תשלום בעד כל פעימת מונה בפועל.

טיסות־שכר לקפריסין

חברת "סנאטור" פתחה בימים אלה בטיסות־שכר סדירות לקפריסין באמצעות שני מטוסי חברת "שחף". הטיסות ייצאו שלוש פעמים בשבוע משדהדב בתל־אביב לפאפוס.

מחיר חבילת־תיור מינימלית יהיה 189 דולר. על חבילה זו חל מס בשיעור של כ־170 דולר והחברה תנסה להביא להפחתת המס עליה.

"סנאטור" מקווה, כי תצליח להביא לא רק ישראלים לקפריסין אלא גם תיירים משם לארץ. החברה מנהלת מו"מ על שיווקה של חבילת־יום לתיירים המבלים בקפריסין.

ל"שחף" שני מטוסים דו־מנועיים מתוצרת בראזיל, הטסים על־פי רשיון בריטי. מינהל התעופה הישראלי עדיין לא נתן למטוסים אלה תעודת כושר. רמת הנוחות לנוסעים במטוסים הללו פחותה מן המקובל בחברות התעופה, הפועלות בארץ. חסרונם העיקרי, שאינם מסוגלים לטוס מעל מזג־האוויר ומשום כך כרוכה הטיסה בהם לעיתים קרובות בטילטולים רבים. עם זאת יכולה החברה לגבות דמי טיסה נמוכים יותר, מפני שמטוסים אלה עולים פחות.

שמחת תורה – בטנג'יר

ליוצאי מארוקו ולבניהם מוצע לבלות את שמחת תורה עם הקהילה היהודית בטנג'יר. הטיול, שעלה 899 דולר, ייצא בחול המועד סוכות.

הקהילה היהודית במארוקו מונה 7,500 איש, מהם 4,000 בקזבלנקה והשאר במרקש, בטנג'יר ובפז.

הטיול במארוקו יכלול סיורים בערים הגדולות ובמקומות הקשורים ליהדות. כן יכלול הטיול ביקור בקוסטה דל־סול.

יום כיף באזור עין־גדי

קיבוץ עין־גדי מארגן „ימי כיף" לאנשים הרוצים לסייר באזור.

הסיור כולל את נחל דוד, את הקיבוץ עצמו, טבילה בחמי עין־גדי, זמריחות הגוף בבוץ שחור. כן כולל הסיור ארוחת צהריים במסעדה הצמחונית החלבית השוכנת לחוף ים המלח. אחרי הארוחה מוקרנים סרטים על בעלי החיים באזור.

„יום כיף" זה עולה 26 שקל.

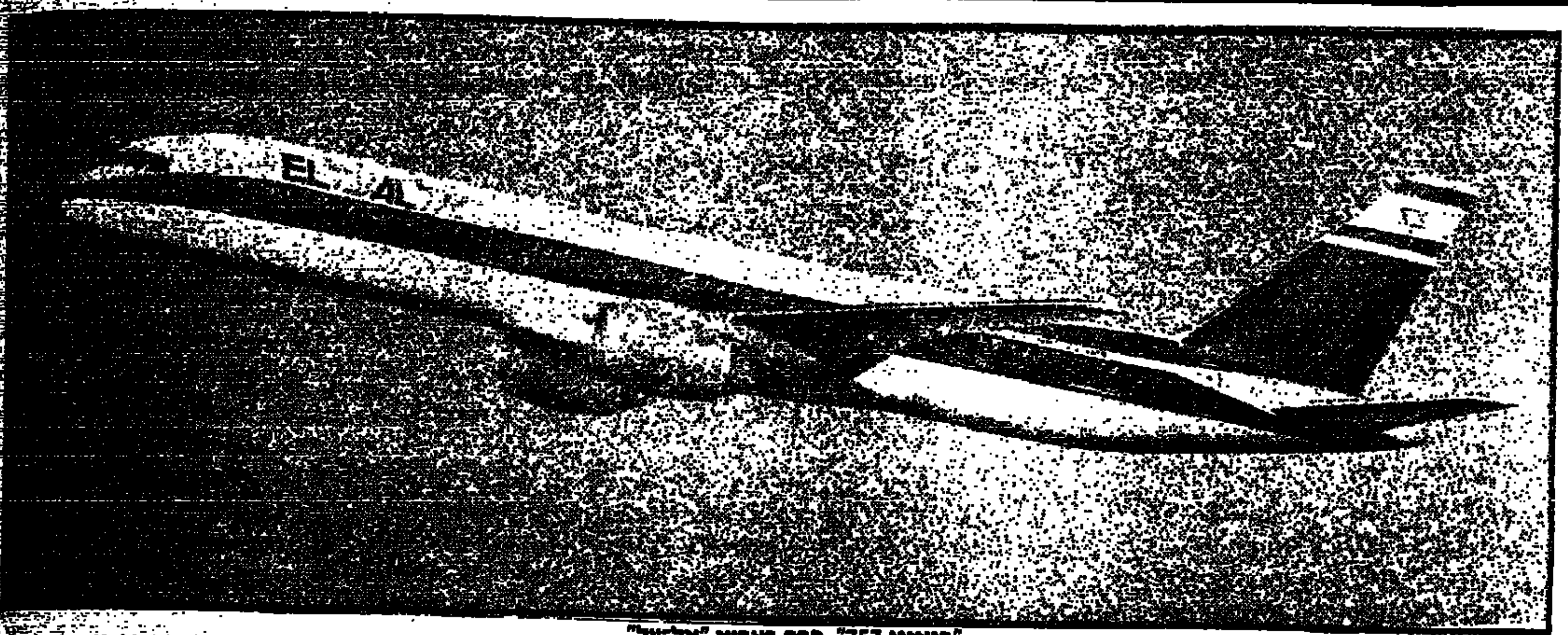

"בואינג 757", כבר בצבעי "אל־על".

„757": החלטה יפה – אך גם מקוממת

מאת אריה ארד

החלטתו של מנכ"ל "אל־על" רפי הר־לב לרכוש שני מטוסי "בואינג 757" מצויידים במנועי "רולס רויס" במסגרת תכנית ההצטיידות של המוביל הלאומי הישראלי היא החלטה יפה כשלעצמה. יש בה גם פיכחות עיסקית וגם תיחכום פוליטי. אף על פי כן יש בה גם משהו מקומם.

העובדה, ש"אל־על" נוטה לרכוש את ה"757", כבר היתה ידועה בתצוגה האווירית בפארנבורו בראשית החודש שעבר. בביתני התצוגה ובשבילים שביניהם ידעו לספר, כי "בואינג" מתקשה למכור את ה"757" והיא עשויה לסגור את קו הייצור שלו. כפי שכבר כתבתי אז, הציעה "בואינג" את הכטוס ל"אל־על" במחיר היצף של 27 מיליון דולר בלבד, בשליש פחות ממחיר המחירון. כדי להבין עד כמה מגוחך מחיר זה, די להזכיר, שה"מד־88", שהוא מטוס קטן במידה ניכרת מה"757", הוצע למוביל הישראלי באותו המחיר עצמו, אולי אפילו טיפה יותר. צריך היה מנכ"ל "אל־על" לצאת מדעתו כדי לא לנצל את ההזדמנות ולקנות בחצי חינם מטוס מעולה, התפור בדיוק לצרכי החברה.

"אל־על" תרכוש מטוסי "757־200", שבכל אחד מהם 191

מנכ"ל "אל־על", רפי הר־לב.

מושבים, 12 מהם במחלקת־העסקים. שני המטוסים החדשים יסופקו לה בנובמבר ובדצמבר בשנה הבאה, בדיוק במועד הדרוש להחלפת מטוסי ה"707", שטיסתם תיאסר בשמי אירופה בשל הרעש שהם מקימים.

תא טייסים שהול־"767"

ל"757" תא טייסים זהה ל"767" הגדול יותר, שארבעה מסוגו כבר נמצאים בשירות "אל־על". רכישת ה"757" תגדיל את הגמישות בציוות, שכן אותם טייסים יוכלו להטיס את שני המטוסים.

תא הטייסים מצוייד במערכת בקרת טיסה דיגיטלית; שלמדתי להכיר לפני זמן מה, כאשר "הטסתי" את ה"757" במדמה הטיסה של "בריטיש אירווייז", היחידה מהחברות האירופיות הסדירות שהצטיידה במטוסים אלה. המערכת מאפשרת להזין אותה בנתונים השונים על נמלי המוצא והיעד, על משקל המטען ועל תנאי מזג האוויר והיא קובעת את נתיב הטיסה האופטימלי ואת כמות הדלק הדרושה. לאחר מכן מסוגלת המערכת לבצע את הטיסה באורח אוטומטי. המערכת קולטת בזמן הטיסה נתונים מעודכנים ומנתה את הקברניט לגבי הדרוש.

ל"757" אותו הגוף כמו ל"727", אולם יש לו כנפיים חדישות מתוצרת חברת "גרומן", המייצרת גם את כנפי ה"767". "גרומן" ידועה בארץ, כמי שפיתחה את כנפי ה"לביא" וכן כיצרנית ה"הוק איי", מטוס הבקרה והשליטה של חיל־האוויר.

על כך יש להוסיף את העובדה הידועה היטב, כי כל הצי של "אל־על" מורכב כיום ממטוסי "בואינג". לעיתים נוטים לשכוח, של"אל־על" 17 מטוסים בסך הכל. בצי כל כך קטן יש יתרון גדול מבחינת התחזוקה בהצטיידות במטוסי יצרן אחד, בעיקר כשהוא מוכר היטב והקשרים איתו טובים, אם לא למעלה מזה.

האירופים דורשים את שלהם

עם זאת יש תיחכום רב בהחלטתו של הר־לב לצייד את מטוסי ה"757" של "אל־על" במנועי "רולס רויס" בתוצרת בריטניה. זו הפעם הראשונה זה 25 שנה, ש"אל־על" מציידת מכוסיה במנועי "רולס רויס". לאחרונה רכשה מנועים אלה עם מטוסי ה"בריטניה", שפעלו בחברה בשנות השישים, עד שהוחלפו במטוסי "בואינג 707". מאז ציידה "אל־על" את כל מטוסיה במנועי "פרט אנד ויטני" האמריקאית.

ההחלטה לבחור במנועי "רולס רויס" מבוססת על שיקולים מקצועיים, אולם מתפרשת גם כמחווה לאירופה, המעוניינת להגדיל את נתח השוק שלה בשוק מטוסי הנוסעים. האירופים לוחצים זה זמן על חברות, הכסות אל נמלי־התעופה שלהם, להצטייד במטוסי "אירבאס". חברת־התעופה של טאייוואן, למשל, המבקשת לקבל זכויות לטוס לאירופה, נאלצת עתה להחליף מטוסי "בואינג 767" במטוסי "אירבאס", כתנאי להשגת מבוקשה.

רשמית טוענים האירופים, כי שיקוליהם מקצועיים. הואיל ולא הצטיידו ב"767" הם מתקשים לתחזק את המטוסים הללו בבואם לאירופה. אולם מאחורי טענה זו עומדת רצונם לקדם את מכירותיה של החברה שביקרה הם חפצים. סגן נשיא "לופטהנזה", המהנדס ריינהרדט אברהם, אמר לי באחרונה בגלוי, שהוא מעוניין ביצירת משקל סכנגד ל"בואינג", המחזיקה כעת בנתח שוק של 70 אחוז. האירופים אף לוחצים על שני מתחריה של "בואינג", "מקדונל־דגלס" ו"אירבאס" להגיע לשיתוף־פעולה רציני. גם אם עדיין לא הושגה התקדמות של ממש בכיוון זה, אין ספק שזו כתובת על הקיר לגבי שני היצרנים.

על "אל־על" קשה יותר ללהוץ בנושא זה מאשר על טאייוואן, שהרי היא כבר מחזיקה בזכויות באירופה. בו בזמן מבינים כולם, כי לישראל יש התחייבויות מסויימות כלפי המשק האמריקאי וקשה לה להתנער מהן. אף על פי כן לא נמנעים האירופים לרמוז על כך מפעם לפעם, בעיקר כש"אל־על" באה בבקשה זו או אחרת. מכלות הכל, 60 אחוז מטיסותיה של החברה הישראלית הן ליעדים אירופיים. בעתיד בהחלט יכול להיווצר מצב, שבו יתנו האירופים היענות בעניין כזה או אחר ב"תיאום" מדיניות ההצטיידות הישראלית עם המדיניות האירופית.

ההצטיידות במנועי "רולס רויס" באה לקדם פניה של אפשרות כזאת. "מה יש?" יאמרו אז נציגי "אל־על", "וכי לא הצטיידנו במנועים אירופיים?!" יש בכך תיחכום לא קטן. אולם מותר להניח, שהר־לב לא היה מחליט בזכות מנועי "רולס רויס" רק מטעמים פוליטיים. ואמנם, המנוע של "רולס רויס" לא רק זול יותר, אלא החברה הבריטית נותנת גם סיוע גדול יותר לקליטתו ב"אל־על".

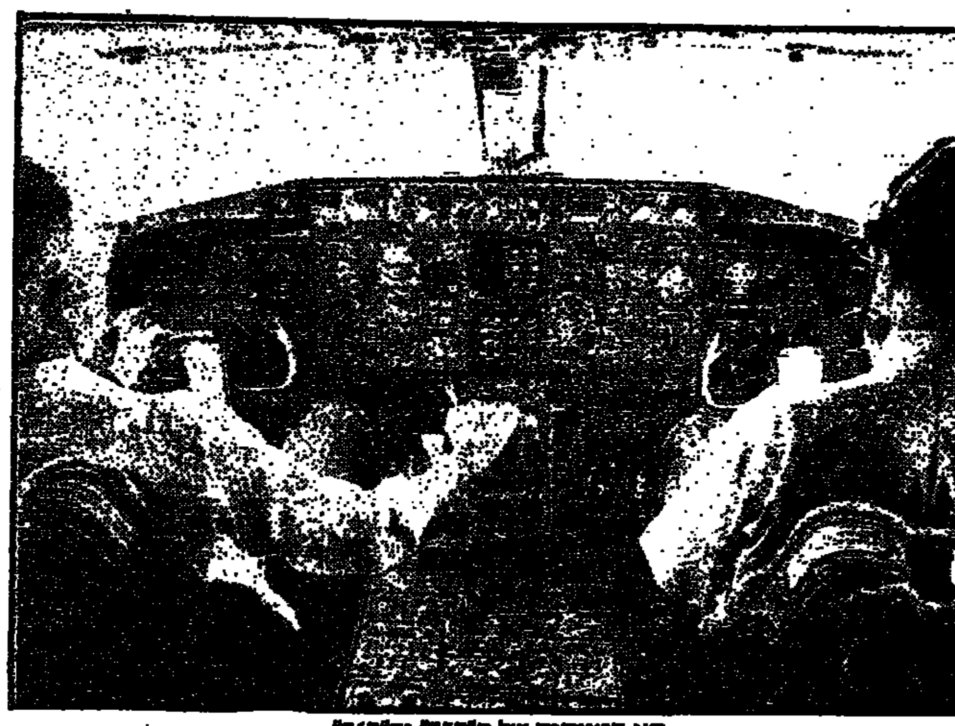

תא הטייסים של ה"757" וה"767".

האמינות – פי 6

דגם־האב של המנוע יצא כבר בינואר 1983 הדגם המשופר הנוכחי – RB/211/535/E4 – יצא כעבור 22 חודש, באוקטובר 1984. המנוע המקביל של "פרט אנד ויטני" יצא רק בדצמבר 1984. מכאן שבמנוע של "רולס רויס" נצבר הרבה יותר נסיון.

נמצא, כי אמינותו של המנוע הבריטי עולה פי־5 עד פי־6 על אמינותו של זה מתוצרת "פרט אנד ויטני": בהדממת מנוע תוך כדי טיסה, פי 5 ובהודרת מנוע בלתי מתוכננת, פי 6. הוצאות התחזוקה בעשר שנים יגיעו רק למחצית ההוצאות האלה על מנוע מתוצרת "פרט אנד ויטני". משום כך, למרות שהמנוע האמריקאי חסכוני יותר בצריכת דלק, בחשבון סופי יעלה המנוע של "רולס רויס" הרבה פחות.

אף על פי כן, למרות כל היתרונות, יש בהחלטה משהו שמקומם אותי, עד כי אינני יכול להבליג. נדמה לי, שהדבר נובע מן השחצנות של אנשי "בואינג", אולי אפילו מידה של חוצפה, הנובעת מנתח השוק העצום, שאליו הגיעו. האירופים אומרים בגלוי, כי "בואינג" מציעה את מטוסיה הקטנים יותר - כמו ה"757" - במחירי היצף כדי להחניק את מתחריה, "מקדונל־דגלס" האמריקאית ו"אירבאס" האירופית. היא מפצה עצמה בייקורו של ה"747", שלו אין כיום מתחרה בשוק. כאשר שאלתי את דובר "בואינג" בפארנבורו על מצב המכירות של ה"757", חמק והמשיך לדבר על ה"747־400" החדיש, שייצא לשוק בעוד שנתיים. שלושה ימים לא הצלחתי לקבל תשובה בעניין ה"757", עד שעזבתי את לונדון.

התעלמות מישראל

כישראלי נעלבתי במיוחד, כאשר הבחנתי כי בתרשימים להצגת טווח הטיסה של מטוסי ה"בואינג" מוצגת דווקא קאהיר כיעד המזרחתיכוני המייצג, ואילו נמל בן־גוריון לא נזכר כלל. כאשר העירותי על כך במסיבת־העתונאים, הסביר הדובר, כי אין בכך כל כוונה מיוחדת. "זו החלטה טכנית של הגרפיקאי," אמר. אף על פי כן לא הצלחתי להבין, איך זה החליט הגרפיקאי להציג דווקא את קאהיר כיעד המזרחתיכוני הייצוגי. ואם באמת אין להחלטת הגרפיקאי של "בואינג" כל קשר למאמצי החברה למכור לסעודיה מטוסי "747־400"?

בה במידה התחמק הדובר מתשובה ישירה על שאלת כתב התעופה היפאני מאסאיושי אונו בעניין התאונה, שבה נהרגו יותר מ־500 נוסעים, כאשר זנבו של "747" פשוט התפרק מגוף המטוס. חברי היפאני – העובד ב"ניהון קייזאי שימבון" (כעין "פיננשל טיימס" יפאני) המהימן ורב־ההשפעה – סיפר לי לפני כן, כי בארצו משוכנעים, שהיתה זו אשמת אנשי "בואינג".

ההתמסרות לחסדי יצרן אחד

מעבר לכל זה, למומחים אירופיים ואמריקאיים גם יחד נדמה, ש"אל־על" שוגה, כאשר היא מתמסרת לחסדיו של יצרן אחד בלבד, במקרה זה של "בואינג". גם אם מחירו ההתחלתי של מטוס נראה זול יותר, יש ליצרן דרכים רבות לפצות עצמו על "הפסד" זה אחר כך. תוחלת חייו של מטוס ארוכה ובהמשכה יכול בהחלט היצרן לבצע "השלמת מחיר", כאשר לחברה כבר אין ברירה. בכלות הכל, אי־אפשר להחליף מטוס כמו כל יום.

כל עוד היתה "אל־על" חברה זעירה, היה יתרון באחידותו של הצי. אולם ב־10 עד 15 השנים הקרובות יגדל הצי של החברה מעבר ל־20 מטוסים וצי כזה כבר מצדיק גיוון במטוסי יצרן נוסף. מה גם, שבעשור הבא יימצאו מטוסים חלופיים טובים מאוד, מבחינות מסויימות אולי טובים יותר, ממטוסי "בואינג". "מקדונל־דגלס" ערוכה בראשית השנה הבאה את טקס־הגלילה של ה"מד 11", העשוי להיות בר־תחרות ראוי ביותר ל"767" של "בואינג". בו בזמן עומדת "אירבאס" לצאת עם הדגם 330 המנועי ועם ה"א 340" בעל ארבעה מנועים. גם אלה עשויים להוות תחרות רצינית

סגן־נשיא "לופטהנזה", המהנדס ריינהרדט אברהם.

ביותר למטוסיה הבינוניים של "בואינג". ואילו ה"מד 88" וה"א 320" יכלו כבר עתה לבוא במקום מטוסי ה"בואינג 707" שעל החלפתם טורחת עתה "אל־על".

חוששני, כי הוחלטת ראשי "אל־על" לא נבעה רק משיקולים שבלתניים קרים. בכלות הכל, המוביל הישראלי מנוהל על־ידי פקידים – ואין למנות את הר־לב ביניהם – הדואגים גם לנוחות שלהם. הפקידים של "אל־על" כבר מכירים את אנשי "בואינג" ויודעים איך להסתדר איתם. גם המטוסים מוכרים להם ואם יילך משהו שלא כשורה, יהיה להם הרבה יותר קל להצדיק עצמם מאשר אם יכחרו במטוס של יצרן נוסף, שאיתו עדיין לא עבדו. גם אם לא יפה לומר זאת, לי אין ספק שלדברים האלה היה משקל לא קטן בשיקוליהם של אנשי "אל־על".

דעתי היא, ש"אל־על" חייבת לבחון הצעותיהם של יצרנים אחרים בצורה הרבה יותר רצינית, משעשתה עד כה. גם ב"מקדונל־דגלס" ועוד יותר מזה ב"אירבאס" חשים, ש"אל־על" משתמשת בהם רק כדי לסחוט תנאים טובים יותר מ"בואינג". ראשי שתי החברות לא כל כך מוכנים לתת יד למשחק הזה לאורך ימים ובעוד זמן קצר עלולה "אל־על" למצוא עצמה ללא הצעות חלופיות בכלל, נתונה לגמרי לחסדי "בואינג", הצפויה להיות בעתיד פחות ופחות סימפטית. משום כך, גם אם אינני חולק כעת על ההחלטה לרכוש שני מטוסי "757", אני בהחלט ממליץ למוביל הלאומי להתרגל כבר כעת, לפחות מבחינה נפשית, לצורך לעבוד עם יצרן נוסף, נוסף על "בואינג". בחירת מנועי ה"רולס רויס" היא צעד ראשון בכיוון הנכון.

circuit paul r

UFO2: מכונית מחקר של „פורד", זכתה בשני פרסים במסלולי פול ריקרד בצרפת. ה־UFO2 Ultimate Fuel Optimiser הביסה 23 מכוניות מחמש ארצות. היא זכתה במקום הראשון בחסכון בצריכת דלק – 746 ק"מ לליטר דלק. כן זכתה בתואר „אינדקס האנרגיה", המתייחס למהירות. המיבנה הבסיסי מ־1985 לא שונה. אך המשקל הכולל הוקטן מ־29 ק"ג ל־26. הדבר הושג כתוצאה הפחתת מספר המצברים משלושה לשניים ומשינוי החלק העליון של המכונית. ברכב המחקר נהגו שתי צעירות, דבי גולד, בת 24 (מימין), ומישל מריון בת 19. גובהן 160 ס"מ וכל אחת מהן שוקלת 45 ק"ג בלבד.

מרחיבים מעגל היצרנים ל„לביא"

מאת רחמים בן

התעשיה האווירית ערכה באחרונה תצוגה של 498 חלקי ה"לביא" בהנגאר שלה בירושלים. התצוגה, שנמשכה יומיים, נועדה למשוך להליכי הייצור מפעלים חדשים, שעדיין אינם משתתפים בו. מתוך 1,000 מפעלים שהוזמנו, באו לתצוגה נציגי 300. 120 מהם לא היו מוכרים עד כה לתעשיה האווירית. התעשיה האווירית כבר מוציאה עבודות ב־300 מיליון דולר בשנה לקבלני־משנה ואם יוגדל חלקו של הייצור בארץ, תוכל להגדיל את היקף העבודות בעוד 100 מיליון דולר.

התצוגה נועדה למשוך לייצור ה"לביא" מפעלים קטנים ובינוניים מכל חלקי הארץ ומכל המיגזרים. 40 אחוז מן הבאים לתצוגה מייצגים מפעלים שמחוץ למרכז הארץ. רבים מן הבאים הביעו את בטחונם, כי יוכלו להשתלב בייצור ה"לביא".

ביומה השני של התצוגה ביקר בה שר־הבטחון יצחק רבין במשך שעה וחצי. ביקורו של רבין מתפרש כהפגנת מעורבותו האישית בפרוייקט הן כלפי פנים ובעיקר כלפי חוץ, וכן מדגיש את החשיבות שהוא מייחס לשיתופה של התעשיה הישראלית כולה בייצור ה"לביא". את השר הדריך בתצוגה מ"מ מנכ"ל התעשיה האווירית אריה אוסטינסקי.

הורחב כפר הנופש של קיבוץ נחשולים

קיבוץ נחשולים, השוכן לחוף כנהודה, הרחיב באחרונה את כפר הנופש שלו. נוספו 14 מיבני נופש חדשים ונבנה חדר אוכל חדש.

בשנה הקרובה מתכנן הקיבוץ להוסיף עוד 20 חדרים לכפר הנופש.

טיסות ישירות לים־המלח

בימים אלה נבדקת האפשרות להפעיל את מינחת בר־יהודה שלרגלי המצדה לקליטת טיסות ישירות מאירופה וכן לטיסות פנים. לפי ההצעה יוכשר המינחת הקיים לקליטת מטוסי סילון.

המינחת הקיים הוא באורך 1,200 מטר והוא אינו מאוייש כעת בצוות פקחים. הפעלתו נקבעת לפי צרכים מיוחדים והוא נשען על פקח נייד, הנקרא לנחיתות ולהמראות בתורנות. ציוד עזרה ראשונה וכיבוי נמצא בישובים סמוכים.

ט.ו.ו.א. מאריכה תוקפם של כרטיסי הוווה

חברת ט.ו.ו.א. הודיעה על הארכת תוקפם של תלושי הוווה שלה עד סוף חודש זה, כאשר תפעיל את לוח טיסות החורף שלה.

החברה מפעילה שירות טיסות מסועף, הכולל 60 יעדים בארה"ב, לרבות טיסות המשך להונולולו, בירת הוואי.

לקראת סוכות: בולגריה

חבילת טיול מאורגן בן 15 יום לבולגריה ולצפון יוון נמכרת לקראת סוכות. החבילה כוללת גם בילוי בפורטו קאראס ושהייה של שלושה ימים בסלוניקי.

מחיר החבילה הוא 888 דולר.

מרכז נופש יוקם בשגב

תרומות בסך 2 מיליון דולר נאספו על־ידי המגבית המאוחדת באוסטרליה ובניו־זילנד להקמת פרוייקט „גליל אוסטרליה" באזור שגב שבגליל.

במסגרת פרוייקט זה מתכננים הקמת מרכז נופש ליישובי האזור. המרכז יכלול בריכת שחיה, רחבה ושאר סוגי ספורט והוא יושלם תוך שנתיים.

„תחנת תידלוק" הסולארית הניידת הראשונה בעולם הוצגה על־ידי ענק האלקטרוניקה הגרמנית AEG. התחנה נועדה לטעון מצברים, בין היתר של מכוניות סולאריות, המונעות במנועים חשמליים.

pilat פילת

מכון להכשרת סגל עזר לניהול בעל קשרים בינלאומיים

מחפש

מנהל אדמיניסטרטיבי

שיהיה אחראי למכלול תחומי המנהל, הלוגיסטיקה והכספים.

מועמד מתאים יהיה בעל השכלה אקדמית רלבנטית, עם נסיון בניהול אדמיניסטרטיבי (נסיון בתחום פעילות דומה - יתרון), בעל מוטיבציה גבוהה ונכונות להתמודד עם אתגר, מסוגל לעבוד בצוות ובעל יחסי אנוש טובים.

שליטה בשפה האנגלית הכרחית.

מקום העבודה באיזור המרכז.

נא לפנות בכתב יד, בפירוט מקסימלי של השכלה ונסיון בעבודה לפילת בע"מ, דרך פ"ת 53, תל-אביב, 67138.

נא לציין על המעטפה "מנהל אדמיניסטרטיבי", מס' משרה 1810.

המודעה מיועדת לנשים וגברים כאחד.

סודיות תישמר בקפידה

סודיות תישמר בקפידה

למפעל תעשייתי באיזור המרכז העוסק בייצור ופיתוח מוצרים אלקטרוניים צבאיים

דרוש

מהנדס/הנדסאי יצור

הכישורים הדרושים:
- נסיון של 3 שנים לפחות במעקב אחר תוכניות עבודה והמשר
- נסיון בעבודה באמצעות מחשב • יחסי אנוש טובים • יכולת שיתוף פעולה עם צוותי עבודה בפיתוח ובהנדסת מוצר.

תנאים טובים • 5 ימי עבודה בשבוע

המועמדים יפנו בכתב-יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 2932 תל-אביב 61028 עבור "מפעל".

- סודיות מובטחת -

למלון "ימית" בת"א

דרושים
- ✱ מנהל/ת למועדון הרב-סאמס
- ✱ מנהל/ת לקפה רינה
- ✱ טבח גריל אחראי ומנוסה
- ✱ קניין/מחסנאי
- ✱ חשמלאי
- ✱ מלצריות

לטלפן 651111 מיום ראשון לביקי

דרוש

סוכן מקצועי

בענף ההלבשה לגברים

טל' 03-657920

בוגר כלכלה מנהל עסקים

עם נסיון של 3 שנות עבודה מעונין להשתלב בעבודה במשרד ליעוץ כלכלי

נא לפנות לטל' 03-282332 לבקש את סיגל.

לחברת בנייה ופיתוח

דרושים

קבלני שלד כולל ציוד

לעבודה באיזור ת"א והסביבה

ייענו קבלנים רציניים בלבד

03-413481 לא בשבת

למפעל תעשייתי באזור יהודה

דרוש

מנהל/ת חשבונות

(לא ראשי)

עם נסיון מוכח

טלפון 03-352144

לפנות ליוסי

החל מיום א'

דרושים
1. כרסם
2. טכנאי מכונות
3. טכנאי מים

להתקשר 03-442233

קלדניות מסוף

אנו זקוקים דחוף לקלדניות טובות לעבודה במשמרות בקר או אחה"צ, לתקופה ממושכת.

תנאים מצויינים מובטחים! כולל הטבות סוציאליות כחוק.

פני אלינו, א'-ה', 08:00 – 14:00.

מנפאואר MANPOWER

החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית

תל-אביב: אידלסון 13, טל' 03-298877

ירושלים: החבצלת 5, טל' 02-233436-9

חיפה: העצמאות 104, טל' 04-530051

באר-שבע: רמב"ם 31, טל' 057 79523

רחובות: הרצל 190, טל' 08-461717

בחיפה, טבריה ירושלים, חדרה, נתניה ובאזור המרכז דרושים

מורים אקדמאיים

ובגילאי 30—40

בעלי נסיון מוכח בהוראה מצילה במקצועות הומניים בחטיבות ביניים— בתיכון, במשך 5 שנים לפחות. המתאימים יוכשרו להוראת נושא מקצועי ומשתלם בשעות הערב. טלפון 03-909870, 03-300153

לחברת השקייה גדולה דרושים —

1. מומחה חקלאי

בעל נסיון בקידום מכירות לעבודה בארה"ב
- ✱ תואר ראשון בחקלאות — הכרחי
- ✱ נסיון מוכח בהשקיה ודישון ירקות ופרדסים באמצעות מערכות טיפטוף
- ✱ יכולת ניהול משא ומתן באנגלית
- ✱ נסיון בהדרכה חקלאית
- ✱ נסיון בעבודה בחו"ל
- ✱ יציאה — מיידית, לשנתיים.

2. רכז השקייה

לפקוח על התקנת והפעלת מערכת טפטוף גדולה
- ✱ נסיון בהרכבת מערכות טפטוף
- ✱ נסיון בהפעלת מערכות השקייה, דישון ואוטומציה
- ✱ נסיון בהפעלת צוות עובדים גדול
- ✱ נסיון חקלאי — עדיף בירקות
- ✱ ידיעת אנגלית
- ✱ יציאה מיידית, לתקופה של 5 חודשים.

מועמדים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 33263 ת"א

לציין על המעטפה "רכז השקייה" או "מומחה חקלאי".

לוולה סנטר מרכז הדרכה ואופנת שיער

תל-אביב, דיזנגוף סנטר (שער 4)

דרושה

מזכירה

דינאמית ואינטליגנטית

הכישורים:
- ✱ נסיון הכרחי 3 שנים בניהול משרד
- ✱ כושר ארגון ויחסי צבור
- ✱ נסיון בקבלת קהל
- ✱ עבודה בשטח אופנת קוסמטיקת השיער יתרון
- ✱ הופעה נאה ומטופחת

לקביעת ראיון להתקשר 03-201007 03-289813

לרשת חנויות כל-בו

דרוש/ה

מנהל/ת פרסום

הכרחי 5 שנות נסיון בשיווק ופרסום

המעונינים יפנו טלפונית — 03-226853

למרפדייה תעשיתית ביפו

תופרת מקצועית

בתנאי שכר מצוינים

טלפון 03-824605

לאופנת פיצי

דרוש

גזרן

מנוסה

ועוזר גזרן

03-210766

לאופנת איקס-מיקס

דרושים
1) גזרן מנוסה
2) תופרות אוברלוק ווינגר

03-820895

להברה לתהלה בינלאומית דרושה

פקידת יבוא אחראית

הכישורים הדרושים: ניסיון של 3 שנים לפחות, כושר ארגון ידע באנגלית והפסה + הדפסה

03-294871

מורה לאנגלית

מוסמך/ת/בבקשות נסיון של שנתיים לפחות לעבודה מסגרית

03-909153

להברה בענף האירועים והארות

דרוש

אחראי מחסנים

הכישורים:
- ✱ ידע נרחב בענף המזון
- ✱ נסיון מוכח בניהול מערכות מלאי
- ✱ יכולת מעולה בארגון והפעלת צוות
- ✱ נכונות לעבודה בשעות לא שגרתיות

— שכר הולם למועמד המתאים —

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים נסיון והמלצות לת.ד. 24061 ת"א 69020

לחברה למיזוג אויר והסקה דרושים
- ✱ **טכנאי** — למיתקני הסקה. מרכזית ומים חמים
- ✱ **מזכירה** — הדפסה עברית והנהלת חשבונות בסיסית
- ✱ **איש מכירות** — בעל ידע במיזוג אויר מפוצלים ומזגני חלון
- ✱ **מתקין** — למזגנים מפוצלים ומזגני חלון.

תנאים טובים לאדם המתאים!!!

טלפון בעבודה 052-448753, בבית 052-34604 אחוזה 240 רעננה.

לקודין הכוין בע"מ

דרוש

טכנאי שרות

לדיזל גנרטורים עם נסיון של שנתיים

טל' 03-358758, 03-358847

לחברת ביטוח בת"א

דרושים

לאגף אלמנטרי
- ✱ עורך פוליסות רכב — רצוי ידע בהנהלת כספים
- ✱ אחראי על תיקיה — של אגף אלמנטרי הכרחי נסיון קודם

המתאימים יפנו בכתב יד לת.ד. 37290 תל-אביב מיקוד 61372 עבור מחלקת כח-אדם

למפעל פלסטיק גדול ברמת-גן דרוש

מנהל משמרת שלישית

כישורים: נסיון קודם או בעל רקע טכני מתאים.

✱ **תנאים טובים למתאים**

נא לפנות טלפונית לשוש: 03-7511576, 7517587.

עדנה דוס

אופנה עילית בע"מ — דרושים

קבוצה או בודדים

לעבודה קבלנית במכונות סריגה לקטת אמפיסל (חוט עבה).

נא לפנות לאיתן, טל' 03-490881, מיום ראשון.

לחברת תוהלה בינלאומית דרושה

כתבנית עברית/ אנגלית

שליטה מוחלטת באנגלית — הכרחית

03-7515222

לסוכנות ביטוח גדולה בתל-אביב

דרוש/ה

מנהל/ת מחלקת תביעות

ניסיון בביטוח הכרחי.

לפנות בכתב יד לת.ד. 4225 תל-אביב.

דקוקים בתוך לידים אהבת....

ביצועיסט/ית

מנוסה ומוכשר/ת

מוכנ/ה להתקשר לייעום כוונים, טל' 03-613183, אלי.

Express Color

דרוש

מנהל חנות
- • ניסיון בניהול עסק
- • רצוי ידע בפיתוח תמונות

נא לשלוח קורות חיים בכתב יד לקולור אקספרס, דיזינגוף 1, ת"א

שילב

לסניפינו בת"א ובקניון ר"ג

דרושות

לעבודה קבועה אחה"צ

1. קופאית.

2. יועצת (רצוי אם צעירה).

לקביעת ראיון, נא לפנות לחני טל. 03-262578

U-MAN

מחפשים

חסרי פשרות

בעלי מרץ, התמדה והשכלה תיכונית לפחות, בני 24 ומעלה,

ללמוד מקצוע ולהפוך למקצוענים.

אפשרות להתפתח ולהגיע למעמד והכנסה גבוהה.

צלצל עכשיו – יהודה, 03-292949!

למוקד 99

דרושים/ות

מקדמי מכירות

בעלי הופעה נאה, כושר שכנוע, יכולת התמדה, תמורה בספית הולמת להצלחה. הדרכה מקצועית. הזדמנויות לקידום. עדיפות לתושבי הרצליה, רמת-השרון, תל-אביב, חולון ורמת גן.

נא לפנות לענת, 2-706181–03 עד ליום 22.10.86

מקבוצת השמירה

גרילון מגפרי טכסטיל בעם

דרוש

מהנדס/איש טקסטיל

כישורים דרושים:

ניסיון באשפרת בדים

כושר תכנון וניהול

אנגלית שוטפת

לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 865 אשדוד

סודיות מובטחת

סופרגז

חברה ישראלית להפצת גז בע"מ

למחסן החברה בפתח-תקוה

דרוש

עוזר מחסנאי
1. בוגר קורס מחסנאי סבב אזרחי או צבאי.
2. ידיעה בשיטות איחסון ורישום.
3. נסיון מעשי של 3 שנים לפחות.

נא לפנות למר יצחק שריד, טל. 052-77695

סופר סופרגז

סופרגז

חברה ישראלית להפצת גז בע"מ

לתחנת המילוי בקרית- אתא

דרוש

איש אחזקה

הכישורים:
1. השכלה תיכונית. (עדיפות לבוגר בית-ספר מקצועי במגמה מכנית).
2. ניסיון באחזקה של מערכות מיכניות (מסננים ומשאבות).
3. ניסיון בתעשיה כימית – יתרון.
- • מגורים בחיפה או בקריות.

נא לפנות למר עמנואל בדאוד, טל: 04-721669, 722702

סופר סופרגז

תפקיד עם עתיד

למלון חוף סט. טרופז החדש באילת

דרוש

שף

בעל נסיון מוכח בענף המלונאות.

למועמד המתאים תנאים טובים.

לפרטים נוספים, נא לפנות לטל. 059-79111, שלוחה 1347

ישרוטל - סודיות מובטחת - ניהול מלונות בע"מ

Cinamatic

פקידה

עדיפות שפת אם אנגלית,

עברית על בוריה — עבוד תמלילים

דרך השלום 7 ת"א טל' 03-255106

בטחון אזרחי CITIZENS SECURITY SERVICES

דרושים **בחורים/בחורות**

לתפקיד בטחוני מעניין בנמל התעופה בן-גוריון

תנאי קבלה:
- ✱ בוגרי שרות צבאי ✱ 12 שנות לימוד.
- ✱ דוברי אנגלית ברמה טובה. (הראיון ייערך באנגלית) יתרון לשפה נוספת
- ✱ מצב בריאותי תקין ✱ עד גיל 26
- ✱ מגורים באזור המרכז — חובה.

ועדת קבלה ביום ב' 20.10.86 בשעה 9.30 בנתב"ג נפגשים בשער מס' 4

נא להצטייד בת.זהות, פ.מילואים 1 · 2 תמונות.

אין העבודה מוצעת למי שאינו יכול להתחייב למשרה מלאה למשך חצי שנה לפחות.

בחום חצי שנה ראשונה. ניתן להתאים משרה חלקית)

תנאים טובים למתאימים

כולל אפשרות לעבודה בחו"ל

★ אבטחה ★ שמירה ★ שרותים מיוחדים

סניף נתב"ג — 03-9721286

אולי תפקיד זה הוא צעד ראשון

לקריירה חדשה

חברת בת של קונצרן גדול מציעה מספר תפקידים

לגברים — נשים
- ● גיל 27 — 45
- ● נסיון בעבודה עם אנשים ובעלי רצון עז להתקדם ולהצליח
- ● יכולת ליזום ולפתח רעיונות ומבצעי שיווק
- ● אישיות בעלת פתיחות, כושר ניהול וארגון
- ● בעלי השכלה תיכונית מלאה לפחות.

(לאקדמאים במדעי החברה עדיפות)

המועמדים שיתקבלו יועברו מבחני התאמה.

כל המועמדים שיתקבלו יועברו הכשרה ע"ח החברה וישולבו לאחר מכן בעבודה.

למצליחים מובטחת הכנסה גבוהה ותנאים מצויינים

לתיאום ראיון:

ת"א והמרכז

217720, 266464 (אורלי)

235148, 223580 (תמי)

220773, 243477 (דפנה)

חולון — 882250 (דוד)

נתניה והסביבה — 053-25579 (מישאל)

חיפה והצפון — 04-382691 (רינה)

טבריה — 067-22870 (בני)

באר-שבע — 057-31106

057-71382 (יצחק)

— סודיות מובטחת —

גרפיקאי/ת מבצע/ת דחוף!

אם יש לך נסיון של שנתיים לפחות בעבודה בחברת פרסום. יש לנו הצעה מעניינת בשבילך. פרסום פרגל 221229.

---

pilat פילת

עבור אחד מלקוחותינו

מפעל מזון הנמצא בשלבי הרצה וממוקם באזור הדרום

דרוש

מהנדס המפעל

ממלא התפקיד יהיה אחראי על התקנה ותחזוקה של מכונות ומתקני יצור מגוונים ועל צוות של כ-20 אנשי מקצוע.

התפקיד בכפיפות ישירה למנכ"ל.

מועמד מתאים יהיה מהנדס מכונות בעל נסיון רלוונטי של 5 שנים לפחות בתעשיה (רצוי בתחום המזון) בעל יכולת ניהולית מוכחת, כושר עבודה והחיכה של נושאים, יכולת קבלת החלטות ואחריות אישית גבוהה.

למועמד המתאים יוצעו תנאים מצויינים.

נא לפנות בכתב יד בפירוט מקסימלי של השכלה ונסיון בעבודה לפילת בע"מ, דרך פ"ת 53, תל-אביב 67138.

נא לציין על המעטפה "מהנדס המפעל", מס' משרה 1820.

המודעה מיועדת לנשים וגברים כאחד.

סודיות תישמר בקפידה

למפעל ה-MRI (הנמר) בהרצליה הנערך לפתוח הדור החדש של הסורק המגנטי הממוחשב.

דרושים לנו:

מהנדסי תוכנה בכירים	**לצוות ההקמה של מערך תצוגה חדש** (משרה מס' 165204) בעלי נסיון בתכנון ופתוח מערכות מורכבות. רצוי נסיון במערכת VAX/VMS
תכנת מערכת הפעלה	(משרה מס' 165404) נסיון ב-VAX/VMS בעל ידע מוכח ב-SYSTEM INTERNALS
מהנדס תוכנה בכיר	**לפתוח מערכת סורק ומשחזר בזמן אמת** (משרה מס' 165404) בעל רקע במתימטיקה/פיזיקה/עבוד אותות. נסיון מוכח בפתוח מערכות תוכנה מורכבות
מהנדסי תוכנה מנוסים	(משרה מס' 16503) רצוי נסיון במערכות DEC מדעיות וזמן אמת
תכנת מערכות הפעלה RSX—11M	(משרה מס' 165605)
מהנדס אלקטרוניקה ספרתית	**למערכת תצוגה חדשנית וממוחשבת** (משרה מס' 165613) לפיתוח, קידום וניהול הפרוייקט בתחום ההדמייה הרפואית. בעל נסיון של 5 שנים ומעלה בחומרת מיני מחשבים אפשרות להתקשרות טלפונית: חומרה – לאביחי אגוזי טל' – 052-541122. תוכנה – לאריה גולד טל' 052-541782
מתכנן מיכני בכיר	**לתכנון ופתוח מערכות מיכניות מתקדמות** (משרה מס' 165205) מהנדס מכונות בעל נסיון של 5 שנים בתכנון חלקים לעיבוד שבבי. ידע בחוזק חומרים, מטלורגיה, סטטיסטיקה. כושר ארגון ויכולת לעבודת צוות עדיפות לבעלי ידע ונסיון בעבודה בחומרים פלסטיים

אנא פנה בצירוף קורות חיים ופירוט ניסיון קודם לפי הכתובת אלסינט בע"מ מדור גיוס וקליטה ת.ד 550 חיפה 31004

נא ציין את מספר המשרה, כתובתך, מיקוד, טלפון להתקשרות ומספר תעודת זיהוי.

מודעה זו מיועדת לגברים ונשים

אלסינט

אלקטרוניקה בשרות הרפואה.

לחברת גדולה בענף המזון
דרוש
לסניף ירושלים
מחלק
* נסיון מעשי מוכח בחלוקת מזון
* רשיון נהיגה ג'
* הכרת האזור
* ערבות בנקאית הכרחית

להתקשר לטלפון: 02-721078

דרושים
מתקינים מנוסים
להרכבת רדיוטייפים
ומערכות אזעקה לרכב
נסיון קודם הכרחי.
תנאים טובים למתאימים.
טלפון: 03-338711-6

דרוש/ה
תקציבאי/ת פרסום
מנוסה
* אם יש לך ראש פרסומי טוב
* אם את/ה מחפש/ת אתגר אמיתי
* אם את/ה מחפש/ת להביע את כשרונך המקצועי
* אם את/ה מעריך חופש פעולה

יש לנו עבורך הצעה טובה
צלצל/י למשה שניר
בפרסום אדמון 03-221177

המועצה המקומית קדימה
המחלקה לשרותים חברתיים
דרוש/ה
עובד/ת קהילתי/ת
* כישורים נדרשים: עובד/ת סוציאלי/ת כשיר/ה רצוי עם התמחות קהילתית ויכולת עבודה בצוות ובעל/ת יוזמה וכושר ארגון.
* תאור המשרה: אחראי/ת לעבודה קהילתית בישוב, ייזום פרויקטים לפי צרכי הישוב. קשר עם התושבים וגורמים מקצועיים בישוב. שעות עבודה לא שגרתיות.
* היקף המשרה: מלאה.

נא לפנות: ליוסי ברק או רחל רוזנבלט, טלפונים: 053-97548, 053-97111, 053-99004.

למשרד ציבורי בירושלים
דרוש/ה
פקיד/ת הכנסות
תיאור התפקיד:
הכנת דוחות כספיים לתכניות בחו"ל. בקרה על כספים הנכנסים מחו"ל. פיקוח על רישום הכנסות, מטלות חשבונאיות והזנת נתונים כספיים למחשב. בקרת התקציבים וקופה בפרוייקטים.
דרישות המשרה:
רקע ונסיון בהנהח"ש ועבודה עם מחשב.
ידע בשפה אנגלית והשכלה תיכונית.
עדיפות לאקדמאי/ת.
הדרגה ויתר תנאי ההעסקה ייקבעו בהתאם לכישורי המועמד.
המעוניינים יפנו בבוקר לטלפון 02-666131 פנימי 27 לקביעת ראיון.

למרפאה ברחובות
דרושים:
א. רופאי שיניים
במשרה מלאה/חלקית
ב. שינניות
במשרה מלאה/חלקית
ג. סייעות מדופלמות
במשר מלאה
להתקשר בשעות: 08.00—20.00
לטל': 729148, 729265,
03-721169

גבי שואף מהנדסים בע"מ
דרושים
למשרה מלאה
הנדסאי אלקטרוניקה
לפיתוח או החזקה
נסיון במערכות בקרה וספקי כוח — הכרחי.
תכנת
* בוגר מדעי המחשב
* נסיון בכתיבת תכנה לימודית גרפית — הכרחי.
* נסיון בעבודה על מחשב I.B.M-PC

מחווטת/מלחימה
* נסיון של 3 שנים בחווט W.W. מודולים וצמות — הכרחי.

טלפון: 984559, 03-984083.

לתקליטי סי בי אס
דרוש
איש מכירות
* מגורים באזור המרכז
* עד גיל 25
* רשיון נהיגה
* ידיעת השפה האנגלית

לקביעת ראיון טל' 03-800191
לדוד (החל מיום א')

דרושים/ות
עובדים
לפני/אחרי צבא
וסטודנטים/יות
לעבודה עונתית במכון למיון כותנה בהרצליה, שעות העבודה 7.00—15.00
טלפון 052-557713-5 שאול

לישורטל —
ניהול מלונות בע"מ ת"א
דרוש/ה
פקיד/ת קניות
לעבודה פקידותית אדמיניסטרטיבית במחלקת הרכש
דרישות התפקיד:
* השכלה תיכונית
* נסיון של 3 שנים לפחות בעבודת פקידות
* ידיעת השפה האנגלית הכרחית (רצוי הדפסה)
* דינמיות ויוזמה
* חוש מפותח לסדר

העונים על כל הדרישות הנ"ל מתבקשים לפנות בכתב עם פירוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 50150 ת"א מיקוד 68125.

לחברה גדולה בת"א
דרוש
מרכז אדמיניסטרטיבי
הכישורים הדרושים:
* נסיון בניהול כח אדם וניהול משק.
* יחסי אנוש.

מועמדים דתיים בגיל 35—45 יפנו בכתב־יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 11050 ת"א, מ. 61112, עבור „מרכז אדמיניסטרטיבי".

לחברת יבוא ושיווק בינלאומית
דרושה
* כתבנית
אנגלית—עברית —
ידע בעיבוד תמלילים.
* מזכירה
יוצאת צבא —
לעבודות משרד למשרה מלאה.
לפנות טלפונית בשעות העבודה
לאילנה — 052-557297.

„לאריגי־אילת" בע"מ
הוד השרון
יצרני שמיכות וכלי מיטה
דרושים
1. מייסטר (אומן)
לאחזקת נולי סומט + דקרד
2. עובדים
בלתי מקצועיים
במשרד: 03-822208 ובערב 052-451825

למשרד גדול של רואי־חשבון
דרוש/ה
עובד/ת להגהות
* ידיעת עברית על בוריה הכרחית
* ידיעת אנגלית — יתרון

5 ימי עבודה
בדבר פרטים נא לפנות לת.ד. 452 תל־אביב 61003 עבור „מגיה".

לחברה בענף הארועים והארוח
דרוש/ה
איש מכירות
* נסיון מוכח בענף וידע בתפריטים הכרחיים
* בעל/ת רכב

שעות עבודה גמישות
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים נסיון והמלצות לת.ד. 24061 ת"א 69020

לחברה תעשיתית גדולה בתל־אביב
דרוש/ה
סגן מנהל/ת חשבונות ראשי/ת
הכישורים הדרושים:
* נסיון של 5 שנים לפחות
* נסיון בהנה"ח ממוחשבת
* נסיון בניהול עובדים

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 2641 נוה מונוסון מיקוד 60986

לחברת אמניר —
תעשיות מיחזור בע"מ
דרוש
מנהל שטח
הכישורים הדרושים:
* נסיון בנהול והפעלת צוות עובדים
* נכונות לעבודה מאומצת ומגוונת
* יחסי אנוש טובים

יועדף מועמד בעל נסיון קודם בשיווק וקידום מכירות בעל שכלה אקדמאית או מקבילה.
מגורים באזור המרכז
***
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 142 חדרה עבור אהוד

לשלטי מהר דרוש
מנהל מכירות ארצי
לקידום מכירת שלטים
* בעל נסיון מוכח במכירות
* רצוי נסיון בענף הפרסום
* תנאים טובים למתאים.

לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 3514 קרית אריה פ"ת.
— סודיות מובטחת —

לחברה ציבורית דרושה
מזכירה כתבנית
מנוסה
למשרה מלאה רצוי עם ידע בנושאי כח אדם.
טלפון 03-624345/9. לפנות ליפה.

למפעל אופנה במרכז הארץ
דרוש
מנהל מח' גזירה
* ידע מקצועי מוכח בגזירה
* כושר ארגון וניהול צוות

נא לפנות בכתב יד (בציון מס' טלפון) לת.ד. 4496 ת"א
„עבור מנהל מח' גזירה".

זה לא קל להיות אשת מכירות
אבל
אם את אשת מכירות מנוסה, אם את גם חריפה וגם נאה (רכב יתרון)
בואי
לתרום מנסיונך למכירת מדיום שיווקי־פרסומי חדשני ומבוקש.
קבלי
תנאים מעולים שיהלמו את מעמדך
צלצלי
אל רמי או אלי בטלפון 03-445879
בשעות העבודה
* מודעה זו מיועדת גם לגברים וגם לנשים.

מפעל מתכת גדול
בהרצליה
דרוש
מנהל אחזקה
בעל נסיון וידע בתיקון מכונות לעיבוד שבבי
הכישורים הדרושים: הנדסאי מכונות, חמש שנות נסיון קודם הכרחיים. חמשה ימי עבודה בשבוע.
נא לפנות בכתב־יד לת.ד. 32016 ת"א מיקוד 61320 (מספר 25)

לחברה מסחרית דרוש
מהנדס תעשיה וניהול
תאור התפקיד: תיכנון פונקציונלי ומפורט של מערכי אחסון ושינוע בחבי שיווק, הקמה והפעלה של מערכת מדדי ביצוע.
בעל נסיון של 5 שנים לפחות.
בעל יחסי אנוש ותקשורת בין אישית ברמה גבוהה.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בלבד בצרוף קורות חיים, אל ת.ד. 866 ת"א 61008. עבור מס' 522.
סודיות מובטחת

חברה ישראלית
לקופסאות פח בע"מ
למפעלינו בפתח־תקוה
ובכפר־סבא
דרושים
מכונאי תעשיה
בוגרי בי"ס מקצועי 4 שנתי מגמת מכונות או מכניקה עדינה עדיפות לבעלי נסיון בתעשיה או בצה"ל. העבודה ב־3 משמרות, 5 ימי עבודה בשבוע שכר ותנאים טובים.
לקביעת ראיון נא להתקשר מיום א' בבוקר טלפון 03-9225321
לאגף כח אדם או 052-25241
למר שרון.

ל־סימלוג — חברה אמריקאית ישראלית
דרוש
מהנדס פיתוח מעולה
* נסיון של 4 שנים בעבודה במערכות דיגיטליות מהירות ומשובצות מחשב.
* ידע ב־68000 — יתרון

נא לפנות בכתב־יד, בצרוף קורות חיים ת.ד. 720 הרצליה.
סודיות מובטחת

לעבודה מיידית וקבועה
דרושות
תופרות בעלות נסיון
למפעל לתיק ומסודר בהרצליה־פיתוח
שכר גבוה במיוחד!!
לפנות טלפונית: 052-559628, 052-550959

למושב בקעות
דרוש
גזבר
בעל נסיון
עם אפשרות מגורים במקום
נא להתקשר לטלפונים
02-941270 02-941869
02-941251 02-941124

למשתלת בונסאי ישראל בע"מ
במושב בני ציון
דרושות
עובדות רציניות
לעבודה קבועה בחממות גידול של עצי בונסאי, לעבודות משתלה מגוונות; 30־35 שעות שבועיות. שכר בסיסי + פרמיה + משכורת 13. ראיונות יתקיימו במשרד המשתלה ביום ב' 20.10 בשעות 17.00—19.00. במשרד המשתלה בבני ציון. לקבלת פרטים נוספים להתקשר בימים א'־ה' בשעות 09.00—1.00
טל' 052-441596

לחברת מזון בת"א דרושה
מזכירת כח־אדם
רקע בכח־אדם וחישובי שכר עבודה
בוגרת תיכון. מעל גיל 30
טל' 03-222184 מיום ראשון

למפעל באזור התעשיה
בהרצליה
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
מנוסה
למשרה מלאה
* נסיון בטיפול בלקוחות — הוצאת חשבוניות, גביה והתאמות
* התאמות בנקים

לפנות בכתב לת.ד. 337 הרצליה
46103 עבור מנה"ח

למוסד פרטי במרכז תל־אביב
דרוש
בעל מזנון
לניהול מזנון קיים
המשרת כ־100 עובדים
לקביעת ראיון נא להתקשר למספר 03-627384 בין השעות 07.00—15.00.

לחברה לאביזרי אופנה אקסקלוסיביים
דרוש
איש מכירות
להפצה בבוטיקים
באזור המרכז/דרום
דרוש
* נסיון במכירות. * רכב. * הופעה נאה * נכונות לשעות עבודה רבות.

הכנסה גבוהה
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 1154 חיפה
בצרוף קורות חיים

אם את/ה
חוקר/ת שוק
את/ה יודע/ת שפרסום
ומר טמיר כהן (יעקבסון)
הוא המקום הטוב ביותר
בשבילך
עליך להיות:
— בעל/ת נסיון של שנתיים לפחות
— השכלה במינהל עסקים (שיווק)
— אוהב/ת עבודת צוות
אנא פנה אלינו בכתב לת.ד. 1469, תל־אביב 61014, (לידי ציפי כהן).

לחברת שיווק בת"א
דרושות
1. פקידת כספים
בעלת ראש פתוח ויכולת להתמודד בעבודה עם אתגר רב.
רצוי השכלה אקדמאית
2. מנהלת חשבונות
סוג 3
בעלת נסיון של שנתיים לפחות
נא לפנות בכתב יד על נייר חלק ללא שורות בפירוט קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 45196 ת"א.

לחברה ליבוא כלי בית ומתנות
דרוש סוכן
רציני ומנוסה
גיל 25—30. בעל רשיון נהיגה
תנאים טובים למתאים
טל' 03-812171

למשרד נסיעות בחולון
דרושה
פקידת נסיעות
נסיון בענף הכרחי
03-883322

למפעל אריגה בת"א דרושים
* אורגים
* סוללות
* מייסטר לנולים

(עם סירות ובלי)
תנאים טובים למתאימים
03-253084

דרושים
סוכנים
להפצת חוברת חדשה של מוצר מבית לבית
רווחים גדולים.
השקעה מינימלית 3,000 ש"ח במזומן
לתאום פגישה ת.ד. 147 ק. מוצקין.

לחברה תעשייתית
דרוש
מפעיל מחשב
עם ידע בתיכנות
I.B.M./36־ל (בשפת COBOL)
מתאימים יפנו בכתב יד
לת.ד. 4857 ת"א מ. 61048.

לחב' ארצית ותיקה ומתפתחת
דרושים
1. איש מכירות נמרץ
לכלי עבודה מיוחדים וציוד טכני
לעבודה בכל הארץ, בעל נסיון במכירות
(משרה מס' 50)
2. חשמלאי
עם רקע באלקטרוניקה ומערכות מיכשור ובקרה
לעבודה בצוות התקנות.
(משרה מס' 60)
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 884 ת"א 61008.

דרוש
מנהל שיווק
עם נסיון קודם לפיתוח רשת שיווק ארצית, הפעלת סוכנים וקידום מכירות בשווקים חדשים.
לפנות לת.ד. 20050 ל־518 תל־אביב, עבור הוצאה. נא לציין קורות חיים ומספר טלפון.

דרוש
מפעיל מחשב
עדיפות לבעלי נסיון
ב־DATA POINT
על המעוניינים לפנות בכתב יד בצירוף קורות חיים לת.ד. 2144 תל־אביב עבור „מפעיל".

למפעל תעשייתי בתחום הפלסטיקה
דרוש
כלכלן/תמחירן
תאור התפקיד:
* בנית מערכת תמחיר ממוחשבת
* עריכת תחשיבי עלות
* בצוע חישובי כדאיות
* הכנת דוחות כספיים

הדרישות:
נסיון של 3 שנים בתפקיד דומה
התפקיד כרוך בנסיעות מחוץ לעיר
לפנות בכתב יד לת.ד. 1752 ר"ג

לחברה הבונה מערכות
מחשבים בזמן אמת דרוש
תכנת בכיר
בעל יכולת עבודה עצמאית
תיכנונית וניהולית.
אפשרות שילוב בהנהלת החברה
ת.ד. 2078 רמת השרון
— סודיות מובטחת —

דרוש/ה
אחראי/ת לשיווק
כולל מודעות
בפרוייקט של עתונאות צבאית לחייל היחידי מסוגו בארץ ובעולם.
עדיפות לבעלי נסיון.
לראיון נא להתקשר לטלפון 339115, 339117.

לפולגת — בית הטקסטיל
רח' קויפמן 2, ת"א
(מול הדולפינריום)
דרושים
מוכרות מנוסות
מוכר מנוסה
(לחמש שעות עבודה)
נא לפנות במקום למר חיים
מנהל החנות.

לחברת בניה ארצית
למשרדיה בת"א
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
* נסיון של 8 שנים לפחות.
* ידע בהנהח"ש ממוחשבת ובדיווחים למס־הכנסה — הכרחי.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד לת.ד. 11333 ת"א, מ. 61112
עבור מס' 550.

לחברה עתירת ידע
בתחום האלקטרוניקה
דרוש
מהנדס תעשיה וניהול
בעל נסיון בנהול פרוייקטים
עדיפות לבעלי נסיון בתוכנת
PREMINI
***
מועמדים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים לת.ד. 6335 תל־אביב 61061 עבור „מהנדס תעשיה וניהול".

לסוכנות בטוח גדולה
דרושים/ות
★ קלדנית
להפקת פוליסות בטוח.
למשרה מלאה ● עדיפות לבעלות נסיון בענף הבטוח ●
לפנות לעדינה 03-258321
★ פקידה/תביעות
למשרה מלאה. דרוש ידע בבטוח, עדיפות לבעל/ת נסיון.
לפנות לת.ד. 30453 ת"א — עבור פקיד/ת תביעות.
★ מנהל/ת חשבונות
למשרה מלאה. בעל/ת נסיון וותק בענף הבטוח, עם אפשרות קידום.
לפנות לת.ד. 30453 ת"א, עבור מנהל/ת חשבונות.
★ פקיד/ת גביה
לחצי משרה ● בעל/ת נסיון בעבודה עם לקוחות, ספקים והתאמות חשבונות ● תנתן עדיפות למועמד/ת בעל/ת נסיון בענף הבטוח.
לפנות לת.ד. 30452 ת"א עבור פקיד/ת גביה.
— סודיות מובטחת —

Kodak
למעבדה המרכזית בהרצליה פ'
דרוש
טכנאי אלקטרוניקה
* נסיון באלקטרוניקה ובמכשירים אלקטרומכניים.
* ידע באנגלית טכנית
* ידע בצילום יתרון.

לפנות לטל': 052-521815/6 לאילנה
מיום א'

דרושים לאזור רחובות, ראשל"צ והסביבה
מחלקי עתונים
לשעות הבקר המוקדמות.
רצוי עם אופניים או קטנוע
העבודה מתאימה לסטודנטים.
לפנות: בראשל"צ לקובי — 03-947048 03-952662
ברחובות והסביבה 08-453798.

דרושים:
1. כלכלן
לניהול תקציב
דרוש ידע בלוטוס.
2. כלכלן
למכירות וניהול יצוא
רצוי רקע טכני.
5 ימים בשבוע
נא לפנות בכתב יד בלבד
לחברת מ.כ. — מור כרמי בע"מ
רח' בן אביגדור 8, תל־אביב 67218

למוסד ממלכתי
דרושים
אקדמאים
לעבודה בלתי שגרתית
אנו מציעים לך:
* עבודה בעלת ענין ואתגר, הכרוכה בניידות רבה.
* לימוד השפה הערבית.
* תנאי שכר טובים ותנאי שירות מיוחדים (לרבות רכב צמוד בתום ההכשרה).
* עבודה קבועה.
* מסלול קידום רחב ואפשרויות להתפתחות עפ"י כישוריך.

אם גילך בין 24–31, סיימת שירות מלא בצה"ל ובריאותך תקינה – פנה נא בכתב לת.ד. 33171 ת"א (מיקוד 61331) עבור כ"א, בצירוף תולדות חיים ופרטים אישיים מלאים (כולל מספר ת.ז. ומספר טלפון להתקשרות)
פונים מתאימים ייענו

ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה
דרושים
מראיינות ומראיינים
לביצוע סקר הוצאות המשפחה
בישובים –
1. באיזור תל אביב, ברמת גן, בפתח תקוה, בנתניה, בחדרה וברחובות.
2. בחיפה, בעכו, בטבריה.
3. בירושלים.

* העבודה כוללת ראיון אוכלוסיה מגוונת ביותר. את האנשים מראיינים בדירותיהם בעזרת שאלונים בנושאים חשובים למשק ולחברה בישראל.
* העבודה מתבצעת בשעות חיים השונות (שעות הבוקר, אחה"צ והערב) בהתאם לנוחיות המשפחות המשתתפות בסקר.
* העבודה מתאימה בעיקר לעקרות בית
* ההעסקה היא על פי חוזה בהיקף של כחצי משרה, לפי צרכי העבודה.
* השכר ישולם לפי שעות העבודה, ישולמו גם ההוצאות עבור שימוש ברכב פרטי לצרכי העבודה.

דרישות מיוחדות
* הכרחית ידיעת השפה העברית, רצויה ידיעת שפות נוספות.
* השכלה של 12 שנות לימוד לפחות.
* גיל 22 עד 55.

מועמדים מתאימים הגרים בישובים המצויינים למעלה, מתבקשים לפנות בכתב אל הכתובות שלהלן.
במכתב יש לציין: שם מלא, כתובת, מס' טלפון, שנת לידה, מצב משפחתי, השכלה, ידיעת שפות, עיסוק נוכחי וניסיון קודם בעבודה.
1. תושבי איזור ת"א, רמת גן, פתח תקוה, נתניה חדרה ורחובות מתבקשים לפנות אל: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, תיבת דואר 7010 תל אביב, מיקוד 61070.
2. תושבי חיפה, עכו, טבריה מתבקשים לפנות אל: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, תיבת דואר 1637 חיפה, מיקוד 31015.
3. תושבי ירושלים מתבקשים לפנות אל: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, תיבת דואר 6379 ירושלים, מיקוד 91063.

לתפקיד ממלכתי בחו"ל הכרוך בניהול צוות עובדים גדול
דרושים
קצינים (במיל.)
בדרגות סרן עד אל"מ
■ דוברי אנגלית (או צרפתית או גרמנית) ברמה סבירה.
■ בעלי רקע פיקודי ביחידות השדה של צה"ל. נסיון בתפקיד ניהולי – יתרון.
■ מצב בריאותי טוב.

מועמדים אשר יסיימו בהצלחה תקופת הכשרה ייצאו בקיץ 1987 עם משפחותיהם לשליחות בת שנתיים־שלוש בחו"ל.
תחילת ההכשרה במחצית ינואר 87.
המעוניינים, בגילאים 27–43, העונים לדרישות יפנו בכתב לת.ד. 33232 תל־אביב מיקוד: 61331. נא לציין קורות חיים, פרטים אישיים מלאים (כולל מספר ת.ז.) ומספר טלפון להתקשרות.
פונים מתאימים ייענו.
סודיות מובטחת

לצה"ל דרושים
קצינים
לעבודה ייחודית, דינמית ובלתי שגרתית
כישורים נדרשים:
א. גיל 24–32.
ב. פרופיל 64–97.
ג. נכונות לשרות קבע ארוך.
ד. ידיעת השפה הערבית – יתרון.
– המעוניינים מתבקשים לפנות לת.ד. 37342 ת"א מיקוד 61373, בצרוף קורות חיים ופרטים אישיים (מספר אישי, כתובת וטלפון).
– מועמדים שימצאו מתאימים יוזמנו לתפקיד.
– פונים מתאימים ייענו.

למפעל תהליכי גדול באזור המרכז
דרושים
1. מהנדס/ת מכונות או כימיה בכיר לתכנון ו/או נהול פרוייקטים.
נדרש נסיון של מספר שנים בתעשיה.
2. מהנדס/ת מכונות לתכנון מערכות מכניות ושינוע.
3. הנדסאי/ת מכונות – לתכנון
רצוי נסיון קודם במשרד תכנון.
4. הנדסאי/ת חשמל/בקרה – לתכנון
נא לפנות בצרוף קורות חיים ונסיון תעסוקתי לת.ד. 6335 תל־אביב, 61061, בציון שם המשרה.
– סודיות מובטחת –

נעמת – תנועת נשים עובדות ומתנדבות
לבי"ס חקלאי טכנולוגי במרכז הארץ
דרוש
מרכז משק
לתעסוקה מיידית
מגורים במקום חובה
[illegible]

ר. סירקים מוציאים לאור בע"מ
דרושה
מנהל/ת חשבונות ראשי
תכונות נדרשות:
נסיון קודם בניהול חשבונות באופן עצמאי.
נסיון בעבודה עם מחשב
נא לפנות לטלפון: 03-7518121

למוסד ארצי לבקורת
דרושה
תמלילנית מנוסה
למשרה מלאה
חמישה ימים בשבוע
לפנות לצרוק
ת.ד. 20150 תל־אביב

משרד הבריאות
דרושה
אחות מוסמכת
להוראה בקורס לאחיות מעשיות
שיתקיים בביה"ח יהודה אברבנאל בבת־ים.
משך התעסוקה – 18 חודשים.
תועדפנה אחיות בעלות נסיון במקצוע ובהוראה.
נא לפנות לגב' ערוה נרדי טלפון מספר: 03-341708/7, 03-345765

למפעל מזון
דרוש
טכנולוג מזון

הלוח הכללי
[illegible]

לארגון סינטכי לכלכי בת"א
דרוש
הנדסאי תעשיה וניהול
במחלקת הארגון
נסיון בעבודה דומה – הכרחי.
נא לפנות בכתב, בצרוף רקע + נסיון לת.ד. 34101 ת"א, מיקוד 61340 עבור מס' 170.

חוק הזדמנויות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
[illegible]

נציבות שרות המדינה
לבית"ח ע"ש אדית וולפסון בחולון
דרושות
אחיות מוסמכות
– לעבודה במחלקות במחלקות קליניות
– ולמחלקות לטיפול נמרץ
ואחיות מעשיות
תנאי העסקה:
– במשמרות חלקיות
– בתנאים מיוחדים
– ואפשרות להשתתפות בשכר דירה
[illegible]

למפעל בפתח־תקוה
דרוש
מסגר/מכונאי תעשייתי
המתמצא בפניאומטיקה והידראוליקה
בוגר בית ספר מקצועי.
המעוניינים יפנו לטל. 03-9227171 למנהל כוח־אדם

למשרד שיווק של מפעל בתחום מוצרי עזר לאלקטרוניקה
דרוש/ה
מזכיר/ת שיווק
הכישורים הדרושים:
השכלה תיכונית מלאה ונסיון מוכח בשיווק, ניהול תיק לקוחות ואחריות [illegible]
ידיעת אנגלית – [illegible]
5 ימי עבודה מלאים בשבוע.
[illegible] 03-218414, 03-253289

לחברה העוסקת במערכות ממוחשבות
דרוש דחוף כשותף
מהנדס אלקטרוניקה בכיר
בעל נסיון בתחום 8086
לפנות בצירוף קורות חיים
ת"ד 1245 בת־ים מיקוד 59112

למפעל גדול בתל־אביב
דרוש
שליח צעיר
בעל קטנוע
טלפון בשעות הבוקר
212343 212321

לטמפו תעשיות בירה בע"מ
דרושים
פקידה למחלקת שיווק
בוגרת תיכון, לאחר שרות צבאי
נכונות לעבודה שעות נוספות ובלתי שגרתיות.
מחלקי הוצרה –
בעלי רישיון נהיגה למשאית,
תנאים טובים למועמדים.
המעוניינים מתבקשים להתקשר טלפונית
למחלקת כוח אדם טל': 03-880131

למפעל גדול באזור פ"ת
דרוש
מנהל משלוחים
רצוי בעל נסיון
או משוחרר משרות קבע.
לפנות בכתב לת.ד. 3316 תל־אביב
עבור "מנהל משלוחים"
— סודיות מובטחת —

לתעשיה הצבאית בירושלים
דרוש/ה
מהנדס/ת חומרים ותהליכים
בעל/ת נסיון של שלוש שנות עבודה לפחות בתחומים הבאים:
א. הנדסה ואישור חומרי גלם.
ב. הנדסה של תהליכים טרמיים ותהליכים, של עיבוד שטח וריתוך עפ"י מפרטים.
ג. כתיבת הוראות ומפרטים תעופתיים.
נדרשת יכולת לעבודה עצמאית.
למועמד/ת המתאים/ה תינתן עזרה בדיור.
מועמדים מתבקשים לפנות בכתב בצירוף קורות חיים לת.ד. 3635 ירושלים.
או לפנות טלפונית: 02-535161
(בימים א'–ה' בין השעות 08:00–16:00)
התעשיה הצבאית

שופר־סל
למשרדי המנהלה בפ"ת
דרושה:
עובדת נקיון
העבודה במשרה מלאה.
מועמדות מתבקשות לפנות ביום ראשון, 19.10.86, בין השעות: 09.00–11.00 למחלקת כ"א, בית שופרסל, רח' רוטשילד 79, פ"ת.
אוטובוסים: 49, 50, 51, 62, 66.

לחברה פיננסית דרוש
מפעיל
למחשב IBM מודל 38
נא לפנות בכתב ב׳ בצרוף תולדות חיים לת.ד. 4935 תל־אביב 61048 נא לציין על גבי המעטפה: עבור "מפעיל"

למשרד עו"ד
דרושה
מדפיסה
בעלת נסיון לעיבוד תמלילים במחשב א.בי.אמ (תוכנה) WORDMILL
ל־4 פעמים בשבוע אחה"צ
טלפון 03-7517124

גבור סברינה
למפעלנו בנתניה
דרושים/ת
מהנדס/ת ייצור
לעבודה במחלקת הנדסת ייצור במפעלי החברה.
בעל רכב פרטי.
מכונאי מכונות סריגה
נא לפנות לת.ד. 84 נתניה, 42100, מח׳ כח אדם.

לקרט שווק 84 בע"מ
דרושים
אנשי מכירות מעולים לכל הארץ
למחשבים תואמי י.ב.מ., מדפסות לייזר, מדפסות מטריקס, סורקי תמונות למחשבים
ידע וניסיון בענף הכרחי, עדיפות לבעלי רכב
לפנות לרמי טלפון: 03-688244 03-683721

דלתא DELTA
טקסטיל שיווק בע"מ
דרוש/ה
עובד/ת מחסן
* שעות העבודה 7:00 – 16:00
* שבוע עבודה מלא
נא להתקשר לנחמה טלפון 03-9231552 בין השעות 9:00–13:00

שופר־סל
לסניף פתח־תקוה
דרושה אחראית
צוות קופאיות
התפקיד כרוך באחריות על צוות הקופאיות בסניף, רישום דוחות כספיים, קיום קשר עם הבנק ועם המשרד הראשי.
* נסיון קודם אינו הכרחי — הכשרה תינתן במקום
* העבודה במשרה מלאה (8 שעות)
* 6 ימי עבודה בשבוע
מועמדות בעלות השכלה תיכונית מתבקשות לפנות לאישית לבית שופרסל, במחלקה כ"א, רח' רוטשילד 79, פ"ת, ביום ראשון 19.10.86 בין השעות: 08.30–10.30.
אוטובוסים: 49, 50, 51, 62, 66.

לחברה תעשייתית באזור ראשון־לציון דרושה
חשבת שכר
כישורים: נסיון וידע בחישובי שכר ממוחשבים; ידע בהסכמי־שכר; יכולת עמידה בתנאי־לחץ; יכולת עבודה עצמאית.
* 5 ימי עבודה בשבוע *
מועמדות מתאימות תפנינה בכתב־יד בצירוף קורות־חיים ונסיון קודם אל ת.ד. 4104, תל־אביב 61040, עבור "חשבת שכר".
סודיות מובטחת.

מועצה מקומית יהוד
המחלקה לשירותים חברתיים
דרוש/ה
עובד/ת סוציאלי/ת
דרישות התפקיד:
* עו"ס כשיר לעבודה כוללנית
בדבר פרטים נא לפנות למנהל המחלקה לשירותים חברתיים, יהוד רח' סעדיא חתוכה 33 טלפון 363082

פוליגון מצבעת טקסטיל חיפה בע"מ
דרוש
מנהל/ת מפעל
הכשורים: מהנדס ייצור בעל נסיון בתעשיה, רצוי בענף הטקסטיל.
בדבר פרטים נא לפנות בכתב יד לת.ד. 88 חיפה.

לחברה תעשייתית בבת־ים
★ **נהג** בעל רשיון סמיטריילר
★ **לבורנט** לעבודה במשמרות
אפשרות להכשרה במקום
נא לפנות לטלפון: 03-5514111/2/3.

למוסך אוטוצ'ק בירושלים
דרושים
בוחני רכב לרשוי
נא לפנות: 02-719298

מלונות ים המלח
מוריה
מלון מרחצאות מוריה ים המלח
דרושה
אחות
* דוברת עברית ואנגלית
(שפה אירופאית נוספת – יתרון!)
בדבר פרטים נוספים לפנות למחלקת כח אדם. טלפון: 057-84221

קבוצת
השמירה
לסניף תל־אביב
דרושים
מאבטחים
יוצאי יחידות קרביות
750.— ש.ח. נטו + נסיעות.
מתאים גם לסטודנטים במשרה חלקית.
הכישורים הדרושים:
* שרות צבאי מלא
* גיל עד 35
* פרופיל 65 ומעלה
* רשיון נהיגה — יתרון
העבודה במשמרות יום ולילה.
נא לפנות בימים א' ו־ב' 19–20.10.86 בין השעות 11—14, למשרדי הסניף, רח' שפ"ר 16 ת"א (ליד שוק הכרמל) נא להביא: ת.ז., תעודת מילואים ו־2 תמונות

דרוש בחור יוצא צבא לעבודות גיזרה
לא נדרש נסיון
עבודה קבועה
222987

למשרד אדריכלים
דרוש/ה
אדריכל/ית
בעל/ת נסיון רב באדריכלות ועיצוב פנים
טל – 03-256354
03-269312

TEDEA Ltd
לתדאה בע"מ
דרוש
מבקר איכות
* בוגר בית־ספר מקצועי במגמה מכנית.
* נסיון מוכח בבקורת איכות מכנית ויכולת קריאת שרטוט טכני.
5 ימי עבודה בשבוע 07.30 – 17.00
מגורים הרצליה, רעננה, כפר־סבא, נתניה.
טל. 052-557039 אל מיכאל.

כמיפראס בע"מ
למשרדנו ברמת אביב
דרושה:
פקידת קבלה
כישורים:
• ידיעה מושלמת בעברית, כולל הדפסה.
• ידיעה מושלמת באנגלית, כולל הדפסה.
• ידיעה בגרמנית – יתרון.
5 ימי עבודה בשבוע
תנאים טובים למתאימה
לפרטים נא לפנות לסילביה: טל. 03-422031

דרושה
מזכירה
עברית – אנגלית
עדיפות לדוברת ספרדית.
תנאים מצוינים למתאימה
נא לפנות בכתב־יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 1071 גבעתיים 53110

למושב קדש ברנע
(ליד מסוף ניצנה)
דרושים
עובדים
לקטיף/אריזה מלונים
טלפון: 77278, 057-79107 מ־7:00 עד 16:00

למפעלנו בכפר־תבור
דרוש
מנהל צוור
נסיון בטקסטיל, עדיף מגורים באיזור הצפון
לפנות "עדנה רוס" בע"מ
טלפון 067-66733

[illegible]

לחברת תיירות גדולה
סניף ירושלים
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
2 —3. למשרה מלאה. עם נסיון של 3 שנים
סוג 2—3. למשרה מלאה
עם נסיון של 3 שנים, לפחות בענף התיירות.
לפנות החל מיום א' למנינה —
במשרד ראשי 03-225130/8, 03-220172/8.

דרוש
מוהל ביצוע
לעבודות חוץ באלומיניום
☆ אחראי על צוותות הרכבה ותאום
☆ בעל נסיון
03-906959 03-901597
ובערב 03-9225925 רמי

התזמורת הסימפונית של קייפטאון, דרום אפריקה

THE CAPE TOWN SYMPHONY ORCHESTRA
INVITES APPLICATION FOR THE FOLLOWING VACANCIES:

PRINCIPAL FIRST VIOLIN
SUB-PRINCIPAL SECOND VIOLIN
SUB-PRINCIPAL VIOLA
SUB-PRINCIPAL OBOE (DOUBLING ON COR ANGLAIS)
SUB-PRINCIPAL BASSOON (DOUBLING ON CONTRA-BASSOON)
SUB-PRINCIPAL TRUMPET
RANK AND FILE VIOLIN
RANK AND FILE VIOLA
RANK AND FILE CELLO
RANK AND FILE DOUBLE BASS

BASED IN ONE OF THE WORLD'S MOST BEAUTIFUL CITIES, THE CTSO ENJOYS REGULAR VISITS FROM MANY EMINENT GUEST CONDUCTORS AND SOLOISTS AND OFFERS AN EXTENSIVE REPERTOIRE, THUS CREATING AN EXTREMELY SATISFYING ARTISTIC ENVIRONMENT FOR THE SERIOUS MUSICIAN.

AUDITION WILL BE HELD IN ISRAEL IN DECEMBER, 1986.
APPLICATIONS SHOULD IN THE FIRST INSTANCE BE MADE TO:
THE GENERAL MANAGER
CAPE TOWN SYMPHONY ORCHESTRA
P.O. BOX 4040
CAPE TOWN
8000
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

הילטון תל-אביב
דרושות
חדרניות
למשמרת בוקר
לפנות לכ"א בשעות 14.00-15.30
אחה"צ. טל' 03-640292

---

arkia
דרושים/ות
דיילי/ות שרות לנוסע ועובדי בטחון
למשרה חלקית ובמשמרות
תנאי חקבלה:
• בוגרי 12 שנות לימוד, בעלי תעודת בגרות ולאחר שרות צבאי.
• גיל עד 27, בעלי/ות הופעה נאה.
• שליטה מלאה בשפה עברית ואנגלית (ורמה ו/או צרפתית - יתרון)
• מקום מגורים - אזור גוש דן המועמדים שיבחרו יעברו קורס שיפתח ב-26.10.86 ויימשך כ-30 ימים.
לצורך קביעת ראיון, נא להתקשר לטל. 422737, ביום א', 19/10/86.

למרפאת שיניים גדולה
בתל-אביב
דרוש
מנהל רפואי
רופא שיניים מומחה
בשיקום הפה
למתאים תנאים טובים!
בדבר פרטים נא לפנות בכתב-יד, בצירוף קורות חיים לת.ד. 45516 חיפה עבור "מנהל רפואי".
- סודיות מובטחת -

מבטחים מחשבים בע"מ
דרוש
מנהל בסיס נתונים
(D.B.A.)
לסביבת ADABAS
— נסיון של מספר שנים.
— ידע ב-CICS, NATURAL COBOL.
— נסיון בעיצוב ישומים וקבצים.
★ תנאים טובים למתאימים
לקביעת ראיון לפנות לטלפון 03-7519791 או בכתב, בצירוף קורות חיים לרמת-גן, אחה"אב 5.

לחברת בניה ארצית
דרושים
1. מנהל/ת חשבונות סוג 2.
2. פקידה טלפנית.
לפנות לטל. 03-455580.

דרוש
מפעיל מעולה
לשופל 950
עם המלצות
08-451338

דרוש
סוכן נוסע
בעל רכב מסחרי
עדיפות למוכרים בעלי קשרים בתחום צבע לחודרי אמבטיות
טלפון 03-9640201
עד 14.00

דרושים
מורים
להוראת קריאה מהירה
בכל הארץ
טלפון 287471

לאגודת דורשי הטכניון בת"א
דרושה
מזכירה כתבנית
טלפון: 03-21763, 266692
13.00 בוקר עד 13.00

למפעלי דפוס כתר ירושלים
דרושים
1. **מונטג'רים**
יתקבלו גם מועמדים בעלי רקע של "גרפיקאים ביצועיסטים" עם נכונות ללמוד מונטג'.
2. **חיילים משוחררים**
בוגרי בתי ספר תיכוניים מקצועיים (מכונאות, מכניקה, דפוס).
לפנות למחלקת כח"אדם טלפון: 02-521201

המועצה המקומית נס-ציונה
הארכת המועד להגשת מועמדות למכרז מס' 34/86
משרת מנהל/ת מחלקת תרבות ונוער
הכישורים הנדרשים:
1. השכלה אקדמאית - ועדיפו בעלי השכלה בתחום החינוך, מדעי החברה והתנהגות ובוגרי תכנית שוורץ.
2. נסיון בניהול היקף נרחב: ניהול עצמאי של תקציב וצוות.
3. נסיון קודם בחינוך ו/או מנהל חינוכי. רצוי בתחום החינוך הלא-פורמלי והעבודה הקהילתית.
4. כושר הבעה מעולה בכתב ובע"פ.
5. פתיחות, גמישות, יכולת תכנון וארגון וכושר הדרכה.
6. מגורים במקום - תנאי הכרחי.
טפסים להגשת מועמדות ניתן לקבל במזכירות המועצה.
את הטפסים בצירוף: תולדות חיים, המלצות ותעודות המעידות על כישורי המועמדים יש להגיש עד ליום שישי 31/10/86
ניסן קרופסקי
ראש המועצה

לחברה קבלנית לבנין בנס-ציונה
דרושה
★ **מזכירה מעולה**
למשרד מכירות
★ השכלה תיכונית מלאה (רצוי אקדמאית)
★ ידע בסיסי בהנהלת"ח, כושר התבטאות ויחסי אנוש מעולים.
נסיון קודם במכירות יתרון
לפנות לת.ד. 233 רחובות מיקוד 76101

לחברה בניגריה
דרוש
מהנדס מיזוג-אויר
בעל נסיון של 5 שנים לפחות בתכנון וביצוע עבודות קבלניות.
קורות חיים בכתב-יד לשלוח לפי ת.ד. 8015 יפו 61082

למכללה לטכנאים בתל-אביב
דרושים
מרצים
בנושאי תעשיה וניהול
הלימודים מתקיימים בכל שעות היום
03-994027 בבית.

"יואר" מחשבים בע"מ
לסניפנו בת"א וחיפה דרושים:
1. **טכנאי מחשבים**
בעלי נסיון י.ב.מ. — פ.ס.
2. **אנשי מכירות**
בעלי נסיון רב במחשבים
טלפון 04-723190, 03-720285

Mustela *femme*
תכשירי טיפוח ואיפור
"אותך אנו מחפשים"
כשוניות לעבור באזור מגורייך
בשעות הנוחות לך !
היי יועצת יופי!
המעוניינות לקביעת ראיון לפגישה מפתחה הקרוב (הכשרה תנתן לסמאית!)
תל-אביב: 03-235229, 03-238804
רמת גן—גבעתיים: 03-251577
יהוד — קריאון: 03-356186
ראשל"צ — בת-ים: 03-941773
חולון — בת-ים: 03-846253
פתח תקוה: 03-919904
אריאל: 03-966465
רחובות: 08-481219
אשדוד: 055-11520
קרית גת: 051-881203
כפר-סבא — רעננה: 052-23116
הרצליה — רמת השרון: 052-541114
נתניה: 053-23138

גבוב בע"מ - יצור מנעולים
רח' הכישור 1 חולון
דרושים
עובדים/ות לייצור והרכבה
5 ימי עבודה בשבוע
לפנות טל. 03-820701

תדיראן
שיווק ושירותים בע"מ
דרושים
נערים/ות לפני גיוס לצה"ל בגילאים 17-20 בעלי רקע במחשבים ביתיים לעבודה כמקדמי מכירות
העבודה באיזורים: ת"א, רמת-גן, אשקלון, אשדוד, חיפה, ראשל"צ, רחובות, ירושלים, קרית-גת.
מועמדים מתאימים יפנו לטלפוני אזלה: 03-217256/7/8.9, על.

הסוכנות היהודית לארץ ישראל
מחלקת המנגנון ת"ד 92 י"ם 91920

סגן/ית מנהל/ת המדור לניתוח מערכות מינהל ופתוח ארגוני
במחלקה למנגנון בירושלים.
משרה מס' ח/316/86

הגדרת תפקיד
– מבצע/ת בדיקות ארגוניות, שיפור שיטות, ניתוח תהליכי עבודה, קביעת תקנים וניתוח עיסוקים.
– מבצע/ת בדיקות ומחוות דעה לגבי צרכים איכותיים וכמותיים בתחום ציוד, שיטות, עזרים משרדים ומבצע ניתוחי כדאיות בהתאם לצרכים.
– מכין/ה הצעות לנהלים ועדכון נהלים קיימים ברמות הארגוניות השונות.

הכשורים הנדרשים
– תואר בוגר/ת – רצוי במינהל ציבורי, מדעי הניהול או פסיכולוגיה ארגונית.
– בוגר/ת קורס למנתחי מערכות מינהל או קורסים מקבילים בתחומי מינהל שונים.
– בעל/ת רקע בתחום מערכות ממוחשבות או בוגרת קורס ניתוח מערכות ענ"א.
– בעל/ת נסיון של מספר שנים בתחום מערכות מינהל.
– ידיעת השפה העברית על בוריה וידיעה על השפה האנגלית כדי קריאת ספרות מקצועית.
– בעל/ת רשיון נהיגה ורכב.
– התפקיד מחייב נסיעות מחוץ למקום העבודה הקבוע ועבודה בשעות לא שגרתיות.

מתח דרגות
6 – 8 בדירוג המח"ר.
המועד האחרון להגשת מועמדות: 31.10.86

משרה פנויה מס' ח/3/7/86
במחלקה לכספים ירושלים דרוש/ה
כתבן/כתבנית אנגלית

הכישורים הדרושים:
– שליטה מושלמת בשפה האנגלית
– השכלה תיכונית
הדרגה המוצעת:
– לפי הכישורים.
תאריך אחרון להגשת מועמדות 31.10.86.

לחברה בענף חומרי הניקוי
דרוש
מקדם מכירות
* חרוץ ואחראי.
* בעל כושר ביצוע ויצירת קשרים.
* בעל השכלה תיכונית, גיל עד 30.
נא לפנות בכתב לת.ד. 1977 ת"א, 61019. עבור "מקדם מכירות".

למחלבת "טרה" בתל-אביב
דרושים
מכונאי אחזקה
למכונות מילוי ואריזה אוטומטיות חדישות
יועדפו עתירי נסיון ובעלי ידע בפנאומטיקה ואוטומציה
לקביעת ראיון להתקשר לטל' 03-251288

אלה
שיטות
לייעול
מערכות
דרוש
מנהל/ת חשבונות בכיר/ה
רצוי עם נסיון בתעשיה
ת.ד. 1700 תל-אביב 61016

לחברת ביטוח בת"א דרוש/ה
עבור מחלקת ביטוח חיים,
פקיד/ה
להפקת פוליסות ושינויים
נסיון בביטוח יתרון.
המתאימים יפנו בכתב יד לת.ד. 37299 ת"א מיקוד 61372 עבור מחלקת כח-אדם.

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, התשמ"א 1981
[illegible]

---

migada
מיגדה בע"מ קרית ויצמן רחובות
migada ltd. kiryat weizmann, rehovot, israel
למפעלנו העוסק בייצור ציוד רפואי לשימוש חד-פעמי דרושים
חשמלאי אחזקה
כישורים: בעל רשיון כחשמלאי עוזר לפחות; בוגר ביה"ס מקצועי; בעל נסיון של 3 שנים בתעשייה.
טכנאי אחזקה
כישורים: טכנאי/הנדסאי מכונות במגמת אוטומציה; בעל נסיון של 3 שנים באחזקת מכונות עם פיקוד פניאומטי ובקרים מתוכנתים.
מבעלי התפקידים ידרשו: יכולת עמידה בתנאי-לחץ; כושר אילתור; עצמאות ומוטיבציה; מגורים באזור ראשל"צ, נס-ציונה או רחובות.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב-יד בצירוף קורות-חיים ונסיון קודם אל "מיגדה בע"מ" ת.ד. 211, רחובות 76101, בציון המשרה המבוקשת. סודיות מובטחת.

כפר הנוער הדתי נווה עמיאל
בשדה יעקוב
04-935497 04-931225
דרושים
צעירים/ות דתיים/יות
לתפקידי מדריכים חברתיים ואמות בית.
מגורים במקום

למפעל מתכת באזור חיפה
דרושים/ות
אנשי אחזקה
לטיפול בציוד מתוחכם
• מכונאים בוגרי בתי-ספר תלת-שנתיים
• המכירים מערכות הידראוליות ופנאומטיות.
• ידיעת אנגלית - יתרון.
המתאימים יפנו בכתב בצירוף קורות-חיים ותעודות המעידות על השכלה (כולל מספר טלפון לצורך התקשרות) לת.ד. 437, חיפה, מיקוד: 31003.
- סודיות מובטחת -

נציבות שירות המדינה
מודיעה על
הארכת הרשמה למשרת מנהל/ת
מח' הפצה תיעוד ומידע בדרגה י"ד — י"ט 1 של הדירוג האחיד — (עד 7 מח"ר)
במשרד האנרגיה והתשתית מכרז 254
בחוברת מכרזים מס' 2
מועד ההרשמה הוארך עד 30.10.86 כ"ז בתשרי התשמ"ז.
בדבר פרטים אפשר לעיין בחוברת המכרזים הנמצאת במשרדי הרשות ובלשכות התעסוקה ובאתר שירות המדינה.
[illegible]

למוסד צבורי
דרושות לעבודה זמנית
קלדניות
בעלות נסיון
קיימות אפשרות לעבודה חלקית.
נא לפנות בכתב לת.ד. 4397 ת"א
עבור קלדנית.

מג'ים — מפעלי גומי מאוחדים
למפעלנו דרושים:
עובדי ייצור—עובדות ייצור
במשמרת ראשונה ושניה
הסעות: מכפר סבא ת.ד. 22
טלפון 052-422221-2, 052-412377
בהלכה כח אדם
נמצא על מפעלי כלל תעשיה

לתעשיה הצבאית
באזור המרכז
דרושים/ות

משרה 01/86
טכנאי/ות כימיה
לעבודה במעבדה העוסקת בבקורת טיב ובפיתוח של דבקים שונים, חומרי איטום וחומרים פלסטיים. דרוש ידע באנגלית מקצועית. רצוי נסיון בעבודה אנליטית.

משרה 02/86
מנהל/ת חשבונות
בעל/ת סוג 3.
דרוש נסיון של שנתיים לפחות בעבודה במפעל תעשייתי.
מועמדים/ות מתאימים/ות יפנו בכתב בצירוף קורות-חיים ונסיון קודם לחטיבת התעסוקה, ת.ד. 1044, רמת-השרון, מיקוד: 47100.
נא לציין מספר משרה מבוקשת ומספר תעודת-זהות.

התעשיה הצבאית

מלון נפטון אילת
דרושים
* מנהל מועדון בריאות וספורט
* מדריכי ספורט
* מסיסטית
* קונדיטור
בעלי נסיון וכישורים מתאימים יפנו לטלפון 059-78333 או בכתב לת.ד. 259 אילת
עבור רוני לוי - מנהל כח אדם

לדפוס גדול באזור תל-אביב דרושים:
דפס אופסט
בעל נסיון.
עוזר דפס
צלם אופסט
+ מונטגר
טלפון: 9224201
בשעות הערב בלבד.

לסוכנות ביטוח גדולה
דרושה
מנהל/ת מחלקת חשבונות
הכישורים הנדרשים:
• נסיון בניהול חשבונות עצמאי.
• נסיון בניהול צוות עובדים.
• נסיון בהנהלת חשבונות ממוחשבת.
• ידע בהבנת מאזנים.
• נסיון בביטוח - יתרון.
מקום העבודה: מרכז תל-אביב.
5 ימי עבודה בשבוע.
הצעות מבוללות קיצור תולדות חיים, פירוט הנסיון והשכר המבוקש - יש לשלוח בכתב יד לת.ד. 7095 תל-אביב 61070, עבור מס' 234.
- סודיות מובטחת -

לחברה לעבודות עפר וכבישים
דרוש
מנהל עבודה
מעולה עם המלצות
טל. 08-451338

ביה"ס תיכון כפרי
נחלת-יהודה 75910
דרוש
מדריך חברתי
במשרה מלאה
דרישות המשרה:
1. מדריך מוסמך
2. ותק של שלוש שנים בעבודה מקבילה
3. רווק או נשוי ללא ילדים
4. מגורים במקום.
[illegible]

לחברת בניה
דרוש
לעבודה במרכז הארץ
מהנדס ביצוע
כישורים נדרשים:
★ נסיון בעבודה בחברה קבלנית
★ כושר ניהול משא ומתן
★ יכולת תיפקוד עצמאית
★ ידע בבניה טרומית — יתרון
לפנות בכתב לת.ד. 22515 ת"א מיקוד 61224
— סודיות מובטחת —

דרושה
פקידה
עם ידע בסיסי באנגלית
יום עבודה מלא.
טל' 03-251351

מועצה מקומית באר יעקב
מכרז פומבי מס' 10/86
עובדים סוציאליים
במשרות מלאות
[illegible]

מחסני ערובה א"י בע"מ
דרושים/ות
★ **פקיד/ת רשוי**
נסיון בהבנת חשבון חלקי
רצוי נסיון בעבודה במכס יפו
— לפנות לקוריאל
★ **פקידה כללית**
ידע בהדפסה
★ **שליח**
בעל רשיון לקטנוע + נסיון — הכרחי
לפנות לטלפון 03-614441 לאמי

הדרייבסטור
דרושות לנו:
1. **אחראית מחלקת צעצועים ותרבות.**
* עדיפות לבעלת נסיון ברשתות שיווק
* גיל – 25 ומעלה
* הופעה נאה ובעלות יוזמה
2. **אחראית מחלקה פרפומריה**
* עדיפות לבעלת נסיון ברשתות שיווק
* גיל – 25 ומעלה
* הופעה נאה ובעלות יוזמה
3. **קופאיות**
* גיל 23-35
* הופעה נאה
* תנאים מצויינים למתאימות
* המשרות הן במשמרות
* העבודה קבועה ולטווח ארוך בלבד
* מקום המגורים ת"א, ר"ג, חולון, בת-ים והאיזור.
לקביעת ראיון
נא לפנות בשעות היום לטל: 423112
דרייבסטור אל תעבור בלי לעצור.
דרייבסטור - מרכז קניות, תחנת הדלק רמת-אביב. דרך חיפה 170, טל. 421112/3

לחברה מסחרית בענף המתכת דרוש
איש מכירות
לאזור המרכז
כישורים:
ידיעה טובה באנגלית; עדיפות להנדסאי או טכנאי-מכונות. רצוי בעל רכב פרטי; מגורים באזור המרכז.
* תנאים טובים למתאים *
נא לפנות בכתב-יד בצירוף קורות-חיים אל ת.ד. 28093, ת"א 61280.
—סודיות מובטחת—

לחברת תכנון דרוש
מהנדס מים צעיר
לעבודות פיקוח ותכנון
בירושלים
להתקשר: 02-667454 02-632008

דקסון
מפעל לתרופות
דרושות:
תעמלניות רפואיות
לאזור המרכז
רקע פרה-רפואי ונסיון קודם רצוי,
ידיעת השפה האנגלית ורכב הכרחיים.
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ומס' טלפון ל-ת.ד. 21085 ת"א 61210

למפעל פלסטיק
דרושים
1. **מהנדס מכונות**
לאחזקה
2. **הנדסאי/טכנאי**
לאחזקה במשמרות.
3. **מחסנאי**
מועמדים בעלי נסיון של 3 שנים לפחות יפנו בכתב ל-4 על "ארדע פלסט" בע"מ אבן-יהודה מיקוד 40500
4. **עובדי יצור**
מאזור נתניה והסביבה, תנאים טובים.
המעוניינים יפנו ל-053-98180

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, התשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור למעביד להפלות אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

שווקים חדשים — החברה לפיתוח שווקים בע"מ

למחלקת פיתוח שווקים
אשת שיווק בנשמה
- שלזכותך, M.A במינהל עסקים.
- שלזכותך, יכולת ניתוח וכתיבה שיווקית.
- שלזכותך, נסיון שווקי מוכח.
- שלזכותך, יידע בארגון וניהול.

למחלקת קידום מכירות
אשת מכירות בנשמה
- בעלת ידע בתהליכי קידום מכירות.
- בעלת נסיון מוכח בפרסום.
- בעלת כושר ביטוי ושיכנוע.
- בעלת יכולת בארגון אירועים.

למחלקת עיצוב
גרפיקאית בנשמה
- יש תעודה מבצלאל.
- יש נסיון מוכח של שנתיים.
- יש ידע בעיצוב המוצר.
- יש המון רעיונות ויוזמה.

למשרדנו הראשי
מזכירה בנשמה
- יודעת להפעיל כ"א.
- יודעת הנהלת חשבונות.
- יודעת להדפיס עברית/אנגלית.
- יודעת לפתור בעיות.

בואי לעבוד איתנו - השמים הם הגבול שלנו.

- * המודעה מיועדת גם לגברים
- * רכב אישי — חובה.
- * נא לשלוח קורות חיים ופרטים אישיים בכתב יד עבור "שווקים חדשים" ת.ד. 1334 תל-אביב 61013

לה.א. הדפסות ושרותי מחשב לשרדנו בתל-אביב, ובירושלים דרושים/ות:
- * **מעבדות תמלילים**
- * **שליח**
- * **מזכירה**

להברה לשיווק צבעים לבנין ותעשיה דרושים
- **אנשי מכירות** + רכב.

ארגמן תעשיות
יבנה ת.ד. 172, טל. 08-437811
למפעלנו דרושות:
1. **מזכירה בכירה:** אנגלית/עברית.
2. **מזכירה בכירה:** עברית.

מנהל כח אדם

מסור מודעתך ב **דחף**
ב **דחף** תקבל יותר

לפרטים נוספים:	תל-אביב: 03-622233-4	עדי סאמט
	ירושלים: 02-226335-6	יאיר צוברי
	חיפה: 04-645333-4	אריה טל
		04-662571-2

מועצה מקומית בית שמש דרושה
מזכירה בכירה
ללשכת ראש המועצה

למפעל מזון גדול בדרום הארץ
דרוש:
טכנולוג מזון
לניהול מחלקת בקרת איכות

הסוכנות היהודית לארץ ישראל
המחלקה לעליית ילדים ונוער
לבתי ספר לחינוך ולהכשרה מקצועית לנוער
דרושים
מורים ומדריכים מקצועיים
לשנת הלימודים תשמ"ז
- * למרכז הנוער בלוד: מורה לפקידות
- * למרכז הנוער הכללי בנתניה: מורה למכונאות רכב
- * למרכז-הנוער הדתי באופקים: מורה למכונאות רכב; מורה לעבוד עץ

לודזיה רוטקס
למתפרות החברה בצפון הארץ
דרוש
טכנאי/הנדסאי תעשיה וניהול
בוא תרגיש לודזיה

למועדון אורנטל
מקדמי מכירות

מ ר כ ז
ד ר ו ש
מזכיר מושב

FIAT
סוכנות מכוניות לים התיכון בע"מ
יבואני פיאט בישראל
למוסך המרכזי ברמת החייל
בוחני רכב
— סודיות מובטחת —

לך האחות המוסמכת

חוק הזרמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

דחפון
24 שעות
שרות מודעות טלפוני של **דחף**
לבעלי כרטיסי אשראי
ויזה, ישראכרט, דיינרס
03-611001

אלאוף
תעשיות אלקטרו-אופטיקה בע"מ

הצטרף היום למתכנני המחר.

מהנדס תעשיה וניהול
לבקרה תקציבית, ריכוז תוכניות עבודה ומעקב לו"ז, כספים ומשימות
כישורים דרושים:
נסיון של 3 עד 5 שנים בבקרה ותוכניות עבודה במפעל תעשייתי, בעל/ת יוזמה, יכולת ארגון ויסודיות
(משרה 3000)

הנדסאי/טכנאי ייצור
לביצוע הערכת עלויות ובקרה תוך שימוש בעזרי-מחשב מתמחרים
כישורים דרושים:
3 שנות נסיון בהערכת עלויות במפעל לאלקטרוניקה ונסיון בתפ"י ממוחשב
(משרה 3200)

* **תנאים טובים למועמדים המתאימים** *

לחברה בתחום המחשבים
דרושה
אחראית מסודרת וחכמה

"לבר-בור"
תעשיות טקסטיל
דרוש
גזרן לטריקו

דרושים במכתשים:
למפעלינו בבאר-שבע וברמת חובב

אגרונומולוג/ית
בעל/ת תואר שני לפחות באגרונומיה, נסיון בתחום חומרי הדברה.
ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריה, רצויה ידיעת שפות נוספות, רקע בשיווק בחו"ל - יתרון, ארגון מעקב וניתוח של נסויי שדה ומעבדה, השתתפות בצוות אינטרדיסציפלינרי.

לקידום מוצרי החברה

מועמדים יפנו בכתב עד ... ת.ד. 60 באר-שבע 84100, סודיות מובטחת

משאויר
טעינה אוורית בע"מ
דרושים לעבודה בנתב"ג ובלוד
- * **עובדים בלתי-מקצועיים**
- * **מלגזנים**

לעבודה במשמרות
נא להתקשר לטלפון 03-9711696

מערכי מידע
דרושים
נציגי/ות מכירות
לחברת פרסום
מקצועית ודינאמית

ש.ח.פ ישראלי
דרושים לעבודה בת"א
- * מלגזנים
- * עובדים
- בלתי מקצועיים

עיריית רחובות
דרושים:
- * ע"ס — ראש צוות / מדריך
- * ע"ס — עובד קהילתי
- * עובד תבורות דחוב
- * ע"ים כוללים

למפעל בבני-ברק
ד ר ו ש ה
מרכזנית

דחפון
שרות מודעות טלפוני של **דחף**
לבעלי כרטיס אשראי
03-611001

לחברתנו באשדוד דרושה
מפעילת מחשב
I.B.M. — פ.ו.ס.י.

למושב חצבה בערבה דרושים
1) גנן — עם נסיון קודם.
2) קופאית לצרכניה.

למפעל תעשייתי בתל אביב
דרוש
פחח בעל נסיון

FIAT
סוכנות מכוניות לים התיכון בע"מ
יבואני פיאט בישראל
דרושים
למוסך המרכזי ברמת החייל
- **בוחני קבלה ומסירת רכב**
- **מכונאים בעלי הסמכה**
- **מכונאי רכב**

— סודיות מובטחת —

MACPELL
דרוש
מהנדס

דרוש
מפעיל עצמאי
לניהול אורווה תיירותית באזור אילת

לחברה ויעוץ והדרכה
דרושה
מזכירה/מנהלת משרד
עצמאית ובעלת יוזמה

לאולם התצוגה של אלונוי בתל-אביב
איש/ת מכירות
גיל 25 +
רקע בעיצוב פנים יתרון

למפעל בחולון
טכנאי ייצור

חוק הזרמנות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

לפרסם מודעה! **דחף** סניפים
ב דחף תקבל יותר ובמחירי העיתון

ת"א דחף מרכז	ת"א דחף דיזנגוף	ת"א דחף בן יהודה	ת"א דחף אלנבי	חיפה דחף	ירושלים דחף	דחפון טלפון 03-611001	ובעוד 50 סניפי דחף בכל רחבי הארץ

לפעמים אתה צריך פרסום. תמיד דחף

هكذا من الاصل

ההסתדרות הורתה להתחיל בעיצומים במלונות

מאת חיים ביאור, סופר „דבר" לענייני עבודה

הסתדרות עובדי האירוח והמלונות יפתה אתמול את כוחו של מועצות הפועלים בארץ להודות על פתיחה בעיצומים במלונות, בעקבות כשלון המו"מ על הסכם שכר בענף.

מזכיר הסתדרות עובדי האירוח והמלונות, ששון אפרתי, מסר כי התאחדות המלונות דחתה הצעת פשרה שגיבש הממונה הארצי על יחסי עבודה, עו"ד נחמן אורי. על פי ההצעה, השכר התחילי בענף יועלה ל־500 ש"ח החל ממארס 1987.

עיצומי העובדים יתבטאו בעיקר בהימנעות מלעבוד שעות נוספות. אפרתי מסר עם זאת כי המאבק יהיה מודרג ובשלב ראשון יקיף רק חלק מ־350 המלונות בארץ.

„גזלן" אמר השופט ופסל את עצמו

(ע). – שופט בית־המשפט המחוזי בתל־אביב פסל עצמו מלהמשיך לדון בתיק בו מואשמים שני צעירים בסחיטה באיומים, לאחר שהשופט כינה במהלך הדיון את אחד הנאשמים „גזלן".

שלמה מור (24) מפתח־תקווה ויצחק אהרן (21) מראשון לציון הובאו למשפט באשמת סחיטה באיומים מצעיר מהרצליה, בעקבות עסקת מכר של מכונית.

בכתב האישום נאמר, שהשניים הופיעו ב־27.1.84 בביתו של תושב הרצליה, זאב איתן, אשר מכר מכוניתו לנאשם שלמה מור. מור הגיע למסקנה שמחיר המכונית היה מופרז, ובא עם ידידו אל בית המוכר. אלא שזה היה אותה עת בחו"ל.

השניים מואשמים, כי איימו על בנו של המוכר, חייל בשירות חובה, אלון איתן, ואיימו עליו בפגיעה בגופו וברכושו אם לא ישלם את ההפרש, עקב „המחיר המופרז" ששילם מור בעבור המכונית. המתלונן שילם, לטענת התביעה, לשמואל מור צ'ק בסך 187,500 שקלים ישנים וליצחק אהרן „שכר סידור" הסך השווה ל־200 דולר. במהלך הדיון, בפני השופט אדמונד לוי, כפרו הנאשמים באשמה. מור טען שאינו אדם פלילי, הוא לא איים ולא נעצר עד כה מעולם. הוא דרש את הסכום המגיע לו, לטענתו, מאחר ששילם מחיר מופרז למכונית.

המתלונן אלון איתן טען, לעומת זאת, כי מור אמר לו בטון צעקני: „בגלל אנשים כמוך אנשים חטפו כדור בראש וסכין בבטן" ועוד איומים בנוסח זה, לכן נתן לשניים צ'קים.

במהלך הדיון, בעקבות הערות של השופט לוי, קם הנאשם מור וביקש שיפסול עצמו מלדון בתיק זה. „השופט התפרץ וכינה אותי בשם 'גזלן'", טען הנאשם, „ולשאלתי מדוע אני גזלן בשעה שגזלו ממני, אמר השופט שהוא מוכן לחזור על זה שוב". מור הוסיף וטען, כי גם בדיון קודם הציע לו השופט „לקחת אקדח וללכת לשדוד". לפיכך, בעקבות שתי הערות אלה, ביקש הנאשם שהשופט לוי יפסול עצמו.

השופט הודיע אתמול לצדדים, כי אכן החליט שתיק זה לא יידון עוד בפניו, על מנת למנוע הרגשת קפוח מטעם הנאשם ולמען ייעשה עמו דין צדק. זאת, למרות שהתיק הוא בשלב מתקדם לפני מתן הכרעת הדין. השופט הורה להעביר את התיק לנשיאות בית־המשפט כדי שתקבע שופט אחר.

פעילות „נופשון" מוסתרת מחשש לביקורת ציבורית

מאת נתן רועי, סופר „דבר" לענייני משטרה

מחשש לביקורת ציבורית אין שירות בתי הסוהר מפרסם את דבר פעילותו של „נופשון" לסוהרים שהוקם מכספי תרומות ליד כלא איילון, שבו עצורים אסירי צווארון לבן ו„מיוחסים".

ה„נופשון" לסוהרים הוקם מכספי תרומות, לדברי בכירים בשירות בתי הסוהר, והוא נבנה בצמידות לכלא איילון שבמרכז הארץ. ה„נופשון" מיועד לאנשי שירות בתי הסוהר ובני משפחותיהם והוא נבנה במתכונת של מכללת המשטרה ב„בעורים" ליד נתניה. תנאי המגורים במקום נחשבים ברמה של מלון בדירוג של כוכב – שני כוכבים.

בתחילה היה חשש כי אסירים יהיו המגישים והחדרנים ב„נופשון" אך הרעיון ירד בגלל חשש לביקורת ציבורית.

„ארקיע" תבקש הסברים ממצרים

מאת אריה אגוז, סופר „דבר"

„ארקיע" תפנה למצרים, בדרישה לברר את סיבות עיכובו של מטוס החברה בסנטה קתרינה ביום ג', במשך קרוב לשעתיים, בלא שאיפשרו לקברניט להודיע על הדבר למרכז המבצעי בשדה־דב.

כפי שנודע נגרם העיכוב מהשתהות יתירה של השוטרים המצריים בביקורת הגבולות. „בדיקתם של 42 דרכונים נמשכה שעה וחצי", אומרים אנשי „ארקיע". האיל ומכשירי קשר של מטוסים אינם פועלים בשעה שהם על הקרקע, ביקש הקברניט להתקשר טלפונית עם מרכז החברה, אך המצרים לא התירו לו לעשות זאת. כן נדחתה בקשת הקברניט, שהמצרים יעבירו הודעה מתאימה לשדה־דב או לאילת בצינורות שלהם.

בעקבות הפירסום ב„דבר", על היחס הגרוע של עובדי „ארקיע" כלפי הנוסעים, שנאלצו להמתין באילת לטיסתם שהתעכבה ירד אתמול מנכ"ל החברה יוסי רוזן לאילת, וערך תחקיר אישי לכל העובדים. נוסעים התלוננו, שאיש לא טרח להסביר להם את המתרחש. אחד הנוסעים סיפר, כי ניסה להתקשר למרכז החברה בתל־אביב, אך שם לא ידעו כלל על האיחור. לסופר „דבר" נודע על המקרה, כאשר אחד הנוסעים הללו התקשר בטלפון בבקשה לברר „מה קורה".

רב ובנו נענשו על הברחת מט"ח

(ע). – רב ירושלמי ובנו הורשעו אתמול בבית־המשפט השלום ברמלה בקשירת קשר להבריח 544,935 דולר משווייץ לישראל ונידונו לקנסות בסך 30 אלף ש"ח, תוך העברת המטבע הזר לקופת המדינה.

הרב רפאל בייער ובנו בן ציון הובאו בפני שופט השלום אהרן פס, בתום משפט המשך זה שנתיים, מאז נתפס הבן כשהגיע לנמל בן־גוריון והדולרים מוסתרים בבגדיו ובחפציו. השניים הורשעו בכך שב־31.10.83 קשרו קשר עם אדם אחר להבריח מטבע זר משווייץ לישראל. הם הואשמו גם בכוונה למכור את הכסף בשוק השחור, אך לא הורשעו בכך מאחר שפרט אישום זה לא הוכח על ידי התביעה. ב־1.11.83 יצא הבן לשווייץ וחזר עוד באותו היום, אך כאשר הגיע לנמל בן־גוריון המתינו לו הבלשים ובחיפוש שנערך בבגדיו נמצאו 310,000 דולר תפורים בבטנת המעיל. שאר הכסף היה חבוי בשקית ניילון בתיק היד שנשא עמו.

עו"ד דוד ליבאי ועו"ד מרדכי מנוביץ, שלמוד סניגוריה על שני הנאשמים, בקשו מבית־המשפט להחזיר את המטבע הזר, בטענה שהיה מיועד לצדקה, אך השופט לא השתכנע מכך והרשיע את שניהם. על הרב הטיל קנס של 20,000 ש"ח ודן אותו לשמונה חודשי מאסר על תנאי, ואילו הבן נקנס ב־10,000 ש"ח ונידון לחמישה חודשי מאסר על תנאי. מאחר שהבעלים האמיתיים של הכסף הזר לא הוזהו בבית־המשפט, החליט השופט שהדולרים יועברו לקופת המדינה.

(ע). – מפגש בין להקת הייצוג ההונגרית „ראיקו" ולהקות „ענבל" נערך אתמול במלון מגדל דניאל (בתמונה). כל אחת משתי הלהקות הציגה ריקודים מן הרפרטואר שלה. „ראיקו" היא מהחשובות שבלהקות הפולקלור בגוש המזרחי ובשנים האחרונות ייצגה את הונגריה בכל העולם. (צילום: יונתן סלינגר „ישראל סאן")

ביקורת בבג"צ על רישום מתגיירים בסימון „מתגייר"

(ע). – שופטי בית המשפט הגבוה לצדק לא הסתירו את דעתם הביקורתית על החלטת שר הפנים לרשום מתגיירים מכל זרם כיהודים בצירוף הסימן „מתגייר".

את דעתם הביעו שופטי בג"צ – נשיא בית המשפט העליון מאיר שמגר, המשנה לנשיא מרים בן־פורת והשופט מנחם אלון – במהלך דיון משפטי בעתירתה של שושנה מילר נגד שר הפנים. כתב עת"ם דוד פרידמן מזכיר כי העותרת, עולה מארה"ב, טענה כי משרד הפנים מסרב לרושמה כיהודיה על סמך תעודת רישום רפורמית שניתנה לה בארה"ב.

בא כוח המדינה, עו"ד רנאטו יאראק, טען כי רישום הסימון „מתגייר" נועד למנוע מצב שרשות מדינה אחת תבשיל רשות אחרת. „חשוב שפקיד הרישום יעשה שימוש בסמכותו להפנות שימת לב רשות אחרת של המדינה, כשהוא מטיל ספק ברישום. ההפנייה היא למעשה לרושם נישואין וגירושין".

השופט שמגר הגיב על דברים אלה ואמר: „רישום כזה יתן גושפנקה לרישום סוגי יהודים. מחר יירשמו יהודים אשכנזים או יהודים ספרדים. זו תוצאה של ההקלה על הרשות מבחינה מנהלית". המשיך הנשיא שמגר ואמר: „חל שינוי בשנים האחרונות בפסיקה בחקיקה ומטרת החקיקה הורשה היא אחדות העם היהודי. אם יהיו סוגי יהודים שונים הדבר יפגע באחדות. אין מקום ליצור פיצול".

לדברים אלה השיב ב"כ המדינה עו"ד יאראק ואמר: „מתחת לקליפת האחדות מסתתרות בעיות רבות. אפשר להשאיר את השטיח לא כל־כך נקי, אך עדיף שכולם יידעו שהשטיח אינו נקי מאשר מצב אחר, שתחת שטיח נקי יסתתרו בעיות ומכשולים רבים. יש להפסיק להתייחס ליופיו של השטיח".

השופט שמגר המשיך להקשות: „שמענו על חקיקה שיפוטית אך לא על חקיקה מנהלית. לא יתכן מצב, שבלי חוק ובלי תקנות משנים בארץ מושגי יסוד הקיימים זה 40 שנה".

הצטרף לדעתו של השופט מנחם אלון ושאל את יאראק: „אדוני מתאר מצב שבו חיינו 39 שנים כמצב בלתי נסבל של תוהו ובוהו, וההצעה הגאונית היא זו שתוציא אותנו מתוהו ובוהו. עד הרעיון הגאוני הזה שבו יכתב 'מתגייר', חיינו במצב בלתי־נסבל, כך אתה מתאר, אך אני לא חשתי בכך".

יאראק השיב לשופט: „פקיד הרישום מציין רק את העובדה כדי להקל את המבוכה ולהגדיל את המשמעות של ערך הרישום, כדי שלא יהיו סימני שאלה".

השופט אלון: יהיו 50 סימני שאלה ולא סימן שאלה אחד. ספק רב בעיני אם החלטת שר הדתות תואמת את ההלכה".

הדובר הבא בדיון היה בא כוח העותרת, עו"ד רונאל ארנולד שפר. הוא אמר כי קיים חוק וקיימת פסיקה ושר הפנים אינו יכול לפעול בניגוד לחוק. הוא טען כי ההחלטה של השר אינה חוקית ואינה סבירה ועל כן יש לבטלה ולרשום את מרשתו כיהודיה.

השופטים דחו את מתן ההחלטה למועד מאוחר יותר.

נחמקין: תנובה אינה צריכה להישפט עקב רשלנות אחרים

מאת דוד מרשיוב

לא מתקבל על דעת כי „תנובה" או כל משווק סיטונאי אחר ייתבע לדין בגלל חוסר סדר ורשלנות בשוגג או במזיד של מנכ"ל התאחדות האיכרים שלמה רייזמן והשר גדעון פת – אמר אתמול שר החקלאות אריק נחמקין בתגובה על הביעה משפטית שהוגשה נגד „תנובה" בדבר הפקעת מחירי גזר ותפוחי אדמה.

שר החקלאות הטעים ואמר שהוא מקפיד מאד לשמור על המחירים הנקבעים לתוצרת החקלאית ויעשה כל פעולה דרושה כדי שמחירים אלה לא יוקפאו.

אך במקרה של „תנובה", הודיע מנכ"ל התאחדות האיכרים שלמה רייזמן בוועידת התאחדות האיכרים כי הוא סיכם עם מ"מ שר האוצר, גדעון פת, כי יועלו מחירי הגזר ותפוחי האדמה. שר החקלאות העריך, כי פת היה מעוניין לבשר בשורה טובה לחברו מן המפלגה הליבראלית. שר החקלאות בירך על המוסכם ביניהם על אף שהדבר נעשה שלא בידיעתו ובניגוד לנוהל המקובל.

לאחר ימים מספר הודיע השר פת לשר נחמקין כי היתה אי־הבנה וכי מה שהודיע בשמו רייזמן, אינו נכון. כיוון שהחקלאים הוטעו על ידי מנכ"ל התאחדות האיכרים והוא אכן עומד על דעתו, שהוא סיכם עם השר פת שהמחירים אכן יועלו ראה שר החקלאות, מיד להחזיר את מחירי תפוחי האדמה והגזר לרמתם הקודמת, אך לא מתקבל על דעתו ש„תנובה" או כל משווק סיטונאי אחר ייתבע לדין בגלל חוסר סדר ורשלנות בשוגג או במזיד של רייזמן ופת.

סו"ב סוגרת את „חימר"

מאת יצחק מרידור, סופר „דבר"

חברת סולל בונה החליטה לסגור לחלוטין את מפעל „חימר" במגדל העמק. תחילה ניסתה החברה להביא להבראת המפעל על ידי הוצאתם לפנסיה מוקדמת של 10 מתוך 35 העובדים, אך עתה גמלה ההחלטה לסגרו. מנכ"ל סולל בונה, אהוד שילה, אמר שסגירת „חימר" נעשית במסגרת תוכנית ההבראה הכוללת של החברה.

החלטת הסגירה גורמת התמרמרות רבה במגדל העמק. אנשי ועד עובדי „חימר" ומועצת פועלי מגדל העמק אומרים שקשה להבין את מניעי „סולל בונה" לסגור דווקא את המפעל היחיד של חברת העובדים הקיים בעיירה הסובלת מחוסר תעסוקה, מה עוד שמפעלים דומים של החברה ממשיכים לפעול ברציפות התוף.

עתה מתנהלים דיונים על מציאת מקומות עבודה חליפיים לחלק מעובדי „חימר" ועל גובה הפיצויים שינתנו לאחרים.

הורשעו שני נאשמים ברצח מנוס

(ע). – שניים מהנאשמים ברצח החייל דוד מנוס הורשעו אתמול בבית המשפט הצבאי בשכם על פי הודאתם והורשעו ברצח. גזר דינם יינתן ביום חמישי הבא.

בראשית הדיון המשפטי בבית הדין הצבאי בשכם חלה התפתחות מפתיעה, כאשר אחד מעורכי הדין של הנאשמים התפטר. עורך הדין השני הסכים לייצג את יתר הנאשמים והודה בעבירות שיוחסו לשניים בכתב האישום.

הנאשם תאופיק איברהים עבדאללה (29) הורשע בחברות בפת"ח, קיום קשרים עם הארגון בירדן וקבלת חומר נפץ. הוא הורשע גם בכך ששימש מנהיג חוליית המחבלים שחטפה ורצחה את דוד מנוס. הוא מואשם גם בהנחת שני מטעני חבלה במהלך 1985 בתחנה המרכזית בתל־אביב ובבית החולים „בילינסון" בפתח תקווה. שני המטענים לא התפוצצו.

הנאשם השני, מוסטפה מחמוד קארוש (28) מואשם בשותפות בחטיפה וברצח מנוס.

משפטן של שלוש הנשים המואשמות באותה פרשה ייערך בעוד זמן קצר.

● שר החינוך יצחק נבון הודיע אתמול כי המתכונת החדשה של בחינות הבגרות שאושרה על ידו בימים אלה, תותאם גם לתלמידים ולנבחנים היהודיים במיגזר הערבי.

● 45 עובדי מועצת דיר אל אסד השביתו אתמול במפתיע את שירותי המועצה במחאה על אי־קבלת משכורת ספטמבר.

● מאסר חמש שנים בפועל נגזר אתמול בבית המשפט המחוזי בתל־אביב על אברהם עמר (24) מבת־ים, לאחר שהורשע בדקירתו של צעיר אחר, על רקע חוב כספי בגין סמים מסוכנים.

● „יונה", חברה ליצוא שימורי דגים בטירת־כרמל, נקנסה אתמול בבית משפט השלום בחיפה ב־400 ש"ח, משום שתוויות הזיהוי על מוצריה לא כללו את כל הפרטים הנדרשים על פי התקן.

משלחת הונגרית במכון לבון

„ישראל משמשת לנו דוגמה"

(ע). – „אנו רוצים לחזק את הקשרים עם מוסדות הקואופרציה בישראל, כי ישראל משמשת לנו דוגמה", אמר אתמול ראש משלחת המכון ההונגרי לקואופרציה, פרופ' שנדור סארנוצא'י, בהופיעו עם שני חברי המשלחת המזכיר המדעי ד"ר סאמאש האלם והמזכיר הכללי גיולה סלה, במכון לבון בתל־אביב.

המשלחת ההונגרית הוזמנה לארץ על ידי ראש המכון ירוחם משל, בעת ביקורו בהונגריה. המשלחת תשהה בארץ שבוע ותבקר במוסדות קואופרציה כיוון שהחברים מעוניינים לראות את הישגי הקואופרציה כאן. לאחר שמשל הסביר לאורחים את מבנה ההסתדרות, אמר פרופ' סארנוצא'י, כי כבוד גדול הוא למשלחת לבקר בארץ כיוון שלעם ההונגרי יש יחס מיוחד לעם היהודי, שהוא בעל היסטוריה עתיקה וגם מתחדשת, וגם בעל תנועת קואופרציה מפותחת. הוא סיפר, כי במכון שהוא עומד בראשו יש חומר רב על ישראל ועל כן יש לאנשים בהונגריה ידע על כך.

נפתח „שבוע בריאות הלב"

(ע). – שבוע בריאות הלב, המאורגן על־ידי אגודת „לב אל לב ישראל" במלאת שנה להיווסדה, נפתח אתמול. נערכה גם התרמה ארצית למען האגודה, בהשתתפות 50 אלף בני נוער מכל הארץ.

שבוע בריאות הלב יינעל ביום חמישי 23 חו.ז. בצעדה עממית לבריאות הלב שתיערך בפארק אפק־אנטיפטרוס. הצעדה מיועדת לכל המשפחה ויהיו בה שני מסלולים – מסלול ארוך (10 ק"מ) למיטיבי לכת ומסלול קצר (ארבעה ק"מ) למתקשים בהליכה. יוסי מילוא, מנהל האגודה, אמר כי הצעדה, לכל הגילאים מיועדת לבריאים ולא רק לאלה שלקו במחלות לב. בפארק עצמו ייערכו פעולות הדרכה והסברה בכל הקשור למחלות לב ומניעתן.

צה"ל ישלח לצעדה קבוצות צעירים ויערוך אף הוא פעולות הסברה במקום. באותו יום יוקדשו גם שידורי גלי צה"ל לנושא השמירה על בריאות הלב במסגרת „יום בריאות הלב" בצה"ל, לראשונה בתולדותיו.

מאות הורים ותלמידים תרמו דם לחולת סרטן

(ע). מאות הורים של תלמידי בית־הספר הממלכתי א' בהוד השרון ותלמידים רבים של תיכון „מוסינזון" במקום נענו אתמול לקריאה לתרום דם לתלמידה חולת סרטן, הזקוקה ל־400 מנות לצורך ניתוח השתלה של לשד עצמות, שנועד להילקח מאחותה הצעירה.

החולה, תלמידת השמינית בתיכון ב„מוסינזון", מאושפזת בבית־החולים „הדסה" בירושלים. אחותה, תלמידת כתה ה' בבית־הספר הממלכתי א', עומדת להצטרף אליה בימים הקרובים לצורך הניתוח.

נוכח הקושי הכרוך בגיוס כמות כה גדולה של דם, החליט מנהל בית־הספר הממלכתי א', דוד אגמון, וצוות המורים, להיחלץ לעזרת המשפחה, המתגוררת בהוד השרון.

שלשום פנה אגמון באמצעות דף הסבר ל־1000 הורי התלמידים בבית־ספרו, וביקשם לבוא לחצר בית־הספר ולתרום מדמם לצורך הניתוח, בניידת של בנק הדם שהוצבה בחצר המוסד. מאות הורים נענו לקריאה, ואליהם הצטרפו גם רבים מתלמידי „מוסינזון".

רובינשטיין מוחה על קיפוח הערוץ השני

מאת יעל ארמוני, סופרת „דבר" בירושלים

שר התקשורת, אמנון רובינשטיין, זימן אתמול את יו"ר רשות השידור, מיכה ינון, לפגישה בה מחה בפניו בתוקף על כי נושא הערוץ השני אינו זוכה לכיסוי מספק ברשות השידור הממלכתית.

לדברי רובינשטיין מתרימה הרשות את הערוץ השני ואינה משודרת די בנושא. ינון אמר בתגובה כי כל ידיעה בעלת ערך חדשותי הקשורה בערוץ השני משודרת ברדיו ובטלוויזיה, אולם הסביר כי ראיונות ומשדרים מיוחדים בנושא דורשים את אישורם של מנהלי המדיה.

ל**חבריגו נאוה ורפי תשתש**

ברכות לבביות

להולדת הבן רועי

אח לשלי

בית „דבר"

חלוקת הלוואה להון חוזר 1986/7

בזה הננו מודיעים ליצרני תנובה אקספורט כי החל מיום ד' 22.10.86 יחולק תשלום רביעי של ההלוואות להון חוזר 1986/7.

לתשומת לב היצרנים – משרדי הגזברות יעבדו בחול המועד סוכות מ־7.30 – 12.30

בברכה

הנהלת תנובה אקספורט

משרדי לשכת הפרסום הממשלתית יהיו סגורים, לרגל יציאת העובדים לחופשה שנתית מרוכזת.

מיום 17.10.86 ערב חג הסוכות ועד 24.10.86 (הושענא רבא) ועד בכלל.

בלשכה יהיו תורנים בשעות לפנה"צ.

מזג האוויר ביעדי הטיסה החשובים של סוויסאיר

אוסלו	1 – 11	בהיר
אמסטרדם	7 – 15	מעונן
בואנוס איירס	18 – 27	בהיר
הלסינקי	6 – 12	מעונן
הונג קונג	25 – 29	מעונן
רומה	10 – 17	בהיר
ז'נבה	11 – 20	בהיר
טוקיו	16 – 23	בהיר
טורונטו	3 – 11	מעונן
יוהנסבורג	11 – 26	גשום
לונדון	7 – 15	מעונן
ליסבון	14 – 22	בהיר
מדריד	11 – 19	בהיר
מונטריאול	5 – 11	מעונן
ניו־יורק	9 – 18	מעונן
סאן פאולו	14 – 21	מעונן
פאריס	13 – 20	גשום
פרנקפורט	7 – 21	מעונן
ציריך	10 – 19	מעונן
ריו דה ז'נרו	16 – 25	מעונן
שטוקהולם	7 – 11	מעונן
שיקגו	0 – 12	בהיר

תל אביב: רחוב בן יהודה 41, טל' 243350
ירושלים: רחוב יפו 30, טל' 225233
חיפה: דרך הים 2, טל' 384655
באר שבע: רחוב האבות 38, טל' 35252

swissair

להבר **מוניר פארס**
מזכיר מועצת פועלי מרכז הגליל

משתתפים בצערך על מות

אביך ז"ל

תנחומים לבני המשפחה

עמוס ערן
הנהלת מבטחים

ארועי סוכות תשמ"ז
מפ"ם על המפה

קרית שמונה, לשוויון חברתי וקידום עיירות פיתוח
יום ג' 21.10.86 בשעה 19:00 ברחבת העדריה.

משתתפים: **שימי תבורי**, חנן ארז, מיכאל יעקובי, שלום יוסף, פרופסור עזרן, שלמה בוחבוט, שאול עמור, זלמן גסטר, אברהם ברושי, מישל אלמליח, רעיה רסיג, שמעון בן דוד, שמואל כהן אמירה סרטני

במקרה של גשם האירוע יעבור לאולם שניר.

אופקים לשוויון חברתי וקידום עיירות פיתוח
יום ד' 22.10.86 בשעה 17:00 בגן ליד מועצת הפועלים.

משתתפים: **שימי תבורי**, אלעזר גרנות, בנימין יסעור (בנג'ילה), סעדיה אלוש, אפרים דיילוני, אברהם אחיעזר, עמיר פרץ.

נגבה להתיישבות בבטחון ושלום
יום ה' 23.10.86 בשעה 18:00 בשדות הכותנה של קיבוץ נגבה.

משתתפים: **שלמה גרוניך, דני ליטאי, אריק סיני, רוחמה רז** אלעזר גרנות, חיים ג'ומס, אברהם אזן (ברן), יעקב חזן, זליג הליבני, אורה פוסר.

סכנין לדו קיום ושלום
מוצ"ש 25.10.86 משעה 10:00 עד שעה 18:00 ליד בית הספר התיכון.

משתתפים: **אריאל זילבר, הבריכה המבנית, מירי אלוני, אהוד בנאי אומנים אורחים** מוחמד וותד, אמירה סרטני, אורי פינקרפלד, אריק רז, מוחמד ג'ניים, סולמן גנטוס, חסין פארס, דב פלג, מחמוד יונס.

תודתנו ל„סלה"   הגברה והארה בכל האירועים בסי-בם.   במקרה של גשם האירוע יידחה למועד מאוחר יותר.

מפ"ם

למשפחת כורך

אבלים וכואבים על מות חברנו לעבודה

זהר כורך ז"ל

בטרם עת

לשכת המס המרכזית
ההנהלה והעובדים

מבטחים
מוסד לבטוח סוציאלי של העובדים בע"מ
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ ישראל

לחברי „מבטחים"
לרגל יציאת העובדים לחופשה מרוכזת,

יהיו סניפי מבטחים בארץ סגורים בסוכות,

דהיינו, מט"ו בתשרי ה־19.10.86 עד כ"א בתשרי ה־24.10.86 ועד בכלל.

לגימלאי „מבטחים"
לחברי מבטחים ומשפחותיהם
לעובדי המוסד ובני ביתם
ברכת שנה טובה ומועדים לשמחה

הנהלת „מבטחים"

„בזר שטיחים" אשר
רח' דיזינגוף 184 ת"א
המרכז לשטיחים פרסיים וסיניים!!!
במלאי: שטיחים פרסיים סיניים בוכרה, בלוצ'סטן קוקז קשמיר אפגניים שטיחים טורקיים: שטיחים עתיקים ושטיחים במחירי הזדמנות!!!
שנה טובה ומועדים לשמחה
„בזר שטיחים" אשר
ת"א דיזינגוף 184 טל' 243598
190 טל' 234580

בית פתוח
במשכן הנשיא

ביום שני י"ז בתשרי התשמ"ז, ב' דחול המועד סוכות (20.10.86) יהיה משכן נשיאי ישראל פתוח לקהל המבקרים.
שעות הביקור משעה 10.00 לפנה"צ עד לשעה 13.00 אחה"צ בכניסה יתבקש הקהל להציג תעודת זהות או דרכון.
המבקרים מתבקשים לא להביא עמם תיקים, חבילות או כלי נשק.
חניית רכב: במגרשי החנייה של תיאטרון ירושלים (רחוב שופן).
שערי המשכן ייסגרו בשעה 13.00 אחה"צ בדיוק.

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של יקירנו

ישראל אילן

ההלוויה תתקיים היום יום ששי י"ד תשרי תשמ"ז 17.10.86
בשעה 11.15 לפני הצהריים
בבית העלמין הדרום בגבול חולון בת־ים.

אוטובוס יצא בשעה 10.15 בבקר מבית המנוח רח' שרת 3 תל־אביב

אבלים: אשתו: מרים
אחותו: אווה ברגר
וכל בני המשפחה

גם אנחנו יהודים / חנה זמר

בגנות הבינוניות

כהן ולוי. מכל השמות היהודיים, כהן ולוי הם בלי ספק היהודיים ביותר. לכן, כאשר נתבשר העולם השבוע כי שני הזוכים בפרס נובל לרפואה הם כהן ולוי, היה בזה כדי להבליט את העובדה הידועה בלאו הכי שאחוז היהודים בין בעלי פרס נובל הוא מחוץ לכל פרופורציה לשיעורם באוכלוסיית העולם. ולא מפני שחבר השופטים נושא להם חסד, אלא מפני שהישגיהם מזכים אותם בכך.

אולי אין בכך כדי להפתיע. מאברהם אבינו שהיה נביא התרבות המונותאיסטית ועד סאלק וסייבין שהדבירו את שיתוק הילדים, היהודים הטביעו את חותמם על הציוויליזציה האנושית. כיבוש החלל לא היה מתבצע בלי תורת איינשטיין, וברית־המועצות לא היתה מעצמת־על בלי תורת מארכס. ומה היתה היצירה הספרותית־דתית בלי התנ"ך?

תרומתם של היהודים להגות ולמדע היתה תשואה יחודית. בשום זמן מן הזמנים לא היו בעולם יותר מ־18 מיליון יהודים. שום עם בסדר גודל כזה לא הביא לאנושות תרומה מדעית־תרבותית היכולה להתקרב לזו של היהודים. פרסי נובל, במאה הזאת, אינם מודד יחיד, אבל הם מודד. בשעה שהיהודים היוו חצי אחוז, ופחות מזה, באוכלוסיית העולם, הם היוו שלושים אחוזים ממקבלי הפרסים.

להרהר על כך בשבוע של משבר הרוטאציה, של כשלון הפיסגה ברייקיאוויק, של פיגוע מחבלים בצה"ל, זה כאילו הרהור שולי. אך פרסי הנובל לסטנלי כהן מארצות־הברית ולריטה לוי מאיטליה בשעה שבאוניברסיטאות בישראל הספריות מידרדרות והציוד מתיישן, הם תזכורת בעיתה, רלוואנטית ודחופה. אם רוצה מדינת ישראל לשמור על יתרונה האיכותי, כפי שהיא אכן חייבת, זה צריך להיות הנושא החשוב ביותר בסדר היום הציבורי שלה.

פנחס ספיר נהג לומר כי הצרה של ישראל היא שהכל בה "הכי חשוב", שבסולם העדיפויות הלאומי יש רק שלב עליון. אנו עדים לכך גם בעצם הימים האלה של קיצוצים בתקציב: צה"ל מתריע על סכנה לבטחון, עיירות הפיתוח מצלצלות בפעמוני אזעקה, החקלאים נתנקים בחובות, היצוא הדולארי נאבק על קיומו, וכן הלאה וכן הלאה. הכל חשוב והכל חיוני. אבל אם יש דבר אחד הנוגע לכל התחומים ובו יש להתמקד, הרי הוא טיפוח המצויינות.

לעניין הזה יש לנו חומר גלם, אם אפשר לומר כך. הפוטנציאל היהודי איננו מרוכז בגולה דווקא. אנחנו חייבים לפתח את הפוטנציאל שבנו, לחשוף אותו, לקדם אותו, להעלות אותו. הוא שישמור על היתרון האיכותי שלנו שבלעדיו אין לנו קיום, והוא שישמור על הקשר שלנו עם העורף היהודי בתפוצות, והוא שיתן לנו צבא טוב יותר וכלכלה מבוססת יותר, ומשק יעיל יותר, וסיפוק רב יותר ועלייה גדולה יותר. מדינת ישראל איננה יכולה להרשות לעצמה בינוניות.

בוודאי שצריך להעלות את החלשים ולקדם את הבינוניים. אבל "טעוני הטיפוח" האמיתיים הם המחוננים. הם יכולים להצעיד קדימה את החברה הישראלית ואולי גם את החברה האנושית, ובהם יש להשקיע. זו לא גישה אליטיסטית ורחמנא ליצלן. זו הדרך לקידום כל השכבות. בחברה החותרת למצויינות גם הבינוניים הם טובים, וגם לחלשים יש סיכוי, כי כל המישורים מתייצבים ברמה גבוהה יותר. בחברה כזאת בריחת המוחות תהיה מצומצמת יותר, שהרי המוחות בורחים לא רק מפני שהם תאבי בצע, אלא גם – ובעיקר – מפני שהם שואפים לסביבה שבה הם יכולים להתפתח ולמצות את מלוא הפוטנציאל שלהם.

אלי ויזל. פרס נובל לשלום לאלי ויזל, יש לו השלכות אחרות. כאן לא מדובר בהישג מדעי של אדם אשר במקרה הוא יהודי, אלא ההישג עצמו הוא ביצירה יהודית, בתחום היהדות על משמעויותיה האוניברסאליות. סביר להניח שאלי ויזל לא היה זוכה לפרס הזה אילו היה ישראלי. גם אילו יצר כל מה שיצר, ספק אם השיקולים הפוליטיים היו מאפשרים לחבר השופטים להעניק את הפרס הזה לישראלי. אלא שיש ספק האם היה יוצר את אשר יצר אילו ישב בארץ. האווירה כאן איננה של רוחב־לב ועידוד, אלא של ביקורת וקטילה. בשום מדינה בעולם שבה הופיעו ספריו של ויזל, הביקורת לא החמירה עמו כמו בארץ. אפשר גם לומר שבכל המדינות גם יחד לא הצטברה מנת ביקורת כזו שנפלה בחלקו בישראל. רק כאן הודבק לו התואר "שואן". שוחחנו על כך לא פעם, וזה כאב לו. לפני כמה שנים, והוא כבר בשיא תהילתו בארה"ב, הזמנתי אותו להשתתף בשידור טלוויזיה שהנחיתי. הוא היסס, משום שחשש שהביקורת תרד עליו. ולמה לו? לבסוף שכנעתיו והצטערתי, כי חששו אכן התאמת.

אין דבר, אלי ויזל, עכשיו גם בישראל יכירו בך.

רוטציה־יה־יה־יה. צד א' המערך / יוסי מלמן

פשרה פונקציונלית

פרס נפגע מהתנהגותו של שמיר. אם שמיר מתעקש עכשיו, מה יהיה כאשר יכהן כראש ממשלה? מתמרנים בדרך לרוטציה

בליכוד אוהבים להשתמש בסיפור על האשה הקשישה המבקשת לחצות כביש סואן, היא יורדת משפת המדרכה לכביש ונרתעת בבהלה למראה כלי הרכב הרבים, שוב מנסה ושוב חוזרת בה. וכך היא עושה בהיסוסים, פעם אחר פעם, עד שהיא מרהיבה עוז בנפשה וללא הסבר הגיוני רצה לכביש כאחוזת אמוק ונדרסת.

הנמשל הוא, כמובן, ראש הממשלה שמעון פרס. הוא חיפש, לדעתם, הזדמנויות "לרדת לכביש", כלומר, לפרק את הממשלה ולא להגיע לרוטציה, אך כל פעם – במשברים השונים של שרון, מודעי, טאבה ועוד – הוא נרתע. ועכשיו, במעשה חפוז שאין לו כל הסבר הגיוני, החליט שמעון פרס מה שהחליט. בליכוד בטוחים גם, כי סופו של המהלך, אם לא ייבלם בתאונה או בהתאבדות פוליטית של פרס ומפלגתו.

האמת ניתנת להיאמר שגם אם יש במשל זה משום הגזמה רבה, הרי התמיהות אינן רק נחלת הליכוד. גם בפורומים הבכירים של מפלגת העבודה יש לא מעט הפתעה, הסתייגות וביקורת, ומעל לכל חוסר הבנה. אפילו שרי המערך, לאחר ארבע או חמש ישיבות שעשו השבוע, אינם יודעים לאן בדיוק חותר שמעון פרס. הם מקווים כי פניו אינן לפירוק הממשלה, אך ככל שמתמשך המשבר ומעמיק – הרי גם אצל הפרסולוגים המיומנים מתחיל לכרסם הספק.

רבין מאזן. הספקות, ההסתייגויות והביקורת על־אף שהם נשמעים בחדרי־חדרים, לא ניתן להסתירם. בשלב זה מתבצרים כל תשעת שרי המפלגה ועזר וייצמן מאחורי שמעון פרס כחומה בצורה, אבל הם בהחלט חוששים מה"ברינקמנשיפ" – ההליכה על הסף – ומאופן ניהול המשבר. הרושם שנוצר הוא של "זיגזגים", העדר יכולת להגדיר את הדרישות ולמקדן בבירור. הדבר התחיל בדרישה למנוע את צירופו של יצחק מודעי לממשלה, נמשך בתביעה למנות את היועץ המדיני נמרוד נוביק לשגריר בוושינגטון, והוחלף בתביעות למנוע מהשר ארנס את הטיפול בנושאים הקשורים ליהודי ברית־המועצות ולמנות את מזכיר הממשלה יוסי ביילין לשגריר בארה"ב. בליכוד כבר שאלו אם ראש הממשלה נהפך ללשכת תעסוקה ומחפש "ג'ובים" לנאמניו.

רק ביום השביעי למשבר, ולאחר התערבותו הנמרצת של שר הבטחון יצחק רבין, התחילה מפלגת העבודה לעשות תפנית מדרישות הנראות קטנוניות, לגופם של אנשים, ולהציג עמדה עקרונית יותר. בישיבה שהיתה ביום שלישי השבוע, מתח יצחק רבין ביקורת מסויימת על מהלכיו של שמעון פרס. תרה לו שמישהו הדליף לתקשורת את דבר התנגדותו העזה להחזרתו של יצחק מודעי לממשלה, בהציגו אותו כחוד־החנית של המאבק. רבין אכן לא היה רוצה לראות את מודעי שר בממשלה; מנת המרורים ששר הבטחון שבע ממודעי כשר האוצר בהחלט מצדיקה את עמדתו זו. הוא זעם, על כן, על אופן הצגת התביעה נגד מודעי. במקום לומר במפורש שהמערך מתנגד לצירופו המחודש לממשלה, גימגמו דוברי המערך, הציגו עמדה רופסנית בנוסח של כן ולא – "לא" לצירופו של מודעי עכשיו, אבל "כן" לאפשרות שיבוצו בעוד שלושה חודשים.

שר הבטחון גם "לא התפעל" מרעיון מועמדותו של יוסי ביילין לתפקיד השגריר. הוא סבר כי גם ביילין וגם נוביק הם חסרי נסיון לתפקיד החשוב הזה. ביקורתו של רבין ומשמעותה נעלמו אולי מהדיווחים בעתונות היומית, אך לא משמעון פרס. הוא ידע שבמאבק הזה, ובוודאי בשלב כה קריטי, שיש בו מלחמת עצבים בנוסח "אסור להתקפל", אסור לו לאבד את תמיכתו של רבין. מה עוד שהידיעה על עמדתו של שר הבטחון הגיעה, כמובן, לאוזני הבכירים בליכוד, וסייעה להם להקשיח את עמדתם מתוך ההערכה שהסריו בין פרס לרבין "יקפל" בסופו של דבר את המערך בלי שהם עצמם יצטרכו לוותר.

לפיכך מיהר ראש הממשלה, על־פי עצתו של שר הקליטה יעקב צור, לצרף את רבין לצוות המשא־ומתן עם הליכוד. נוכחותו של שר הבטחון בפגישה שנתקיימה שלשום בלשכתו של פרס עם יצחק שמיר ומשה נסים, שינתה את המצב. האיתות לליכוד נעשה ברור וחד יותר. אין זו גחמה של שמעון פרס, אלא עמדה אחידה של המערך כולו. רבין גם ידע להסיט את הדגשי התביעות. לא עוד יוסי ביילין, אלא עמדה עקרונית על "זכותו של שר החוץ למנות את השגרירים". פחות דיבורים על הכוונה להפקיד תפקידים חדשים בידי משה ארנס, ותביעה ש"כל תפקיד חדש שיופקד בידי השרים יהיה טעון הסכמה של ראש הממשלה וממלא מקומו". וכך אירע, שעילת המשבר, יצחק מודעי, או העילה לכאורה, פינתה את מקומה לתביעות אחרות, ההולכות ומאפילות עליה.

כשלון הטקטיקה. המשבר מתפתח יותר ויותר לכדי מאבק של יוקרה. בישיבה הלילית של "שרינו" שלשום בלילה היה שמעון פרס תקיף יותר משאר השרים. כשנשאל על הביקורת המוטחת נגדו בתקשורת ועל השפעתה המצטברת על הציבור, השיב בדברים שמשמעותם: אל תתרגשו מדעת־הקהל. השרים התרשמו כי פרס נפגע מהתנהגותו של יצחק שמיר. אם שמיר מתעקש עכשיו, מה יהיה אחרי שימונה כראש ממשלה? לתמיהה־הערכה זו שותף גם יצחק רבין, שיש לו גם עניין להגן על תומכו הפוליטי, השר יעקב צור, החש איום על תפקידו כשר הקליטה, מכוונת שמיר להאציל סמכויות חדשות למשה ארנס. הערכתם של כל השרים היא שמה שלא יושג עכשיו לא יושג בעתיד. "הליכוד מבקש להשפיל אותנו", ביטא יעקב צור את התחושה הכללית. ואת זה יודעים כל השרים. חוקי הג'ונגל הפוליטי קובעים שמי שנכנע פעם ומוכן להיות אסקופה נדרסת – סופו שאין מתחשבים בו כלל. לפיכך נקלעה מפלגת העבודה, ולו בעל־כורחה, למצב שהיטיב להגדירו מזכ"ל המפלגה עוזי ברעם: "גם אם שגינו בטקטיקה של המאבק, אסור לוותר על האסטרטגיה".

ואסטרטגיה זו, מעריכים בכירי העבודה, תגרור את משבר הרוטציה עוד כמה ימים טובים לפחות. ואם המשבר לא ייפתר עד יום שני או שלישי בשבוע הבא, הכל יהיה אז אפשרי. בפוליטיקה הישראלית – השמיים הם הגבול, הכל יתכן. גם סיום הפרשה בקול ענות חלושה, כאילו לא היה ולא נברא.

רוטציה־יה־יה. צד ב' הליכוד / עליזה ולך

הצפרדע לא נהפך לנסיך

„מאמץ לסידור עבודה ליוסי ביילין", אומרים בליכוד על „תהליך" העברת ראשות הממשלה מפרס לשמיר. מתאפקים בדרך לרוטציה

מי שלא ראה שמחת אנשי הליכוד לקראת צום יום הכיפורים לא ראה שמחה מימיו. מה עניין שמחה לצום? סוף־סוף זכו והגיעו לכך שהארוחה המפסקת תהיה גם האחרונה שבה יוגשו להם צפרדעים בצלחתם. למחרת הצום, היה להם יסוד מוצק לתקווה, תיהפך ביצת הצפרדעים לנסיכות. ויהי ערב ויהי יום כיפורים, ולמחרתו התברר להם שארוכה הדרך למשרד ראש הממשלה, והיא עוברת בשגרירות ישראל בוואשינגטון.

במצב של תסכול מחפש לעצמו אדם נחמות קטנות. נחמתם של אנשי הליכוד, היושבים בחדרים השופים במשרד החוץ ומביטים במשטמה אל הארגזים הארוזים־ולא־זזים למשרד ראש הממשלה, היא הכרסום המתגבר בדימויו הציבורי של שמעון פרס. בין הצפרדעים ששבעו אנשי הליכוד עד גועל־נפש, היתה גם צפרדע הפופולאריות המשתפרת של שמעון פרס. "תארו לעצמכם שהוא גם היה מעביר את הרוטציה כסדרה", אמרו השבוע בליכוד בנימה של שמחה לאיד ששידרה: "אמרנו לכם, אדם אינו משתנה בגלל תפקיד". "תנו לו להמשיך כך עוד כמה ימים וכל מאמץ השנתיים האחרונות יהיה כלא היה", הם מחליקים על בטנם, בידיעה ברורה שמהלך הימים האחרונים משחק רק לטובתם.

בסתר לבם מודים אנשי הליכוד לאל הטוב, שהרדים את חוש העיתוי של אנשי המערך ובראשם ראש הממשלה. אילו העמידו פרס ושריו את תנאיהם לרוטציה לפני שלושה חודשים, בעונת הצפרדעים, יש להניח שהלחץ שלהם היה יותר אפקטיבי. ככל שהתקרב מועד הרוטציה, הקבוע בהסכם הקואליציוני, פחתו אגלי הזיעה על מצחם של אנשי הליכוד והיה ברור להם שמה שלא הושג בעונת הויתורים לא יושג בעידן הקשיחות. את אוגוסט 1986 יזכרו במערך לדראון.

חתימה טובה. בערב יום הכיפורים נתמלאה, כאמור, סאת היסורים של הליכוד וראשיו יכלו לברך זה את זה ב"גמר חתימה טובה" פשוטו כמשמעו. בפגישה שקיים שמיר עם פרס נחתם מסמך ההסכמות, מפורט לראשי פרקים בין הליכוד למערך לקראת החילופים. בשקט־בשקט, הרחק מעיני התקשורת, ניסחו ועיבדו נאמני שמיר ופרס סעיפים שנויים במחלוקת, וראש הממשלה וממלא־מקומו סמכו עליהם את ידיהם, לשביעות רצון השניים. עמדת הליכוד היתה, אמנם, שהרוטציה איננה שלב נוסף במשא־ומתן הקואליציוני, ומה שאין בהסכם שנחתם לפני הקמת הממשלה לא יוחדר אליו עתה, אבל יצחק שמיר ביקש להיות פייסני ומרגיע יותר ונעתר לוויתורים מסויימים, בעיקר במה שנוגע להיקף סמכויותיו שלו. על כבודו היה מוכן למחול, אבל לא על עקרונותיו.

הליכוד נתן התחייבות כתובה לכל התביעות שהציג פרס בנושאים שהעלה. העניין היחיד שלא נסגר בערב יום כיפור היה הליך מינוי השגריר בוואשינגטון. מכאן מובן שעניין צירופו של מודעי לממשלת שמיר היה סגור בין פרס לשמיר. על אף עמדתו ההגיונית של המערך, שאין להחזיר את מודעי לממשלה, שוכנע פרס על־ידי שמיר שגם הליכוד עשה ויתור לגבי מודעי: שמיר רשאי בעצם לצרפו בתיק, אך מודעי חוזר לממשלה, בשלב ראשון, כשר בלי־תיק.

כשהעלה פרס את תביעתו למנות את יוסי ביילין לשגריר בוואשינגטון נתקל בהתנגדות המסתייגת של שמיר, לגופו של עניין ולא לגופו של האיש. ראשית, אין לאיוש השגרירות בבירת ארצות־הברית שום קשר להסכם הקואליציוני, והראיה: בין התפקידים שנתנו עליהם את הדעת בספחי ההסכם הקואליציוני לא נכלל התפקיד הזה, ואילו חשב פרס שיש להכלילו, היה עליו לתת את הדעת על כך כל עוד נוהל המשא־ומתן הקואליציוני להקמת הממשלה. שנית, מינוי השגריר בוואשינגטון צריך להיות על דעת ראש הממשלה. כך היה מאז ומעולם. שמיר לא יכול היה להסכים לאף אחת מההצעות שהעלה פרס – ולא הכלה לרעה את נאמנו יוסי ביילין – מפני שכל השמות שהציע היו של נציגים כיתתיים. לעומת זאת, הצעתו של שמיר כי לתפקיד ימונה חנן בר־און – מקצוען בדיפלומטיה, ואדם שאינו מזוהה עם הליכוד – לא נענתה בחיוב על־ידי פרס.

נקודת התפנית. ההתמקדות במינוי השגריר בוואשינגטון היתה נקודת התפנית במהלך להשלמת הרוטציה. כשהודיע שמיר לפרס ביום שלישי בבוקר, היום שבו היה אמור להיות מושבע לראש ממשלה, כי הוא מתנגד למינויו של ביילין, הוקפא התהליך ופרס נהפך לסרבן הרוטציה. אף שהוא ושריו הציעו את הנוסחה הצחה של הקמת ממשלה בת 23 שרים ודחיית המחלוקות הפרסונאליות – מודעי־ביילין – לשלב יותר מאוחר בעוד חודש־חודשיים, הגדירו בליכוד את המכשול להקמת הרוטציה כ"מאמץ לסידור־עבודה ליוסי ביילין".

מנקודת־מבטו של הליכוד זה אכן נראה כך, ולכן היה מוכן להשלים אפילו עם חקיקה מיוחדת שתאפשר את הפתרון המאולץ כשלעצמו של יצירת תפקיד משנה לשר חוץ. ברור לו, והיום קשה לסתור הנחה זו, שצירוף מודעי לממשלה מוסכם על המערך אם יימצא פתרון לסמכותו הבלעדית של פרס למנות את השגריר בוואשינגטון. ברור לו, ולכמה מהמרכזיים בניהול המשא־ומתן יש ידיעה אישית על כך, שהמינוי הבכיר והיוקרתי אינו משאת נפשו של ביילין עצמו, שהיה רוצה להשתלב בפוליטיקה בהקדם האפשרי, ליתר דיוק: להיבחר לכנסת כבר בבחירות הקרובות. לפיכך, אומרים בליכוד, ביילין ישרת בוואשינגטון כשנה (מהרגע שיחליף את השגריר רוזן ועד שיתפטר מתפקידו כדי להעמיד את מועמדותו לרשימה לכנסת) וזה מצדיק את כל הפירוטכניקה המטרפדת קיום הסכם?!

هكذا من الاصل

זה הבייבי שלו / אמיר אורן, וושינגטון

אלוף האלופים

השופט כיחכח בגרונו, הביט בזוג המסוכסך שבא להתדיין לפניו וחבט בפטישו קודם להודעה על פסיקתו, כאשר דן ראדר פרץ לשידור, מלווה בשקופית המצלצלת המכריזה „ריווח מיוחד של סי־בי־אס". ניקולאס דנילוף שוחרר, בישר ראדר לקהלו השבוי של המיבזק. מאות צופים נרגשים ענו לו בתגובה אופיינית: הם הציפו את מרכזיית סי־בי־אס בקובלנה על שהמריבה המשפחתית הקבועה במישדר „בית־המשפט" שוסעה בדיוק ברגע המותח ביותר. דנילוף, שמגילוף – אם הוא חיכה להיתר היציאה הביתה כמעט חודש, בוודאי תוכל ההודעה על ההתפתחות בפרשה להמתין עוד כמה דקות. לאחר כשבועיים התנפלו על ראדר אלמונים „טובי־לבוש", כתיאורו של מגיש־החדשות, נטפלו אליו בשאלה מוזרה („קנת, מהו התדר?") וחבטו בו. ראדר לא למד לקח. ביום א', בעיצומה של ריצת שחקן פוטבול אל קו השער, התאייד לפתע המשחק והשקופית המיוחדת שבה לצלצל, הפעם מאיסלנד, עם בשורות – מדומות, כמסתבר – מהפיסגה. בשיקאגו, שם נשדרה הקבוצה המקומית ברגע תהילתה, היתה הזעקה קולנית. אך גם חובבי־פוטבול משוחדים פחות לא החרישו. גורבצ'וב – אם אין מלחמה ולא הושג שלום, מדוע להפריע את מנוחת האמריקאים? עם כל הכבוד לדב הרוסי שבקלישאות, „שיקאגו ברס" חשובים יותר.

מאמנם היה נדיב דיו לציין, בראיון משודר, כי שיחות איסלנד היו גדוליות מהריצה אחר „עור־חזיר", ככינויו המסורתי של הכדור הביצתי בפוטבול. אבל לא רק פני הדור דמו לפני הבהמה שתרמה את גופתה למדעי הספורט והכידור. גם קברניטיו השתמשו במונחים מתחום הפוטבול, בהסבירם את מהלך הפיסגה ואת חלקיות תוצאותיה. לנשיאים אחרים היו תוכניות של ארבע ושש ושמונה נקודות: אצל רונלד רייגן שש הנקודות הן אלה שבהן זוכה הקבוצה המחדירה שחקן המוש־פוטבול לעורף היריב.

לאחר הירהור נוסף הוחלט להדגיש את החיובי: הסובייטים אמנם אשמים בכישלון, אבל בעצם לא היה כל כך כישלון אלא רצף של הישגים חלקיים

עוזרי רייגן התעשתו להיזכר במציאות זו, שמכוחה הגיע מנהיגם למעלת הנשיאות, למחרת הפסקתה הקודרת של הפיסגה. ברייקיאוויק היו הקלסתרים עגומים וההתבטאויות רוויות אכזבה. בוושינגטון, לאחר הרהור נוסף, הוחלט להדגיש את החיובי: הסובייטים אמנם אשמים בכשלון, אבל בעצם לא היה כל כך כשלון, אלא רצף של הישגים חלקיים, שמזווית אחת אולי היו פיתויים שנועדו להקשות על רייגן לסרב לוותר בסוגיית „יוזמת ההגנה האסטרטגית", אך מזווית אחרת אין להתעלם מהם גם אם לא מוסמרו בהסכם סופי. סתירה פנימית זו, של התרוצצות בין קריעת המסווה מעל פרצופם האמיתי של הסובייטים לבין תיאורם כמי שנסוגו מעמדות נוקשות בכוח אישיותו ומקחנותו של רייגן, המשיכה לאפיין את דברי בכירי המימשל עד לסוף השבוע.

הבלבול היה אמיתי. לעוזרי הנשיא טרם נמצאה נוסחה שתבטיח, בעת ובעונה אחת, ש„יוזמת ההגנה" תהיה אסימון־מיקוח בהימור הבין־מעצמתי ושלא תהיה אסימון כזה. רבים בקונגרס, לא רק מיריביו הדמוקרטים של רייגן ולא רק מהתובעים הקבועים לקצץ בהוצאות ההגנה, מוכנים לרסן את ספקותיהם בתבונת היוזמה המתקראת בראשי־תיבותיה אס־די־איי וביעילות פיתוחה. אך רק אם יתחייב המימשל כי ביפלס עליון זה של ההתעצמות האסטרטגית אינו, בסופו של דבר, יותר מתרגיל מחוכם לחיזוק העמדה האמריקאית בהתדיינות על צמצום החימוש הגרעיני. רייגן, אבי־מולידו של אס־די־איי („הרי זה הבייבי שלי", התמרמר, כשביקש גורבצ'וב לגזור על אס־די־איי מות־ילודים־פתאומי, אס־איי־די בלשון הרופאים). נשבע כי עתיד האנושות מותנה בהצלחת היוזמה, שתהווה ביטוח־אסון למקרה של הונאה סובייטית במימוש הסכם לביעור הנשק הגרעיני. גם אם רייגן מאמין בכך בכנות, ברור לו שהמימשל הוושינגטוני הבא יוכל לבחור לעצמו נתיב־התעצמות אחר ולסגת מאס־די־איי. ממש כשם שרייגן מבקש להתנער משני עשורים של תורת ההרתעה המבוססת על יכולת השמדה הדדית מובטחת. הדאגים יכולים להירגע, פוליטית וכלכלית, אם לא טכנולוגית, יניב אס־די־איי יתרון מיקוחי ולא צבאי לאמריקאים. אך הודאה בכך תביא לפיחות מיידי ביתרון זה. רייגן, באשרו ניתוחי מומחים לתפקודו בסיכסוכי־עבודה כמנהיג האיגוד המקצועי של השחקנים לפני למעלה מ־30 שנה, רמז על כך השבוע בהתייחסו לחוכמת הנוקשות התכססית עד לרגע הנכון – לא מוקדם מדי, במחיר גבוה מדי, אך גם לא מאוחר מדי, בעימות הרסני – לפשרה.

רגע זה מתקרב. מבחינתו האישית של רייגן, המיטיב להעריך את תוחלת־חייו לפחות בפוליטיקה, הוא לא יחלוף בעוד שלושה שבועות, לאחר שייבחר קונגרס חדש. אבל מערך־הכוחות בגבעת הקפיטול מ־5 בנובמבר ואילך ישפיע על דימוי עוצמתו של רייגן ועל מאזן החישובים הסובייטיים, אם כדאי לכרות עיסקה עימו או להסתכן בהמתנה לנשיא הבא, שאולי יהיה נוח להם יותר במדיניותו אך גם חלש מכדי לסחוף אחריו מחוקקים ובוחרים לעיסקה של ויתורים הדדיים. מאזן זה משמעותי יותר מפרטי העיסקה: בניגוד לדיבורים המליצים ברייקיאוויק על החזרת השד הגרעיני לבקבוקו, לא יסכימו לכך השותפים הזוטרים במועדון הגרעיני, אלה שאינם חוששים ממעשה ואנונו – להיפך. גאים בסממני המעצמתיות שבלעדיהם יתגמדו בריטניה, צרפת וסין כליל מול מערב־גרמניה ויפאן, יסתייגו מכך גם הגנרלים והאדמירלים האמריקאים, המרוצים בדרך כלל מריגן, אך מבינים שאיפוס העוצמה הגרעינית יותיר עליונות סובייטית מכרעת בכוחות מקובלים. במערכת ההחלטות האמריקאית קל לגייס תמיכה רחבה בצימצום זה או אחר של אבזרי המשוואה הגרעינית, אך לא בביטולה.

בעשרת הימים שעברו על רייגן בין הודעת־הפתע על פיסגת רייקיאוויק לבין קיומה, התעודד הימין האמריקאי להזכיר כי אל לו להתכופף מול גורבצ'וב. רייגן נעלב – ותיפקד לפי ציפיות חסידיו החרדים בימין. כמו גורבצ'וב, שחיזק את מעמדו במיגזר הבטחוני הסובייטי בהעלותו שוב את התביעה לסיכול פריסת מערכות־הנשק שיניב אס־די־איי, שימח רייגן את המיגזר האמריקאי המקביל (אם כי בו חשובות הקצונה וקהיליית הביון פחות מהפוליטיקאים) בתגובתו השלילית החדה. לולא הועיל שיתוף־פעולה זה לרייגן ולגורבצ'וב, היה בכוחם למצוא פתרון מילולי גם לקושיית המחקר־והפיתוח באס־די־איי, בדרך שתתאם את הפירוש הצר לאמנה להגבלת פריסתם של טילים־נגד־טילים: להסכים כי תישאר בעינה חתימת המחקר־והפיתוח למעבדות, להבדיל מניסויי־שדה, אך גם כי יש ומעבדות נמצאות בחלל, שם נמשכים המחקר והפיתוח.

רייגן לא חזר מרייקיאוויק עם צהלת הישג מדומה, נוסח הנרי קיסינג'ר משיחות וייטנאם ערב בחירות 1972, אך גם בלי תבוסה צורבת. בתוך שלושה ימים החלו סוקרי דעת־הקהל לדווח כי לאמריקאים, שאינם תומכים בלהבים באס־די־איי, לא כל כך אכפת מה קרה באיסלנד – הם תומכים כדרכם בנשיא ומקווים ממנו לטוב, גם בשוללם מדיניות או מהלכים מבית־מדרשו. נבואות־החורבן הטלוויזיוניות של היממה הראשונה למחרת רייקיאוויק התחלפו בשיגרת תריסרי מערכות בחירות צמודות לסינאט, לכהונות מושל ולבית־הנבחרים. המאבק בין הדמוקרטים לבין הרפובליקאים מתנהל על השוליים הקטנים, על המושב ה־49 וה־50 וה־51, שישאירו לרייגן רוב בסינאט באחד משני בתי־המחוקקים או יקלעו אותו למיעוט כפול. לראשונה מאז נכנס לבית הלבן, בריחוק גובר מסוף־השבוע של פיסגת איסלנד, צפויה בשוליים אלה השפעה שולית שבשולית לאירועי הפיסגה.

הקשב הרופף של הציבור האמריקאי מיהר להינתק מגורבצ'וב ולחזור לספורט ולטלוויזיה. בשינוי קל אחד: כבכל אוקטובר, הסיר הפוטבול את קסדתו מפני הבייסבול, שחגג את גמר אליפות הליגות המקבילות, „האמריקאית" ו„הלאומית", לקראת סידרת אלוף־האלופים, ה„וורלד סירייס". השם מטעה: לא אמריקה נגד רוסיה כאן, אלא שתי קבוצות מקומיות, המצליחות השנתיות במשחק שאינו עולמי (אלופות יפאן ומדינות באמריקה הלאטינית אינן מתמודדות נגד האלופה האמריקאית). עולמה של אמריקה עודנו תחום בין האטלנטיק לבין הפאסיפיק. בין צפון־המזרח לבין דרום־המערב. אם יש בעולם זה דו־קיום מופרז בין ספורט לבין פוליטיקה, ראוי לרפובליקאים לחשוש מאותות הבייסבול יותר מאשר מהתמקחות גורבצ'וב: בסדרות־הגמר של הליגות גברו לבסוף בוסטון וניו־יורק על קליפורניה ועל בוסטון. אין זה עדיין נצחון של טד קנדי ומאריו קיאומו על רונלד רייגן ועל ג'ורג' בוש, אבל אוקטובר כזה מזמין נובמבר מעודד לדמוקרטים.

דמוקרטיה של בעלי מניות או קפיטליזם עממי / דרור שרביט, לונדון

תאצ'ר מוכרת והאנגלים קונים

בריטניה נמצאת בעיצומו של תהליך כפייתי להעברת הנכסים הממלכתיים והממשלתיים לידיים פרטיות. ממשלת תאצ'ר רואה בכך יעד ראשון במעלה ואחת מגולות הכותרת של שבע שנות שלטונה.

השמרנים הפכו את הסדר בסיסמת מפלגת הליבור, שאומצה לאחר עונת ועידות המפלגות הגדולות. במקום „השקיעו באנשים" סיסמתם היא „אנשים, השקיעו". תהליך העברת החברות הממלכתיות לידי הציבור מלווה בהפיכת התושבים כאן לקפיטליסטים קטנים, ולדעת ממשלת תאצ'ר זוהי ההגשמה האמיתית של הקפיטליזם המתקדם, הדמוקרטי יותר.

„פיזור מרבי" – זו סיסמת הקסם של העברת החברות הממשלתיות לידיים פרטיות. בשעת הקצאת המניות ניתנת עדיפות למשקיעים הקטנים, בעוד שההזמנות הגדולות לניירות ערך מצד גופי ההשקעה המוסדיים והמשקיעים הגדולים נענות רק בחלקן.

הציבור הבריטי שמח לקבל את המתנות שממשלתו מרעיפה עליו ביד נדיבה כל כך. ההיענות להנפקת ניירות הערך של החברות הממשלתיות היא חסרת תקדים גם במושגים עולמיים. אך אין פלא: החברות מוצעות לציבור מתחת לשוויין הממשי ומי שנענה יוצא נשכר. כל מה שהמשקיע צריך לעשות הוא לתלוש טופס הרשמה מאחד העיתונים, לצרף צ'ק ורווחיו מובטחים.

קבוצת טי.אס.בי היא כיום הקבוצה הבנקאית הרביעית בגודלה בבריטניה. ברשותה נכסים בשווי של כ־12 מיליארד שטרלינג. עד כמה שהדבר יישמע מוזר, עד לפני שבוע לא יכול היה איש בבריטניה לומר למי שייך הענק הבנקאי הזה. הנושא נדון גם בבית הלורדים, המשמש בית־משפט עליון לערעורים, וזה פסק: לבנק אין בעלים. עכשיו רשומים למעלה משלושה מיליון משקיעים כבעליה החוקיים של הקבוצה. תמורת „הסכמתם" לשמש בעלים הם קיבלו 750 מיליון פאונד.

מה הם שורשיה של קבוצת טי.אס.בי? עוד בתחילת המאה הקודמת צצו בנקים מקומיים לחסכון כפעריות בכל האיים הבריטיים ונוהלו על־ידי ועדות ציבוריות. במשך הזמן התמזגו המקומונים ליחידות גדולות, פרצו לכל תחומי הבנקאות והשתלטו על נתחים גדולים משוק הביטוח, כרטיסי האשראי ומימון רכישות כלי הרכב בבריטניה.

באחרונה הוחלט למצוא בעלים לקבוצה והכתובת לכך היתה בורא התקופה הציבור הרחב. מניות טי.אס.בי. הונפקו לציבור ולא פחות מחמישה מיליון משקיעים ביקשו להצטרף כבעלים. בזמן סגירת החתימות להנפקה הזמנו כוחות משטרה לסניפי הבנקים שבהם אפשר היה עדיין להזמין ניירות ערך, כדי למנוע מהומות אפשריות מצד משקיעים מאוכזבים. בשל חתימת היתר הגדולה נאלצה לבסוף הנהלת הבנק להקצות מניות בשיטה של מפעל הפיס. לאחר ההגרלה מצאו עצמם שני מיליון משקיעים מחוץ למשחק.

כוחות משטרה הוזמנו לסניפי הבנקים כדי למנוע מהומות אפשריות מצד משקיעים מאוכזבים. חתימת היתר אילצה את הנהלת הבנק להקצות מניות בשיטה של מפעל הפיס. מליון משקיעים מצאו עצמם מחוץ למשחק. וכל זה כאשר הממשלה — הבריטית — מוכרת את נכסיה

ההסתערות על ניירות הערך של טי.אס.בי. היתה צפויה. שוויה הנקי של הקבוצה היה למעלה מ־750 מיליון פאונד. בשלב הראשון גוייסו מהציבור 750 מיליון פאונד נוספים, שהוזרמו לתוך החברה, ופירוש הדבר שכל משקיע קיבל פאונד על כל פאונד שהשקיע. רווח כמעט ודאי של 100 אחוז אינו דבר פעוט גם אם הסיכויים לקבל ניירות ערך ביותר מ־250 פאונד היו קלושים. כאשר התחיל לבסוף המסחר בניירות הערך שהונפקו, קפץ מחירן ביותר מ־80 אחוז.

בתור להעברת החברות הממשלתיות והממלכתיות לידי הציבור עומדות עתה חברות ענק נוספות, כמו „בריטיש גאז", „בריטיש איירווייס", „רשות התעופה הבריטית", „רולס רויס" וחברות האוטובוסים. ממשלת תאצ'ר מקווה לדחוס אל התור חברות ענק נוספות במהלך השנה הבאה. „בריטיש טלקום", חברת הטלפונים הבריטית, כבר הוצאה מידי הממשלה והיום היא חברה ציבורית שמניותיה נסחרות בבורסה.

כפי שהדברים נראים היום, תשבור הנפקת „בריטיש גאז" את כל השיאים, גם אלה שנשברו לאחרונה בהנפקת הענק של „טי.אס.בי". „בריטיש גאז", המבקשת לגייס שישה מיליארד לירות שטרלינג, מנהלת כבר למעלה מחודשיים מסע פרסומת אגרסיבי בכל כלי התקשורת, כדי להבטיח את מכירת ניירות הערך שיוצעו על ידה. איש עדיין לא יודע כמה תעלה ההנפקה הראוותנית. זו של טי.אס.בי. היתה כרוכה בהוצאות של יותר מ־80 מיליון שטרלינג. לפי אותו יחס יסתכמו הוצאות ההנפקה של „בריטיש גאז" בקרוב למיליארד דולר.

כדי לפתות את המשקיעים לרכוש את ניירות הערך המוצעים, מובטח להם החזר כספי על חיובי הגאז, או מניות נוספות בעתיד, אם יתמידו בהחזקתן במשך שלוש שנים. אך שלא כמו במקרה של טי.אס.בי., יצא התקציב הממשלתי הבריטי נשכר באופן ישיר: מרבית תמורת ההנפקה תופנה למימון הוצאות ממשלתיות. התקציב הבריטי כולל הכנסות ממכירת חברות ממשלתיות בסך 4.75 מיליארד לירות שטרלינג לשנה. ראשי ה„טוריס" (השמרנים) הבטיחו בוועידתם השנתית כי סעיף מימון בהיקף כזה ייכלל בתקציב הבריטי בכל אחת משלוש השנים הבאות.

הפופולריזציה של החזקת ניירות הערך על־ידי הציבור הרחב על־ידי מכירת החברות הממשלתיות במחירי מתנה, אמורה לקבל חיזוק נוסף לקראת סוף החודש עם הפעלתה „ביג בנג". במונחים בריטיים זו תהיה מהפכה בשיטת הפעילות ב„סיטי" של לונדון. הפריווילגיות, שהיו שמורות בעבר לקבוצה מיוחסת של ברוקרים ושל ג'ובּרים בבורסה הלונדונית, יתבטלו והשוק ייפתח לתחרות חופשית. לא יהיו עוד מחירי מינימום לעסקות בניירות ערך, והמסחר בהן יתאפשר על־ידי גופים נוספים. למהפכה בשיטת המסחר יש גם היבטים עולמיים: הבורסה הלונדונית פתחה את שעריה בפני חברות פיננסיות בינלאומיות, כדי לשמש מוקד נוסף בין שתי הבורסות הגדולות הפועלות כיום בניו־יורק וביפן, כך שייווצר רצף של מסחר לאורך כל שעות היממה מטוקיו ועד ניו־יורק.

פתיחת שערי הבורסה הלונדונית לחברות זרות גרמה כאן לגאות חסרת תקדים בביקוש לשירותי בורסה ולמקצוענים המתמחים בכך. בנק „צ'ייז מנהטן", שרכש שתי חברות ברוקרים מקומיות, נאלץ לקנות ביום אחד 37 מכוניות פורשה לעובדיו החדשים, כדי להבטיח את השארותם בחברה.

העברת החברות הממשלתיות לידי הציבור מאפשרת לממשלת תאצ'ר להציג נתונים מעודדים על צמצום חלקו של הסקטור הציבורי. עד סוף השנה הבאה, נמסר בוועידת השמרנים שנערכה לאחרונה, יעברו 600,000 עובדים מהסקטור הציבורי לסקטור הפרטי — 40 אחוז ממועסקי התעשיה הממלכתית.

הנסיון הבריטי הראה שתהליך הפריווטיזציה אינו חד־סטרי. מרבית החברות המונפקות עתה לציבור היו כבר בעבר בידיים פרטיות ונרכשו על־ידי הממשלה, ברובן בזמן ממשלות הלייבור לאחר שנקלעו לקשיים. ניל קינוק ושאר מנהיגי מפלגת הלייבור אינם מסתירים את כוונתם להחזיר את החברות המונפקות לידיים ממלכתיות, אך תחילה יצטרכו להחזיר לידם את השלטון, וזו משימה הרבה יותר קשה.

בחורה לפולין / זאב סטרומינסקי, ורשה

ולמנה הראשונה, יארוזלסקי

לפני 19 שנה ניתק המשטר הפולני את קשריו הדיפלומטיים עם ישראל כביטוי לזעם נצחונה של ישראל במלחמת ששת הימים. הדיפלומטים הישראלים גורשו ושגרירות ישראל בוורשה נסגרה. המשטר הכריז על ישראל כתוקפנית הפועלת נגד העמים הערביים שוחרי השלום, ועל הציונות – שהקומוניסטים מעולם לא הכירו בה כאידיאולוגיה מוצדקת – כעל אוייב עיקרי. מסע שיטנה חריף נפתח נגד ישראל והיהודים בפולין. „ציונות" הפכה למילת גנאי, ורוב בעלי המשרות היהודים במנגנון המפלגתי והממשלתי פוטרו במהלך ציד־מכשפות „אנטי־ציוני", למרות שרובם לא היו ציונים וחלקם אף היו קומוניסטים ותיקים המתנגדים לציונות. רוב היהודים עזבו את פולין, נותרה בה אוכלוסיה יהודית זעומה הנאמדת בכ־10,000 עד 15,000 נפש. בדומה למדינות אחרות בגוש המזרחי הביעה פולין תמיכה נחרצת בצד הערבי בסיכסוך המזרח־תיכוני והעניקה לאש"ף סיוע פוליטי, חומרי ועל־פי כמה דיווחים שאינם זוכים לאישור רשמי, גם צבאי.

בנובמבר 1975 נמנתה פולין – שוב בדומה לשאר מדינות ברית וארשה – עם המצביעים בעד החלטת האו"ם המשווה ציונות לגזענות. עד עצם היום הזה שומרת פולין על הקו הסובייטי במזרח־התיכון בתביעתה לנסיגה ישראלית מכל השטחים שנכבשו ב־1967 הכרה בזכות הפלשתינאים – בהנהגת אש"ף – למדינה עצמאית. פולין גם לא חזרה בה רשמית מגישתה האנטי־ציונית. יחד עם זאת מספיק בימים אלה צוות עובדים ישראלים את בניין שגרירות ישראל לשעבר ברחוב קשיביצקי 24 בוורשה, בו תשכון לשכת האינטרסים הישראלית בעוד זמן־מה. הדיפלומטים הישראלים כבר הגיעו לוורשה בהתאם להסכם הפולני־ישראלי בנושא חילופי הדיפלומטים שנחתם לפני חודשים מספר, בסופו של משא ומתן ממושך.

האם מדובר בצחוק גורל היסטורי, או בביטויים של סתירה פנימית במדיניות הפולנית, אין לדעת. אך ברור ששני הצדדים החליטו כי עדיפים יחסים עם סתירות מחוסר יחסים עם הגיון. בפולין אין הדברים חדים וחלקים.

הסתירות הפנימיות באות לידי ביטוי כבר בהגדרת הייצוג ההדדי. כינון היחסים הוגדר כהקמת לשכות־אינטרסים שיפעלו במסגרת שגרירויות זרות, ההולנדית בוורשה והפינית בתל־אביב. אלא מה? בוורשה פעלה גם בשנות הניתוק לשכת־אינטרסים ישראלית בשגרירות הולנד, ואילו פינלנד היא זו שייצגה עד היום את האינטרסים של פולין בארץ. ההבדל הוא שעד כה ייצגו את ישראל הולנדים שישבו בשגרירות ארצם, ואילו מעתה יעמוד בראש הלשכה דיפלומט ישראלי בדרגת שגריר, מרדכי פלצור, ולצדו ישרתו שני דיפלומטים ישראלים נוספים. בכך תשיג הנציגות אותו היקף שבו פועלות כמה שגרירויות ישראליות נוספות בארצות אחרות.

ההגדרה הסופית של מעמד הנציגויות היא תוצאה של פשרה. בתחילה הציעה פולין יצוג הדדי על־ידי חברות מסחריות, ואיושם בנתינים של ארץ שלישית, ואילו ישראל הביעה עניין בהקמת שגרירויות. המשא ומתן היה ממושך והיו בו גם שלבים קשים. ממשלת פולין דרשה לאורך כל הדרך סודיות, ומקורות בוורשה מספרים כי מנהיג המפלגה וראש הממשלה, הגנרל ווייצ'ך יארוזלסקי עצמו הביע כעס על ההדלפות לכלי התקשורת בנושא המו"מ עם ישראל.

יארוזלסקי, המתואם עם מוסקבה, הביע כעס על ההדלפות לכלי התקשורת בנושא המו"מ עם ישראל. מוסקבה יעדה לו את תפקיד החלוץ

ההתנהגות הפולנית – הדרישה ההתחלתית לייצוג בדרג נמוך ובלתי רשמי ככל האפשר והעמידה הנחרצת על הסודיות – דומות להתנהגותה של ברית־המועצות בפרשת שיחות הלסינקי, וקשה להניח שהדבר מקרי. ההחלטה הפולנית לכונן יחסים רשמיים עם ישראל וביצועה היו מתואמים היטב עם ברית־המועצות במאמץ משותף של מדיניות־חוץ. במאמץ זה ייעדה מוסקבה לפולין את תפקיד החלוץ. כמדינה השניה בגודלה, לאחר ברית־המועצות, בברית וארשה יש לפולין משקל פוליטי רב יותר ממדינות אחרות בברית. כמו כן סבורים משקיפים פוליטיים בוורשה כי ברית־המועצות מנסה לשפר את תדמיתה הבין־לאומית של פולין. משטרו של יארוזלסקי סובל ממוניטין רע במיוחד מאז דיכוי תנועת הסולידריות ב־1981 ולכן ברית המועצות מקצה לפולין תפקיד בולט יותר בזירה הבין־לאומית. המשקיפים מציינים כי ליארוזלסקי נועד תפקיד החלוץ גם ביחס לסין. בסוף ספטמבר ערך ירוזלסקי ביקור במדינה זו שבמהלכו חתם על הסכמים לשיפור היחסים בין שתי הארצות. הקשר ההדוק שבין יארוזלסקי למעצבי מדיניות־החוץ הסובייטית קיבל ביטוי בנחיתת ביניים במוסקבה בדרכו מסין חזרה לארצו, בה דיווח על נסיעתו לשליט ברית המועצות מיכאיל גורבצ'וב. אין ספק שוורשה תדווח למוסקבה על המגעים עם ישראל בוורשה, ופקיד פולני מודה בשיחה בלתי־רשמית, כי נציגות ארצו בישראל תייצג „בדרך הטבע" גם את האינטרסים של ברית וארשה כולה.

עולה השאלה מדוע הסכימה ברית המועצות לקשירת יחסים בין פולין לישראל. הרי אחת ממדינות ברית וארשה – רומניה – לא ניתקה מעולם את קשריה הדיפלומטיים עם ישראל. אמנם, הקשר עם ישראל בא לשקף את מדיניותה העצמית של רומניה, אך מקורות יודעי דבר טוענים כי רומניה נהגה בתיאום הדוק עם הקרמל, שהיה מעוניין להשאיר מיצפה בישראל. אבל, היום סבורה ברה"מ כי יש צורך בקשר נוסף עם ישראל.

ממשלת פולין מצאה מוצא אלגנטי מן הסתירה המשתמעת בין עמדתה האנטי־ישראלית בזירה הבין־לאומית לבין חידוש היחסים עם המדינה הציונית. דובר ממשלת פולין יז'י אורבן אמר לאחרונה כי הסיבות לניתוק ב־1967 היו בתחום היחסים הישראליים־ערביים ולא ביחסים הבילטרליים בין פולין לישראל. טענה זו משלימה את הטענה כי הנציגויות יטפלו בנושאים לא־פוליטיים בלבד.

אורבן גם הדגיש את הקשרים ההיסטוריים בין פולין לישראל, לרבות היותה של פולין בעבר ארצם של מיליוני יהודים, וציין כי היום ישראלים רבים הם ילידי פולין. מקורות פולניים מוסיפים עוד כי קשרים כגון יחסי תרבות או מגעים אנושיים מעולם לא נותקו כליל. מקור יודע־דבר גורס אפילו כי ידו של שליט פולין דאז, ולדיסלאב גומולקה כופפה על ידי „המלצה" ממוסקבה. מותר לתהות כיצד עמדה זו, אם הדבר נכון, עולה בקנה אחד עם תפקידו של גומולקה במסע האנטי־יהודי בפולין עצמה, אך מאידך־גיסא יש לזכור כי פולנים רבים משלבים דעות קדומות נגד יהודים עם הערצה לישראל, הנתפסת כמדינה קטנה הלוחמת קרב קשה על קיומה הלאומי – תפקיד שפולנים רבים מזדהים עמו בקלות לאחר היסטוריה ארוכה של דיכוי על־ידי שתי השכנות הגדולות – גרמניה ורוסיה. כמו כן, לפולין לעצמה אין אינטרסים מעצמתיים במזרח התיכון העלולים להיפגע.

כיום מעוניינים פולנים רבים לבקר בישראל, שהיא ארץ לא־ידועה כמעט. אינטלקטואל פולני קובע כי בחוגי האמנים ויוצרי התרבות נערכים כבר לנסיעות בתפקיד ולמופעים בישראל.

עם זאת, לא רק רחשם של המשכילים דוחפת את ממשלת פולין לשיפור היחסים עם ישראל, אלא גם המיפלס הנמוך בסירי הבשר של העם. פולין סובלת ממשבר כלכלי ומקווה כי יחסים משופרים עם יהדות העולם, בעיקר בארה"ב, יסייעו בידה. פולין רואה ביהדות ארה"ב קבוצה בעלת השפעה הן על מדיניות המימשל (המגלה יחס מסוייג למשטר הנוכחי בוורשה) והן על התנהגותה של הקהילה הפיננסית האמריקאית והבין־לאומית. הערכה זו, תהיה נכונותה אשר תהיה, ממריצה קשירת יחסים טובים עם היהודים נוכח הר החובות הרובץ על פולין הזקוקה היום לשיתוף פעולה של ממשלות המערב, הבנקאים, קרן המטבע הבין־לאומית והבנק העולמי. כמו כן מחפשת פולין משקיעים זרים לכלכלתה, לרבות משקיעים ממוצא פולני וכהם גם יהודים יוצאי פולין.

אשר לקשרי סחר עם ישראל, משרד סחר החוץ הפולני סירב לשוחח על כך עם סופר „דבר", אך מקורות בלתי רשמיים דיברו על מגוון עיסקות קודמות או עתידיות, כולל יצוא פחם וחומרי גלם מפולין לישראל. יצוא כזה חיוני לתיגבור עתודת מטבע החוץ של פולין, ופחם הוא סחורה בעלת חשיבות עליונה ליצוא הפולני. גם בענף התיירות יכולה פולין לקוות לביקוש בשוק הישראלי.

כמו על כל ארץ המתקרבת לישראל נאלצה גם פולין להתמודד עם לחץ ערבי. במקביל למשא ומתן הפולני־ישראלי היתה פולין חשופה בעיקר ללחצן של לוב, סוריה ואיראן. גם אש"ף „דרש הבהרות", בלשון ההמעטה של מקור פולני בוורשה.

במישור הכלכלי אין היחסים עם ארצות ערב חשובים ביותר לפולין כפי שאינם חיוניים לארצות המערב. עם זאת, מנסה פולין לעודד את יצואה לארצות אלה, כולל יצוא שירותי בניה. שני הקניינים הגדולים של פולין בקרב ארצות ערב, לוב ועיראק, רוכשות יותר בשלושה אחוזים מכלל היצוא הפולני. כמו כן, חייבת פולין ליישב סוגיות של חובות־חוץ הדדיים עם כמה ארצות ערב.

אשר לסכנת הטרור הפלשתינאי, נאמר כי אש"ף כבול בהחלטה עקרונית לא לבצע פיגועי טרור במדינות הגוש המזרחי לאור היחסים הטובים עמן. עם זאת, בעת תפילות החג של ראש השנה הציבה היחידה ללוחמה בטרור של ממשלת פולין אבטחה על בית־הכנסת. בין המתפללים היו שני דיפלומטים ישראלים על משפחותיהם והעובדים הישראלים המשפצים את בניין השגרירות.

חמש שנים למותו / יעל דיין

הוא השאיר אופציות פתוחות

דמותו נצבעה במגוון צבעים. מהם נעימים לעין ולשכל ומהם פוגמים בנורמות המקובלות ואינם פוגעים בגדולתו

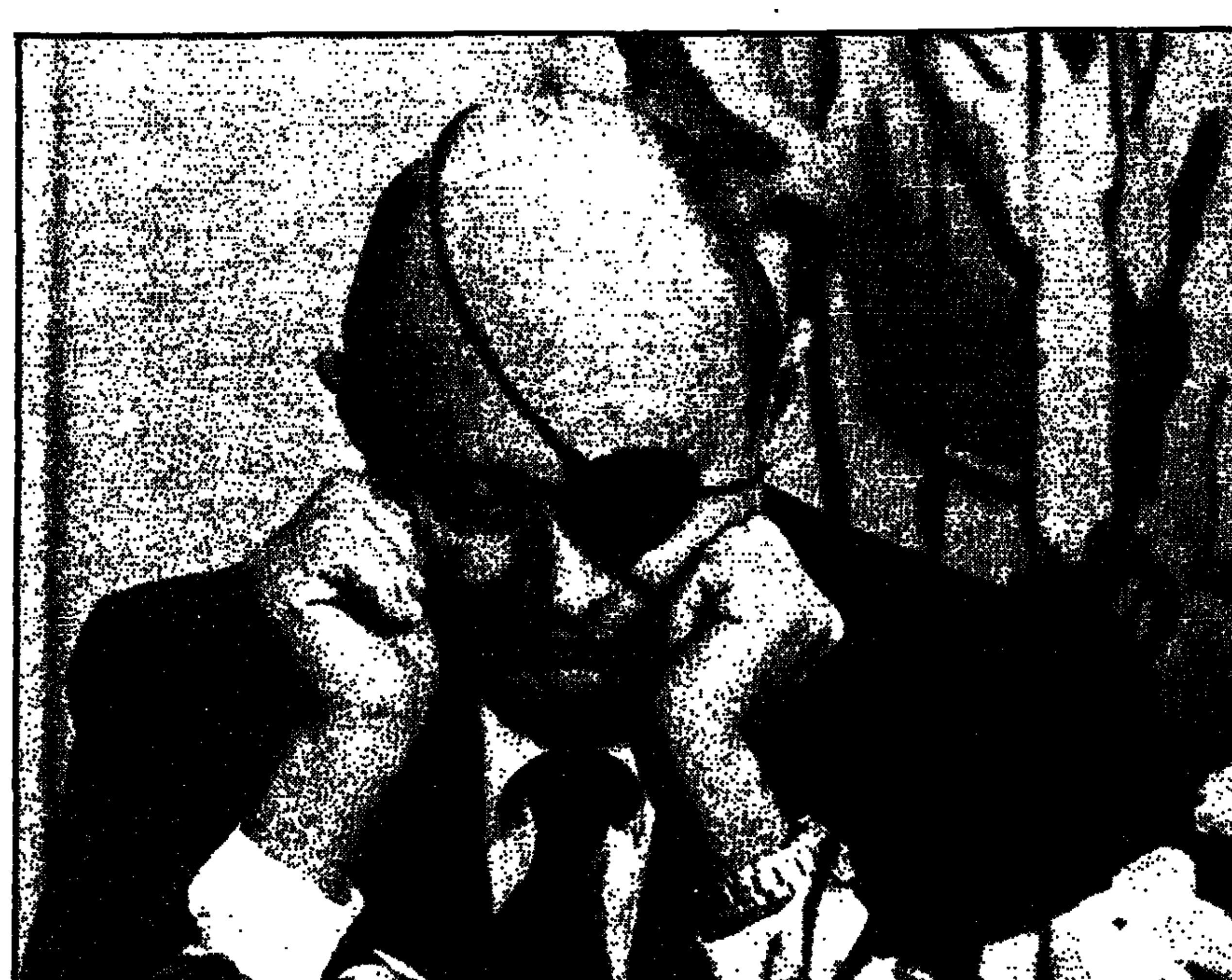

משה דיין על בן־גוריון (אבני דרך): אני יודע שעכשיו יבכוהו, יספידוהו וישבחוהו גם אלה שירדו לחייו בשנותיו האחרונות וסקלוהו בכל כוחם (על פי רוב בגבו) למן ראשי מפלגת העבודה ועד לעתון „דבר" „עתונו של בן־גוריון".

אבי, זכרונו לברכה, נפטר ב־16 באוקטובר לפני חמש שנים. דרכם של פוסקי הלכה ומתקני טקסים להסיט את תאריך יום הזכרון, שחל במקורו בחול־המועד סוכות, ואנו נדונים לתעתועי הדואר הנושא הזמנה להשתתף בטקס כזה או אחר, במועדים משתנים.

את חלקת הקבר בשמרון, הנשקפת אל נהלל, אנחנו פוקדים בעתותינו, עם נכדיו שזוכרים, ואלה שאינם זוכרים, ה„קדיש" שלנו מרוחק מהנוסח הארמי, ויש בו דמעה ובת־צחוק והתייחדות וקירוב, ומבט לשמים לחפש עננה נושאת גשם ויד שלוחה מבלי משים לתלוש עשב שוטה.

רבים פוקדים את קברו של משה דיין. מעידים על כך זרי הפרחים וחלוקי האבן. לרבים אחרים הוא עדיין נוכחות או חסר גם בהוויה השוטפת. חמש שנים למותו, ועדיין איתנו.

מתנגדיו מתווכחים אתו, ולא על דרכו במושגים היסטוריים, וחסידיו וממשיכיו עוסקים גם בעשייה ולא רק בהגיגים.

במגרותי נאספים מכתבים. המכותב האמיתי שלהם הוא אבא. חלקם מאשימים ומתדיינים וחלקם משבחים, כואבים אובדן דרך ואף שואלים עצה. אין לי תשובות למכתבים, כי אין יומרה מטופשת יותר, מגוחכת יותר, מאשר להעמיד עצמנו במקומו של מישהו שאיננו, ולחשוב ולומר כיצד היה הוא מגיב או אומר או מתנהג. על אחת כמה וכמה כשמדובר במשה דיין, שאילו היו כל ה„דייניסטים" יודעים להשיב במקומו ולהציע במקומו, לא היה ייחודו מה שהיה, גם במחשבה וגם במעשה.

אני מוצאת נחמה לא מעטה דווקא במכתבים ובתגובות של מתנגדיו של אבא. מידת הזעם והשנאה וההתנצחות, מעבר להגיוני שהם משקיעים בלוחמתם בו, משיבה אותו לחיים וממחישה את חיוניות דרכו, כי כך אין לוחמים בזיכרון היסטורי מעורפל אלא ביריב המסוגל להשיב מלחמה. אלה יוצקים נוכחות לדמותו – בעצם ציפייתם לתשובה או ביראתם מתגובתו – יותר מעשרות כבישים ודרכים הנקראים על שמו, למרות בקשתו שלא ייעשה כך.

בהרצאות בהתיישבות העובדת ובמסגרות של מה שהיה פעם „מערך", חוזרות ונשנות שתי האשמות: מלחמת יום הכיפורים וההצטרפות לממשלת בגין. אולי ניתן לחבריו החיים לכבד את זכרו ולשמר את דמותו, אם יוכלו לספק תשובות ולפזר ערפל ושיטנה שמקורם באמוציות רצופות בורות.

היום, י"ג למלחמת כיפור, חמש שנים לפטירתו של אבא, כאשר אנשים עדיין קמים ומטיחים נגדי „בתו של רוצח", המעט שאפשר לבקש זה פרסום מלא של דו"ח ועדת אגרנט.

לא לטהר, לא ליהנות מהתיישנות ומספקות אלא ללמד ולחנך ולהסביר. לא למען יאהבו ויסלחו, אלא למען ידעו.

וכשמסננים בזעם את המלה „בוגד", כשמדברים על הצטרפותו של דיין לממשלת בגין ובאים איתו חשבון עד תומה על הצעד הזה, נראה שכל מה שניסו בן־גוריון ותלמידיו להשיג בחינוך לממלכתיות מעל לכיתתיות ולמפלגה לא עלה בידם. בוודאי לא מאוחר מדי – ואולי יש מקום לביקורת על אי־החזרת המנדט – להסיר את המונח „בגידה" ולמקם את דיין בשורה הראשונה של מנהיגות תנועת העבודה בארץ.

בפרספקטיבה יותר מרוחקת בזמן ובלא־מעט צביעות החזירו את בן־גוריון כמנהיג לבית שממנו הודח ובעצמו הקים – רק אחרי מותו. מדוע מעטים כל־כך היודעים אילו תנאים קשים הכתיב דיין לבגין כתנאי להצטרפותו, תנאים ששום הסכם של ממשלת אחדות לא היה משיג. עכשיו, כששמעון פרס עומד לשרת כשר־החוץ בממשלה מונהגת על־ידי יצחק שמיר, אולי בחסות דגל סדרי העדיפות הלאומיים, יוחזר גם אבא אל ביתו הפוליטי, אף על פי שלא היה מבצרו.

כל שאר ה„כתמים" מידי עצמו באו לו, בגלוי ובבת־צחוק, והנבונים לא יטרחו לסייח ולנקות. ריבוי נשים ואיסוף עתיקות וכיוצא באלה, כדיין ושלא כדיין. דמותו נצבעה במגוון צבעים, מהם נעימים לעין ולשכל ומהם פוגמים בנורמות המקובלות ואינם פוגעים בגדולתו.

כתם ה„מחדל" וכתם ה„בגידה" הוטלו בו על־ידי אחרים, וביכולתם של אלה לנקות ולתקן, או לפחות לא להנציח עיוותים. לא לסלוח למת, אלא לקרוא נכון ולהבין את דיין החי. הוא השאיר הרבה אופציות פתוחות וקריאות כיוון מנחות, שמן הראוי לשמוע להן.

בכל שנה בסתיו יום הולדת / נעה גל

ושנינו שתינו מאותה קלחת, בנהלל

שישים וחמש שנים פותחים תלם בנהלל. חורשים וזורעים וקוצרים ומגדלים ומטפחים ושמחים וכואבים ומתאבלים וחיים. בסתיו חוגגים בנהלל „העיגול". יום הולדת. מדברים על מה שאירע בה מאז ועד היום ומה שפקד את מייסדיה ובוניה ובניהם. אם העמק היה חלום, בנהלל התעוררו ממנו כמו לאחר שינה טובה או מנוחת היגע או שינה טרופה. בניה אלקנה הוא „יונה". חזקה ירדנאי „נץ". בניה וחזקה מאותו הכפר

כמו בכל שנה חל יום ההולדת בסתיו. הפעם זו הגיעה השישים וחמש. שישים וחמש שנים עוברות רוח קרירה ומבצרת את צמרות האורנים הרוכבות על־יד בריכת השחיה, הבתים גדלים והולכים. כמעט בכולם הרימו קומה שניה ומרפסת. סביב לכל בית חצר עם גינה ופרחי העונה ושיחים ירוקי עד, גדר ושער. כל שנה נולדים עוד ילדים והגן גדל. את שטחי הלולים הרחיקו בשנים האחרונות, לשם הגנה מפני מחלות, עד לכביש טבעון–נצרת. בחצר על־יד הבית מגדלים עגלים, פרחים, או ירקות מיוחדים לשיווק. משתדלים להתייעל ולשמור על רמת המחיה בתנאים הקשים שפקדו את החקלאות הישראלית. בחורף יעמיק הבוץ כבד ושחור, טורדני ודבק לסוליות הנעלים כעופרת.

בגבעה הקטנה המשקיפה מעבר לכביש על הבית טמונים הבנים שלא חזרו מן המלחמות, ותיקים שנפטרו בשיבה טובה או ממחלה, אנשים שנדרסו בתאונה, או מי שטרפו נפשם בכפם. בכל יום זכרון יגיעו כולם, מקרוב ומרחוק, ויטפסו אל הגן הפורח בחלקת הקברים שטיפחה המשפחה, משפחת נהלל.

שישים וחמש שנים לאחר שהכניעו שבעת המייסדים את אדמת הבִּצה למושב העובדים הראשון בארץ, משקפת המראה הפוליטית של נהלל גם פנים חדשות. חזונם השורשי, ההיסטורי של הראשונים הרחיק לגבולות שלא חלמו עליהם. התפיסה הסוציאליסטית של שוויון, צדק, עזרה הדדית, לא נפגעה, אומרים בני הדור השני, לוחמי מלחמת העצמאות. וזה נכון אולי, אבל דגלה של אהבת הארץ הזו מתנפנף עכשיו בנהלל, כמו במושבים אחרים שנוסדו בימי העליה השניה והשלישית בכוח משב רוח אחר. את דעת רבים מבני המושב גנבה בשנים האחרונות הצגת ההגשמה החלוצית־התיישבותית של אנשי גוש־אמונים. כאן היא מופיעה בתחפושת בטחונית שאנשי המושב רואים בו את רוחה המשוחזרת של מפא"י על כל מרכיביה. את מפרשי הכיבוש של „עוד דונם ועוד עז", עוד טריטוריה, שטחי אדמה, היטו המושבניקים אל עבר הרוח הקנאית.

בני הדור השני, שגדלו על ילדות קשה, על מאבק יום יומי של הוריהם לכבוש כברת ארץ בעבודה קשה, סף רעב ומחסור, נשמו את אבק העיקשות, התחנכו על תקיעת יתד עמוק בקרקע, מלווה בפתוס גורדוניסטי־הרצפלדי. את מרכז הבמה הזו תפסו עכשיו הדרוקמנים והקצוברים.

כמו בספרות דור הפלמ"ח, רואים עצמם אולי בנים אלה כמקיימי צוואת הוריהם. הם הם „הצבר החורש" בעל הכוח הפיסי, שאינו מתלבט, שיודע להגיב, להילחם, לטפס על הרים, שיש בו גאווה. הם מחזקים עכשיו את השורות המידלדלות של שטורמן וויץ, שלא נהנו מכוח־אדם מאומן ומנשק בכמות מספקת האומרים: אם קמים עלינו – אנחנו חזקים להשיב מלחמה. המסורת ההיסטורית של „שנית לא" – לא גלות, לא שואה, לא מצדה – מנחה את דרכם של בני נהלל בעלי העמדות הפוליטיות ה„ניציות" אל המרשם הסינתטי של מה שהם מכנים „ציונות חדשה". הם חברו אל רוח האמונה המשיחית של אנשי גוש אמונים, שהצליחו להתגבר על נחיתותם מול רוח ההגנה וההגשמה של ארץ־ישראל העובדת ועלו עליה בתפיסתם הקיצונית המגשימה. אלה ואלה מציגים היום פשרה ופייסנות כבכיה וכחולשה, כנמיכות רוח שלא יניחו לה להשתלט. במושב מנפה הרוח הפוליטית הזו על פינוק פסטורלי מתנמנם ושֹבע של בניו. כמו בכל שבט סגור־גם במושב הוותיק של היום גילויי קנאה מרוחקת ותחרותיות מתרכזים בעיקר בכסף, בהצלחה־משקית. בנהלל הביאה ההתפתחות הכלכלית לא פעם לקלקולים חברתיים־משקיים ולפרשיות שחיתות חקלאיות שנחשפו מעל דפי העתונים, מתוך שניסו אולי לגרד בשכבת שביעות הרצון החיצונית, לפצוע אותה, כדי לגלות מה מסתתר מתחתיה, מהו סוד ההצלחה.

ההוויה הכלכלית התפוחה קבעה אולי את ההכרה הפוליטית־חברתית של היום. ההתפרקות מערכים שיתופיים במושבים הצעירים פסחה, אמנם, על אמא נהלל, אך בעיות קיום קטנות כמו מי יהיה הבן הממשיך, כמה מטרים רבועים יתוספו לדירת ההורים או מעליה בשביל הזוג הצעיר, ואיזו חרסינה ידביקו במטבח החדש, לא נחסכו מהדור היורש. המפלט היה אולי, בין היתר, מעין חזרה בתשובה. הקירבה לגוש־אמונים היא קירבה לאומנית, פורקן לצורך הדחוף באידיאלים היפים שהם עבורם זווית חדשה לציונות.

בנימין (בְּניה) אלקנה הוא אחד הבנים לדור הראשון, דור המייסדים. במלחמת ששת הימים איבד את בנו הבכור בסיני. „רק ההיסטוריה תשפוט מי צדק. באיזה שהוא מקום בדרך חלה הסתעפות לגבי השינויים שחלו במדינה, לגבי העתיד, לגבי השאלה מה יותר חשוב לנו כיהודים במדינת ישראל ומה יביא את השלום הנכסף", אומר היום בניה מעומק הכורסה הביתית על המחלוקת הפוליטית בנהלל. בניסוח שקט, חייכני, הוא מרצה את דעותיו בבטחון שאין בו לא נחרצות, לא רוח לחימה ולא דריכות. בדבריו לא חסרים סימני שאלה, ספקנות. הנסיון לנתח את העתיד נתקל לא פעם בתהיה על אפשרות כזו או אחרת. יש בדבריו אמביוולנטיות המרבות בשם ההערכה לבניית הארץ ויישובה, ובצורך הפרגמטי בהגמשת עמדות המשמשים אצלו בעירבוביה. אולי זו אותה ההתחבטות שיריביו הפוליטיים במושבו ניסו לחמוק ממנה. הם רצו להחליט, לקבוע ולבצע.

הוריו של בניה אלקנה, אנשי „הפועל צעיר" בני העליה השניה, היו מראשוני דגניה, אמו היתה מהגננות הראשונות בנהלל. בשש השנים האחרונות הוא מנהל את המחלקה לחינוך של המועצה האזורית, לפני כן היה מזכיר המועצה. את המשק מעבד בנו הצעיר.

„אני שואל את עצמי באיזו מידה אנחנו יכולים לבנות את עצמנו על צה"ל וכוחו, או שהבטחון שלנו יהיה גם בהסכמה, בחוזה שלום, בחיים משותפים עם השכנים. ההסכמה חשובה בעיני לא פחות משטחים. את דעותיהם של אנשי „התחיה־צומת" אני מעריך ויודע שהארץ נקנתה על־ידי זה שישבו במקום כלשהו וכבשו עוד דונם. משום שהיום לא מוצאים את הפרטנר לשולחן הדיונים נוצרת מציאות שהיא כמעט בלתי אפשרית לשינוי. וגם אני לא מאמין שאיזו שהיא ממשלה תהיה מסוגלת להוריד ישובים.

„כשעלו הישובים הראשונים לרמת הגולן, אמרתי שסוגרים את האופציה לשלום עם סוריה. או הסתכלו עלי כמו על משוגע. ומי אני שאתהדר בידענות צבאית. לא מעט אלופי צה"ל חושבים שאפשר להיות בטוחים תוך כדי החזרת שטחים. שלא לדבר על „כניסה לעצמות" של תושבי שכם וחברון וג'נין. אין ספק שעד שהשלום לא יהיה שלום אמת, לא צריך להוציא את הצבא שלנו משם. מעבר לזה אני לא רוצה את האוכלוסיה שם קשורה אלי בטבור עם הצורך לדאוג למצבה הכלכלי, חינוכי, תרבותי ואינני רוצה שיצביעו לכנסת. גם לא מדינה דו־לאומית.

„אני לא רוצה להיות עם שולט לאורך אלפי שנים. מבחינתנו קונפדרציה עם ירדן היא פתרון מתאים. אני לא מסכים עם ההגדרה שאנחנו מסכנים את עצמנו על־ידי העברת התושבים לירדן. הירדנים שולטים בהם טוב מאתנו. חוסיין יודע לטפל בהם והוא ידאג לשקט. ואצלנו זה רק משחית את הנוער ואת הצבא. בשירות המילואים שלי נתקלתי לא פעם באוכלוסיה אזרחית בעזה. אני יודע מה זה ממשל. נכנסתי עם חיילים באמצע הלילה לתוך בתים, ואני, עם כל הלב הרך שלי, הייתי מוכרח לטפל ביד קשה באשה, כי אתה לא יודע מי עומד מאחוריה. למען הבטחון עשיתי דברים שאני יודע שלא אעשה בנהלל.

„ברגע שאנחנו אחראים על שכם ועל ג'נין, אנחנו מוכרחים להיות מנוולים. אני רוצה להחזיר ריכוזי אוכלוסיה גדולים כמה שיותר מהר. אני רוצה מדינה יהודית בלי להיות חייתי. הדור שלנו הוא דור שידע מה היתה השואה, דור של מלחמות, של סיכון העם היהודי, ואני לא מתפלא שאנשים שעברה עליהם חרדה לקיומנו הגיעו למסקנות שונות משלי. לדעתי הן מסקנות לא נכונות. יש סיכון, ואי אפשר להתעלם ממנו. נכון שבסופו של דבר מטרתם היא לחסל אותנו. אולי במלחמה הייתי בוחר בפתרון לשבת על הירדן ולגרש מפה את הערבים. אבל אם לשקול הַעֵזה בתנאים שהם לא מלחמה, ונסיון למצוא דרך אחרת, אני חושב על טובתי קודם כל. צריך להעז ולחתור תוך סיכון, לחיים משותפים. האומץ הוא לקחת את הסיכון ולהגיע להסדר. אחרי מלחמת ששת הימים ביקר בן־גוריון בנהלל. הוא ישב אצלנו, פה על הדשא, ואני זוכר כמו אתמול איך אמר לי: תמורת שלום אמת אני מוכן להחזיר את יהודה ושומרון וגם את הגולן. אבל רק שלום־אמת.

„להורינו האמונה בארץ־ישראל החלוצית והסוציאליסטית שימשה תחליף לאמונה הדתית.

נהלל. משמאל בניה אלקנה וחזקה ירדנאי

לנו יישוב הארץ והמלחמה עליה הספיקו כדי להוביל בדרך. הדור של בני הוא דור מאוד חומרני ואני לא רואה שיש לו אמונה. ועם כל זה, כל מה שאני רוצה ורציתי יש בו. נכונות, הקרבה, חריצות, נאמנות ויושר. אבל להגיד שיש בו אמונה במשהו? יש בו חינוך לאהבת הארץ לא פחות משיש בקרב הדתיים. אבל מי זה אומר שאהבת הארץ נמדדת ביישוב יהודה ושומרון בלבד? אני מסביר את העניין כולו בסדר ההסתפקות במועט. פעם ראינו את זה בעיניים של מושבניקים: כמה שיותר אדמה. בתעשיה ההולכת ומחליפה את החקלאות של היום לא צריך יותר מחמישה או עשרה דונם. לא צריך מאה דונם כדי להיות בכבוד. אני רואה את השיטה שהם טוענים להמשכיות בלעדית עליה כשמרנית, קפואה ומאובנת. זה נכון שמפא"י החלוצית דגלה בדרך הזו, אבל מי אומר שזה מה שדרוש היום? האם הדרך של פעם זה מה שמחייב אותי, האם רק זו הדרך?

„לדעתי זה לא מתאים ולא מקדם. יש להרחיב את הקיים, חרושת, תעשיה. גבולות פתוחים ישנו הרבה יותר גם בבטחון. במציאות שלנו אפשר גם לחיות בבית של 60 מ"ר. נכון, יש 'מותניים צרים' שצריך להרחיב מעט, אבל כדי שלא לריב עם השכן כל היום, ובמיוחד אם זה מביא לשפיכות דמים ולא רק לסכסוך קולני, אני מוכן לחיות כך".

מרדכי (חזקה) ירדנאי אומר על חברו בניה: „שנינו שתינו מאותה קלחת". גם הוריו של חזקה, בני העליה השניה, הגיעו לנהלל עם גרעין המתיישבים הראשון. איכרים חרוצים שגינת הירק שלהם, ההסתפקות במועט והאידיאליסטיות הנזירית עד סגפנות שימשו אותם עד יומם האחרון, לפני כשנה, כשהם נושקים לשנתם התשעים. גם את המשק של ירדנאי מעבד עכשיו בעיקר הבן. חזקה מתפנה להגשמת יעדים חדשים. ב־1980 גיבש גרעין של עולי קווקז, הדריך ועזר לו במשך שלוש שנים להקים את הישוב „חיננית" מעבר לקו הירוק, מעל מושב מי־עמי. כדבריו, „זה בדיוק מה שחיפשתי. הקמת ישוב חקלאי מעבר לקו הירוק, יחד עם עליה וקליטה".

עוד לפני כן, ב־1975, הוא מצטרף לחוג „עין ורד". התארגנות של חוג „ניצי" מבני ההתיישבות העובדת כדי לתמוך בהתנחלויות שיזם גוש־אמונים. „עזרנו בעיקר בהתיישבות בפועל. את קדומים בנו חבר'ה שלנו. הם, אנשי הגוש, אפילו לא ידעו להחזיק פטיש. אחרי שעלה הליכוד לשלטון, התפרקנו. לא היה במי להילחם". לפני שנתיים הוא מצטרף ל„רפול", רמטכ"ל משוחרר, להקים את „צומת", תנועה חדשה. „כדי לגרום להמראה מחודשת של הציונות", מגדיר זאת חזקה היום. בבסיס הרעיוני של „צומת" הוא מונה: הסרת איום השמדה, להיות כוח משיכה לעם בארצו, להקטין את התלות בגורמי חוץ ולהכיר בגבולות בני הגנה ביהודה, בשומרון ובגולן." בשנה הזו קבע חזקה ירדנאי מזוזה על משקוף דלתו. „כמו שיהודי באמריקה מכבד את הנוצרי, אצלנו יש זלזול ביהודי הדתי. אני לא מנשק את המזוזה, אבל יש לי כבוד לאלה שנוהגים כך".

כשאתה מקשיב לחזקה נדמה לך שמלחמת העצמאות בעיצומה. הצבאות הערביים אוטוטו מתכננים פלישה. והוא, לצורך כך, מסתייע בדבריו בהרבה סימני קריאה. חלילה אם תתפרש עמדה לא מגובשת שלו כאובדן דרך. בדברים שיאמר יבטא גם קיצוניות וגם אמפטיה לערבי כאדם. אצלו הדברים מתיישבים. „איזו רוח חלוציות יש שם. איזה הדדיות ויחסי שכנות. כמו מדינה אחרת". הוא מתבשם בקול ממפעל ההתיישבות שמעבר לקו הירוק, המשותף לו, המושבניק עם הידיים הגדולות ורוחב הלב, הנאמן לאמונתו שהיא היצמדות לאדמה הלכה למעשה, ולגוש הכיפות המקפצות על אדמת הטרשים המתבססות בשומרון וביהודה.

„אני טוען שלא זזתי מהמקום. בכל תקופה היה מאבק על ההתיישבות. עכשיו זה ביהודה ושומרון. ב־21' התעקשו אנשי תל־חי על ישיבה במקום. כשהקימו את בית־אלפא, הודיעו להם אנשי המוסדות המיישבים שהמקום לא מתאים להתיישבות. הרצפלד אמר אז: זה יעשה רושם רע אם יתעקשו איתם על הורדת הישוב. נתנו להם להישאר, והנה איך זה נראה היום?

„לא תמיד ההנהגה היא הקובעת, לפעמים האנשים קובעים. דרך המלך המקובלת על הציונות מאז ומתמיד היתה לבוא אל הארץ, לרכוש אדמות, להביא עולים, להתיישב. אצלי שום דבר לא השתנה. הציבור היהודי השתנה. מפקפקים בצדקת דרכנו. יש עייפות. וזו תחילת הרקבון של בית שלישי. ידנו מושטת כל הזמן לשלום, אבל שלום עם כוונה לרשת את הארץ מהערבים. מדינה יהודית עם רוב יהודי. אני לא רואה דו־קיום שלא יסכן אותנו. אם יפתחו עלי במלחמה, אז זכותי לכבוש גם את עבר הירדן המזרחי. הפשרה היא שלפחות עבר הירדן המערבי יישאר בידינו. מבחינה בטחונית, תוכנית אלון לא מקובלת עלי. אם אנחנו לא יושבים פיסית על גב ההר, צריך להחזיק צבא וכוחות עצומים בשביל לשמור. איך בכל זאת יהיה שלום? על־ידי ישוב יהודי. כשהם יראו שחייבים לחיות אתנו, הם יבינו שאין דרך אחרת. רק אם נהיה חזקים. כוחנו הוא בצדקת דרכנו. יש פה צדק מול צדק. אני מבין אותם. אני לא שונא אותם, ואילו הייתי ערבי הייתי נלחם בדיוק כמוהם. היתה פה ארץ ערבית ואנחנו פלשנו, לא, לא בדיוק פלשנו, חזרנו הנה. היום הפליטים, שכבר לא נולדו בארץ, טוענים על המדינה. גם אנחנו כמוהם דורשים את מדינתנו, גם אם לא כולנו נולדנו כאן.

„אם הם מקבלים ומשלימים אתנו, צריך להתייחס אליהם כאל אזרחים עם זכויות. לא צריך לפגוע בכבוד הלאומי שלהם, צריך להבין אותם כבני־אדם. ניצחנו בששת הימים והשמחה גדולה, אבל לא צריך לנפנף בזה מולם. 'בנפול אויבך אל תשמח' נאמר. אבל לא לוותר על המאבק. אני טוען שמה שנהיה יותר חזקים, יותר תקיפים ויהיה ברור שלא פוגעים בנו, נגיע לשלום הרבה יותר מהר. ברגע שנחזור זה יעודד אותם לפעול, להרים ראש. ההשקפה המערבית היושבת בתוך המזרח התיכון טועה. במזרח שולט הכוח. כל חולשה גוררת תוקפנות. המוטו שלהם 'דין מחמד בסיף'. הם מעריכים כוח, שליטה. אני מכיר את הערבים מילדות. זו טעות לחשוב שההקצנה שלנו גורמת להקצנה שלהם. הם רגילים לחיים תחת שליט, תורכים, אנגלים, חוסיין. אצל חוסיין היה שקט. כשמישהו הרים ראש, הוא הוריד. מכונת ירייה וקצר ונעשה שקט. הוא רדה בהם ולא פיתח שום דבר. אנחנו הקמנו להם שש אוניברסיטאות.

„אם רוצחים באיזה כפר, צריך לגרש את התוקפים ומשפחותיהם מהארץ. לקחת את האדמה. כל מעשה צריך לנצל כדי להעביר לידינו עוד שטח. אין מקום לעידון, זו מלחמה. אם במלחמה – אז כמו במלחמה. אחרי מלחמת יום הכיפורים חשבתי: קיבלנו את העונש שלנו. צריך לבוא שינוי. נלכד, נבצר, נגביר את כוחנו. כשזה לא קרה, הבנתי שצריך להקים גוף שירתיע, שיגיד: המלך עירום. צריך לחזור לדרך הנכונה: עליה והתיישבות. מה שעשינו בגליל אחרי 48'. צריך היה לגרש אז את כל הערבים משם וליישב. נכון שאין לי השקפה משיחית. אבל אני חושב שמדביקים לגוש־אמונים את המשיחיות, ולא את הבטחון והציונות כמנוף. אני לא תומך בדעתם, שהגיעו ימות המשיח וצריך ליישב את הארץ, אך זו אמונתם. אתה יכול להתווכח עם זה? אבל הדרך היא אותה דרך.

„אני לא בעד כיבוש מסגד עומר, אבל צריך היה להחליט על אפשרות כניסה להר הבית כבר אחרי ששת הימים ואז לא היה מתעורר כל העניין של היום. מה שעשו אנשי המחתרת אסור לעשות. הם עשו זאת משום שלא קיבלו הגנה. אבל לדעתי, התירו שם את המושכות גם אם זו היתה פעולת תגמול. על כיבוש הר הבית פיצוץ האוטובוסים, היריות באוניברסיטה – אני אומר: זה טירוף. לאנשים האלה מגיע עונש. מדינה שצריכה לשמור על החוק חייבת לתת להם עונש. אבל עובדה שההוראה לא היתה להגן עליהם ולשמור כמו שהיה בימי הבריטים. אחרי ששחררו אלף המחבלים צריך היה לשחררם.

„שאלו אותי פה, בישובים השכנים, כל מיני ותיקים: איך זה בן נהלל ההולך עם הליכוד, עם גאולה כהן? זה טרור, זה רוויזיוניזם, רצח ברנדוט. אני אומר: הליכוד היה כל השנים נגד התיישבות. עכשיו הוא הולך איתי. הוא בן לדונם ועוד דונם, היום הוא עם המערך מהבחינה הזו. 'הרוח' היום זה מה שמפא"י עשתה פעם. אלה שלא הלכו איתי בנהלל אני רואה אותם כבולים למנהיגים המסורתיים, לא מסוגלים להינתק ולשנות עמדה.

„מה שיכול להציל את העם כיום זו אחדות סביב המורשת היהודית. היום אנחנו סגורים בגטו ומנסים לברוח ממנו. אנחנו עם חסר שורשים. קצת גרעין, קצת לחץ – מה קושר אותנו? 'אני היהודי הנודד', אומרים היורדים. וזוהי הגלותיות בתוך הארץ".

בסיום השיחה שאלתי: „כיצד תגיב על אפשרות פינוי של ישובים אם תהיה החלטה כזו?" חזקה השיב: „אתנגד אקטיבית, אבל בלי נשק. אני חושב שנעשה הכל לזעזע את דעת הקהל. אני יכול להשיב לך על השאלה הזו בשאלה: 'מה תעשי אם יחליטו לגרש אותך מהישוב שלך?'".

חלפו יומיים. בשבת, בשעת בוקר מוקדמת, התקשר אלי חזקה ירדנאי: "חשבתי שוב על השאלה המוצגת שלך. אני לא אהיה אכזרי כמוך ולא אשאל אותך 'מה תעשי אם יפסיקו את העליה והחיילים שלנו יגרשו אניות כמו שגירשו מעפילים מהארץ'. אני לא יכול לענות על השאלה ששאלת. מה אעשה אם... בכל מקרה, לא אפתח באש על חיילים שלנו, על הבן שלי או של מישהו אחר."

هكذا من الاصل

אלוהים נותן את המשרה למי שיש לו שכל למלא אותה / יעל פישביין

מה אומר לך השם טוני הלה? תיכון חדש

אשה קטנה, צנומה, כמעט גמדה. לבושה ברישול, מוזנחת. פנים חרושי קמטים, אף מקומר, לסת תחתונה שלוחה קדימה, שיניים בולטות. שיער צבוע חום חלק, קצוץ בקו העורף, עיניים חומות נוקבות נוצצות. מכוערת להפליא. צחקו עליה. אמרו שהיא שמה פרח על ראש הבגד כדי שיוכלו להבדיל בין קדמת גופה לגבה, חיקו את המבטא היקי הכבד שלה: חשבו שהיתה מורה, לא שייכת, מגוחכת, אבל העריצו אותה. אף שהיתה קפדנית ודרשה משמעת, לא פחדו מפניה. חשו כלפיה יראת כבוד עמוקה. היא היתה הרוח החיה בקבוצת מורים שהקימו לפני חמישים שנה את בית־הספר "תיכון חדש" בתל־אביב. טוני הלה. דמות חינוכית חד־פעמית, המדגישה בייחודה עד כמה חינוך הוא קודם כל בני־אדם. לא תקציבים, לא תכניות, לא מערכת אדמיניסטרטיבית נטולת רוח, אלא אנשים שמגדלים אנשים.

במשך 27 שנים עיצבה האשה הזאת את עולמם של מיטב ילדי השמנת בני מנהיגי הפועלים (שרתוק, דב הוז, מאיר, דיין, נמיר). היא לא נהגה בהם בכפפות של משי. להיפך, הטיפה להם מוסר, צעקה עליהם שכל מה שהם רוצים זה להתחמק מעבודה ולימודים כדי למצוא לעצמם פרנסות קלות. בשצף רדפה מי שהתרשל בלימודיו, הסתובבה עם פנקס ציונים ונטפלה בנזיפות למי שציוניו ירדו. אומרים שהיתה "כלבתא" אמיתית ועם זה לא שנאו אותה. תלמידיה הכירו לה תודה עמוקה על שפתחה בפניהם עולמות בלתי מוכרים ותבעה מהם לפתוח את מוחם ולבם אל תרבות העולם. שנים אחרי שעזבו את בית־הספר שיגרו אליה מכתבים מקצווי תבל, איך נזכרו בה בעמדם מול יצירות מופת במוזיאונים. סיפרו איך המבטא היקי הכבד שלה מלווה אותם ומפרש להם את מסתרי האמנות.

מה היה סוד הקסם שלה? הוא היה, במלה אחת, התמסרות. תלמידיה היו כל עולמה. היא התעניינה בהם באמת והקשיבה להם באמת. הזמינה אותם לביתה לשיחות נפש. היא לא היתה מתחסדת ולא מזייפת ולא מתפשרת. היא האמינה ביכולת תלמידיה להתחנך, ללמוד, להתפתח וביכולתה לחנך. את המפתח לאמונתה אפשר למצוא במכתב הצוואה שכתבה כששכבה

"בבית הספר הזה יהיה חינוך ברוח ארץ ישראל העובדת, ויתקיימו בו יחסים אינטימיים בין מורים לתלמידים. והמחנכים יקדישו מזמנם לשיחות נפש עם מתבגרים אובדי דרך"

על ערש דווי לבוגרי מחזור 1964:

"עכשיו מלה אחרונה לפני 12.00, אבל מי יודע מתי מלה תחדור ללב ומתי לא. אנחנו משתדלים מאוד, גם בשנים האחרונות, שלימודיכם לא יישארו ידע סתם, אלא אני פוחדת שעדיין לא מצאנו את הדרך איך להרגיש או איך לטפח את היחסים הנפשיים ביניכם לבין עצמכם. מה שנחוץ לנו היום זה לא רק ידע ולא רק השקפת עולם במידה הגדולה, אלא יחסים נפשיים אישיים פשוטים. העולם חסר נפש וכולנו סובלים מזה. אינני רוצה להבהיל אתכם מהעולם המדעי הטכנולוגי הנחוץ לנו. אך רציתי להזהיר אתכם מהזיקה המוגזמת לכסף ולכבוד ולהדגיש בפניכם את חיי הנפש. מלה טובה, מעשה טוב בזמן, הם פלא לא קטן מהעולם הענקי המקרוסקופי או המיקרוסקופי. השתדלו ליצור יחסים אנושיים פשוטים בין איש לאיש והחיים יהיו או פחות יבשים ופחות בדידות תהיה בעולם...

"דעו לכם, עליכם לחיות בשני עולמות, בעולם המדעי הגדול ובעולם הנפשי של פחות נס. לכן, אל תזניחו את הארץ הקטנה שלנו, שהיא המקור שלנו ושום עולם מדעי ענק לא יכול לתת לאדם מה שהוא זקוק כשם שפינה קטנה משלו נותנת לו. הרגישו את הכיוון וכל האיחולים המלווים אתכם. הצליחו בחייכם ושמרו על קשר אתנו".

עברית עילגת ודברים נמלצים. מישהו מהמורים תיקן שגיאת כתיב. בכל מקום שכתבה "אותכם" תיקן ל"אתכם". הכבדות היקית שקפה בדברים גם אחרי שתוקנו. חודש אחרי כן נפטרה, בת 72 בערך. על־פי תעודות ארכיון נולדה טוני הלה בסוף המאה שעברה, ב־1892. אולי משום כך וכנראה גם מסיבות רבות ואחרות כתבה לבוגריה שהעולם "חסר נפש" ושעליהם לדאוג לכך ש"פחות בדידות תהיה בעולם".

היא נולדה למשפחה יהודית ברלינאית אריסטוקרטית ומתבוללת. אביה היה שופט. לאחר שסיימה בהצטיינות את לימודיה בגימנסיה, נתקבלה לאוניברסיטה ולמדה לשון וספרות גרמנית, צרפתית והיסטוריה. תקופת מה בילתה בפריס כדי להשתלם בצרפתית, שם התערבה בחוגי הבוהמה, עבדה כמורה ומחנכת בביתו של פרופ' אורדה והתיידדה עם הזוג קירי. כשחזרה לגרמניה היתה מורה בתיכון בהמבורג, ואחר־כך כאשר שבה לברלין התוודעה להוויה היהודית, היא הצטרפה לחוג ציוני, שבין חבריו היו גרשום שלום, שממנו למדה עברית, זלמן שזר וארנסט סימון. אז גם נתגלה שהיא סובלת ממחלת לב. כשהודיעה על כוונתה לעלות לארץ, הזהירו אותה שתלאות פלשתינה יגרמו למותה. היא לא שעתה לאזהרות, ובשנת 1925 הגיעה ליפו בת התרבות ההומניזם האירופי ספוגה ברעיונות סוציאליזם וציונות.

כאשר נתקבלה כמורה בסמינר למורות "המזרחי" בירושלים, קבלה בפני ידידיה על החינוך השמרני הנהוג שם. טוני לא החזיקה מעמד ועברה ללמד בתל־אביב בבית־הספר לבנות בנווה־צדק. כאן היה המנהל מקובל עליה, אבל האווירה לא התאימה לה והיא עברה ללמד בגימנסיה "נורדיה". בעשר שנים החליפה שלושה מקומות עבודה ועדיין היתה בלתי מרוצה. היא התגוררה אצל מורה־עמית, ד"ר מאיר בלוך, ויחד עם קבוצת מורים שהתקבצה סביבה הגיעה למסקנה שיש צורך בתיכון חדש, בית־ספר מסוג אחר, שלא יהיה בו המירוץ הריקני אחר ציונים, שהמשמעת לא תהיה בו עיקר, אלא הלימודים עצמם, בית־ספר שיחנך את הנוער לערכי השוויון, האחווה והצדק של התנועות החלוציות.

הם היו שישה: אהרון אבני (הצייר), ד"ר א. אפרת, ד"ר מ. בלוך, ד"ר א. ברמן, בתיה שטרדיבין וד"ר טוני הלה. מנהלים שימשו טוני וד"ר ברמן. יש אומרים שלטוני לא היה דוקטורט, ובגלל זה היתה זקוקה לד"ר ברמן, שהיה מנהל בית־ספר תיכון עוד בקובנה שבליטא אבל מבחינה פוליטית לא נטה לסוציאליזם. האמת היתה שההנהלה פעלה כאגודה שיתופית, שבראשה – כך החליטה ההנהלה – ישמשו תמיד שניים שיתחלפו מדי פעם בתפקידיהם. אחד יטפל בעניינים אדמיניסטרטיביים והשני יתמסר לעניינים פדגוגיים. טוני התגלתה כמנהלת מוכשרת, וחלוקת התפקידים נעשתה לא רלוונטית. ד"ר ברמן נשאר בצל ואילו היא היתה הרוח החיה, שבלעדיה "תיכון חדש" לא היה למה שהיה.

היו לטוני מכרים עשירים, בני העליה הגרמנית, שהצליחו לצאת בזמן ולהוציא מעט מהעושר שלהם. טוני לוותה מהם כסף כדי לשכור את קומת הקרקע בבית ברחוב הירקון פינת מנדלי, שהפך להיות בית־ספר תיכון חדש. כעבור זמן קצר עמדו להקים בית חינוך תיכון של זרם העובדים. ד"ר בלוך נפגש עם גולדה מאיר כדי לשכנע אותה שאין צורך בשני בתי־ספר המחנכים לאותם ערכים, אבל היא לא השתכנעה, אף שילדיה למדו בתיכון חדש.

הימים היו ימי מלחמה. הנאציזם עמד לכלות את כל היפה והנאצל שטוני וחבריה התחנכו על ברכיו. בארץ פרצו המאורעות. "בתקופה קשה זו בה נרמסים ברגל כל האידיאלים של ההומניזם, של שוויון צדק ואהבה" – כתבה הלה – "רוצה המוסד להעמיד במרכז העניינים את הלימודים ההומאניים בתולדות הרוח של עמנו ושל כל העמים. יראו התלמידים את אידיאלי הטוב והנעלה שבתולדות האנושות, יבינו את התפתחות המדעים ההומאניים והריאליים, יכירו את המאמצים שעשו הכוחות המעולים לשם שכלול האנושות במשך כל תולדותיה", היא כתבה ביוני 1939.

בבית־הספר הזה – החליטו מוריו – יהיה "חינוך ברוח א"י העובדת" ויתקיימו בו "יחסים אינטימיים בין המורים לתלמידים", התלמידים יקראו למורים בשמותיהם הפרטיים והמחנכים יקדישו מזמנם לשיחות נפש עם "מתבגרים אובדי דרך". טוני ידעה כל פרט על משפחתו של כל תלמיד. תלמידים "בעייתיים" הוזמנו בשעות אחר הצהריים עם הוריהם לדירתה לטיפול אישי.

כאשר הוקם "תיכון חדש", או בסמוך לכך, עברה טוני להתגורר בדירה שכורה עם חברה לחיים גוסטב שטיינשניידר – פילוסוף, נכדו של פרופ' משה שטיינשניידר, מגדולי חוקרי חכמת ישראל בגרמניה. שטיינשניידר לא הצליח להשתלב בארץ. הוא התקשה ללמוד את השפה ומשום כך לא מצא עבודה. הלה, בעלת קשרים, השיגה לו עבודה בעיריה. שטיינשניידר היה מנקה רחובות בתל־אביב. הוא דאג לצורכי הבית ולצרכיה. טוני מעולם לא היתה עקרת בית כהלכה. הדירה היתה לא מסודרת, והיו בה כלים, הרבה ספרים ואי־סדר. "מאי־סדר מופרז סובל הבית, מסדר מופרז סובלים האנשים בתוך הבית" נהגה להצדיק את הבלגן. היא לא החשיבה ביותר את "נכסי החומר". כשהיה לה כסף נסעה לחוץ־לארץ. בכל קיץ כמעט קנתה כרטיס במחלקה השלישית באוניה ונסעה לראות מקומות. היא נסעה לארה"ב בתקופה שחוץ מפוליטיקאים, איש מן הארץ לא נסע לטייל בה. היא טיילה למזרח הרחוק, לאירופה, אבל חיתה בצמצום רב, ללא חפצי נוי ומותרות, ומעולם, כאמור, לא היססה להזמין אל דירתה הדלה תלמידים והוריהם.

היא שוטטה גם בארץ, בעקבות תלמידיה שיצאו להגשים את ערכי החלוציות. כשהתגייסו לנח"ל, הופיעה במחנה 80 ודרשה להיפגש אתם. הש.ג. אדיש לבוראה העלוב, לא נתן לה להיכנס והיא צעקה שיקשר אותה עם המפקד, תלמיד שלה לשעבר, ולעיני הש.ג. הנדהם נכנסה למחנה שהוכרזה בו הפסקת אימונים. בחגים נסעה כל פעם לקיבוץ אחר, הכריחה את בוגריה לטייל אתה בוואדיות ובהרים, למרות מחלת הלב שלה. הם התחשו והיא צעדה ללא ליאות. היא יצאה עם החניכים למחנות גדנ"ע, הסתגלה בקלות לתנאי השדה, נרדמה על מיטות ברזל קשות כאילו נולדה עליהן.

הנערים והנערות שלמדו בתיכון חדש היו המשפחה שלה. הילדים שלה. כשבגרו, סלחה להם על כל משובותיהם. לאחר שהשליך על פניה מטלית רטובה ונשלח הביתה בשל "התנהגות ברברית" עם מכתב להורים, כתבה כעבור שנים "לא אמשיך להרגיש אותך כלפי כתלמיד הזורק מטליות ועושה יותר מעשים ברבריים". היא סירבה להינתק מהם. "בחמישית מפחדים ממני, בשישית שונאים אותי, בשביעית מתחילים קצת להבין אותי ובשמינית, כשכבר מבינים, צריכים לעזוב", אמרה בכאב.

כדי לנהל בית־ספר תיכון, חשבה, צריך שאהיה נון־קונפורמיסטית. לימודי הציור והמוסיקה הונהגו בבית הספר כלימודי חובה, בבחינת החינוך לאמנות הראשון במעלה. גם לימוד ערבית היה חובה מנימוקים אידיאולוגיים. הטובים הלכו למגמה ההומאניסטית. אחד התלמידים, גאון בפיסיקה, התעקש ללכת למגמה הריאליסטית. טוני התווכחה אתו מרות. "אם כל חייך תעסוק בפיסיקה, ספרים שלא תקרא עכשיו, לא תקרא לעולם", אמרה. בסוף העמידה אולטימטום: או הומאניסטית או שלא ילמד בבית־הספר. היא לא נכנעה, הוא כן, וכל חייו נשאר אסיר תודה לה.

טוני חייבה את תלמידיה להירשם כחברים במוזיאון. הם הלכו לתערוכות כחלק מלימודי החובה, ובכיתה מסרו דיווח על רשמיהם. היא טיפחה קשרים עם אוצרים במוזיאונים, לפעמים הצליחה להשיג בהשאלה שקופית נדירה ל־24 שעות והזעיקה את התלמידים לבוא לבית־הספר בשבע בערב כדי לראות את האוצר. היא היתה מספרת כיצד התגנבה לקונצרט של הפילהרמונית בלי כרטיס. למען האמנות מותר לרמות.

תכנית הלימודים של התיכון החדש היתה חדשנית. לימדו את לאה גולדברג, שלונסקי ואלתרמן, כשנחשבו לצעירים מורדים. לימדו את קפקא, ברנר וגנסין כשבבתי־ספר אחרים עסקו במשוררי תקופת ההשכלה. היא התייחסה בזלזול למפקחי משרד החינוך. כשאחד מהם נתן

הצלחת הבוגרים במבחני הבגרות היתה גדולה. אולי מפני שבית־הספר היה סלקטיבי מאוד. התלמידים שלא למדו היטב סולקו

לה מנה על שבבית־הספר מלמדים תנ"ך לפי שיטת ביקורת המקרא, ענתה למפקח [illegible] "יש פתגם האומר שאלוהים נותן את המשרה למי שיש לו שכל למלא אותה". כשהתחבבה בתלמידותיה, רותי לוביאניקר, לימים מורה בבית־הספר, רעדה מפני ביקור המפקח בכיתתה, אמרה לה טוני "אין לך מה לפחד. הוא בין כה וכה לא יבין מה שאת מלמדת".

בבית־הספר לא היו ציונים, רק הערכות. 9 – מתקדם בכל הלימודים, 8 – מתקדם בלימודים. 7 – מתקדם ברוב הלימודים. 6 – טעון שיפור. האוניברסיטאות הכירו בהישגי "תיכון חדש". הצלחת הבוגרים במבחני הבגרות היתה גדולה. אולי מפני ש"תיכון חדש" היה בית־ספר סלקטיבי מאוד. התלמידים שלא למדו היטב סולקו.

תנועות הנוער הוכנסו לחצר בית־הספר והפעילות התנועתית לא הפריעה ללימודים. מי שלא היה חבר בתנועה נחשב חריג בשעה שהגימנסיות אסרו כל פעילות תנועתית. תלמידים קיבלו שחרור מלימודים כדי למלא חובותיהם לתנועה בתנאי שימלאו את החסר בלימודים. בארכיון לחינוך יהודי על שם אביעזר ילין באוניברסיטת תל־אביב מסדרת בימים אלה תלמידתה של טוני, נאוה בנימיני, את אוסף המסמכים שהותירה מורתה בידי בת אחותה עליזה תיכון מקיבוץ צרעה.

שני מסמכים יוצאי דופן מעבירים יותר מכל את רוחה של טוני הלה. האחד הוא יומן בית־הספר שניהלה מראשיתו. בהערות קצרות, חדות, סיכמה כל אחד מהימים בהם כיהנה בתפקידה. ביום הכרזת המדינה כתבה בדיו אדומה "הכרזת המדינה", אחר כך הוסיפה דפים חלקים ועליהם מודבקים תצלומי הנופלים במלחמה. תחת כל תצלום לצד מודעות האבל הגזורות מהעתונים כתבה "בחור עדין, התעניין בספרות" "טיפוס בעלת מעוף ומקוריות", כתבה ליד הדף המוקדש להרה לביטוב. ב־22.6.48 כשאלטלנה עגנה מול חופי תל־אביב, כתבה "בית הספר סגור בקשר לסכסוך עם האצ"ל". יום אחר כך: "אין לימודים, האוניה בוערת", ואחר כך שוב: "האוניה בוערת, בריחת תלמידים". ההיסטוריה נעשה מסביב ולטוני הלה היה בית־ספר.

אם יש משהו שמשקף את סדרי העדיפויות שלה, הרי זה מכתב שכתבה במרץ 1954 לראש עיריית תל־אביב חיים לבנון שכלל בקשה תקיפה להזיז את תחנת רכבת צפון למקום מרוחק ככל האפשר מבית־הספר. "אנו מבקשים לקבוע את מקומן של תחנות הרכבת והאוטובוסים בריחוק מקסימלי מבית־ספרנו כדי שהלימודים לא יהיו לבטלה". היותה לה תוצאה להאמין ששימו אליה לב. לא היה ספק בלבה שהחינוך קודם לתחנת רכבת, למשל.

טוני הלה היתה אישיות חריגה בחינוך. כשמתה, איבד "תיכון חדש" מצביונו המיוחד. החינוך ההומניסטי במדינה נעשה נטל יקר. "יחסים אינטימיים עם תלמידים" נעשו מושג של כתבים פליליים. "העולם היה אז תמים יותר. היום יש יועצות והטיפול בתלמידים בעייתיים עובר אליהן. הדברים יותר פורמליים ונחתכים על־פי דרישות משרד החינוך. מעט מאוד מסור לשיקול הדעת של המנהל", אומרת רותי, תלמידתה של טוני וכיום סגנית מנהל "תיכון חדש".

אי־אפשר לשכפל אנשים בדמותה של טוני הלה. אפשר, אולי, לא לשכוח אותם.

אף אחד, יתכן, לא אמר על טוני הלה דבר מדוייק כפי שאמרה על עצמה: "בחמישית מפחדים ממני, בשישית שונאים אותי, בשביעית מתחילים קצת להבין אותי, ובשמינית, כשכבר מבינים, צריכים לעזוב". היא היתה נון־קונפורמיסטית גם מפני שמי שלנהל בית ספר נולד, נחוצה לו – חשבה – המידה הזאת. והיא היתה אידיאליסטית ודומיננטית ולא־קלה. היא היתה המנהלת הידועה ביותר והחזקה ביותר כאשר "תיכון חדש" היה מוסד ומושג שהא הידיעה באה לפניו שוב ושוב. טוני הלה. דיוקן

הם היו חניכים שלה

יורם קניוק. "ייקח שנים לישראלים להגיע לפתיחות, לנון־קונפורמיזם ולהירות שאפיינו את טוני ואת קבוצת האינטלקטואלים שהשתייכה אליה. היתה לה אמונה כזאת, עולם ערכים הומאניסטי שלם והיא גרפה אליו את כולם בלהט שלה. כשלימדה היסטוריה, דיברה על הדמויות שלימדה כאילו הכירה כל אחת מהן באופן אישי. כאילו כל מה שקרה בהיסטוריה קרה לה. הדבר הכי פנטסטי שהיה בה קשור באיזה זכרון שיש לי ממנה. נפצעתי ב־'48 אחרי שעזבתי את השמינית. נפגשנו אחר־כך פעם אחת והיא ניסתה לשכנע אותי להמשיך ללמוד. אחר כך נסעתי לחו"ל, ורק ב־'62 שבתי ארצה. פתאום בא לי לראות אותה. הלכתי לבית־הספר החדש במקום שהוא נמצא היום. נשמע צלצול וטוני יצאה מהכיתה. היא לא שאלה כלום ומיד התנפלה עלי: "איזה יופי שבאת, תיכנס לכיתה ותספר להם איך היה בית הספר הישן". כאילו כל השנים שעברו לא היו".

אהוד בן־עזר. "היא נלחמה להוציא אותנו מהאכ־ימות הצברית שלנו. היתה בה זרות. יקית זקנה מבוערת עם עולם ערכים מוצק פאציפיסטי אירופי־קבאלני. היא היתה כל כך שונה מתלמידיה, אבל בהתלהבות שלה הצליחה לגרוף את כולם. לכל מי שלמד אצלה יש אותו אוצר של חוויות וערכים. היא היתה "תופעה היה". מה שכתבה אינו משקף את מה 'שהיתה. הזכרונות של התלמידים שלה הם היא. הכל סבב סביב האישיות שלה, וכשהיא מתה זה נעלם. מעולם לא קיבלה שום פרס חינוכי על מפעלה, מפני שהיתה תופעה כה חריגה, נון־קונפורמיסטית.

היא פתחה לנו אופקים ששום א"ס לא פתח. היא לימדה נושאים שבאוניברסיטה לא לימדו. את כל נפשה השקיעה בחינוך".

נילי כרמל־פלומין. "מי שלא הכיר אותה חשב: סתם זקנה מבולבלת. אבל היתה בה צלילות כזאת, ידע כזה, בהירות כזאת שגרמה לנו לנהות אחריה. ידענו שאנחנו בני־מזל, מפני שנפל בחלקנו להיות תלמידים שלה. היחס שלי לספרות ולאמנות התבסס דרכה. אני חבה לה את עברי. בכל מקום שהייתי בעולם שמעתי את קולה מדבר באזני על התבונות שאני רואה. היה לה קשר מופלא עם תלמידיה".

אריה לובה אליאב. ספר חדש / עמוס עוז

לב חדש ורוח חדשה

הוא מן האנשים אשר פניהם אל העתיד. וגם כשהם צוללים אל העבר כוונתם אינה לשחזר, להעלות באוב, להשביע רוחות רפאים אלא להעלות מן העבר (האישי או הלאומי) משהו שיוכל לשרת את ההווה ואת העתיד

ברוב הדורות נהגו היהודים „לחיות בהתייחסות נפשית אל העבר הרחוק והמפואר ואל איזה עתיד משיחי רחוק. ההווה והעתיד הקרוב נתפסו כמעט תמיד כ„עמק הבכא", שמותר לקטון על תלאותיו אבל אין מה לעשות נגדן וגם אין טעם להקדיש להן אנרגיה נפשית רבה מדי. יבוא המשיח, יגשים את העתיד הנשגב, ובכך יחייה גם את העבר המופלא וצרות ההווה תתנדפנה.

המלה „לפנים" פירושה בעברית „קדימה" (במרחב) אבל „אחורנית" (בזמן)! „לפנים הארץ יסדת" (תהילים ק"ב 26). לעומת זאת, המלה „אחרי", שהיא מילת-עתיד (בזמן) נובעת מן המלה „אחור", שהיא מילת-עבר (במרחב). אולי אפשר ללמוד מכך כי יש ניגוד בין תפיסת המרחב לבין תפיסת הזמן של השפה העברית, וכי היהודים, ברוב הדורות, עומדים „עם הפנים לעבר". בשנות ילדותי ונעורי, שנים של התלהבות ציונית, היו כמעט כולם מרוכזים בהווה ובעתיד הקרוב. החברה הציונית היתה חברה עם אוריינטציה על העתיד. „האתמול נשאר מאחורינו / אך רבה הדרך למחר".

המחר נשאר מאחורינו. כעת חזרנו להיות חברה עם אוריינטציה על העבר. „המחר נשאר מאחורינו" – והאתמול שולט בכל. אנשים מתעסקים כמעט באופן כפייתי בעבר. הן בעבר הרחוק מאוד, הן בעבר ההיסטורי הקרוב, והן בשאלות כגון מי אמר מה באיזה ויכוח ומי צדק. התנ"ך, אשר בשנים הטובות של המהפכה הציונית היה מקור השראה למחרשים ולמתקני-עולם, הולך והופך להיות אסמכתא להתנגדות לכל חידוש, להימנעות מן ההווה ולעמידה נפשית „עם הפנים אל העבר".

מבחינה זו, יש משהו מרענן כבר בכותרת אשר לובה אליאב בחר לתת לספרו: „לב חדש ורוח חדשה". לובה הוא מן האנשים אשר פניהם אל העתיד. וגם כשהם צוללים אל העבר, אם לשם כתיבת זכרונות ואם, כבספר שלפנינו, לשם עיון בתנ"ך – כוונתם אינה לשחזר, להעלות באוב, להשביע רוחות-רפאים, אלא להעלות מן העבר (האישי או הלאומי) משהו שיוכל לשרת את ההווה ואת העתיד.

האמת היא שבציונות היה תמיד יסוד של מתח דיאלקטי בין געגועים עמוקים אל יופיים הרחוק של ימי קדם לבין שאיפה עזה לפתוח כאן דף חדש לגמרי. בגדולות כבקטנות שרד המתח הזה שבין „הרחוק המשוחר" לבין „הרחוק החדשני": שמות שנתנו הציונים הראשונים לילדיהם, לישוביהם ולספריהם מעידים על מאבק סמוי בין „חדש" לבין „ימינו כקדם". ואכן במחצית הפסוק „חדש ימינו כקדם", מלים שנהפכו לסיסמה ציונית רווחת, אפשר לראות את תמצית הדיאלקטיקה הזאת: התנאי לשחזור הקדם הוא ההתחדשות. בלי „חדש" אין „קדם" ולהיפך – וזו כמעט תורת הציונות על רגל אחת.

אבל ביסודה היתה הציונות תנועה של מרד ושל ניפוץ מוסכמות, אף כי היום נוטים לטשטש זאת, לעגל זוויות, „לייהד" את המהפכה הציונית ולהעלים את הניגוד החריף שבינה לבין יהדות של אדיקות דתית. הציונות היתה מרד נגד האיבון שהלך והתחזק ביהדות. נגד שלילת כל חידוש ושינוי.

במשך אלפי שנים היו היהודים מחוץ להיסטוריה ומתוך התנגדות אליה: „המשחק" ההיסטורי הוא עסק של גויים ואל ליהודים להתלכלך בו. אנחנו היהודים צריכים לחכות בענווה ולקבל יסורים באהבה עד ביאת המשיח. כמו עדת נפגעי אסון, העומדים או מוטלים על מדרון של הר ומחכים לחלוף הטורנאדו. ההיסטוריה תעבור, תסתיים, ואחריה יבוא המשיח, והוא יסיע אותנו במרכבת פלאים בחזרה אל העבר המפואר, אל ימי המקדש והמלוכה ועוד לפני כן, אל ימי גן-העדן. עלינו רק להיטהר, להתרחק מן החטא, להתכופף ולהמתין. כל עוד אנחנו נמצאים, לאסוננו, בתוך ההיסטוריה – יש לנו רק יעד אחד והוא לשרוד, לצאת מן ההיסטוריה בשלום. לא לנסות לשנות אותה, לא לנסות לעצב אותה, וחס וחלילה לא להתחצף כלפי שמיא ולא לנסות „לקחת אותה לידיים". את ההיסטוריה, אמרו היהודים במשך אלפי שנים, צריך לעבור כמו מחלה ממושכת ולהגיח מן הצד השני שלה ישר אל תוך ימות המשיח, שיבוא ויבטל את ההיסטוריה וישיב אותנו לארצנו ויגאל אותנו גאולה שלמה.

מעשה ציוני קלאסי. הציונות באה לנפץ את התפיסה הפאסיבית הזאת. לא היה זה מרד קל. קומץ קטן, יחסית, של „מופקרים", „חצופים" ו„פורקי עול תורה" החליט לקחת בידיו את ההיסטוריה ואת גורל היהודים, לשבור את המתנה למשיח, לעצב באופן אקטיבי – בתוך ההיסטוריה ובתוך הפוליטיקה – את העתיד.

מולו עמדו יריבים מכיוונים שונים, וביניהם גם יריבים שנופפו לעומתו בספר התנ"ך ובכתבי-קודש אחרים, וזעקו: „חדש אסור מן התורה". ועמדו על כך שלדור היהודי הזה אסור לעשות שום דבר שלא עשו אבותיו. כלומר, עליו לשבת ולהמתין בענווה ובסבלנות וברוח נמוכה לביאת המשיח, ועד אז – רק להיטהר, לסבול ולהתפלל. אסור לחדש. אסור לשנות ממנהגי האבות המתים. רק לפניהם אנחנו חייבים דין וחשבון, לא לפני הדורות הבאים. חייבים לחשוב, לומר ולעשות רק מה שהאבות המתים חשבו, אמרו ועשו. יש להתלבש כמוהם בכל מקום, בכל תקופה, בכל אקלים. אסור לזוז.

המאבק בין המהפכנים הציונים לבין שומרי-החומות האדוקים היה מאבק מיוחד במינו, מפני ששני הצדדים שאבו נימוקים והוכחות מן התנ"ך ומכתבי-הקודש. הציונות לא נהגה ביריביה האדוקים כדרך שנוהגות רוב המהפכות ביריביהן – היא לא אמרה לאדוקים: „קחו לכם את כתבי-הקודש שלכם ולכו לעזאזל". היא לא אמרה „עולם ישן עד היסוד נחריבה". היא ביקשה, והצליחה, לבנות לעצמה במידה של לגיטימיות מנקודת ראותם של יריביה. כלומר, היא הסתמכה על הטקסטים „שלהם", על המקורות, על הקדמונים. היא טענה שאין היא מחריבה את המורשת אלא מעניקה לה פירוש חדש – במסגרת משחק הפירושים המוכר, הידוע והלגיטימי שהיהדות מתפרנסת ממנו בכל דור. הציונות, בדרך-כלל, לא אמרה על מורשת היהדות: „זה לא עניינו", אלא אמרה: „אנחנו היורשים, וזכותנו לפרש וגם להדגיש רגשים חדשים ולהמעיט את מרכזיותם של רגשים קודמים – כפי שעשו הקדמונים בכל דור ודור".

לובה אליאב, בבואו לעסוק בתנ"ך, כדרך שהוא עוסק בו בספר „לב חדש ורוח חדשה", עושה איפוא מעשה ציוני קלאסי: מפרש על-פי טעמו ומדגיש על-פי טעמו – בלי לטעון לבלעדיות, בלי לגרש פירושים אחרים אל מחוץ לגדר, בלי להטיל חרם ונידוי על עמדות אחרות. לב הוויכוח בין הציונים לבין יריביהם האדוקים הוא לא בכך שהמורדים משליכים את התנ"ך לכל הרוחות, זונחים את מורשת ישראל ומבקשים לייסד אומה חדשה, אלא בכך שהם, המורדים הציונים, רואים עצמם כיורשים של ספריה גדולה, ספרית אבא וסבא ומאה דורות: הם טוענים שבימי אבא היו ספרים שעמדו למראשות המיטה, והיו ספרים אחרים שעמדו על מדף גבוה ורק בעזרת סולם אפשר היה להגיע אליהם, וגם בימי סבא ספרים מסויימים היו במרתף וספרים אחרים – „תחת היד", וגם סבו של סבא היו לו סדרי-עדיפויות, ועל כן זכותו של הדור הזה לארגן מחדש את הספריה ולהעלות אל המדף הגבוה ספרים מסויימים ולהוריד אל השג-היד ספרים אחרים. זו נקודת המוצא של לובה. כאיש ההולך בתוך שדה, ומצביע על צמחים מסויימים כעל צמחי מאכל ומרפא, ועל צמחים אחרים – כעל צמחי-רעל. אין הוא מבקש להשמיד את צמחי הרעל וגם לא להתעלם מהם אלא רק להכירם, להגדירם, לנתחם – אבל אל להיזוק מהם.

לא שלהם. לצערי, עמדה רוחנית זו אינה רווחת ביותר בין החילונים כיום. כתוצאה מן העייפות המצטברת, כתוצאה מן המריבות והבזיונות, כתוצאה מן הכפיה הדתית ומן הפוליטיקה הדתית, רבים בין החילונים נוטים לומר בקוצר-רוח „טוב. די כבר. שילך כל זה לעזאזל. התנ"ך המשנה והגמרא והפיוטים והאגדות והתפילות, שיקחו להם הדוסים את כל זה ויירדו מהחיים שלנו". בעיני חילונים כאלה קיבל התנ"ך מין ריח של קאפוטות ושטריימלים ויידיש והתנחלויות ויריות ודיכוי, ועל כן הנטיה לתחוב את כל מורשת ישראל לידי הדוסים, שיקחו ויעופו, ולהסתפק בגל הקל. או בסחורות-יבוא אחרות, בהן סחורות מצויינות.

לצד התרבות מופלגת זו, אתה מוצא את היפוכה: ההתבטלות בפני האדוקים. הרבי מסאטמר והרבי מלובאביץ' והבבא-ברוך הם היהודים הכי יהודיים. ליגה לאומית. אחריהם באים המתנחלים וכמותם: ליגה אל"ף. מתחת להם – שומרי מסורת, שומרי כשרות, צמים לפחות ביום כיפור, נוסעים בשבת אבל לא לסטקיות בלתי-כשרות. מתחת להם – סתם „עמך", והכי פחות יהודים אלה השמאלנים שאוהבים ערבים, רוצים שלום, וצורחים כמו גויים כל פעם שנדמה להם שעושים איזה עוול.

על העמדה הזאת קורא לובה תיגר: התנ"ך אינו ירושת הרבי מסאטמר ומורשת ישראל אינה רכוש המתנחלים. רודפי-השלום והמתקוממים נגד עוול הם, לפחות בעיני עצמם, לא פחות כי אם יותר „יהודיים" מאשר שורפי התחנות, רוצחי התלמידים הערבים, או משליכי גופות גרים מקבריהן. תפיסת היהדות של לובה אליאב אינה חייבת בושה, הצטדקות או השפלת עיניים. אולי להיפך. אין לה סיבה להתבייש או

להנמיך את קומתה בפני האדוקים. ובכך לא אמרנו שיהדותם של ציונים בעלי השקפות חברתיות מתקדמות היא חסינת-ביקורת, שאסור לערער עליה ואסור להרהר אחריה. מותר לאדוקים לבוא ולהצביע על תופעות של הידלדלות רוחנית או של הסתאבות מוסרית בין החילונים, ולומר „תראו לאן תפיסת-היהדות שלכם מובילה". ודאי שיהדות כמו זו של אליאב צריכה להיות מוכנה להגן על עצמה, ומה שחשוב יותר – צריכה לבדוק את עצמה. לכך היא ערוכה יותר מאשר יהדותם של האדוקים, שלעולם אינה בודקת את עצמה מלבד בעניין היותה העתק אוטומטי של אבותיה ואבות-אבותיה.

נכון, היו לה ליהדות המהפכנית, הציונית, תקוות יומרניות מאוד שלא הוגשמו במלואן. רחוק מזה. אבל מי אמר שהמאמץ לבנות חברה יצירתית, צודקת, מקיימת את עצמה – גם אם הצליח מאמץ זה רק בעשרה או בחמישה אחוזים מהיקף חלומותיו – הוא יהודי פחות מאשר חומרות ההפרדה בין מאכלות בשר וחלב? מי אמר שהחתירה לשלום „קדושה" או „יהודית" פחות מגילוח שער ראשן של נשים כשרות? מי אמר שהנסיון לכונן דגם של צדק חברתי, בלי ניצול ובלי דיכוי, הוא יהודי פחות מחומרת המזוזה על כל משקוף?

לובה אליאב קורא בתנ"ך כיורש לגיטימי. והוא עושה בדיוק מה שעשו מורים ופרשנים בדורות קודמים: מרחיק ומקרב. מותח קו כחול עבה מתחת לכמה פסוקים, ומדגיש בקו-אזהרה אדום כמה פסוקים אחרים. אפשר, אומר לובה אליאב, למצוא בתנ"ך גם את „וגר זאב עם כבש" ואת „ולא ישא גוי אל גוי חרב" – וגם את „לא תחיה כל נשמה". גם את „הלא כבני כושיים אתם לי, בני ישראל" וגם את „בת בבל השדודה, אשרי שיאחז וניפץ את עולליך אל הסלע". גם „פוקד עוון אבות על בנים, על שילשים ועל ריבעים" וגם „איש בחטאו יומת". את הסתירות האלה כבר פירשו ותירצו ועיגלו מורים ופרשנים בדורות שעברו, אבל ליהודי בן זמננו זכות לא פחותה לפרש את הניגודים, ואכן גם לבחור. רעיון „העם הנבחר", למשל, ניתן בין היתר גם לפירושים מפלצתיים, שיש ויש להם אסמכתות בתנ"ך („אדום סיר-רחצי ועל מואב אשליך נעלי... ועפו פלישתים בכתף ימה"), אבל אפשר ורצוי לפרש אותו ככתב-התחייבות, המטיל על „הנבחרים" חובות, בלי להקנות להם שום זכויות-יתר. אפשר ורצוי לנתק את הקישור האופנתי עכשיו בין רעיון „עם הבחירה" לבין הרעיון הבזוי המתעטף של „גזע אדונים". עניין של פרשנות, ומי שמותיר את שדה-הפרשנות בידיים פרימיטיביות, אל יתפלא אם יתגברו הפירושים הפרימיטיביים.

הנראים למחבר כ... אומר לובה אליאב במבוא לספרו: „עיקר הספר הוא עיון בשבעה ערכי מוסר של התנ"ך הנראים למחבר כעיקריים: קדושת החיים, צדק, חופש, שוויון, אחווה, רחמים ושלום". זהו בעיני משפט חשוב, ולאו דווקא בגלל המספר המאגי שבעה ולאו דווקא בגלל קטלוג הערכים היפה ולאו דווקא בגלל הביטוי השחוק קצת, בעוונותינו, „ערכי מוסר". המשפט חשוב בעיני דווקא בגלל שלוש מילים שבסופו: „... הנראים למחבר כעיקריים".

אליאב אינו טוען כי אלה הם, אכן, הערכים העיקריים שבתנ"ך. גם אין הוא אומר שאלה הם הערכים אשר אבות-אבותינו ראו כעיקריים. גם לא שערכים אלה חייבים להיות עיקריים. לא. הם „נראים למחבר כעיקריים". זו עמדה רוחנית שיש בה גם ענווה – מישהו אחר רשאי לבוא ולהדגיש ערכים אחרים – וגם עצמאות רוחנית – אליאב אינו שואל רשות מאף אחד לפני שהוא מחליט מה ראוי בעיניו להיחשב עיקרי. בעניין זה אין הוא מקבל את סמכות הדורות הקודמים ולא את מוסכמות הממסד הדתי.

ודאי, אפשר למצוא בתנ"ך אסמכתות לא מבוטלות גם להיפוכם של הערכים, אשר אליאב בוחר להדגישם: אסמכתות לזלזול בחיים, לעוול, לדיכוי, לאפליה, לשנאה, לאכזריות ולתוקפנות. אליאב אינו מתעלם מכך. אדרבא, הוא מביא דוגמאות מפורסמות ודן בהן ובמשמעותן הנוראה. אבל נקודת המוצא שלו היא שכל דור וכל קורא רשאי להחליט מה להדגיש בעפרון-מופת כחול ומה להבליט בעפרון-אזהרה אדום ומה לא להבליט עכשיו. מול מלחמות יהושע בן-נון, שהן אופנתיות עכשיו ומשמשות אסמכתא לאכזריות ולפראות, יש מעשה בשלמה המלך, שמסר במתנה עשרים עיר לחירם מלך צור, ולא שמענו שיצאה אש מן השמים ואכלה אותו ואת ביתו, ולא שמענו שגוש-אמונים וגאולה כהן קראו לשלמה המלך בוגד ועוכר ישראל. תארו לכם מה היה קורה ל„מלך ישראל" בזמננו אילו קם ומסר עשרים עיר למדינה שכנה, באילו פסוקים היו יורדים עליו, שלא לדבר על המקלות והאבנים ואולי גם הכדורים.

עמידתו של לובה אליאב על הזכות לבחור בערכים „הנראים למחבר", היא בעיני מעשה ציוני קלאסי, והיא גם עמידה מובהקת של יהודי בן-חורין. כי המאבקים אצלנו אינם נטושים בין „שומרי התנ"ך" לבין המוותרים על התנ"ך, ולא בין יהודים טובים ליהודים מתייוונים, אלא הם מאבקים בין תפיסות שונות של היהדות, בהן תפיסות הומניות, בהן תפיסות פרימיטיביות, בהן תפיסות שבין זה לזה. וכולן, לצערי, תפיסות לגיטימיות שיש להן על מה להסתמך.

לובה אליאב כתב את „לב חדש ורוח חדשה" בנסיון לחלץ את התנ"ך מידי אלה המשתמשים בו כמו בנאבוט, ובנסיון להבליט את האור ההומניסטי הקורן מכמה חלקים של התנ"ך. כדברי המחבר: „הספר הוא איפוא נסיון להניף מחדש את הדגל שעליו חרותים ערכי אדם – יהודיים ואוניברסליים – כפי שקודשו בספר-הספרים, והוא גם קול קורא להתלכד סביב דגל הערכים הזה". פניו מופנים לפנים. הוא פונה לאחור, אל התנ"ך, מפני שהוא מקווה להשפיע על מה שיבוא אחרי הימים הרעים האלה.

קום והתהלך בארץ / צבי אילן

אל מעיינות נחל פרת הוא ואדי קלט

מצפון לשני הארמונות נראית בריכת השחיה שבה הטביעו עבדי הורדוס, במצוותו, את אריסטובולוס, אחי אשתו מרים

גם מי שמרבה לנסוע בארץ ולטייל בה יופתע מן השינויים הרבים המתחוללים בארץ בנימין, בגזרתו של נחל פרת, הוא ואדי קלט, והם, החידושים, קוראים גם למי שהיה במקום לפני שנים לבוא ולבקר בו שוב. ועכשיו בסוכות, כאשר האוויר קריר, וכבר יש תחילת נביטה ירוקה בעקבות היורה החזק, טוב הדבר מאוד.

יצאתי לנחל עם אסף גוטפלד, פקח רשות שמורות הטבע באיזור. הרשות עוסקת בשיקום ופיתוח תיירי ליד מעיינות הנחל, כדי לפתוח אותם למטיילים ולשמור על אופיו של הנחל כשמורת טבע.

נחל פרת מתחיל במזרח הרי יהודה ובנימין, חוצה את ערבת יריחו ונשפך לירדן ממזרח ליריחו. הגישה אל ה"כתף" הדרומית של הנחל המצוקי קלה ונעימה – נוסעים בכביש ירושלים-בקעת יריחו, וליד הישוב מצפה-יריחו פונים בכביש חדש לעבר הנחל. כאן פוגשים בחידוש גדול המקל מאוד על המטיילים, אם כי עורר ביקורת של גורמי איכות הסביבה והנוף. הדרך הרומאית שמדרום לנחל זופתה לכל אורכה, היא טובה לכל רכב ומאפשרת קשר נוח ומהיר לאתרי הנחל. מתוואי הכביש צפונה יורדת דרך עפר טובה לכל רכב לעין קלט, בו התקינה רשות שמורות הטבע מגרשי חניה. שביל היקפי רחב יורד ממגרש החניה לעבר המעיין, ומשם מזרחה, לאורך אמת-המים שמצפון לנחל, עד לחניון מנוחה ואכילה. מכאן אפשר להמשיך בשביל המסומן בסימון אדום למנזר סט' ג'ורג' מהלך כארבעה ק"מ ולעלות בשביל, המשופץ בידי הנזירים, אל הכביש החדש שמדרום לנחל. אפשרות אחרת, למי שרוצה לעשות קפיצת-דרך היא, לעלות ברכב לכביש, לנסוע בו מזרחה עד לראשית השביל המסומן למנזר, ולרדת ולעלות באותה דרך בשביל. במנזר הנוכחי, שברשות הפטריארכיה היוונית, יש שרידים של המנזר הקדום, שנוסד במאה השישית בידי ג'ון מכוזיבה. המנזר הדבוק לסלע ממחיש את אופיה של הנזירות הנוצרית במדבר, שקדמה לה ההסתופפות של האיסיים. בוסתני עצי הפרי מראים כי אם רק יש מים אפשר לגדלם גם בין צוקים וחגווי סלע.

בכביש היורד מזרחה אפשר להמשיך לכיוון יריחו, ולאחר קילומטר וחצי בערך לעלות בדרך עפר למבצר החשמונאי-הורדוסי קיפרוס, שיש ממנו תצפית נהדרת לבקעת הירדן, על שני עבריה. הורדוס קרא למקום על שם אמו, וכפיסגה, וכן בכתף ההררית שממזרח לה, מצויים השרידים של המצודה והארמון שהיו במקום ושלטו על הדרך היורדת ליריחו מירושלים, וכן שימשו לנופש והנאה.

לאחר עוד שני קילומטר בכביש מגיעים אל הדרומי שבמכלול ארמנות, של החשמונאים והורדוס, שהוקמו משני עברי נחל פרת, ונחשפו במשך כעשור שנים בידי ד"ר אהוד נצר. בתלולית שמדרום, שהגענו אליה ברכב, מצויים שרידי מבנה ובעיקר "גן שקוע", שבנו מהנדסי הורדוס בשיטת בניה מיוחדת של לבנים בצורת רשת (אופוס רטיקולטום). נראה שבעבר חיבר גשר בין שני חלקי הארמון. היום יש לרדת לנחל, לחצותו ולעבור לצידו הצפוני, הישר לארמון הגדול של הורדוס. בארמון שרדו חדרים ואולמות, בכללם טרקלין גדול, ובית מרחץ. נשמרו גם עמודים ועליהם, כמו על הקירות, טיח צבעוני נאה. הורדוס הביא לארמון החורף שלו כאן את מיטב הפאר, בכלל זה כנראה גם בנאים מאיטליה. בהמשך האתר, מצפון-מערב לארמון זה, מצויים שני ארמונות תאומים מהתקופה החשמונאית ומצפונם בריכת-שחיה, שבה הטביעו עבדי הורדוס, במצוותו, את אריסטובולוס, אחי אשתו מרים, מאחר שהורדוס גמר אומר לאבד כל שריד חוטר לבית חשמונאי. על התל ממערב מצויים שרידי הארמון החשמונאי, ובינו לבין הבריכה, כמו ממערב לו – שרידים של מערכות הובלת מים, בריכות ומקוואות טהרה. אפשר ללכת בעקבות האמה מערבה ולגלות את המקום שממנו היא באה מנחל פרת אל מקום זה.

ממקום זה אפשר להדרים לעבר איזור צפון ים המלח-עיינות צוקים (פשחה) וקומרן, או צפונה ליריחו גופא, למשל לתל-יריחו או לבית-הכנסת הקדום שבקרבתו. אפשר להמשיך לכיוון בקעת פצאל ומעלה אפרים מצר אחר, או לפנות לבית הכנסת של נערן, או אף למנזר קרנטל, התלוי על מצוק הסלע מעל יריחו ועולה אליו שביל נוח.

המעיין המרכזי של נחל פרת, עין פואר, הוא מעיין פועם, שהמים מגיחים מתוכו בזמנים קצובים. אלא שבגלל מיעוט הגשמים בשנים הקודמות התייבש, וגם לפני ימים אחדים, בבואנו למקום, לאחר הגשמים החזקים, עדיין לא ניגרו בו מים. נעלה, לפיכך, למעיין העליון בנחל פרת, הוא עין-פארה, שבירידה אליו יש משהו מהאתגר. נוסעים למקום דרך הכביש החדש המחבר את מעלה-אדומים עם הגבעה הצרפתית (וכך אין הצורך לעבור באל-עזריה). בצומת הקרוב לגבעה הצרפתית פונים ברמזור שמאלה (צפונה) בכביש הרחב והטוב לפסגת זאב. לפני הבניינים הראשונים של שכונה חדשה זו פונה כביש ימינה, ובמיסעף יש שלט המורה "ענתות". מכאן מתחילה הדרך המסולטת לישוב הנמצא מעל עין-פארה, שוועדת השמות קראה לו „עלמון" ואילו המתיישבים מתעקשים על השם ענתות, המרוחקת מישובם יותר מאשר חורבת עלמון, בה שכנה העיר עלמון שבשבט בנימין.

נכנסים בכביש לכפר חזמא, ובצומת שבתחילתו פונים ימינה לפי השילוט, נוסעים בכביש המוביל למישור אדומים, ולאחר כשני ק"מ פונים צפונה-מזרחה בכביש טוב המסתעף לעלמון החדשה, ליד מקום חורבת עלמון, השוכנת על הגבעה שמצפון למיסעף. תוך נסיעה רואים גדרות, קירות ובורות חצובים של עיר בנימינית קדומה זו. נוסעים בכביש ורואים בעליל כיצד הופכת ארץ ההר הירוקה למדבר. כאן כבר מצויים אוהלי הבדואים הראשונים, שעדרי העזים השחורות שלהם מנקרים את צלעות נחל פרת.

בתוך הישוב עלמון יש מגרש חניה לרכב, בו מתחיל נתיב רגלי היורד לעין פארה. אפשר לרדת בדרך הג'יפים הברורה, המסומנת באדום, היורדת למעיין. דרך אחרת היא בשביל המתחיל בקירבת מגרש החניה ועובר בתוך חורשה נטועה צעירה. זה שביל שהתקינו הנזירים כדי לאפשר להם גישה נוחה למנזר שליד המעיין, ואפשר לסמוך עליהם שעשוהו נוח וקל יחסית, כמובן. השביל מסומן כחול ויורד בשופי עד סמוך למנזר החרב בצלע ההר, סמוך למעיין. יש כאן שרידים של מערות חצובות ושרידי בניינים בתוך חצר מוקפת חומה, מקום שנחשב כמקומו של הנזיר חריתון, ראשון נזירי מדבר יהודה. המקום, שהיה בו נזיר ב-1967, חרב כמעט כולו לאחר שנעזב. למרבה המזל, פגשנו במקום משלחת של נזירי האפטריארכיה היוונית בירושלים, שבאו לבדוק אם אפשר לחדש את החיים הנזיריים במקום, שכה סבל מהרס. הם התפללו במקום והדליקו נרות לזכרם של חריתון והנזיר קיריאקוס, והדליקו קטורת – זכר לימים שמאות נזירים שכנו בכוכים ובמערות קשות גישה בצלעות הנחל.

מחקרים שערך באחרונה יוסי פטריך הראו שהמערות קדמו לימי הנזירים: הן היו מאוכלסות בימי בית שני, וכאן היתה מפקדתו של שמעון בר גיורא, אחד מראשי קבוצות המורדים בעת המרד ברומאים. למקום שבו היה מחנה המערות, קרא יוסף בן מתתיהו בשם "פרתאי". יתכן בכלל שהשם "פארה" נוצר את השם המקורי, הקדום יותר, פרת, הנזכר אצל הנביא ירמיהו, בן הכפר ענתות שאינו מרוחק מהנחל.

אנשי רשות שמורות הטבע שמחים לאפשרות שהמנזר יסוקם והם עוסקים עכשיו בפיתוח נרחב במקום. שוקמו טראסות עתיקות, מתכננים לשקם את גשר אמת המים העתיקה, להתקין חניון בחורשת אקליפטוסים שבמקום, לשקם בוסתנים, לפרוץ את מעטה הביטון שבנו הבריטים מעל למעיין, שממנו נשאבו מים לירושלים ועוד. אבל גם לפני שיושלמו עבודות הפיתוח (שחלקן נועד להיעשות בסוכות בידי קבוצות נוער) יש הרבה קסם במקום הפראי והמדברי הזה. מעיין נובע ולפניו בריכה (בה טובלים ביום חם), זרם מים בתוך צמחיה הנמשכת לאורך כשני ק"מ. קשה להאמין שנמצאים במדבר, עד שתולים מבט בצלעות החשופות של הקניון המצוקי. נוף נדיר ונאה, שאינו רחוק מירושלים ואפשר להגיע אליו בהליכה של כשלושת רבעי שעה – שעה, בשביל או בדרך העפר.

מי שרוצה לסיים את יום ביקורו באיזור בכביש חדש, יכול לפנות ליד אדם שעל כביש ירושלים-רמאללה מזרחה, ולנסוע דרך המחצבות עד סמוך לנחל מכמש (סואניט), שם עוברת אוטוסטרדה חדשה, המקשרת את ירושלים אל דרך אלון. הדרך מזופתת רק בחלקה, אך גם החלק הכבוש נוח וטוב לכל רכב פרטי. היא עוברת מצפון למוכמס ומגיעה באיזור מדברי אל כביש אלון, מצפון לישוב מעלה מכמש. כאן אפשר לפנות צפונה בכביש אלון, או דרומה, לעבור את עין-פואר, שאולי החל בינתיים לבעבע, ועד למעלה אדומים, בו נפתח פונדק במלון השומרוני הטוב. משם אפשר להמשיך בחזרה למעלה אדומים ולירושלים ולסגור מעגל ביקור בן יום בארץ בנימין.

אשר לבטחון – רוב הכבישים עוברים מחוץ לישובים ערביים. ברור שכדאי לטייל בקבוצה קטנה. דומה שאם פוקחים עין, עובר כל טיול בשלום ובלי בעיות. עדות לכך הם האלפים המבקרים במקום כל שבת וחג, וקבוצות גם בימי חול, מבלי שאנו שומעים על כך דבר.

הדברים תמיד מתחילים בצורה מופשטת / יעל ארמוני

המציאות על פי הבדיון של גיתה

רבקה שכטר מחברת „אושוויץ כממלכת פאוסט": „הייתי ילדת מלחמה לא ילדת מחנות לא ניצולת שואה. מי שיודע יודע. מי שמכיר מכיר. הבכי הוא אנושי אבל אני לא אוהבת אותו". התזה של שכטר שונה מאוד, או מנוגדת לתזות מקובלות. מן הבנאליות של הרוע לא דבק בה שמץ. הרייך השלישי, לפי שכטר, התנהל בדפוסים מיתולוגיים. אושוויץ היתה במה להקרבת קרבנות למפיסטו

יסוד האימה של רבקה שכטר טבוע ברוח. בפחם, בברזל ובגז אין היא עוסקת. למרות שהיתה שם, על אף שהיתה שם, את הבכי היא משאירה לאחרים. על עצמה היא מוכנה לומר שהגיעה ארצה אחרי המלחמה. מלחמת העולם השניה. "הייתי ילדת מלחמה" היא אומרת. זהו. לא ילדת מחנות, לא ניצולת שואה. מי שיודע יודע. מי שמכיר מכיר. "הבכי הוא אנושי", היא אומרת, "אבל אני לא אוהבת אותו". גם את העיסוק בחומר היא משאירה לאחרים. את "שואה" של לנצמן לא ראתה. את ספרות השואה אין היא אוהבת. את השנאה והזעם הצרוף אין היא מוכנה למהול כדי שיהיו קלים יותר לעיכול. האימה קיימת. הזעם שוצף. הכעס בריא. הפורקן לכל אלה הוא במתקפה חסרת פשרות על האידאולוגיה הגרמנית. אידאולוגיה שאת שורשיה מוצאת שכטר מאות שנים לפני הרייך השלישי. בלותר, בקאנט ובגיתה.

"צריך להבין מדוע ואיך קרתה השואה, אך לא לעשות מזה פרנסה. מה שמתמיה זה שמצד אחד עושים מזה פרנסה ומצד שני, לא רוצים להבין. לא רוצים להתמודד. מעדיפים לבכות", טוענת שכטר בתגובה לאופן בו התקבל ספרה האחרון "אושוויץ כממלכת פאוסט". ההתמודדות שלה עם האימה והזעם מתרכזת במישור הרעיוני בלבד. הרמה האישית־חוויתית אינה מעסיקה אותה. לפחות לא בעבודה. הרגשות שלה לעיתים מזעזעים בחוזקם ובכנותם, מתחברים ומשתלבים בתיזה העיונית־רעיונית. הכעס שלה מוחלל בספר במודע. ללא בושה. ללא יללנות. העיקר, לדבריה, הוא להסיק מסקנות הגיוניות. "אני אולי לא הייתי מביאה את דמיאניוק לישראל. אולי גם לא את אייכמן. אני לא מאמינה בהצגות האלה. צריך להסיק מסקנות רציונאליות מן הדברים ולהתמודד אתם. אני סולדת מן הבכיינות", היא אומרת.

יש בה ברבקה שכטר משהו בוער. כתיבתה בוערת, אמונתה החילונית בוערת, דיעותיה בוערות. ב"אושוויץ כממלכת פאוסט" טוחה שכטר את התיזה הבאה: "עלינו לדעת שהרייך השלישי כולו התנהל במישור המיתולוגי, הוא היה גילום המיתוס של פאוסט־מפיסטו, גילום הברית ביניהם, ותמורת הברית נתחייב פאוסט על־פי החוזה לספק נפשות למפיסטו למען הצלתו ארצית... היהודים הבלתי־מוגנים נעשו קרבן קל, שאת נפשותיהם אפשר היה להקריב למפיסטו כתהליך, למען יבטיח הצלחה ארצית בלתי־מוגבלת. בכאן נעשתה אושוויץ במה להקרבת קרבנות בני־אדם, הקרבת נפשותיהם לאל החדש מפיסטו־פאוסט, למען הצלחה ארצית". לטענת שכטר החל המיתוס של פאוסט להיווצר אצל לותר, שקבע שהשטן הוא שליט העולם הנגלה. תורתו של לותר נתנה גיבוי דתי למיתוס שנוצר סביב פאוסט וגיתה לקח את הדמות והעניק לה לגיטימציה גמורה. גיתה, לדבריה של שכטר, העניק לגיטימציה לרע המוחלט, גם אם הוא עצמו לא חזה את התוצאות העלולות לצמוח מלגיטימציה כזאת.

שכטר בוערת באמונתה כי התיזה המוצגת בספר היא תיזה חדשה להלוטין. "בשום מקום לא נתקלתי בתאוריה כזאת, לפיה נוצרה בגרמניה דת חדשה שאימצה את השטן כפי שאני כותבת". התאוריה שלה היתה מוכנה ומגובשת. לפני שנה ראתה בטלוויזיה דיון בו הועלה נושא קרבנות האדם. "ואז פתאום צץ במוחי הרעיון שלמעשה כל השמדת היהודים היתה בחזקת הקרבת קרבנות למפיסטו. את הרעיון הזה הוספתי בפרק הראשון והאחרון של הספר כשהיה כבר מוכן". לדבריה, נתקלים רעיונותיה לאורך כל השנים בהתנגדות עזה. "אנשים אמרו שהיתה לי איזושהי אובססיה. שנסחפתי אחרי החומר. ההתנגדות לרעיון החדש נובעת מכך שאני מערערת תורות המקודשות לעם היהודי. היהודים קיבלו את קאנט כסמכות עליונה. גם את פאוסט קיבלו ויותר מזה את גיתה. אני לא טוענת שגיתה היה אנטישמי. אני אומרת שמתן הלגיטימציה המוחלטת לרע, לשטן, היא שגרמה מאוחר יותר לשואה של העם היהודי."

אנשים לא סולחים לה, היא אומרת. זה התחיל כבר בראשית שנות השישים, כשהחלה בעבודת הדוקטורט אצל פרופ' כלכמן. "שלוש שנים עשיתי אצלו תכניות לדוקטורט. הוא שינה כל פעם את הנושא. כנראה הרגיזה אותו העובדה שאני עצמאית". בתשובה לשאלה האם סיימה בסופו של דבר, את הדוקטורט היא אומרת: "האוניברסיטה העברית לא מסוגלת עד היום לפתור את הבעיה שנקראת רבקה שכטר".

אחרי ההתנגדות הראשונה לטיעונים שעולים במאמריה באה הקבלה, אומרת שכטר. "לו הייתי גבר היו הדברים הרבה יותר קלים. אנשים לא יכולים להעלות בדעתם שאשה היא הוגת דיעות. ההתקפות עלי ממש מגעילות, רק משום שאני אשה. נכון שרעיונות חדשים זוכים בדרך כלל להתנגדות, אבל העובדה שאני אשה עוד מוסיפה לזה. בתוך האוניברסיטה יכלו להפעיל כוח נגדי. הם לא הצליחו להשתיק אותי, אך הצליחו להוציא אותי מהאוניברסיטה. הצירוף של רעיונות חדשים שנהגים במוחה של אשה יוצרים את הטירוף הזה. העובדה שאני באה ללא מעמד מוציאה אנשים מכליהם". בסופו של דבר, סבורה שכטר, יקחו אנשים את רעיונותיה, ימהלו אותם, והדברים יתקבלו ביתר קלות.

ההתנגדות לרעיונותיה מביאה את שכטר לדבר על היהדות. ליתר דיוק, על היהודים שלא השכילו לפענח את הקוד התרבותי הגרמני שהתחיל ברעיון המופשט של אימוץ השטן והסתיים בצורה המוחשית היהודית הנגזרת ממנו. "היהדות מייצגת דברים שאף אחד לא רוצה בהם. היא מייצגת חובות. היהדות של התנ"ך מקבלת רק את העולם הנגלה ולא נותנת מקום לעולם הבא. ההתנגדות ליהדות היא לא התנגדות מתוך שנאה סתמית אלא מתוך בריתה מכל היסודות שהתנ"ך מייצג. היהדות מייצגת רעיונות שאף אחד לא רוצה להתמודד אתם. בגרמניה ייצגה הלותרניות את אימוץ הרע המוחלט שאינו נמצא בשום תרבות אחרת. היהדות מייצגת את הקוטב הקיצוני ביותר למה שלותר גיבש. ההתנגשות היתה אידאולוגית טהורה. היהדות מייצגת את תובות הקיום. הגרמניות אימצה את הרע המוחלט. מדהים שהיהודים לא ראו את זה."

שכטר סבורה כי היהודים עצמם מעולם לא הבינו את מהות היהדות. ההשתחוות היהודית בפני התרבות הגרמנית נבעה מכך שכל מה שנאסר ביהדות, הגרמניות התירה. פאוסט – השולל כל מוסר, ההורג, הגוזל והנלקה לבסוף לעולם שכולו טוב – מגלם במהותו משאלה אנושית מאד. היהדות כולה ריסונים. פאוסט של גיתה כולו היתרים. "היהודים הוכרעו מבחינה אידאולוגית הרבה לפני שהוכרעו פיסית", אומרת שכטר.

בספרה עוקבת שכטר אחר השתלשלות האידאולוגיה הגרמנית מימי לותר, קאנט וגיתה ועד לאידאולוגים הנאצים שרק חזרו, לטענתה, על דברי הוגים אלה ויישמו אותם. לטענתה הניח לותר יסוד ללגיטימציה של השטן, בין השאר, כשל מצבו הנפשי המעורער. "מן הביוגרפיות של לותר אנו למדים שהיה נתון במצבים פסיכוטיים כל ימי חייו, לעיתים מדוכא ולעיתים בהתרוממות רוח. במצבים של דכאונות היה סבור, כנראה, שאלו הם מעשי השטן בו. היה ברצונו להשתחרר ממצבי דיכאון אלו, להשיג את הגאולה ללא מעשה מצידו, לא היתה לו שליטה על מצבי רוחו. את מצבו הנפשי הרדוף השליך לותר לעולמות עליונים. ההיאבקות העצמית שלו, היאבקות בין חושך לאור, מצבי דיכאון והתרוממות רוח – הפכו אצלו למאבק בין השטן לאלוהים, ונראה לו ששלטונו של השטן תקף יותר. השטן ושליחיו הם כלי־כליים ורודפים אותו בכל מקום". ובמקום אחר: "לותר היה רדוף יצרים שלא היתה לו שליטה עליהם. את יצריו אלה הוא כינה דימונים, שטן. הוא החליט להיכנס למנזר, לעשות מעשים טובים כדי לגרש את שדיו, את השטן. אבל גם במנזר לא הצליח להשתחרר מרודפיו, ואז הוא הגיע למסקנה שמעשים טובים אינם מביאים גאולה. מסקנותיו האישיות של לותר נעשו... יסוד של תרבות שלימה".

השנאה ליהודים של הרייך השלישי מקורה במשנת לותר, טוענת שכטר. לותר משווה את היהודים לשטן ולמוות. היהודים נעשו הגורם לכל הצרות ולמתרלי הנפש של האיש, אשר הבוזת והשטן לא פסקו לרדפו, האשר לא מצא מנוח. האמונה, אומרת שכטר, לא הצילה את לותר ממצבו הנפשי הכאוטי והוא חיפש ומצא אויב חדש, היהודים. האידאולוגים של הרייך השלישי לא היו צריכים להתאמץ אפוא ולהמציא אויב האשם במצבם הכאוטי. האוייב כבר היה שם, לותר כבר הצביע עליו.

אבל, השטן, סבורה שכטר, כפי שהגה אותו לותר, היה שטן מופשט. וככזה לא יכול היה להשפיע. גיתה הוא אשר יישם את רעיונותיו של לותר, פישט אותם, עשה אותם לקליטים יותר בקרב העם הגרמני. השטן אצל גיתה הפך לאדם. היה צורך לעצב את השטן בדמות אנושית ממשית כדי ששלטונו של אותו שטן יהיה ממשי. השטן אצל גיתה הוא שליט לגיטימי של העולם הנגלה. פאוסט אינו נענש. להיפך, הוא עולה לעולם שכולו טוב. אחריתו אינה מוכתבת ממעשיו. הוא עושה דברים נוראים ונפשו נשארת טהורה. "לכן", אומרת שכטר, "אין זה מפליא שפושעים נאצים טענו שנשמתם טהורה. הגרמנים הזינו עוד ועוד רכבות לאושוויץ לקראת סוף המלחמה כדי להקריב עוד ועוד קרבנות אדם למפיסטו־פאוסט למען הצלתם. המיתוס של פאוסט השתלט על הגרמנים".

גם אצל קאנט, אבי ביקורת התבונה הטהורה, מוצאת שכטר יסודות למחשבה הנאצית. לדבריה, שלל קאנט את העולם החיצוני וטען שהאדם הוא הקובע את החוקים לעולם, שאין שום מדדים חיצוניים. "הגרמנים עמדו דום לפני הוגה הדיעות המהולל שהבטיח חופש מכל, שהבטיח חיי נצח, שהבטיח אלמוות. היהודים החזיקו אחריהם, שהרי היהדות דורשת כל כך הרבה דברים, כל־כך הרבה חובות, והנה קם חכם כמו האדון קאנט ושיחרר את כולם מחובות, שהן תוצאה של הבדלה בין טוב לרע, שהן תוצאה של חשיבה ושיקול, ולא חובות שהן תוצאה של פקודות, לא חובות אוטומטיות של הרייך השלישי", כותבת שכטר.

"ובכן, האדון קאנט, גרמני טיפוסי, החליט שהוא יבטל את הספקנות ויבסס את הכל על ידיעה מוחלטת. אבל זאת ניתן היה להשיג רק על־ידי כך שהוציא את כל העולם החיצון, אשר עלול להכניס בלבול בסדר הגרמני שלו. תמיד רצו הגרמנים שיהיה סדר, סדר מוחלט, וכל מי שהתנגד לסדר שלהם, חיסלוהו. אפילו באושוויץ הגרמנים הקפידו על סדר... [illegible] לחסל כל דבר שאינו תואם לסדר [illegible] אומצה באדיקות על־ידי קאנט, והוא [illegible] מלותר, שאף הוא חיסל בשיטתיות כל מה [illegible] שהפריעו למסקנותיו", כותבת שכטר.

גם אצל קאנט מוצאת שכטר קשר בין מבנהו הנפשי לבין תורתו. "חייו הפיסיים היו לגמרי מכאניים: הוא פעל כמו מכונה ומספרים שאנשי קניגסברג יכלו לכוון את שעונם לפי פעילותו. ניתן למצוא בזה סמל להפיכתם ההדרגתית של הגרמנים למעין אוטומטים... חיי קאנט עשויים לשמש לנו דוגמא לפרדוכסאליות של המחשבה האנושית בכלל והמחשבה הגרמנית בפרט. האיש שהגיע לחופש מוחלט, בדומה ללותר, הגיע בחייו הפרטיים למעין אוטומטיות, כאילו ביקש לאזן את עצמו".

המיתוס של פאוסט נוצר על־ידי לותר, וגיתה העניק לו לגיטימציה מוחלטת. גם אצל קאנט מצויים שיחרור והסתלקות מחובות, שמקורן באבחנה בין טוב ורע. והיהודים לא הבינו את היהדות ולא את הגרמניות והשתחוו בפני התרבות הגרמנית

חייה הפרטיים של רבקה שכטר עיצבו ללא ספק את מחשבתה. על האימה שהיא בוודאי נושאת עמה מ"שם" היא מסרבת לדבר. "אני לא רוצה לראות את עצמי כקרבן. לא של העבר שלי ולא של התפיסה המחשבתית שלי", היא אומרת. שכטר נולדה בעיירה בגליציה, למשפחת רבנים. "אבי, יחיאל שכטר, היה יהודי מאד־מאד מיוחד. במשפחה היתה מסורת לא לעשות תורה קרדום לחפור בו. אבי היה מעל לדברים, למרות שקיים קלה כחמורה. הוא היה תלמיד חכם גדול מאד". דרך מחשבתה החלה לקבל את עיצובה כבר בהיותה ילדה. "מגיל שלוש או ארבע הייתי חולה מאד. היתה לי הסתבכות של דלקת ריאות והיו בטוחים שלא אשאר בחיים. ילד שחולה בגיל כל־כך צעיר נעשה מאד מודע. בתור ילדה הטרידו אותי שאלות קשות, בעיות מטאפיסיות. הייתי מבית דתי, אבל לא קיבלתי דבר ממה שאמרו לי. כפרתי בכל דבר. לא סיפרתי על כך לאיש, החזקתי את הכל בפנים כי ידעתי שזו אפיקורסות. מגיל צעיר מאד לא האמנתי בדבר. הדברים האלה לא הרפו ממני אף פעם", היא מספרת. האפיקורסות, אומרת שכטר, הכניסה אותה לדכאונות בילדותה. כבר אז ידעה שאין תשובות.

שכטר זוכרת את עצמה בתור ילדה דומה בדיוק לעצמה כיום. מה שהתוסף עם השנים הוא הידע. האפיקורסות שהוחזקה אז בילדותה עמוק בבטן הפכה היום לאמונה דתית מובהקת. במהלך השיחה היא אומרת פעמים מספר שהיא פמיניסטית. "יש לי השקפות פמיניסטיות מאד קיצוניות. אני פמיניסטית משום שאני אשה גאה. אני לא חושבת שאדם חושב דרך אברי המין אלא דרך הראש. כבר בילדותי הייתי פמיניסטית. הפמיניזם היה וגם הגאווה היהודית היתה כבר בימי הילדות שלי".

בשלב מסויים של השיחה היא מגלגלת סיפור "מזרח־אירופאי טיפוסי" כדבריה. "רבקה הוא שם הסגולה שלי. לסבתא של אמי קראו רבקה והיא חיה כמעט מאה שנה ולכן החליטו לתת לי את שמה. בעיירה בה היא חיה נמצא המקווה מתחת לעזרת הנשים. ביום כיפור נתערערה לפתע הרצפה וכל הנשים שישבו בעזרת הנשים נפלו ונהרגו. סבתי נאחזה בקורה וניצלה. היא היתה הניצולה היחידה". יחד עם החיבה הנוסטאלגית לסיפור המזרח־אירופאי הטיפוסי, אומרת שכטר כי הפחד הגדול שלה הוא "ששוב ניכנס לקיפאון, לעיירה המזרח־אירופאית, מהותה של הדת שהיא מקפיאה כל דבר". בימים אלה משלימה שכטר את כתיבת ספרה החדש "עולם נגלה" בו היא כותבת על היהדות כהשקפת עולם. לא כדת קפואה.

"הדברים תמיד מתחילים בצורה מופשטת ונגמרים בצורה מוחשית", אומרת שכטר ב"אושוויץ כממלכת פאוסט". הבידיון של גיתה הפך למציאות. התאוריות המופשטות של לותר וקאנט הולידו את האכזריות הנוראות ביותר בתולדות האנושות – העלאת קרבנות אדם. "אני לא באה לחנך את הגרמנים. זה לא תפקידי. זה ענין שלהם", אומרת שכטר. "אנחנו, היהודים, צריכים להבין מדוע קרתה השואה כדי שנוכל להתמודד עם התופעה". בחומר היא לא עוסקת, את הכעס הבוער היא שולפת תוך בחינת יסוד האימה שברוח.

בין הזכרון לשיכחה / מירי פז

מי מדבר על השמדת הארמנים

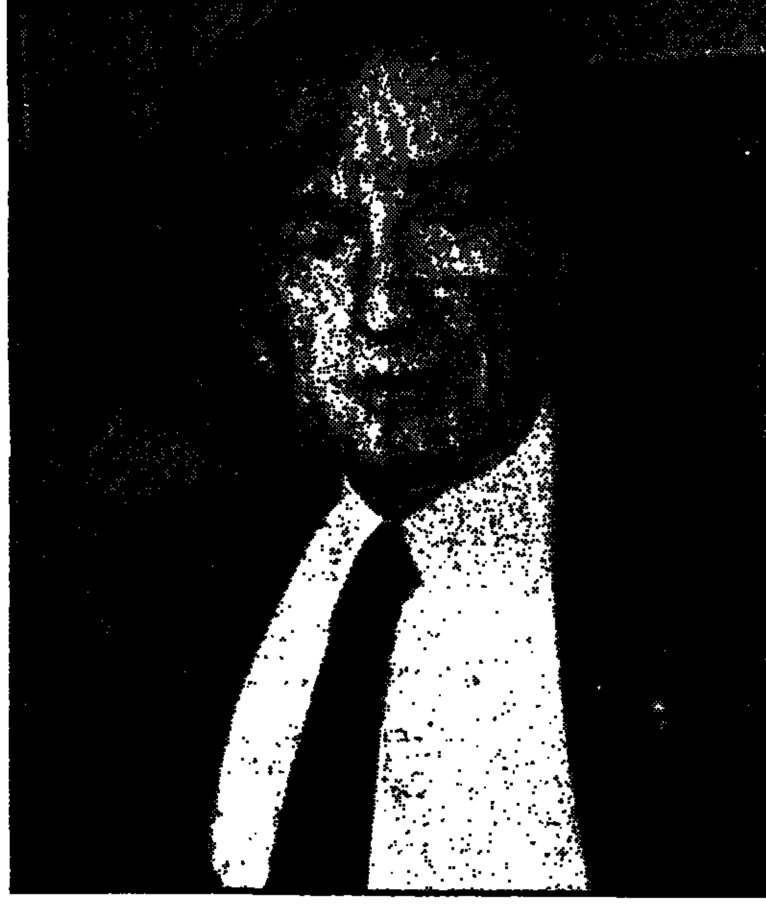

מלים נאות דרש אלי ויזל בראיון טלוויזיוני שנערך עמו לאחר ההודעה על זכייתו בפרס נובל לשלום. הוא דיבר בגנות האדישות. האדישות לרע, אמר, היא האיום המסוכן ביותר. אדישות לרע מעניקה לו, לרע, את הסיכוי הטוב ביותר.

כל פעלו של אלי ויזל הוא קריאת תיגר נגד האדישות, שהיא תזכורת מתמדת לכך, שהלקחים ההיסטוריים אינם מחסנים מפני הרע, ואינם גואלים מסכנת השיכחה. על כך קיבל את הפרס המושב. ובדין אמר שקיבלו את הפרס גם מי שהיו עמו שם.

כמעט יובל אחרי „שם", התזכורת הנוראה הולמת בנו שוב ושוב. היא הולמת בנו תוך מסע ההכחשה הנמרץ של השואה, שמנהלים אנשי תרבות באקדמיות יוקרתיות. וכל אימת שאנשים במדינות מפותחות ומתפתחות נעלמים. פשוט נעלמים כלא היו, בלי להותיר עקבות, זולת היגון שבפני האמהות בכיכר מאיו, ובכיכרות אחרות. היא הולמת בנו כשלכדורי מרצחים אין כתובת אלא רק מטרה – פוליטית או לאומית, אפילו חשובה, אפילו צודקת – ועוד יותר כשלכדוריהם יש כתובת: שחורים בדרום אפריקה או יהודים בתורכיה.

ההתלבטות של חברי ועדת פרס נובל לשלום לשנת 1986 בין אלי ויזל לבין שמעון ויזנטל לבין ביאטה קלארספלד, היא הכרה בקיומה המוחשי של הסכנה. סכנת השיכחה. אדישות ושיכחה כמותן כמתן גושפנקה לעריצות הרע. הבחירה בשלושת המועמדים האלה לקבלת הפרס הנכבד היא הכרת תודה למאמציהם הבלתי־נלאים, להטרחות הבלתי־פוסקות, לעתים עד מיאוס, בהטרדת המצפון הקולקטיבי הרדום. כל אנשי השלום והמצפון ודאי מברכים על כך.

קצת חבל לקלקל את השמחה על הפרס באיזכור פרשיה אחת לא רחוקה, המזמנת אותנו שוב אל זירת המתח העכור שבין הזכרון לשיכחה. אלי ויזל היה מגיבוריה הראשיים. מעורבותו בה מעיבה על שמחת הפרס.

בקיץ 1982 התקיים בישראל כינוס מדעי בינלאומי על שואה ורצח־עם. לכינוס קדם מסע לחצים כבד של משרד החוץ הישראלי, בהשראת ממשלת תורכיה, לחצים שכמעט טירפדו את קיום הכינוס: משרד החוץ הישראלי תבע למחוק מסדרי־היום שישה דיונים בנושא טבח העם הארמני. כמה אישים בועדה המארגנת של הכינוס, ובראשם פרופ' ישראל טשרני, התנגדו בתוקף. אלי ויזל, יו"ר הכינוס התפטר. הוא היה בחברה טובה. אישים מרכזיים שהוזמנו לכינוס נענו לפניית משרד החוץ הישראלי וביטלו אף הם את השתתפותם ברגע האחרון. דרישת משרד החוץ באה בעקבות לחצים של ממשלת תורכיה. לממשלת תורכיה היו כל הסיבות להניף את נס השיכחה. התורכים היו אחראים לטבח העם הארמני בסוף המאה ה־19 ובתחילת המאה ה־20. ב־1915 טבחו התורכים יותר משליש העם הארמני. ויזל הסביר את התפטרותו, בכך שהוא כיהודי, אינו יכול לפעול נגד ממשלת ישראל.

ואנחנו סברנו שאלי ועל כיהודי, כאדם, חייב להזכיר גם את השואה הזאת, שאסור לאלי ויזל, ולכל אדם באשר הוא אדם, להבחין בין דם לדם. הכינוס התקיים למרות הכל בפרופיל נמוך ובהשתתפות צנועה. ביקרתי באחד הדיונים. משולחן אחת הדיילות לקחתי עמי כמה תקצירי הרצאות. באחד מהם היתה הציטטה הבאה: „לאחר הכל, מי מדבר כיום על השמדת הארמנים? העולם מאמין אך ורק במי שמצליח". הדברים יוחסו לאדולף היטלר. השנה היתה 1939.

ש. שלום

שלושה שירים

אלגיה ביום חג

אֶל בָּמַת הַמִּשְׁתָּאוֹת עַל הַנִּסִּים וְהַנִּפְלָאוֹת –
לֹא בָא שִׁירֵי הַמִּבְצָר.
שֶׁלָּהּ בְּהֶדְמָמָא תְּלָאוֹבוֹת הַשְּׁמָמָה –
הֵם מְלֻהָבָד.
מַה הָהּ רְגָבָיו מֵסֵךְ דַּם לְבָב –
בִּלְעָדַי
יֵין הַקְּרוּאִים יִסֹּב עַל סוֹבְאָיו,
אַחַי!

מבחוץ

כִּי לֹא הִכְנַסְתַּנִי אֶל בֵּיתְךָ בְּלֵיל חַגַּי
אֶעֱמֹד מִבַּחוּץ וְאֶתְגַּ,
בִּמְקוֹם הַמִּסְעָבִים אֶפּוֹרֵד פִּתְבַּגַּי
וְאֶתְבַּלּוֹ בְּמַבָּט מֵרָחוֹק.
לְאוֹר הַבַּבְרִשׁוֹת מִתְעַנְּגִים הַמְּסַבִּים
עַל דֵּרֵי הַדִּפְנָה הַגְּבוֹהִים
הַמְעֻטָּרִים רָאשֵׁיהֶם, הֵם כֹּה מְרַבִּים –
אַךְ אֵינִי בְּצַב אֱלֹהִים.

הפטרה

כִּדֵּה קֹדֶר בִּלְבָבְךָ לָמָּה שָׁוְלַמְתָּ
הָעֵמֶק הָהָר וּבְסֶלַע לְהַצִּב,
לְבַל יִפְתַּח הַגּוֹלָל שֶׁסָּתַמְתָּ
עַל שִׂפְתֵי שְׁמֵנֶיךָ בְּחֵיק הַמַּכְאוֹב.
הִרְעַפִּי כֹּל דִּמְעָה עַל תֵּל הַמַּרְגּוֹעַ
כִּי דֶּשֶׁא יַדְשִׁיא וּבְעֵשֶׂב יִתְכַּס,
וְסַע לְמַבַּת בְּרוֹשׁ וְאֶשְׁכְּרוֹעַ
עֲלֵיהֶם הָרוּחַ לְיַלְלִיל יַשְׁלִיךְ הַס.

(מתוך „מאלגביש ומעלהי שיראה"
אזר בהוצאת „עם עובד")

שמעון שלוש

בשם השירה

נפש אדם אין בכביש.
ונפש חיה אמרה:
„יקחה האל"
ואני אמרתי: „אין אלהים".
ונפש חיה
האליהה אל אחר.
ואני אמרתי: „כי אין ידי לי עוד
אף לא יד אחר".

בְּשֵׁם הַשִּׁירָה
דַּעְתִּי מִתְפַּזֶּרֶת עָלַי
בְּשֵׁם הַשִּׁירָה אַף לֹא בְּשֵׁם הַשֵּׁם.

בְּשֵׁם הַשִּׁירָה
הַשָּׁמַיִם מִתְרַחֲקִים וּמִתְקָרְבִים מֵעָלַי
כִּי אֵין יָדַי לִי עוֹד אַף לֹא יַד אַחֵר.

בְּשֵׁם הַשִּׁירָה
אֲנִי חַי בִּירוּשָׁלַיִם
בְּשֵׁם הַשִּׁירָה אַף לֹא בְּשֵׁם הַשֵּׁם.

בְּשֵׁם הַשִּׁירָה
אֵין לִי מָקוֹם, אֵין לִי מַעֲשֶׂה
כִּי אֵין יָדַי לִי עוֹד אַף לֹא יַד אַחֵר.

חֲבֵרִים אוֹמְרִים: „אַתָּה חַי שִׁירָה
אַתָּה חַי שִׁירָה
אַתָּה לֹא יָכוֹל בְּלִי זֶה"
בְּשֵׁם הַשִּׁירָה אַף לֹא בְּשֵׁם הַשֵּׁם.

בְּשֵׁם הַשִּׁירָה
זֶהוּ כָּל כֹּחִי: אֲנִי לֹא אָנֹכִי
כִּי אֵין יָדַי לִי עוֹד אַף לֹא יַד אַחֵר.

בְּשֵׁם הַשִּׁירָה, בִּשְׁעַת כֹּשֶׁר
אֶמְצָא אֶת מַשָּׂא דְּבָרַי
בְּשֵׁם הַשִּׁירָה אַף לֹא בְּשֵׁם הַשֵּׁם.

בְּשֵׁם הַשִּׁירָה אָבוֹא אֵלַיִךְ לִקְרַאת לַיְלָה
כִּי אֵין יָדַי לִי עוֹד אַף לֹא יַד אַחֵר.

בְּשֵׁם הַשִּׁירָה, מְחַבֵּר אֶל חָבֵר
אֲחַבֵּר אֶת חַשְׁמַל הַשִּׁיר
בְּשֵׁם הַשִּׁירָה אַף לֹא בְּשֵׁם הַשֵּׁם.

עַל מִזְבַּח הַמִּיתוֹס לֹא אַחֲזִיק נֵר
בְּשֵׁם הַשִּׁירָה,
נְאֻם הַמְּשׁוֹרֵר.

יולי 86

אילן שיינפלד

בטבעות שחור וארגמן

לעדנה

בְּטַבְּעוֹת שָׁחוֹר וְאַרְגָּמָן אַתְּ
שָׁבָה אֶל כּוֹכָב קָרוֹס
וּמֶרְחָק, לְהַשִּׂיג בּוֹ
גֹּבַהּ הָרְאִיָּה

לְמַעֲמַק יְקוּם גָּדוֹל מָלֵא

סָגֹל בְּעֵין יָרֹק בְּעֵין כָּחֹל
בְּעֵין אָדֹם בְּעֵין צָהֹב
בְּעֵין הַתְּכֵלֶת,

יְקוּם הַנֶּאֱרָג עָלַי סְבִיבָה.

עוֹדֵךְ מֵעִם כּוֹכָב קָרוֹס,
וּכְבָר אֵינֵךְ צְרִיכָה.

כ"ה באייר התשמ"ו

משא

לספרות, אמנות ועיון

דיוקן הזולת בשירת זלדה

מאת חמוטל בר־יוסף

1.

הדיוקן הנפשי של דמות הזולת הוא נחלתן המסורתית של הדרמה ושל הפרוזה, ולא של השיר הלירי. אין זה מקרה, שהמחקר והביקורת בשאלת הדמות הספרותית – יחסה לדמות האדם במציאות, סוגיה, דרכי עיצובה, הופעותיה בז'אנרים ספרותיים שונים וכיוצא בזה – עוסקים בדמויות מתוך רומנים, סיפורים קצרים ומחזות. [1] היכולת לחדור לעולמו הפנימי של הזולת ולדמיין במדויק תגובות ותהליכים נפשיים שהסופר עצמו לא חווה אותם היא מסימני כשרונו של המספר והמחזאי, החל מסיפורי התנ"ך והטרגדיות היווניות ועד ימינו, אם כי לא בכל התקופות יוחסה ליכולת זו אותה חשיבות. הריאליזם הפסיכולוגי הוא הזרם המודרני שהפך את עיצוב נפשו של האדם כפרט לערך ספרותי, שמאחוריו עומדת השקפה פילוסופית הרואה את המוחלט בפרטים.

בשירה סיפורית – באפוס, בבלדה, באידיליה ובפואמה – מופיעות במרכזו הארועים דמויות ספרותיות בדויות או תיעודיות שאינן אוטוביוגרפיות (הפואמה פתוחה גם לאפשרות של 'אני' כגיבור ראשי), לעומת זאת בשיר הלירי הדמות השכיחה ביותר היא זו של 'האני הלירי'.

השיר הלירי המודרני, העומד תחת השפעתה הנמשכת של הרומנטיקה, הוא, כהגדרתו של ג'יימס ג'ויס, 'הצורה שבה האמן מציג את תמונתו־הוא, בזיקה בלתי־אמצעית לעצמו', [2] כלומר, הוא מצייר פורטרט של המשורר שחיבר אותו, לרוב במצב של התנסות רגשית אישית אינטנסיבית, מה שמכונה בשם 'חוויה'. החוויה האישית החד־פעמית היא אספקלריה שבה משתקף העולם הפנימי של המשורר או מתגלה טבעו של העולם. הסיטואציה הבדיונית המעולית בשיר היא לעתים קרובות 'קורלטיב אובייקטיבי' לעולמו הפנימי הסובייקטיבי של המשורר, כלומר השלכה חושית של מצבים נפשיים רוחניים הנחשפים בהתבוננות המשורר אל תוך עצמו. בתמונה החושית שהשיר מצייר יכולים אמנם להופיע האנשים, קולות מדברים ואף דמויות אנושיות, אלא שכל אלה מופיעים בדרך כלל כהמחזה של התרחשויות בנפשו של המשורר ולא כדמויות אנושיות חיות, בעלות עולם פנימי משלהן. ישנם, בכל זאת, שירים לארכיטיפוס רבים שבהם מופיעה דמות הזולת. האהוב/ה המת/ה הם, כמדומה, הטיפוסים הנפוצים ביותר המאכלסים שירי אהבה מזה ושירי אבל וקינה, אלגיות ואפיטאפים מזה. ואולם הדמויות בשירי אהבה ובאלגיות נשקפות אלינו מבעד לרגשות העזים והעיוורים של המשורר, רגשות געגועים, תשוקה, אבל וכדומה, והרגשות הללו הם הנחשפים בשיר, ולא עולמה הפנימי של דמות־המושא. מן הראוי לשים לב שכמו שירי הקינה על המת גם שירי אהבה רבים (לפחות אלה הנושאים את חותם הרומנטיקה) מתייחסים לדמות רחוקה ובלתי מושגת, שהגעגועים אליה מעניקים לחוויה את האינטנסיביות הרגשית המבוקשת. רק האפיטאף, תת־ז'אנר עתיק שמקורו במנהג לחרות טורי שיר על קברו של הנפטר, מנסה לשרטט דיוקן אובייקטיבי יחסית – אם כי תמציתי – של הדמות. ואולם דווקא בחינתו של תת־ז'אנר זה בשירה בת־זמננו יכולה להעיד על הרידתה של נקודת המבט האובייקטיבית: שירי הקינה נפוצו מאד בשירה העברית שלאחר קום המדינה, גם קינות על בני משפחה וגם קינות על נופלים במלחמות. אך השירים המציירים דיוקן ברור של דמות אנושית ייחודית הם נדירים למדי, [3] וגם כשהם מופיעים אין בהם לרוב הארה פסיכולוגית של טבע האדם, אלא יותר החייאה תיעודית, שעיצובה המפורט נועד לבטא את תגובת השכול של המשורר.

השירה העברית בשנות השישים, שהתרחקה מן המיבר האפי, התמקדה בתיאור דיוקנו הפנימי של האני. [4] השיר המתאר את דיוקן הזולת נוטה לתפוס את הדמות כסינקדוכה, היינו כפרט המייצג את כל בני מינה: האשה מייצגת את כל הנשים, האב מייצג את כל בני דורו ותרבותו, והחייל שנפל – את כל חיילי ישראל או את כל הנופלים במלחמות בהסטוריה של עם ישראל. היחס הרגשי של המשורר לדמות מבליע במקרה כזה גם את יחסו הערכי לכלל שהדמות מייצגת או לתופעה המופשטת בכללה (אהבת־אשה, תרבות הדור הישן, מלחמות ישראל). ההרחבה הסינקדוכית של הדמות נעשית לעתים על ידי קישורה לדמויות ארכיטיפיות מההסטוריה היהודית והכללית או מהספרות. [5]

2.

לאורך כל מהלך יצירתה זלדה רשמה דמויות של אנשים חיים שהכירה בחיי היום־יום שלה. היא עשתה בציור [6], ברשימות פרוזה, שחלקן לא פורסמו בספריה וחלקן לא פורסמו כלל [7], וגם בשירה.

כדי ללמוד משהו על האופן שבו זלדה קלטה בני אדם ועיצבה מהם אמנות הייתי רוצה לפתוח בקריאת רשימה, השייכת לקבוצת ה'שרטוטים ירושלמיים', שפורסמו ב־1947 [8], אך נשארה בכתב יד. כבר בקטע מוקדם זה נוכל לראות כמה תכונות טיפוסיות לדיוקנים של זלדה: ההימשכות לדמויות משולי החיים, ההימנעות מתפיסת הדמות כמייצגת של סטריאוטיפ חברתי, העתקה הדרגתית של תשומת הלב מהאסתטי אל האנושי כאובייקט החוויה, תגובה מורכבת כלפי הדמות; של מסתורין, של אמפתיה ושל התבוננות מרוחקת, הומוריסטית קמעא.

בחצר אחת

בתוך סימפוניה של ריחות מתוקים יושב נער שחרחר, בר מצוה. כולו נהדר, כולו פלאי לעצמו.

בורוד עז, בזהב, בלבן, בכתום, בארגמן, נע סביבו היופי הנשי. אש שקטה שוחקת אליו מעיני הגברים. בתוך חופת המכובדים עומדת גם השכנה הזקנה המרוקנית. כלאות של עצב ממושך ליד לאות של חמדה נראית לי הזקנה ליד היופי הבוכרי. כמקרש עשן בתוך חורשה של תמרים. היא חשה בחברתי ומושיטה לי יד ואנו עוברות לקצה השני של הגזוזטרה העצומה כדי להביט משם כמו מסיפון של אניה אל ירושלים המדליקה את אורותיה. מאחורינו, כגלי ים, רועש המשתה.

'אני למצוה שמנגנים בה לצים' – אומרת הזקנה הלבנה ומספרת לי על 'השורש' שלה, על אב אביה התמים הצדיק. הזקנה החרישית הזאת מאמינה, כי לא נרדם עדיין הצדי שבתוך המלים הקדושות. בין מלה למלה היא מציצה אלי, לקרוא בתוי פני באפלולית: מי אני? הידעתי פעם אושר? האהב אותי מישהו מאד? היש לי בן קטון?

לפנינו תיאור של חגיגת בר־מצוה במשפחה בוכרית. התמונה נפתחת כשבמרכזה חתן השמחה מוקף מעגלים חושניים המערבבים צליל, ריח וצבע. אין שום הסתייגות בהמהו של ריח וצבע, להיפך: יש היסחפות של התפעלות ביופיו של הנער עצמו, מ'היופי הנשי' הסובב אותו ומהעוצמה החזיבה הנשלחת לו מהגברים. התמונה יוצרת אפקט של אכסטזה מיסטית. גם על ידי ביטוי מפורש ('פלאי') אך בעיקר על ידי מיקומו של הנער בתוך מעגלי צבע הנעים סביבו, כמו הספירות השמימיות, וכן על ידי אוקסימורונים ('אש שקטה', 'לאות של חמדה'). התמונה הקיבוצית – שתתברר בהמשך כרקע בלבד – מעוצבת בטכניקה אימפרסיוניסטית: לכך תורמות הסינאסתזיות ('סימפוניה של ריחות מתוקים'), רצף הצבעים של בגדי הנשים, שעם היותם צבעים עזים היחסים ביניהם הם יחסי ניואנס ולא יחסי ניגוד, ומשחק מילולי בשילוב הניגוד עם הגוון: 'לאות של עצב ממושך – לאות של חמדה'. שלושת משפטי הפתיחה יוצרים אפוא אווירה של היסחפות מלאת נועם בחוויה חושנית־אסתטית של יופי לאה וחמדה, אווירה שאינה רחוקה (גם בדרכי עיצובה) מה'קארנס הסימבוליסטי'.

ואולם בנקודה זו עוברת תשומת הלב מהמרכז אל הפריפריה שנעשית למרכז, אל הזקנה. זו מוצגת תחילה כ'השכנה הזקנה המרוקנית', המבט הראשון קולט סטריאוטיפ. היא עומדת 'בתוך חופת המכובדים'. ולכאורה היא חלק מהנוף האנושי המזרחי, שבעיני המספרת האשכנזיה עשוי להיראות כמקשה אחת. אפשרות אחרת היא לתפוס את הזקנה כמרוקנית 'טיפוסית' לעומת שאר הנאספים הבוכרים, ולתאר את ההבדל המייצג ביניהם. אבל מלכתחילה היא רואה את הזקנה לא כחלק מהנאספים וגם לא כניגודם אלא כגוון שלהם: 'כלאות של עצב ממושך ליד לאות של חמדה נראית לי הזקנה ליד היופי הבוכרי'. כך מוגדר ההבדל בין המרוקנית לבוכרים, כשני גוונים של לאות וכשני גוונים של יופי. ההשוואה המטאפורית 'כמקרש עשן בתוך חורשה של תמרים' איננה רומזת דבר על הבדלים עדתיים, גם לא על המשיכה שתיווצר בין הזקנה למספרת.

הניגוד העדתי מתבטל, כפי שמתבטל הניגוד בין הנעורים לזקנה: למרות ניגודי הגיל והעדה בין המספרת לזקנה נוצרת ביניהן ידידות ספונטנית, אולי בזכות זרותן המשותפת בחברת החוגגים. רק עתה, כששתיהן עומדות על הגזוזטרה ומתבוננות יחד למרחקים, נשמעת מפי המספרת נימה דקה של הסתייגות ממה שתואר קודם כחגיגת חושים מופלאה: 'מאחורינו, כגלי ים, רועש

המשתה. הזקנה היא המותחת ביקורת מפורשת על הסולת החגיגה: 'אני למצוה שמנגנים בה לצים', היא מקוננת. עכשיו היא כבר לא מכונה 'השכנה הזקנה המרוקנית' אלא 'הזקנה הלבנה', וכך עובר דיוקנה במישור החזי הריאליסטי למישור שבו הדמות הופכת לכתם צבע סימבולי וכך אצל גנסין: 'אשה אחת לבנה ובריאה', 'נכשה אותה הצוהלת החדורה' [9] ואצל פוגל: 'דינה הקטנה, הצהובה' [10]. דבריה של הזקנה יוצרים בספרות תחושת שיתוף עמוק, שכן היא משתמשת בביטויים השייכים לשורש האינטימי של זלדה (במיוחד 'התמים', כינוי בעל ערך מיוחד בחסידות חב"ד, והיה גם כינוי לסבה הרד"ץ).

יחס האמפתיה לזקנה מגיע לשיאו במשפט 'הזקנה החרישית הזאת מאמינה, כי לא נרדם עדיין הצדי שבתוך המלים הקדושות'. כ'זקנה החרישית' האשה המרוקנית נעשית לאובייקט של חוויה שירית, מסוג 'מגינת־נבאים חרישית' בשיר של ד' פוגל. [11] בסיפורה הנפך אותה לממשיכה בלא דעת את המסורת של הסיפור החסידי על מעשיו המופלאים של הצדיק, סיפור המוסך את הקדושה. כעת אין שום ספק, שחמדת החושים של הנכתה מחוירה לעומת הצדי שבתוך המלים הקדושות. אבל כאן, בדיוק כאשר דיוקנה של הזקנה מתחיל להיכנס לקופסה של הסטריאוטיפ החסידי הנרגש (שיותר מכל סטריאוטיפ אחר טבוע בראיית העולם של זלדה), התמונה מתנערת מסמליות ונעשית ריאליסטית, קולנועית ואף הומוריסטית: בכישרון תיאור מובהק נרשמות תנועות ההצצה של הזקנה 'בין מלה למלה', ואנו ממש שומעים ורואים את אופן הדיבור של זקנה מזרחית נבונה, המשתהה לעתים קרובות בדיבורה כדי לבחון את תגובות השומעת. המספרת מצידה מדמיינת את התת־טקסט של הזקנה, את הסקרנות שלה, והיא מפנה אל עצמה שאלות נוקבות, שאילו נשאלו היו בוודאי מביכות אותה. אולי משום כך הן מנוסחות בריתמוס של אגדה על מישהי אחרת: 'מי אני? הידעתי פעם אושר? האהב אותי מישהו מאד? היש לי בן קטון?' באופן כאילו לאידלונתי האגונה של הנערה לסיפוריה של הזקנה, החדירה לעולמו של הזולת, מובילה את המספרת לנגיעה־כמעט במקומות הרגישים ביותר בתוך עצמה.

בספרות העברית יש סיפורים רבים המתארים חצר או רחוב על דייריהם, תוך הדגשת ההתרוגויות האנושית בתוך המרחב הפיסי־חברתי המשותף. [12] זלדה אינה מנצלת את ההזדמנות להפוך את חגיגת הבר־מצוה לתהלוכה של נציגי עדות או שכבות חברתיות או טיפוסים שונים. היא מסתפקת ביחסים בין שתי דמויות וברקע הקיבוצי הסובב אותן. סיפור ההתקרבות הנפשית בין שתי הנשים הזרות רושם את קו העלילה המינימלית של הקטע (או שמא נסתפק אם נכנה אותו 'פואמה בפרוזה'?), אך אין זה קו ישר בעל כיוון עקבי, אלא קו של תנודות ועידות, שכל אחת מהן מובילה לכיוון בלתי־צפוי.

'השכנה הרעה' ('39־'41) היא דוגמה יותר מאוחרת למגמה של זלדה לעצב דיוקן לא־סטריאוטיפי של הדמות, הפעם בשיר, שאם כי אינו פואמה, אידיליה, פואמה או אפוס הוא ללא ספק שיר סיפורי. השיר פותח בפרולוג, שבו מביעה המשוררת את ההתקוממות שעוררה בה בילדותה ביטויים מתפילת הבוקר שיש בהם בקשה להימנע מנסיון ומבזיון ולהינצל משכן רע. גוף השיר מעלה מעשה בשכנה ששכרה דירה בשכונה דתית, ובערב פסח רסיס של פיה מבדורות הזמץ הכתים את שמלתה. השכנה מתפרצת בהאשמות חריפות ועקרוניות כנגד יושבי השכונה הדתית, אמונתם ואורח חייהם, אך המשוררת שומעת מבעד לתוקפנות המילולית את הכמיהה לרוך אנושי.

כותרת השיר עצמה היא צירוף סטריאוטיפי, שמקורו (המצוטט בפרולוג) הוא בתפילת הבוקר: 'ושתצילני היום ובכל יום מעזי פנים ומעזות פנים מאדם רע ומחבר רע משכן רע' [13]. לאורך השיר מוצגת סיטואציה המרוקנת את הכותרת מכל מובן רציני והופכת אותה לאירונית. הדיוקן הזה מעמיד באור הביקורת לא רק את שגרת הלשון השכונתית אלא גם את שגרת הלשון של התפילה היהודית. זלדה מעידה על עצמה, שבילדותה היתה 'הודפת מעלי בפראות / את התפילות הזהירות, המבויתות / שנסו ברעד מן הברקים הטופחת'. אלה הם אותם ברקים וסופות הגלים בהתנהגותה של השכנה. יש בה 'מן האומץ ההוא הנהדר', שאול בנפשה של המשוררת. השיר בכללו מבטל את חשיבותה של החלוקה בין דתיים ללא־דתיים. הוא מעמיד באור של ביקורת עצובה גם את נטייתו של התא החברתי לאטום את עצמו בפני רגישות לסבל הפרט הבודד וגם את ההתפרצות האידיאולוגית, שמאחוריה מסתתרת למעשה כמיהה לרוך אנושי.

השכנה ה'תמהונית' (בעיני השכונה) מתפרצת בנאום חוצב להבות, הבועט בעולם הדתי ומוסכמותיו ('אל תרמו בנפשכם / כי תפילתכם היא התפילה האמיתית' וכו'), ואולם אין כאן מרד בעולם הישן כדי לצאת ממנו אל העולם החדש, נוסח הספרות העברית של סוף המאה ה־19 ותחילת ה־20. השכנה איננה בת המקום, וההתקפה שלה על ערכי השכונה איננה ויכוח אידיאולוגי אלא קריאה לאהדה ולרחמים, ההופכת באוזני המשוררת למונולוג דמיוני המופנה אליה אישית: 'את העומדת שם מנגד, צעקה, אינך רואגת לי, לבושי השחור ואינך אומרת כלום / הביטי בי – / אני חולה, חולה מאד ומלאה יאוש'.

לא רק השכנה סגורה במוסכמותיה, אלא גם השכנה המקבלת מתקשה להתנער מרגליה האדומים, שאינם אלא מסוה של השתייכות קיבוצית־אידיאית המסתיר את יסודי האדם היסודיים: 'לשוא נופפה אותה עלובה / לפני ברגליה האדומים, הקרועים [14] כדי שאצא מעיגול 'ישותי הקסום'. יתר על כן: למרות שהמשוררת איננה שייכת לאף אחד משני המחנות היא רואה את עצמה כנתונה ב'עיגול ישותי הקסום', שממנו איננה מסוגלת לצאת כדי לגעת בנפש זולתה. זלדה מעבירה כאן ביקורת עצמית על 'עיגול הישות הקסום', עולם החלומות, האגדות, היופי והאמונות שבו היא חיה, המאפשר לה להתרכז בעצמה ולהימנע ממעורבות יותר פעילה ונועזת במצבים אנושיים ובבין־אדם חיים. 'ידעתי / כי דיבורנו על נשמתה החיה / הנשרפת יומיום / כעל אבן־נגף'. ועם זאת השיר עצמו מעיד שהמשוררת איננה אטומה לעולמו של הזולת: הרטוריקה של השיר מחליפה קולות ותודעות. קולה של

(המשך בעמוד הבא)

עמוס עוז

שמועה דתית

אני רואה את ההפרעות וזבובני־הקיץ בשטף האור: זבובנים בני־יומם, הבוקר נולדו, עד הלילה ימותו, ומחר שוב יסתחררו באכסטאזה בזרם האור באש התכלת המלובנת. להם כנפים שקופות והכנפיים האלה תופסות את נפש האור ועושות שערוריית צבעים, עפר ואפר כל המלים שבפינו לעומת הוד־הנהרה הזה. ליבנו נמלא יראה, תמהון וענווה עד שגומלת בנו ההחלטה להביט ולשתוק מעכשיו. אור־העולם, מצידו, כלל לא איכפת לו מה אנחנו רואים או מי המביט ורואה: אנחנו או לא אנחנו. הזבובנים האלה או אבות אבות אבותיהם. או בני בנינו. עוג מלך הבשן או הנביא ירמיהו או האסיר ממשל יותם או האיש ישי מבית לחם, ואפילו הימים אשר במדבר. עינינו רואות ועינינו תבבינה ועינים אחרות תיאדנה. אתה היא האור אור.

ומה יהיה עלי?

פאסקאל, מצידו, נבהל ואמר כך: „כשאני מתבונן באורך־חיי הקטן, הבלוע בנצח שלפניו ולאחריו; כשאני מתבונן בחלל הקטן שאני ממלאו ושאף אותו אני רואה בלוע במרחב האינסופי של החללים שאינני מכירם ושאינם מכירים אותי, נפשי מתבהלת ולבי תמה שאני כאן ולא שם, בשעה זו ולא בזמן ההוא. מי שת אותי לכאן? בגזירתו של מי ובהנהגתו של מי נועדו לי מקום זה וזמן זה? 'זכר אורח ליום אחד יסור'."

ומיד אחר כך מצאתי כתוב אצל פאסקאל: „דממת־עד של חללים אינסופיים אלה תבעתני"[1] בעתה? למה?

כמעט להיפך: דממת־עד של חללים, וזבובני־הקיץ שיצאו מרעתם, עיני הרואות, ידי הכותבת מלים אלו, ריח הנפט בחדרי, מותר להשתמש במלה רגיעה, הבעתה, כך שמעתי הבוקר ברדיו, היא מנת־חלקו של חבר הכנסת יצחק רפאל (מפד"ל) שהגיב על סילוקו מרשימת המועמדים במלים הבאות (ובהטעמה על המלה הרביעית): „אבל זה כבר באמת סוף העולם".

ובאותו עניין: עצה טובה לחבר הכנסת

פאסקאל אומר כך: „– – – והנה גיליתי, שכל אסונם של בני אדם נובע מדבר אחד ויחיד, והוא שאינם יודעים לשהות במנוחה בתוך חדר – – – האסון הטבעי שבמעמדנו כיצורים רפים ובני־תמותה, מעמד עצוב כל כך (עד) ששום דבר לא ינחמנו, כשאנו נותנים דעתנו עליו – – – כך חולפים חיינו: אנו מבקשים את המנוחה תוך מאבק עם כמה מכשולים; ואם גברנו עליהם, המנוחה נעשית קשה־מנשוא – – – ולא יבושש השיממון להגיח על דעת עצמו ממעמקי הלב, ששם שורשים טבעיים לו, ולמלא את רוחנו בארסו – – –"[2] מה נוכל איפוא לייעץ הערב לחבר־הכנסת המודח, מר רפאל? הלא מעכשיו עלולה להתחיל אימת חשיכה, אימה עד־אין־שיעור, אימה אשר לעומתה דיקון ותחושת־בריח כשחוק ילדים המה? וכבן, אולי אפשר לנקוט דרכי־עורמה: להצטמצם. להתמסר רוב שעות היום לעבודת־מחקר או לחבר זכרונות אשר בהם ייחשף אחת־ולתמיד פרצוף־פניהם המכוער של שונאינו. לפנות ערב אפשר לעיין בעתון „מעריב" ולרדת בשנינות אל מה שבין השורות ואל מה שמאחוריהן. בחושך, כתום מהדורת „מבט לחדשות", מומלץ לצאת לטיול קצר ברחובות הסמוכים. מותר בהחלט להעיף מבט אחד בנערה חולפת. מותר לדבר אל עצמנו בלחש. מותר לעשן סיגריה. מותר ואף כדאי לנו להמשיך בטיולנו ולהגיע עד קצה הרחוב. ומפני שמדובר בעיר ירושלים אפשר להיעצר ליד הפנס האחרון ולהסתכל שעה קלה בצללי־ההרים בין קורי הירח ובאורות של כפרים רחוקים. „אשא עיני אל ההרים" – אבל בלי הסיפא של הפסוק הזה, פן יחזור ויתגנב אל הלב הייאוש ויגיח השיממון „ששם שורשים טבעיים לו". לשאת עינינו אל ההרים כדי ללמוד מהם מנוחה נכונה. להיות דומים להרים עד כמה שמסוגל בשר ודם לדמות אל עץ ואבן. וכאשר נתעייף – נחזור בענווה אל חדרנו. וכאשר לא נוכל עוד לשבת בתוכו במנוחה – נעמוד בחלון ושוב נישא את עינינו אל ההרים, והנה הכל על מקומו. אין חדש. אל פחד. מותר אפילו להשתמש כאן, בהשאלה, בסיסמה לאומית ידועה: אין שום סתירה בין זיקתנו הנפשית להרי יהודה ושומרון לבין שאיפתנו המתמדת לשלום יציב ובר־קיימא.

הה, מנוחת ההרים ושלומם בערב־קיץ בירושלים. עלינו ועל כל ישראל. אמן.

1979

[1] פאסקאל, „הגיגים", תר. יוסף אור, עמ' 49, הגיגים 205–206, וכן ראה הערה מס' 6 להגיג 206.
[2] שם, שם, הגיג מס' 139 ואילך.

קרל קראוס

שעת לילה

שְׁעַת לַיְלָה, שֶׁעוֹבֶרֶת עָלַי
כְּשֶׁאֲנִי חוֹשֵׁב, מְהַרְהֵר וְהוֹגֶה בְּדָבָר,
וְהַלַּיְלָה הַזֶּה הִנֵּה כְּבָר בָּא אֶל קִצּוֹ.
צִפּוֹר בַּחוּץ אוֹמֶרֶת: עָלָה הַיּוֹם.

שְׁעַת לַיְלָה, שֶׁעוֹבֶרֶת עָלַי
כְּשֶׁאֲנִי חוֹשֵׁב, מְהַרְהֵר וְהוֹגֶה בְּדָבָר,
וְהַחֹרֶף הַזֶּה הִנֵּה כְּבָר בָּא אֶל קִצּוֹ.
צִפּוֹר בַּחוּץ אוֹמֶרֶת: הִגִּיעַ הָאָבִיב.

שְׁעַת לַיְלָה, שֶׁעוֹבֶרֶת עָלַי
כְּשֶׁאֲנִי חוֹשֵׁב, מְהַרְהֵר וְהוֹגֶה בְּדָבָר,
וְחַיִּים אֵלֶּה הִנֵּה כְּבָר בָּאִים אֶל קִצָּם.
צִפּוֹר בַּחוּץ אוֹמֶרֶת: זֶהוּ הַמָּוֶת.

תירגם: פסח מילין

חלומות

פרק מרומן מאת אמנון שמוש

את הפגישה עם האם השאירו כדבר אחרון. „למקרה שיתעורר חשד השכנים תצטרך להתגונן" אמר מירו. „כמו ממתק שמשאירים לסוף" צחק אברסלים.

כיוון שהאוטובוס הטיל אותם בסמוך לבאב־אל־פרג' – הכיכר המרכזית בעיר העתיקה – נשאו אותו רגליו את אברסלים הישר אל הקונדיטוריה הטובה בעיר. טסים עגולים עמוסים בקלאווה ובורמה וסהארא־אסית (צמידי הגברות) ואסאביע זיינאב (אצבעותיה של זיינאב) ושאר דברי מאפה מתוקים משכו את העין מבעד לחלון הראווה הגדול והזילו את הריר. נכנסו והזמינו פעמיים מחצית־האוקיה כנאפה בג'יבנה. התיישבו משני צידי שולחן קטן מכוסה בשעוונית ומיד ניגש נער ובידו שתי צלחות ושני מזלגות. עוד הם קורעים ונוגסים מן המתוק־המלוח שגבינת עזים חמה נמשכת ממנו כגומי־לעיסה וכבר שב הנער עם קומקום זכוכית ובו מים קרים וגבישי קרח.

בימי הרמדאן – סיפר אברסלים – אופים כאן את הקטאייף הטובים בעיר.

– גם אני גדלתי בערים מזרחיות – לחש מירו, סוקר את השולחנות הריקים סביבם – אבל משפחתי התרחקה מן השווקים ומן הערבים. אתה יודע – הוכיח, מלקק שפתיו וגומע גמיעה – היו משפחות של יהודים בקהיר ובאלכסנדריה שלא ידעו לומר משפט אחד בערבית. זה היה למטה מכבודם. הם דיברו רק פרנסאוי או אינגליזי. וכמה מהן, אלה שהגיעו מיוון ומטורקיה ומן האיים, ידעו גם לדינו. רק לא ערבית. שלחו את בניהם לבתי־ספר אירופיים, אפילו למנזרים; ובלבד שלא ילמדו עם עם־הארץ, עם הערבים.

– בוא נדבר על משהו אחר – אמר אברסלים, וגמע מן המים הצוננים בעצימת־עיניים.

מרבית הלקוחות נכנסו לקחת את ה„חלויאת" הביתה. המוכר היה נוטל מן המדף קופסה שצורתה צילינדר סגלגל ודפנותיה דיקט דקיק, וביד אמונה היה ממלא בה שורות שורות לפי בחירה. גם המכסה היה עשוי אותו חומר קליל ותוך שניות היתה הקופסה ארוזה ועטופה והוא משי עבה מושחל על אצבעו של הקונה.

הכנאפה היתה טעימה ומשביעה אך השניים היו רעבים מן המסע. קינחו איפוא בכדורי זינגול חמים שהוצאו רוחשים מן השמן הרותח וכוסו סירופ סמיך, ויצאו אל הרחוב הסואן. הצפיפות כאן גדלה במשך השנים, הרהר אברסלים, אבל הצבעים הזריזות וצלילי הדיבור נשארו כפי שהיו. אם היו מטילים אותו מכדור פורח בעצימת־עיניים לרחוב הזה, היו חושיו קוראים „זוהי חלב".

כיוון שהיתה שעת בין־ערביים הזדרזו ומצאו להם מלון. התעודה הזמנית שקיבלו מן הקצין במוכס עשתה את שלה, והם נוכחו לדעת שניתן יהיה להשתמש בה בקביעות. לגשת למשטרה להחליפה אפילו לא עלה על דעתם. החותמות הרשמיות „אל־ג'מהוריה אל־ערביה אל־סוריה" וחתימת היד הנמרצת של הקצין עשו רושם משכנע, והחותמת האלכסונית „זמנית" לא ציינה אם מדובר בשעות או בשנים.

– תוכל להתאפק עד מחר? – שאל מירו בזהירות, סורק שערו לאחור ומחפש את עיני ידידו במראה.

– אפילו עד מחר בצהריים.

ולאחר שתיקה קלה, מהורהרת –

– שבע שנים לא ראיתי את אמא. יום אחד לא יגרע ולא יוסיף.

– ומה תכניתך למחר בבוקר?

– אופניים.

–אופניים??

– ביסקלט, אם אתה מעדיף.

מירו ניגש אל אברסלים כמי שקרב אל פרפר לתופסו. מבטו המודאג העלה חיוך על פני חברו.

– זה חלום ישן. סיפור ארוך. אבל לא עכשיו.

אחר ששוטטו ברחובות ונסעו בטראמוויי בשעות הערב ואברסלים פרק התרגשויות והפגין ידענות, שבו אל בית המלון עייפים וסחוטים.

– כמה שהיא סואנת ביום, חלב שלך – סיכם מירו, בולע פיהוקים קולניים – כך היא מתה בלילה.

– לא מתה, אלא רגועה. נחה. זאת לא עיר נמל ובילויים כמו ביירות.

– והאללה, ביירות יש רק אחת.

– ואני מת לישון – קרא אברסלים, ונפל על הכיסא.

אך בטרם נרדמו סיפר לו למירו על מה שבינו ובין אופניים.

– אתה יודע מתי התברר לי עד כמה קנאתי בילדים הללו מהג'מילייה שהיו באים לכותאב על אופניים? רק באותו יום שבו תוכננה ההתקפה על תחנת האוטובוסים הערבית ברמלה.

– פיצוץ התחנה המרכזית? מה הקשר?

– היינו אז בקיבוץ נען, זוכר?

– ועוד איך זוכר.

אז היתה ישיבה כזה או משהו כזה. ואני ישבתי בחוץ על המדרגות, מחכה להחלטות.

– הפעולה הגדולה הראשונה נגד התחבורה הערבית. אחרי חודשים של הטרדות מצידם.

– „הטרדות" זה לא מלה. זה היה רצח בדם קר. בכל כבישי הארץ.

– כמה שקינאו בך כולם, במחלקה. לצאת לסיורים מוקדמים, להדריך את הכוח בשעת הפעולה. ג'וב עלא כיפק.

– אז אני משפשף את האוזניים הארוכות שלי ושומע שוב מתלבטים איך יסיעו אותי לרמלה ואיך יחזירו אותי משם מבלי לעורר חשד. „בגלל הצליפות משני הצדדים", אומר שם מישהו, „נפסקת התחבורה הציבורית לפני חשיכה. וכל מכונית פרטית עוברת שבע בדיקות". הם מדברים ומדברים ואני מתחיל לראות לנגד עיני את הילדים מהג'מילייה טסים על האופניים הנוצצים שלהם, מרכיבים את אלה שאין להם אופניים אל אבו־חליל, משכיר האופניים בדרך לסביל ועורכים תחרויות.

– חלומות של פלמחניק.

–שמע, רק שלא תספר לאף אחד!

– או קיי. זקס.

– אז מה אני עושה? אני תופס יוזמה, בולע את הרוק פעם ופעמיים, שם נפשי בכפי כמו־שאומרים, ודופק על הדלת. משתררת דממה נוראית.

– מי זה?

–אבו כלים. ומבלי להכות אני פותח את הדלת ומציץ פנימה.

–מה אתה רוצה?

– יש לי הצעה. אין צורך להסיע אותי. אני אסע לבד.

– אתה יודע לנהוג?

– אופניים...

היית צריך לראות את הפרצופים שלהם. כל הגדולים של הפלמח ישבו שם: יוספל'ה ובני וסמריה דיהכן ואליעזר דודו ומי לא.

– רעיון גדול ופשוט – אומר יוחנן.

– פשוט גדול – כנגד ראשו יוספל'ה המג"ד.

–גדול, מפני שהוא פשוט – מסכם אליעזר. ובתור גזבר הוא מוסיף בידו: עוד היום נקנה לך את זוג האופניים היפה ביותר בעיר.

ואני – סבבל שבבזוני – אני שומע את עצמי אומר לה: זוג אופניים חדש ויפה יעורר סקרנות וחשד. לא יתאים לבוסכניק ערבי מסכן ומטורלל. אני צריך זוג משומש ומשופשף, אבל במצב טוב.

סוכה בירושלים

– זה היה בחורף – נזכר מירו – באמצע דצמבר. אני שכבתי או מהקרוס ונדהמתי לראות אותך מתאמן ברכיבה על אופניים.

– המצחיק ביותר הוא שעד אז לא ידעתי לרכב. ידעתי מצויין לרוץ אחרי המתלמדים הקטנים ולהחזיק להם את המושב שלא יפלו. בזכות עזרתי היו נותנים לי סיבוב או שניים. לרכב ממש לא זכיתי.

– ואיך עברו הנסיעות לרמלה?

– אל תשאל. הרכב היחידי על הכביש באותם הערבים היה רכב צבאי בריטי. ואלה דהרו כמו משוגעים. בכל פעם שבא אחד מאחורי מצאתי את עצמי מוטל בתעלה מלוכלך עפר. ואלה שבאו ממול סנוורו.

– לא סיפרת לנו.

– אילו הייתי מספר היתה השמועה מתפשטת ומגיעה לפ"מ. ואז היו מציבים מישהו אחר לג'וב הזה.

– מה פתאום מישהו אחר. אתה היית המומחה הפלוגתי לרמלה ושווקיה. בזכות הגיחות אל הבוזה הערבית החבוטה.

– אתה זוכר?

– אם אני זוכר?!

– תראה, הבוזה היתה תירוץ. משכו אותי ריחות השוק של רמלה, צבעיה, המולתו, צליליה. זה החזיר לי מעט מהלב שעזבתי. לא האמנתי שאשוב לראותה.

– הלוואי שיתגשמו כל חלומותיך כמו שזה מתגשם.

– מחר אנחנו לוקחים שני זוגות אופניים נוצצים וקורעים את החלב הזאת מקצה אל קצה. כל המקומות שאליהם לא הצלחתי להגיע. כל הפינות המרוחקות המיוחסות שהיו מחוץ לתחום לילד יהודי.

– צריכים להגיע לשדה התעופה הצבאי, לרחוח כעם. ויש גם מחנות צבא. ראיתי על המפה.

– אם יישאר זמן, אני רוצה לבקר במצודה העתיקה. מעולם לא הייתי בפנים.

– אתה מגזים. מתי נספיק?

– אבו־חליל פותח בשבע בבוקר בקיץ. אם לא שינה מנהגו נספיק הכל. בשש אני מעיר אותך.

– אם כך, תן עכשיו לישון.

ואחר שתיקה קלה –

– תגיד, האבו־חליל הזה, הוא לא יזכור את פרצופך?

– הוא מעולם לא ראה אותו. אף פעם לא היה לי האומץ לגשת עד שערי גן־עדנו. עד מהרה שקע מירו בשינה. נחירותיו משכו אחריהן את עייפותו של אברסלים וזה הרגיש כשוקע אל תהום פעורה ושואבת, רכה ושובבנית בתחתיתה.

בחלומו נתערבבו מראות רמלה באלו של חלב באלו של בירות באלו של נען הרחוקה. שנים חודשים נתקפלו ונדחסו לרצף בוזר ובלתי־אפשרי שכל אחד מרכיביו מציאות חזיה. הנה הוא רוכב על אופניים ברחוב הראשי של הג'מילייה ולפתע האדמה רועדת תחתיו ובקיעים נפערים סביבו מאיימים לבולעו. הוא מדווש במלוא אונו בכניסה המוכרת לרמלה ומולו פורצות להבות ואחריהן שרשרת פיצוצים אדירים המעיפים אותו באוויר. „הצלתנו" צועק באוזניו יוספל'ה ומרים בעליו את שברי האופניים המעוותים. שברי הגלגלים נראים כבורמה ממולאה פוסטוק חלבי. הוא מושיט ידו לטעום ואינו מגיע. לעומתו עומד המג"ד ולועס מהם בהנאה גלויה. לצידו של יוספל'ה עומדת סוניה המטפלת, מנערת מעל הנער העולה את אבק הדרכים, מלטפת את בלוריתו בתנועה אימהית בידה הגרומה ואומרת בטון תקיף „פרג' אינו שם עברי. מהיום ייקרא שמך פרץ." הוא קם ומתחיל לרדוף. פנה ימינה אל הרחוב הסואן באבה התחנה המרכזית ברמלה. בתי־הקפה מלאים מעשני נרגילה ומשחקי שש־בש. רדיו מגושם המונח על כתף בצבע ירוק עז צורח מנגינות קרב. הוא נכנס אל יער מוזר שכולו אוטובוסים לכודים בין עצים אדירים. איך נכנסו לכאן? סבך של צמחים טורפים בין אוטובוס לאוטובוס. פורץ בדלתות ומשתרג מבעד לחלונות. יוחנן הפ"פ שואל חוקר. על ראשו כובע שעם. הוא מצביע על לוח הכיתה שעליו תרשים התחנה ושאלותיו נותנות כמאשימות. הם יושבים על הכסאות הנמוכים של כיתה א'. איך הגיעו לכאן כסאות הקש של בית־הקפה ברמלה? „מחר תצא לסיור נוסף" – קולו של יוחנן. „בגלל הקדמי חסר אודיר" מנסה הוא ללחוש, אבל אין קולו נשמע. „מה אמרת?" שואל שומר התחנה. החבר'ה משתלטים על השומר. פיו נחסם, ידיו נקשרות. הוא נגרר בבירת הובות. אורות של פנסים קטנים כעיני התולים בחשיכה. רצים מאוטובוס לאוטובוס. רעש אדיר. לשונות אש. „כולם חזרו?" נשמעת שאלה. „כל הילדים כאן" – עונה אמא ומנגבת ידה בסינרה – „הוסס! הם ישנים."

עקבות דריסת רגל

סיפור מאת רות בלומרט

בתום הבכר השורר בחוץ, המציית לשמש אשר מרוב זוהרה לא נידאתה, וירק העלים הבהיק כמיליארדי מחזירי אור מסנוורים, שבה אל ביתה.[1] שתתה ושוב שתתה ואחר שכבה. לבסוף קמה, תולמת שהיא קמה.

החדר היה גדול מדי[2] ואם כי התריסים היו מוגפים עדיין, כולאים את קרירות הלילה הקודם, היה אור. לא היה חם. לא היה קר. יותר תחושת זרימה שבבלמה. זרימת צבע, לא זרימת חום.[3]

היא החלה למיין כבסים מקופלים לתוך ארון, באצטבת הלבנים והתולצות של בעלה:[4] הלבנים היו מונחים באצטבה כמקובל ולבנים כמקובל,[5] אך התולצות היו ארוזות בעטיפותיהן, כפי שניקנו, עומדות כספרים,[6] לא רבים אמנם, על מדף, בספריה.[7] היא ביקשה להיזכר מתי סודרו כך, זה היה סידור זר אך לא חסר הגיון. היא ישבה על כיסא בין הארון לבין השולחן[8] שעליו נייר ואולי מכונת כתיבה, והצבע הירקרק־צהבהב האפלולי שהקיף אותה[9] כממשות דהוייה, ריכך ושיחרר. הדמעות החלו לבצבץ ואז[10] נפתחה הדלת ונכנס אדם מוכר,[11] שכן או מן השכונה,[12] או אולי מועדי הבית, או מישהו שיש לו שיג ושיח עימם, לבקש את חתימת בעלה על המחאה שבידו.

היא היתה נבוכה בשל הארון הפתוח אך לא סגרה אותו.[13]

אבל האיש, שלא היה גבוה, לבוש חליפה בצבע הנבון, האפלולי, המזוקן, כבר ישב ליד השולחן, סמוך למקום שבו הופיע, מוכן להכין ביירות והמתין.[14]

היא הביטה בארון,[15] מאוכזבת מן העיכוב המתמיד בסידור הבית, נבוכה משום שנתפסה במולשה, בוכה בהחבא.

האיש הושיט ידיים מעברו האחר, המרוחק, של השולחן ותמך בידיה. רגע של הקלה ומבוכה גוברת. כתי סוף סוף תוכל לבכות לבד.

היא חיפשה עט כדי לחתום על ההמחאה[16] ולא מצאה. לא עלה ברעתה לבקש מן הזר. וכבר היא בחוץ, להשיג עט או עיפרון.[17]

בחוץ[18] לא היה רחוב. מין דרך המובילה במעלה גבעה לא גבוהה ולא תלולה.[19] הצבעים ירוק וחום ובין ערביים, בלי רוח, מידות חום שאינן מורגשות. היא פסעה במהירות ניכרת עד שנעצרה במעלה הגבעה באיזה צריף משוקע, מוקף אורנים שמאחוריו חורשה ברורה. חלון הצריף היה דלפק[20] והיא פשטה יד והיד שבפנים הניחה בידה מין כלי. היה זה אקדח מפורק, חסר קנה.[21]

היא חשבה שמשהו חסר בכלי, ורואה בעיניה הפנימיות עפרון פחם עבה,[22] אך היד הושיטה לה קנה שחור, חלול ומחורר הדומה לחליל מתכת קצר. היא הצמידה אותו לאקדח שעתה היה שלם.

אקדח בידה, היא סבבה על עקבה, הרימה את הכלי וכיוונה אל המורד שממנו באה. זה היה רחוב אפלולי לבדי שבתיו בני קומתיים מגומדים בעצים. איש לא פסע בו. ואז יצא הוא ממכונית שחנתה למרגלות הרחוב, סבב על עקביו ופניו כולה, כמבקש לקרוא לה. לנחמה. וצר היה על ההחמצה. אחר הוציא מכיסו הפך כוזה.

היא המשיכה לכוון את האקדח מולו בהחלטיות מובנת מאליה והחלה ללחוץ על ההדק אך הוא הקדימה, ידה ברקתו[23] ונצח מיד.

היא חשה הפתעה נעימה לנוכח הנופל שהבין את שיש לעשות. המגע הקצר וגילוי התולשה לפניו היו בגדר איסור. על אף ההבנה החשאית. היא חשה הכרת טובה שההבנה ותחושת ההכרות האמיתית היו נכונות. העניין תם.[24]

עתה פנתה אל כיוון הצריף והחזירה את האקדח בדלפק כהה פתח רחב המוביל אל פנים של צריף המזכיר מפקדת שדה, מצופה עץ צהבהב, בגובה ההרוב. החליטה להביט להם לפענח את המקרה.[25]

בצריף הפתוח ישבו כמה אנשים, אחד מהם משופם, בבגדי חאקי גדולים ממידתו, בגיל העמידה, שרוע כמעט על כיסא מתקפל. הוא סיפר משהו על ירידה במשקל. היתה בטוחה שזה מוכר העפרונות אשר הושיט לה אקדח, מנחש או יודע. ואולי לא מכר עפרונות אלא חילק אקדחים.[26] הוא לא הבחין בה.[27] הוא לא קישר, ובצדק, בינה לבין הבוות. מבחינתו היא לא פעלה כלל. היא היתה מרוצה.

במעלה הגבעה, שמאחורי הצריף, היתה אדמה תחוחה ובחור צעיר, בלתי מוכר,[28] פסע בכיוון ראש הגבעה, כקיצור דרך אל הרחוב שמן העבר האחר.

האיש השרוע כמעט על הכיסא[29] עצר אותו כדי להשוות את מידת נעליו לטביעות שטבעו באדמה התחוחה.[30]

מבחינה בהסתבכות העניינים סביב, הסתפקה בהתבוננות וכאיבתנים אילמים בקירבה.[31]

הצעיר לא מחה[32] והצטרף ליושבי הצריף.

עתה החליטה היא לרדת בעקבות הצעיר, במורד הגבעה,[33] אל הבית שבעמק, הבית שבו הוא גר,[34] לשטוף את פניה. השומרים לא עיכבו בעדה.[35] זו הזדמנות לראות את ביתו, חשבה ונבלעה באפילת המורד.

1. ימים רבים ביקשה לשוב לביתה ולפרוץ בבכי רם שנבזרה מיום ליום בגלל אירועי יום יום ובאה ותפח, מתנחם בחשאי, עוד שעה, עוד רגע, אהיה בבית ואיש לא ידע.
2. אולי היה זה חלום וכך נראה החדר בחלום שכן מיקומו וכיווניו היו זרים ומוכרים.
3. מזג האוויר הודיצני נעלם.
4. לרוב היו אצטבות נפרדות ללבנים ולתולצות. גם הארון נמצא בצד האחר של החדר, בחדר הלא נכון. בחדר האחר צריך להיות ארון. בלי ספק.
5. מתי כיבסה?
6. אלה הן חולצות שהתכוונה להחליף באחרות, רחבות יותר, אך מרוב דחיות ויתרה על כך. הן תהיינה צרות עליו וזהו.
7. ספריה הדרים מגובבים בערימות.
8. השולחן לא עמד שם. זה היה שולחן מרובע, ענק, מכוסה בטבלת זכוכית, מעין שולחן העץ הצבוע בשחור ששוליו מעוגלים ועליו טבלת זכוכית ומתחתיה מתוחה מפה צבעונית.
9. מגין הירוק צהבהב העומד בחלל החדר המסויד בסיד לבן? כמו להשקיף לתוך אבן שקופה בגוונים האלה.
10. ראה הערה 1.
11. היא לא ראתה אותו מימיה. הוא נראה נכון. וזהי מן הסתם ההגדרה היחידה שלו.
12. איך חדר לתוך החלל הירקרק צהבהב, או להפך, הצהבהב ירקרק העצור. אך בינתיים זה סרט אילם, לא משותק כמו פנס קסם.
13. נכונה תמיד לפורענויות קטנות. מועדת למצוקה.
14. לבעלה.
15. ראה הערה 10. שכן הדלת הפתוחה של הארון מסתירה אותה מעט.
16. בעלה היה אמור לחתום.
17. והיכן מכשירי הכתיבה שהיו על השולחן. בעט, כרגיל, הדיו אזלה, או שצבעה מוזר, ירוק או אדום שאינו הולם חתימה על מסמך, מרגיז מעט את הפקידים.
18. המקום, כמו הארות, מוכר ולא מוכר.
19. נוח למרי שכן היא סובלת מתולשה כללית, כל זה נשכח או נעלם לפתע.
20. הצריף משוקע כוכר.
21. הנפלא מכול הוא שהיא לא תמהה. מאידך, יכלו להוסיף לה כל דבר שכן היא לא אמרה מלה.
22. פעם נהגה לצייר. לא רע.
23. היה משתיק קול?
24. עד כה התנהלו העניינים כמו בסרט אילם שצבעיו עמומים אך תחושותיו חדות כתער והגיונו נחרץ.
25. הם כולל את כל העולם: פיענוח נכון יכלול אותה.
26. הוא נמצא שם, כמובן, בגללה. זה היה בלתי נמנע ולפיכך לא היה מקום להרהר בכך.
27. הפעם זה היה נוח ומובן מאליו ולא העיק כמו תמיד.
28. באמת.
29. סוסר, חוקר מקרי רצח?
30. הכת לא היה עוד. אספו אותו? הם לא ראו שזו היתה התאבדות דרמאטית, חסרת פשר.
31. שלא כרגיל.
32. הוא יצא מן הבית למטה והבין שהליכה, גם במקום מוכר, יש שהיא אסורה ויש לתת דין וחשבון על כל פסיעה, לא משום חטא, בשל הותרת עקבות.
33. מן הצד שבו היתה החורשה קודם הירידה.
34. הוא לא היה איפוא שכן, או מועדי הבית, וכבר איננו. בגללה. למענה.
35. כורים באי מעורבותה, מתוך בורות או אדישות. מסכימים שלה מותר, גם אם תותיר עקבות באדמה התחוחה. מוטב לנצל קיום כזה של רואה ולא נראה.

בשדה עיון

האוטופיה – חזון בעלמא?

דב ברנ״ר

שילי קירדפרנק: „רעיון האוטופיה" הוצאת הקיבוץ המאוחד; 1986; 175 עמ׳.

לפני שנים רבות כתבתי מאמר בשם „הזכות לאוטופיה" שהודמני היו לו כמה הדים בציבור הקוראים. הכוונה היתה לכך שהחברה הישראלית נשארה ללא כוכב המדריך את מיצעדה לקראת העתיד. היה נדמה שכל האידיאלים כבו והפראגמאטיזם קצר־הראות הוצג את נצחונו. לא חלפו ימים רבים והמאורעות הבין־לאומיים באו לכאורה להפריך פסימיזם זה: מרד הסטודנטים במערב, הסיסמאות המלהיבות שעיטרו את הקירות, נוסח „כל השלטון לדמיון", והחירות החדשה המבהירה בבאווה כי „אסור לאסור" – כל אלה באו כאילו להעיד כי האוטופיה החברתית מחדשת את נעוריה. היה זה אביב־עמים קצר, ואילו הכיתי עתה בלבי האם לכתוב, או לא, מאמר, נוסח „הזכות לאוטופיה", הייתי נרתע. הזמן הוא עתה לאנטי־אוטופיה, ללגלוג, ספקני או מר, לכל מי שמעלה על הדעת חברה יפה מאוד, או מתוקנת יותר. הרי משום כך תהיתי על ספרה של שילי קירדפרנק, מרצה לפילוסופיה באוניברסיטת תל־אביב, כדי לעמוד על כך אם יש בפיה בשורה, או בחינה חדשה בנידון.

אמרתי לה זאת גם בעל־פה: היא כתבה בשקידה ובידע את הספר היבש, המופשט, המקשה ביותר על הקריאה וההבנה שקראתי, דומני, תקופה ארוכה מאוד. מורגש בו שהוא, ביסודו, דוקטוראט, אך תיזה, אפילו בתיקונים פה ושם, איננה ספר הדורש איזה רצף, לחלוחית כלשהי, פחות המציתיות קיצונית בהצגת הדברים. כן לא ברורות, או לא הובהרו דיין, המסקנות שאליהן מגיעה המחברת בניתוחיה, לעתים השנונים מאוד. עד כאן – הצורה. ומכאן, למעין שילוב בין הנתונות ומימצאיה, לבין הירהוריאני בסוגיה מן הנכבדות ביותר.

★

דומני שבהנחות אחדות נוכל לצעוד עם המחברת כיבת־דרך משותפת. ידוע ששני אבות הסוציאליזם – מארקס ואנגלס – מאוד התגאו בכך שהם הצעידו את הסוציאליזם מאוטופיה למדע. אך כלום לא היו עצמם מעין אוטופיסטים? הנה מתנבא מארקס שבבוא הסוציאליזם „תסתיים הטרום־היסטוריה של המין האנושי", תהווה „קפיצה מממלכת הכורח לממלכת החירות", „חירות היחיד תהיה תנאי בל־יעבור לחירות החברה כולה", תקום חברה אל־מעמדית, תגווע המדינה, ישוב האדם למהותו האמיתית, יגיע למימוש עצמי מלא, יהיה אדם „פולי־ואלנטי" השולח את ידו לכל המקצועות ולכל האמנויות. כלום אין זה חזון על־ארכותי?

ומכאן, לשאלה מוקדמת נוספת: כלום לא נשללו, גוחכו, הוקעו בכל הזמנים כל החזונות החברתיים החדשים, המקדמים, כהצעות חסרות־שחר, כאוטופיות תלושות מכל מציאות, כרעיונות־בוסר ללא סיכוי כלשהו ללבוש עור וגידים? האמנם כך: הרעיון הדימוקראטי „הוכח" בשעתו כאוטופי־לכל־דרכו. הוא הדין בחילוניות, ועוד־עוד־ועוד. לא־בכדי אמר ויקטור הוגו, כי „האוטופיה היא האמת של מחר". אין ספק כי האוטופיה בטהרתה היא יצירת חברה ללא דופי, ללא פגם, התגלמות השלמות. אך כלום מחוללי האוטופיות עצמם האמינו, כי יתולד עולם שכולו טוב – או שמא ידעו, או חשו, כי, במקרה הטוב, יתממשו חלומותיהם בקירוב? הנה, בחתימת ספרה, כותבת המחברת שלנו: „ייתכן שגם עבור האוטופיות... אידיאת השלמות היא לא רק מושג־גבול: אי־אפשר לממשה ואי־אפשר לתאר אותה אלא בקירוב... על בסיסה אפשר וצריך לחזור אל התיאוריות החברתיות הרגילות, מתוך הכרה במיגבלותיהן" (ההדגשות שלי – ד.ב.). אינני יודע מה מכנה המחברת באידיאולוגיה „רגילה". דומני שאהיה נאמן לתפיסתה אם אגרוס, כי אידיאולוגיות מרהיבות, התובקות דעות עולם, הן הקרובות ביותר לאותו „מושג־גבולי המתקרב בכל האפשר למושג השלמות". גם אז יש מקום לתהות אם – בניגוד לאימרה הסגורה – „תפסת מרובה – תפסת". אולי מוטב יהיה לומר: תפוס ככל הניתן יותר, שכן אם תפסת מרובה מדי – לא תפסת.

★

בצדק מבדילה המחברת בין אוטופיות, מאפלטון ועד לתומאס מור, לבין האוטופיות המאוחרות יותר, כאשר „האוטופיה" של מור היא נקודת־מיפנה ביניהן. הראשונות, המתגעגעות למעין תור־זהב שחלף, ממלמלות, ככתוב אצלנו, „חדש ימינו כקדם". רבות מן האוטופיות הדתיות נושאות עיניהן ל„מלכות שמים", ל„עולם הבא" – ובצדק מתרכזת המחברת סביב האוטופיות החילוניות, כאשר היא מונה בהן, בבחינה מפורטת, ובהשוואה עם חוקרים אחרים, שש תכונות־יסוד: „סדר מושלם: אדם רגיל: עקרונות שכליים: הארמוניה: אושר: סטאטיות" – והיא מרגישה כאן הדגש־היטב: „יסודות אלה מכוונים את האוטופיה", וכן „הם בלתי־ניתנים להפרה בכל דיון על האוטופיה". האמנם?

הבה נראה, ללא יומרה של חקירה נגדית, מה, לפי התרשמות מבוססת, תובע כאן בחינה נוספת. אין דומני חולקים על כך שאוטופיה בטהרתה, במלוא זוהרה (הרי בכך היא אוטופיה, ולא מציאות, אפילו בקירוב) היא התגלמות הסדר המושלם, ההארמוניה האושר (אם נתעלם מפגעי הטבע, הגוף, המחלה, הטראגיות האישיות), והיא משתתת על עקרונות שכליים. כן אין חולקים על כך, שאם אין היא אוטופיה אליטיסטית חייבת היא להיות שווה לכל נפש – אך כלום פירוש הדבר שמלכתחילה מניחה היא שאדם רגיל, אדם מכל ימות השנה, הוא שיהיה נושאה – ובאותם מים עומדים תהיה זו חברה „סטאטית" שאינה סובלת, בשל עצם היותה „מושלמת", כל שינוי חברתי, או אישי?

אמת נכון: כל האוטופיסטים, הקדמיים מודרניים, כלומר, הנושאים את עיניהם לעתיד טוב יותר, לא בשמים אלא בארץ, מניחים כי כל אדם ואורח יהיו ראויים ליהנות מזיוה של החברה החדשה. ברם, כל אלה גם מניחים, כי האדם ישוב או למה שהם קראו מהותו האמיתית שאינה זהה למהותו הנוכחית. כותבת הומניסטית ואנטי: אשה מופלאה שחיברה ספר על „הסוציאליסטים של האוטופיה", כי „כל משיחינו בנו על הדינוף, למען עצב את האדם החדש". חברה חדשה אמנם תיצור אדם חדש, אך גם אדם חדש הוא שיבנה את החברה החדשה – ויש כאן יתנקסים בין השניים.

ראוייה נקודה קובעת זאת לבחינה נוספת. כותבת, למשל, המחברת כי „בספרות האוהדת את רעיון האוטופיה יש תבנית־מימדיים שהאוטופיה היא תוכנית עבור האדם הרגיל, המוכר לנו מחיי יום־יום". אך, מאידך גיסא, שוב אומרת היא כי „ההנחה היא שכל אדם, במציאות הרגילה, עשוי ליהפך לאוטופאי, כאשר נתון במיבנה החברתי המושלם". ואחרון, באותה סוגיה: „כשריו (של היחיד) והיכולת הגלומה בו אינם משתנים, אלא שבאוטופיה הם מוצאים מן הכוח אל הפועל, דהיינו, האדם חי על־פי מהותו". כלומר, לפני כן לא הוצאו כשריו מן הכוח אל הפועל והוא לא חי על־פי מהותו, ללמדך כי אדם חדש, או מחודש, הוא שיבנה ויבנה בחברה האוטופית המיוחלת.

★

היא הדין בסטאטיות. מבהירה המחברת היטב, כי „ביוון שהאוטופיה היא סדר אידיאלי, שכל שינוי בו גורע מן השלמות וההארמוניה, נובע שהסטאטיות היא מרכיב הכרחי המוכלל בהגדרת האוטופיה". מסתבר איפוא שהארמוניה, שלמות וסטאטיות הם שמות נרדפים. הרי דוגמא: „הארמוניה בנפשו של היחיד, הארמוניה בין היחיד לבין זולתו, הארמוניה בין היחיד לבין מוסדות החברה... אין פלא שההארמוניה היא מושג מרכזי לאוטופיה". ברם, אם הכל שפיר, הכל מושלם, הכל הארמוני, אולי יוצא מכאן שאפילו המוסר הוא אוטומאטי, ואין עוד צורך לבחור בין הטוב והרע; והנה זאת המחברת, באומרה: „אם האוטופיה מתוארת כדרך כלל כמציאות הנעדרת מתח וניגודים ממשיים בין היחיד לבין הכלל, אף בין היחיד לבין עצמו, אין בכך כדי לגרוע את הטענה על היעדרה של בחירה חופשית". כלום לפני שאדם וחווה אכלו מעץ־הדעת היה להם צורך כלשהו לבחור בין הטוב והרע? כאן קצת מתרחקת המחברת, דומה, מעצמה, ומבהירה: „תיאורים אוטופיים אלה, המהווים מידגם מייצג בלבד, כוללים איסורים והיתרים מפורשים. מכאן נובע שהם מניחים את האפשרות לפעול גם באופן שאינו מוסלק". כלומר, עשוי האוטופאי לאכול את הפרי האסור. אך אני שואל שאלה „אוטופית" נוספת: נניח, כדברי המחברת, כי תשרור „הארמוניה בנפשו של היחיד, הארמוניה בין היחיד לבין זולתו, הארמוניה בין היחיד לבין מוסדות החברה" – כלום לא תיתכן הארמוניה עילאית יותר, מימוש עצמי מושלם יותר, חברה ומוסדות משופרים יותר, וכו' וכו'? מדוע יתפרש כל שינוי כתרפה דווקא שכן, בדרך ריטורית, תוהה המחברת: „אם אפשר שיתרחש שינוי ואם שינוי הוא לטובה, אזי המצב הקודם לא היה מושלם". כלום לא תיתכן שלמות מושלמת יותר מן השלמות הקודמת? אנו על סף הסכולאסטיקה, אולי התלמודית, האולי של ימי־הביניים – ואינני מתכוון למחברת אלא לוויכוח שאנו מנהלים – המחברת והמבקר – עם עצמנו.

ועתה, לסיום, נשוב למה שהצרפתים קוראים „קרקע הפרית" באחו, כלומר, למציאות. היש לנו חפץ באוטופיה, כן) או לאנטי הנה אומרת המחברת, בהתייחסה, דומה, לאנטי־אוטופיזם השליט עתה בכיפה: „ההתנגדויות (לאוטופיה – ד.ב.) מעוררות, לפחות, הפתעה באשר בעת החדשה נוצרים תנאים הנראים מאפשרים לקרב את החיים המוגבים. הנה, במקום ביטויי שכחה, נעשים מאמצים נואשים לחשוף את אי־התאמה של אידיאלים אוטופיים למציאות". יורשה לי להצטרף לקובלנתה. היו שהאמינו בלהט בעתיד המדע, בעתיד הדימוקראטיה, בעתיד הסוציאליזם – והללו היו אחראים לכיבושים היסטוריים חיוניים, וגם לקאטאסטרופות. אך רק מי שהולך „בגדולות" מגיע למשהו גדול. כלום הציונות לא הוכרזה פעם כאוטופיה ללא תקנה, וכלום לא הרצל הוא שהכריז ש„אם תרצו אין זו אגדה"? אפילו הפך לעתים החזון לזוות, היינו, כדברי מארקס, גם משקיפים וגם שחקנים על בימת ההיסטוריה, ואינני מצטער אף יום אחד על מה שעשינו – ומה שעשינו עשינו בכוח מה שהייתי מכנה כאוטופיה קונקרטית – כלומר, חזון גדול הנושה כל מאמץ להיות מעוגן במציאות שבעמל חלוצי באים לשנותה מן המסד עד הטפחות. אולי זהו הלקח מן ההיסטוריה, ומהמחקר החרוץ של שילי קירדפרנק.

דפדוף ראשון

ספרים חדשים

מאת אבי טנא

סיפורת

עוד אפוקליפסה

החלום הרביעי / מאת דוד כהנא / ספריית פועלים / 175 ע׳.

החלום הרביעי יבוא, לדברי המחבר, לאחר סיבוב נוסף של החורבן והשואה, שלהם מוקדש עיקרו של הספר. מכאן שביסוד הדברים חזיון אפוקליפסי מן הסוג שכבר היו דוגמתו בסיפורת העברית החדישה. המצב הבטחוני הולך ורע, המתח הפנימי גובר ומסתבך בעימות שבין דתיים־משיחיים ובין שאינם כאלה. ראש־הממשלה נרצח. דיקטטורה, סדור ושאר פורענויות. המדינה קורסת תחתיה. זרם הפליטים מידפק על הפתחים ורבים מתוכו, כמו לבשל המספר, מוצאים מקלט בגרמניה – שהיא, למרבה הפאראדוקס, „הסיכוי היחיד להינצל מן התופת". אחר־כך מתכנס הקונגרס הישראלי בלוס אנג׳לס, וכאמור יש עוד חלום. בגב הספר, שליקי להבחבר, נאמר: „סיפור של... אהבה עמוקה למדינת ישראל וחרדה כאבת לשלומה ועתידה".

15 סיפורים

הצק הקצבה / מאת חן אילתי / תרגמו מיידיש א.ד. שפיר / המחבר / עקד / 224 ע׳.

בן 19 היה אילתי כשעלה לארץ. שנים אחדות עבד כאן עד שעבר לפאריס (והתיר מאחוריו, בכתובים, את הרומן „בחלילה", שהופיע ב־1934). במלחמת העולם השנייה נכלא לזמן קצר במחנה־ריכוז אך הצליח להימלט לארגנטינה. ב־1946 עקר לניו־יורק והמשיך לכתוב שם – בעיקר ביידיש. במרוצת השנים הופיעו בבקשותיו שני רומנים שלו („כי תבול אבתר", 1956 ו„אין כמו בברוקלין", 1960) בתרגום עברי ועתה הנה 15 מסיפוריו הקצרים בלבוש אשר כזה. חוטרי הסיפורים וזירות ההתרחשות קשורים מדרך הטבע בביוגרפיה של המחבר.

בלשנות

גם שמואל הנגיד

חקרי לשון / מאת משה זייזל / מוסד הרב קוק / 175 ע׳.

אסופה מפרי עטו של מי שנמנה במשך שנים רבות עם חברי האקדמיה ללשון העברית. בראשנה נוסח הוזכרה „חקרי לשון" שנדפסה במהדורה מצומצמת ב־1932. בהמשך מאמרים בלשניים שפורסמו בבמות שונות וכן שלושה מאמרים המוקדשים לעיון בשירתו ובלשונו של ר׳ שמואל הנגיד.

אסופות

תורה ועבודה

ספר אביעד / העורך יצחק רפאל / מוסד הרב קוק / 405 ע׳.

ישעיהו אביעד (וולפסברג) נולד באמבורג ב־1893 ומת בבית, בעת כהונתו כציר ישראל בשווייץ, ב־1957. בין לבין היה רופא־ילדים ותלמיד־חכם ופעיל בזמנירות התנועה הציונית ובהיסטוריה של „תורה ועבודה" ובי עשה כמה וכמה ספרים. הקובץ הזה כולל שורה של מאמרים המשתלבים, כדברי העורך, בתחומי עשייתו של האיש ובנושאים שהיו קרובים ללבו. בכלל זה, לשם דוגמה, „גלות וגאולה במשנה החוזה מלובלין" (מאת יצחק אלפסי), „על האמנציפציה של היהודים בקיסרות האוסטרית בתקופת הריאקציה" (מאת יהודה בראבגר), „ביהות בתים לאור קדות הרפואה והתפתחותה" (מאת הרב וילברסטיין), „האם השתתפו יהודי הארץ במרד טריינוס" (מאת פרציון לוריא). בפתח הספר דברים על האיש ופרק מזכרונותיו.

כתבי־עת

בלבוש חדש

גשר (114) / העורך שלמה שמיר / הקונגרס היהודי העולמי / 158 ע׳.

מה שהיה כתב־עת לשאלות האומה נהפך לכתב־עת לעניינים יהודיים וגם עבר כמה שינויי צורה. במרכזו בדור המאמרים שלו שני נושאים: היבטי השואה והאנטישמיות ומאה שנים להולדת בן־גוריון. הנושא הראשון נפתח במסה של רוברט ויסטריך „התהוה את הנאציזם ומורשתו אבן באו אל קיצם ב־1945 וקובע את החשש להשובה שלילית. בתחום השני קובע ישראל קולת, כי בן־גוריון צמח בתוך תהליך היסטורי מתמשך של התפתחות תנועתית. במאמר אחר כותב דניאל אלעזר על הצורך במנהיגות דתית נאותה שמבלעדיה יתגבר תהליך החילון של הדורות הבאים. עוד במדור זה על הדמוגרפיה של יהדות אמריקה, על תפיסתו היהודית של א. ד. גורדון, על אחיאל סל, ולהבדיל על כתבים וגנעונות. במדור ביקורת הספרים נסקרים 12 ספרים מכל גוני הקשת של נושאי „גשר".

„עתון 77" – מיזוז לפסטיבל עכו

„עתון 77" בגליונו החדש מציין 90 שנה להולדתו של אורי צבי גרינברג. שלוש מסות של פנחס גינוסר, יוחנן ארנון וחנה יעוז, בוחנות את יצירתו משלוש נקודות־ראות. בגליון גם סיפורים מאת מרים מיכאלים וראובן מירן, שירים של אריה סיון, יאירה גנוסר, ענת לויט, יעקב ברגינסקי, זאב צחור.

שבעה מחזות שיועלו בפסטיבל עכו לתיאטרון אחר תשמ״ז, ניתנים במלואם בגליון זה.

במדור לביקורת ספרים מתפרסמות מסותיהם של – זיוה שמיר על ספרו של הלל ברזל – „ביאליק, עגנון, מחקר ופרוש"; ידידיה יצחקי על „הצוצר משורר הדלות" לזיוה שמיר ו„הפרידה מאנני העני" לדן מירון. מאמרים אחרים במדור – „רגול: דנה על „בודליר" לסארטר; חנה יעוז על המונוגראפיה – „שירת נתן יונתן" לצבי לוז, וכן מאמרו הנרחב של שמואל רגולגס על „אור ההר" לדובבל גלעד.

מדורו האישי של אהוד בן עזר – „קיצור דרך" – מטפל בחמישה ספרים שהופיעו לאחרונה.

„פרוזה" חדשה

חוברת „פרוזה" (מס. 88) נפתחת בסיפור חדש מאת מירד שיף „מסתרי האהדה העוזבה". אחריו – חטיבה העוסקת בדוד פוגל והיא כוללת פרק מתוך הרומאן „חיי נישואים"; רשימה מאת משה הכהן על אשר ברש שהתוקף בעורכו של דוד פוגל על־ידי מנחם פרי ותגובתו של פרי, וכן רשימה ושני שירים מאת אשר ברש. עוד בתחום הסיפורת: סיפורים מאת אורה עשריה, אלישע פורת ומולי עש.

בתחום ביקורת הספרות – רשימה מאת ד״ר יאיר מזור על הבלגת הרגש וכיבוש הרגשנות – בשירת יהודה עמיחי, ובתחום השירה, שירים מאת: אשר רייך, גד יעקובי, עזרא ארואסטי, משה שבדרון, אורה עשריה, שלמה שפירא, ואיציק מאנגר בתרגום נתן יונתן.

בתחום האמנות הפלאסטית – חטיבת האמנות מוקדשת ליאיר גרבוז עם פתיחת תערוכת ציוריו במוזיאון תל־אביב.

במדור המוסיקה ראיונות עם נתן מישורי על התזמורת הפילהרמונית ויואב תלמי על התזמורת הקאמרית, וכן תגובה מאת יובל שקר על רשימתו של עמי מעיני.

„האמנות היוונית העתיקה"

במסגרת הקורס „יוון הקלאסית" של „האוניברסיטה הפתוחה" הופק אלבום תמונות הערוך ומוגש לקורא המתעניין ביהודה העומדת בפני עצמה. בפתח האלבום מובאת סקירה כללית על תהליך התפתחותם של שלושה מתחומיה של האמנות החזותית ביוון – אדריכלות, פיסול ועיטורי כלי חרס – מן המאה הי״ז לפנה״ס ועד שלהי המאה הי״ב לפנה״ס. באלבום 32 לוחות צבעוניים ו־72 תמונות בשחור־לבן של יצירות־האמנות המייצגות את האמנות היוונית. לראשונה מוגש לקורא העברי קובץ מגוון של תמונות בצבע ובשחור־לבן, עם מבוא מקיף בעברית מאת העורכת דוהה בזר״ל.

דיוקן הזולת

(המשך מהעמוד הקודם)

הרזונות בשיר מתלכד פעם עם קולה החיצוני והפנימי של השכנה ופעם עם המונולוג הפנימי הקיבוצי של נשות השכונה. אמפתיה, אירוניה ועצב מתחלפים לאורך השיר. יש בשיר הזה ביקורת, אבל אין זו ביקורת חברתית במובן המקובל של המלה, שכן לא דפוסי החיים החברתיים של השכונה הדתית הם מושא הביקורת, אלא הנטייה של האדם לאטום את עצמו בפני המגע החי עם זולתו, בעיקר כאשר זהו מגע המחייב יציאה מדפוסי התנהגות ומחשבה הרגליים.

3.

הטבע היה מושא התכלות מסורתי של השירה הלירית, במיוחד בתקופות שבהן האמנות נתפסה כ'תמונת הטבע'.[15] האדם לא היה חלק מובן מאליו מהטבע, גם בשירה דתית עתיקה, שבה האדם והטבע נתפסו כשני גילויים של גדולת אלוהים ושלטונו בעולם.[16] ברינסאנס הטבע הפך לדגם אידיאלי של מצב הדברים הטבעי[17], והרומנטיקה הזריפה את הניגוד בין הטבע במצבו הראשוני לבין תרבות חברתית 'מלאכותית'. הרומנטיקה ייחסה לטבע ערך מטאפיסי, וראתה במגע עם הטבע או בהתבוננות בטבע מעין פולחן שיש בו כדי לטהר את נפש האדם ולקרב אותה אל השלמות המצויה בטבע.[18]

הרומנטיקה חיפשה את הנצח בתוך אגל טל ובגרגיר של חול, והעמידה את הבסיס לתפיסה סימבולית של המוחשי, תפיסה אשר בווריאציות שונות המשיכה ללוות את השירה עד ימינו. בשירה מודרנית הנוף של חיק הטבע הוחלף כחוויות חושניות יותר מתוחכמות, בנופים אורבניים, בפנים הבית או החדר, בחפצים, התמונה החושית נעשתה פחות ריאליסטית, ויותר דומה לציור מודרני המשקף את תת־התודעה. אך בעיקרו של דבר 'התמוזר של המוחשי' נשאר הטכניקה המרכזית של עיצוב החוויה ושל שיקוף העולם בשיר המודרני.[19]

בשירת זלדה נפשו של האדם מקבלת את מעמד המוחלטות המטאפיסית שהשירה הרומנטית ייחסה לטבע: לא הטבע הוא המקדש, שבו מיטהרת הנפש ומגיעה למצבה הנעלה ביותר אלא נפש האדם. זלדה התעניינה בבני אדם, הם היו הנוף שגילה לה את העולם ואת עצמה. היא היתה זקוקה מאוד לידידות.[20] אך את העובדה, שבין שירי זלדה יש כל כך הרבה שירים העוסקים בדיוקן הזולת אין להסביר רק על בסיס הפסיכולוגיה של המשוררת או הצרכים הנפשיים שלה, אלא גם־על בסיס השקפת עולמה.

המושא החוויתי העיקרי המיוצג בשירת זלדה הוא התהליך של התמלכות הנפש (ראה פרק ב׳). להוויה החושנית־אסתטית, כגון התבוננות בטבע, הנאה מיופים וריחם של פרחים, טעימת מאכל, יש ללא ספק תפקיד חיובי בתהליך התמלכות, הכוונה בהחייאת הנפש והיעוננה, אך המגע עם עולם החושים אינו בעל ערך מוחלט כשלעצמו, אלא כאשר האובייקט המוחשי נתפס בהשקפה סמלית של קדושה, כסדק, שבעזרו אפשר להציץ לעולמות עליונים. (ראה 'כרכום של שרון', 183).

זלדה אינה מייחסת ליופי ערך כשלעצמו, אלא כהוא פועל על הנפש ומוציא אותה מהבור. הפרח מקבל מימד אנושי ונעשה לידיד נפש, שאתו אפשר לפייג פיוסים בארגמן הסוד שבלב האוך ('ידידות', 60). כנפיו המתבונת של הפרפר הן 'סימנים של יה' ('הפרפר הכתום', 171) היופי, כמו הניגון והסיפור, הוא בעל ערך כמכשיר לתיקון הנפש. נפש האדם, לעומת זאת, נתפסת כתהום מציאות שהוא עצמו בעל קדושה. זלדה מתארת את ההתקרבות לנפש הזולת כתהליך של כניסה הדרגתית לעולמות עליונים.

להתקרב אל נפש ידידה בשביל זלדה זה כמו לקבל פרח וליהנות מיופיו ומריחו. בשירים רבים כצמד הזיהוי המטאפורי בין הנפש לפרח, עד כדי כך שלעתים לא ברור על מה השיר, על פרח או על אדם. את הנפש היפה, המושלמת, נפשו של האדם המסוגל להעניק ידידות 'ללא פניות', זלדה מכנה לעתים בשם 'שושנה'[21], ככל בעל קונוטציות מיסטיות של קדושה ושלמות־יופי. השיר 'כל שושנה' (59) הוא דוגמה מובהקת לזיהוי בין הפרח לנפש הזולת. הוא מבטא גם את הערך המטאפיסי שזלדה ייחסה להתקרבות אל פנימיותו של הזולת ואת מודעותה לקשיי העצום שיש בכך, כמו להבהיר יש של אש. השיר בנוי כך, שסודה האחרון באיד אותו הניגון מהרמוניה. בגלל הספקנות והאירוניה אמנם הזולת הוא אי של שלום 'מובטח ועצמי', אך התחושה שהוא בהישג יד קרוב היא פאטה מורגנה.

כל שושנה
כל שושנה היא אי
של השלום המובטח
השלום הנצחי.

בכל שושנה מתגוררת
ציפור ספירית
ששמה 'וכיתתר'.

ונדמה
כה קרוב אור השושנה
כה קרוב ניחוחה,
כה קרוב
סקט העלים,
כה קרוב
אותו אי –
קח סירה
וחצה את ים האש.

ישנם, לעומת זאת, שירים שבהם מוצג קונפליקט ערכי בין המגע עם יפי הטבע לבין המגע עם יופיה האפשרי של נפש האדם. ההזדהות עם האדם הסובל וההתענגות על יפי הטבע אינן עולות בקנה אחד: יפי הטבע הוא מעין מסך, המסתיר מעיני המשורר את הסבל האנושי. זלדה מתארת את הקושי שלה להעדיף את התביעה המוסרית מעל לצורך באסתטי, אך ברור לה שההיגיעות לסבל הזולת היא הישג גבוה יותר מהתגעשות ליפי הטבע, דרגה גבוהה יותר של התמלכות הנפש.

זהו הנושא של שני שירי הקבצן הקיבצי (37־38).

השיר הראשון מתאר תחילה את תגובת הסידור הראשונית של אדם אוהב יופי לבכיו של הקבצן הקיטע. נקודת מבט מוגבלת התביעה המוסרית מגבילה את ההתבוננות החושנית וההנאה בעולם, משום שהיא מפריעה לראות את השמש ואת הפרחים. יתר על כן: בכיו של הקבצן נתפס תחילה כאילו הוא 'חיץ עשן ביני ובין אלוהים'. אך בבית האחרון של השיר מתגבדת ההזות בין הטבע והפרחים לבין נפשו של הקבצן: 'שכחתי כבעבע שגם הוא, העני, / ברמשפחה לשמש, / שגם נפשו תיהפך לשושנה / ברמרומים'. בכיו של הקבצן הוא הזבנה לראות את השמש השושנה שבנפש האדם, שכדי להבחין בהם נחוצה יכולת מסוג אחר. בשיר השני מדובר על מוגבלותם של יפי הטבע וגם של הדיבור האנושי במפגש לאדם הסובל. 'בחושך, בריקב, ובמות / אלוהים מגוהנה. / והא לבדו / מחזיק את ידו'.

אותה בעייתיות מופיעה בשיר יותר מאוחר, 'השמש עוברת אצלי' (95). תחושת הקרבה לשמש אינה מסייעת למשוררת, בשלב ראשון, לצאת ממצוקת הרוח הנודאה והתוקפת אותה. השמש מקיפה אותה אמנם באור, אך האור הוא עיגול התוסם את העולם. אור השמש מתגלה כבכסות זוהר, מסכת זהב, שמבעדה רואה המשוררת 'איך חובש הרופא את מצעיד' ואת 'קרעי השכבת מוכתמים בדם'. נפשה הנבולה של המשוררת אינה מסוגלת לשמוח כשמש, והיא שואלת: 'שמש למה באת/ כתום פרח,/ את ברצנת אצל כופי', אך השמש מתגלה כשליחות הבורא כשהיא ממלאת תפקיד של אמפתיה אנושית: לשיר עם יסוריך: / בוראי הבהלתני/ לגעת עמך בחלל'. נוכחות הטבע נעשית משמעותית כשהיא הולכת להיות חוויה אקסטטית גרודה ונתפסת כנוכחות חיה של שותפות רגשית, שהיא גילוי נוכחותו של אלוהים. שירת זלדה מעידה כאן תפיסה בלתי־רומנטית של הטבע, תפיסה שאינה רואה בטבע מהות טרנסצנדנטית וגם אינה רואה בחוויית המגע עם הטבע (כאובייקט מוחשי) מצב ריגושי אימננטי הראוי לעיצוב פיוטי. המגע עם הטבע הופך להוויה שירית כאשר הנתונים המוחשיים נתפסים כהתגלות סימבולית של אלוהים. המגע עם האדם תופס בשירתה, כאמור, את מקומו של המגע עם הטבע ברומנטיקה ואת מקומה של החוויה החושית בסימבוליזם: יש לו ערך מטאפיסי והוא נתפס כהישג ריגושי רוחני יוצא דופן ולכן כמושא טבעי של עיצוב אמנותי.

הערות:

1. ראה למשל א״מ פורסטר, אספקטים של הרומן, בתרגום ר׳ צור, ספרי הנה־ולא תאריך; ט׳ צלמן, 'ביקורת התיאוריה של הדמות בסטרוקטורליזם הצרפתי', הספרות, כרך ג', עמ' 534־545; יוסף אבן, הדמות בסיפורת, ספריית פועלים 1980; ש׳ רמון־קינן, הפואטיקה של הסיפורת בימינו, ספריית פועלים 1984, עמ' 35־46, 61־71; S. Chatman, Story and Discourse, Cornell u.p. 1978, pp. 107-158: W.J. Harvey, Character and the Novel, London 1965; M. Price, Forms of life, Yale u.p. 1983, pp. 37-64; B. Hochman, Characters in their kinds, 1985.
2. J.W. Johnson, 'Lyric' in: Encyclopedia of Poetry and Poetics, ed. A Preminger et als, Princeton u.p. 1974, (enlarged edition), p.462.
3. דוגמה למקרה בניד כזה הוא שירו של ע' הלל 'לנפשה רע', ארץ הצהרים, הקיבוץ המאוחד תשי״ג, עמ' 49־51. ואין זה מקרה ששירו של ע' הלל פונה לכיוון אחר, שנכתב בשירת שנות השישים.
4. ראה הלל ברזל, 'עיצוב הדיוקן בשירה', השיר הנדירה: מגמות ופתיחות, עקד, עמ' 46־47.
5. ראה שם, עמ' 79־82.
6. אוסף חלקי של ציורים של זלדה מצוי במכון להנצחת מורים 'כרם' בירושלים. ציורים רבים נמצאים באוספים של בני ידידים וקרובי משפחה.
7. ראה רשימות של זלדה שפורסמו בדבר הפועלת בין השנים 1940־1943, 'שרטוטים ירושלמיים'; סיפור בדבר הפועלת בשנת 1947 'שער הזקנה' מודפס בדבר הפועלת ב־1955. רשימות נוספות בסדרה 'שרטוטים ירושלמיים' מצויות בכתב יד ולא פורסמו.
8. שרטוטים: גשם, ירושלים, דבר הפועלת, י״ג, 18.2.1943, עמ' 27.
9. א"נ גנסין, 'בטרם', כל כתביו, ספריית פועלים והקיבוץ המאוחד 1982, עמ' 269.
10. ד׳ פגל, 'מתוך עולם הכול', לפני השער האפל, ספרות לספרות 1966, עמ' 151.
11. שם, עמ' 108.
12. ראה למשל 'זרי רחל' של ברדיצ׳בסקי, או 'בה בסתר' של בורלא.
13. במקור: 'ואדם רע מיצר רע (ומעבר רע והשכן רע)'. זלדה השמיטה את 'ומיצר רע', שהוא לא לעניינו של השיר.
14. יתכן שיש כאן הד לשירו של א' שלונסקי, 'הגל הפונל' שנדפס בספרו 'אבני בוהו' (1936) ובו לפרעם רב השיר מתאר דינבי הענגה ובולל את השורות: 'לאלוהים כבס... בשלוליות הרפש/ קרעי דגלים. ולחש קל ארנע/ 'כל מי תיזהו את מי דעות בנפשו/ הלא אותו אבותנו' (נקרא: ראה שירים, ספריית פועלים, 1954, כרך ב׳ עמ' 43־44).
15. Paul Ramsey, 'nature', in: Encyclopedia of poetry and poetics, ed. A. Preminger, Princeton u.p. 1974 (enlarged edition), p.p. 550-556.
16. ראה למשל מזמורי תהלים ח׳, י״ט.
17. C.V. Deane, Aspects of 18th century nature poetry, 1935, R. Tuve, Images and themes in five poems by Milton, 1957, P. van Tieghem, le sentiment de la nature dans le preromantisme europeen, 1960.
18. Geoffrey Hartman, 'Romantism' and 'Antiself consciousness', The centennial review, 6 (1962), 553-565.
19. ראה יעל שוורץ, 'על עקרונות התיאור של המחזר בספרות', הספרות 28 (אפריל 1979), עמ' 76־88.
20. ראה עזה צבי, 'הבשיה ליריקה', הדים 4 (מרס 1984) עמ' 16־31.
21. כך בגירסה הראשונה של השיר, כפי שפורסם במבוע, קובץ ליצירה והגות בספרות ובאמנות ז׳ (חורף תשכ״ח), עמ' 133.

(המשך המאמר בגליון הבא של „משאים")

השקט והסערה

מאת טליה רפפורט

מיכאל גרוס ופיני ציינביך, גלריה „דביר", גורדון 26, ת״א.

התערוכה הנוכחית בגלריה „דביר" עושה שידוך בחור בין שני אמנים, השייכים לדורות, סגנונות והלכי רוח שונים, אך שכנות זו של שני עולמות דווקא מוצלחת, לדעתי, ומחזקת, על דרך הניגוד, את איכותו המיוחדת של כל אחד משני האמנים.

מיכאל גרוס מוכר זה שנים כרדוקציוניסט נוזרי ומופנם, שמצמצם את אמצעיו כמעט למינימום ומסתפק בהפקעה הסכנית, כמעט רוחנית ועם זאת גם תושבית, של נוף או דמות. גרוס גם ידוע באור הבהיר והבוהק שלו, בגוני הלבן, צהוב, אוקר ותכלת של הנוף הישראלי המדברי, בצורותיו המעטות, הגדולות והפשוטות, בשימוש בחומרים טבעיים, כמו עץ בלתי מעובד ויוטה ובשילוב חלקי אובייקטים, כמו דלתות, תריסים וחלונות, בעבודותיו. כל התכונות הללו באות לידי ביטוי גם בתערוכה הנוכחית, אם כי יש בה גם הפתעות קטנות הדישות, כמו רקע אדום לדמות מופשטת־למחצה או עבודה כחולה שרצועה שחורה חוצה אותה לאורכה. זוהי, לטעמי, הפחות מעניינת בין העבודות. לעומת זאת אהבתי במיוחד תמונה שבה מצייר, בסגנון קצת ילדותי ובקומץ כתמים צבעוניים, טרקטור על רקע דיונות או שדות צהובים.

לעומת כוח הצמצום של גרוס, פיני ציינביך הולך „על כל הקופה". הציור שלו שופע, רחום, בארוקי ואקספרסיבי. זוהי סערה צבעונית רב־שכבתית ועשירה, שיש בה דינמיקה מרתקת והתרחשויות ציוריות מגוונות.

מעניין לראות עם ציינביך ונעים לא פחות להתרגע במשטחים הקורנים של גרוס. השידוך המקורי הזה עובד יפה והתוצאה כפולה.

כוח עולה

אילן אורבוך, פסלים ורישומים, גלריה „מבט", גורדון 31, ת״א.

שלושת פסליו של אילן אורבוך בגלריה „מבט" מצביעים על כוח הבעה פיסולי וסגנון אישי וייחודי. בתערוכה ראשונה בארץ של אמן צעיר למדי זהו מיפגש ראשון מרשים ומבטיח. אף כי אורבוך משתמש בחומרים ותיקים, אפילו עתיקים, כמו גזעי עצים, אבני חבלים גסים וכדומה, הוא מצליח להפיק מהם פיסול שאינו נופל ל„פרימיטיביזם" שיגרתי ומשעמם.

מיד בכניסה לגלריה מקדם את פני הבאים „שומו שמיים" – פסל ענק דמוי מפלצת פילית רבת רגליים, שכל אחת מהן עשויה גוש עץ מאסיבי וגבוה. במרכזו שתי טבעות גדולות ושחורות עשויות חבל עבה וגם ובראשו אבנים. במבט שני דומה כי אפשר לראות כאן אולי שתי דמויות. מכל מקום, התוצאה אפקטיבית ודרמאטית מאוד, אולי יותר מדי. לידו – פסל שני קטן, צנוע ומינורי יותר, אך עשוי היטב, בצורת אקוודוקט, המורכב מאבנים לא מסותתות, שתעלת מים עוברת על גביהן.

הפסל השלישי שוב מונומנטאלי ומתנשא אל על בצורת סיבולי ענק, שגבעוליהן עשויים קורות עץ כבדות וראשיהן אבנים מגולפות באותן טכמאטי.

הפיסול של אורבוך מצליח להפתיע. בנושאיו, בצורותיו ובשילוב החומרים שלו והוא מעורר סקרנות ביחס להמשך. גם ברישומים מצאתי עניין מסויים פה ושם, אם כי הם לוקים, לדעתי, בסמליות יתירה ומשופעים ברישומים טעונים ומשופשפים מדי, כמו נחש ספיראלי סביב עין, מצבות קברים, אבנים עם מלים הרות־משמעות כמו „חיים", „מוות", „אדמה", „אמא", ו„ילדים", וכן טקסטים ארוכים נוסח תומרקין. מבחינה צורנית יש אמנם ברישומים קטעים חזקים, אך המטענים התכניים מגוזמים ויש מהם מדי, כך שהם הופכים אותם מציור למעין דרשה רעיונית. מי שמסוגל לרתק באמצעות השפה החזותית אינו זקוק לכל כך הרבה מטענים גלויים.

בני קיבוץ כיוצרים

חוברת „הדים" (אב תשמ״ו), כתב־עת של הקיבוץ הארצי השומר הצעיר, מוקדשת בעיקרה לבני קיבוץ כאנשים יוצרים שהוא גם נושא סימפוזיון של ספרי הקבה״א, המובא בחוברת.

אמצע החוברת יוחד לשירתם של משוררים שלידתם וגידולם בקיבוץ ובאלה הם גם הצלמים שצילומיהם מתפרסמים בחוברת.

בין המשתתפים בחוברת: יואב ייגאל, יהודית כפרי, אברהם שרון, סמגלי מרון, אירים שכינה, מוני אלון, אגוד אלון, עמירה הגני, יחזאל חוק, גרשון לוין, ארנה ויזון ספיר, צפורה ולוי אשרי, ישראל רינג, עלי אלון, שלמה אבוי, אלישע פורת, נתן יונתן, מרים דרור, מירה מאיר, יגאל עמנואל, גרעון פלס, רבקה אלבן, חן אלון, מיכל סנונית, עמוס לויתן, תמי גיל, אבנר אמיר, מירה מינצר־ייערי ז״ל.

לקבוצת מפעלי עלית
לעבודה ברמת־גן
דרושים
1. מזכירת מנהל
דרישות התפקיד:
* כתבנות שוטפת עברית/אנגלית
ויכולת לנהל משרד באופן עצמאי.
2. מנהלי מחלקות ייצור
תכונות נדרשות:
א. בוגרי קורס ניהול עבודה.
ב. בעלי נסיון של 3 שנים לפחות בניהול מחלקה (רצוי בתעשיית המזון).
3. חרט.
4. מכונאי מכונות אריזה
5. חשמלאי מוסמך.
למשרות 3, 4, 5 דרוש נסיון של 3 שנים לפחות בתעשיה.
המעונינים יפנו בכתב תוך ציון נסיון קודם בעבודה וטלפון להתקשרות לת.ד. 19 רמת־גן
מחלקת כח־אדם
תוך ציון המשרה המבוקשת על גבי המעטפה.
טוב לי עם עלית

המפעל להכשרת ילדי ישראל
ת.ד. 8360 ירושלים 93108
דרושים
1. זוגות נשואים – לעבודה חינוכית בפנימיה
משרה מלאה לאשה, ½ משרה (אחה"צ) לבעל.
רצויה השכלה ונסיון בתחום החינוך. מגורים במקום חובה.
תחילת העבודה אחרי החגים.
מקומות עבודה:
א. אזור נס ציונה ב. באזור חדרה (לדתיים)
2. עובד/ת סוציאלי/ת – לחצי משרה
מקום עבודה – אשדוד
דרוש נסיון עבודה בפנימיות.
המעונינים יפנו בכתב בהתיסות לכתובת הנ"ל אל מנהל כ"א בצרוף קורות חיים

5000 ש"ח בחודש
זו הכנסתו של איש מכירות בענף הביטוח
זו יכולה לחיות גם הכנסתך!!!
לאחר שתקבל מאיתנו:
* קורס ללימודי יסודות המקצוע
* הדרכה השתלמויות ועזרה במכירה
* הפניה ללקוחות
* משכורת יסוד אפשרית
* משרד ותשתית ארגונית.
טל: 03-287036, 03-281976

ביוכור
ביוטכנולוגיה תעשייתית
אנו צוות העוסק בתהליכים ביוטכנולוגיים למתקן חצי חרושתי שלנו
דרוש
הנדסאי/טכנאי מנוסה
מקום העבודה: ירושלים
נסיון רב בתעשיה כימית או בהפעלת פיילוט – יתרון.
המועמדים יפנו בכתב בצרוף תולדות חיים ופירוט הנסיון לת.ד. 3163 ירושלים 91031

לפנימיה דתית לבנות ברמת־גן
דרושות
מדריכות
(רווקות)
בתנאי פנימיה
עדיפות לבוגרות סמינר
03-725523

LASER
תעשיות לייזר
חברה עתירת מדע המובילה בעולם בפיתוח וייצור מערכות לייזר לרפואה.
דרושים:
כלכלן/ית למחלקת גזברות
תאור התפקיד: * טפול בנושאי גזברות שוטפים, דו"חות ניהוליים (תמחיר תקציב).
כישורים: * כלכלן עם רקע בחשבונאות.
* נסיון קודם בחברה תעשייתית ובעבודה עם מחשבי P.C.
* יכולת לעבודת צוות * נכונות לעבודה מאומצת.
מכשירן/ית אלקטרו-אופטי
למחלקת ייצור והרכבה
תאור התפקיד: * הרכבות אופטיות והרכבות עדינות.
כישורים: * בוגר בי"ס מקצועי במגמת אלקטרו-אופטיקה.
* נסיון מעשי של שנתיים לפחות בצה"ל או בתעשיה.
מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד תוך ציון שם, טלפון, כתובת, שם המשרה, פירוט קורות חיים ונסיון מקצועי, מחלקת משאבי אנוש, ת.ד. 13135 תל-אביב 61131.
-סודיות מובטחת-
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד.
תעשיות לייזר - קרן אור לקידום האנושות

חוק הזדמנויות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981
לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה, אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

דרושה
מזכירה מנוסה
הדפסה עברית/אנגלית,
רצוי ידע על מעבד תמלילים,
שליטה טובה באנגלית.
יכולת לניהול משרד.
תנאים טובים למתאימה

לכפר הנוער מאיר שפייה
דרושים
מדריכים חברתיים
רצוי עם נסיון קודם בהדרכת נוער
* מגורים במקום מובטחים.
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב לכתובת כפר הנוער מאיר שפיה דואר שפייה מיקוד 30998

י. קשטן חומרי חשמל בע"מ
דרושים
מחסנאי
ואיש מכירות
(ליד דלפק)
טלפון

מועצה מקומית גדרה – מתנ"ס גדרה
דרוש/ה
רכז/ת נוער.
דרישות התפקיד:
* בעל ניסיון וכישורים מוכחים.
* ניסיון בעבודה עם נוער בוגר.
* תואר אקדמאי במדעי החברה.
* בעל יכולת ליצור קשר עם הקהילה.
* בעל יחס חיובי למסורת.
שעור המשרה מלאה והשכר בהתאם לכישורים
כל המעוניין/ת יפנה לשלום יפת טלפון 055-91927 ו/או בכתב מתנ"ס גדרה רח' לילנבלום גדרה
שלום כהן
ראש המועצה

הנדסת הספק (1980) בע"מ דרושה
פקידה
עם ידע טכני רצוי טכנאית/הנדסאית חשמל/אלקטרוניקה לעבודה במערכת השוק של החברה
נא לפנות טלו 03-344484/5 03-345830/1
רח' החרושת 24 אזור התעשיה אור־יהודה

דרושים
למפעל תעשייתי לעיבוד פח באזור המרכז
דרוש
* מהנדס מכונות
בעל נסיון בעיבוד פח
* מבקר טיב
מוסמך לביקורת איכות
5 ימי עבודה בשבוע
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד לת.ד. 1334 ת"א 61013 ולציין על המעטפה ה/2000

דרושים
RS
לחברת או.אר.אס אבן ישראל 5 (מול קולנוע דן) בירושלים 02/242159/2
דרושים
* מנהלי חשבונות – סוג 3"2 בעלי נסיון
* לבורנטים/יות – להכנת תמיסות
* לבורנטים/יות – הכנת בסיס למשחות אמפולות
* מיקרוביולוג – לעבודה במעבדה ביולוגית
* טכנאי/מהנדס/ הנדסאי – לעבודה במעבדה אנליטית
* עובדות ייצור – למשרה מלאה
* מפעיל/ות – קו ייצור בוגרי צ.ה.ל. או שירות לאומי, ידע בקריאה באנגלית.
הסעות + ארוחות.
RS

דרושים במכתשים:
למפעלינו בבאר־שבע וברמת חובב
כימאי/ת או הנדסאי/ת
להפעלת מיכשור ממוחשב מתקדם,
נסיון קודם רצוי אך אינו הכרחי
בעל/ת כושר עבודה עצמאי,
ונכונות לעבודה במשמרות.
מועמדים יפנו בכתב יד ובצרוף קורות חיים ותאור נסיון קודם לאגף משאבי אנוש ת.ד. 60 באר־שבע, 84100 סודיות מובטחת

לבי"ס "מיפתן" אלון
דרושה
עובדת מטבח אחראית
עם ידע בבישול
לקביעת ראיון נא להתקשר לטלפון 03-379540, 03-438347

חיפה כימיקלים
המפעל הגדול ביותר בעולם לייצור חנקת אשלגן
דרוש/ה
* מהנדס/ת כימי צעיר/ה
לעבודה בצוות הניהולי טכני של מתקני הייצור.
עבודה מעניינת ורבת אתגרים
* טכנאים/לבורנטים
לעבודה מעניינת במחקר, בהפעלת מיתקן חצי חרושתי, במשמרות.
יתקבלו גם סטודנטים הקרובים למקצוע הכימיה אשר יכולים להתפנות מלימודים בימים קבועים בשבוע.
למועמדים המתאימים: תנאי עבודה טובים, 5 ימי עבודה בשבוע, הסעות מהקריות ומחיפה.
לפנות בצרוף קורות חיים ונסיון קודם ל־ חיפה כימיקלים, מחלקת המנגנון ת.ד. 1809 חיפה.

לחברת אלקטרוניקה מתקדמת
דרושה
פקידה
למחלקת מכירות
שפת אם אנגלית
ידיעת עברית והדפסה בשתי השפות הוכרה
5 ימי עבודה בשבוע
גאטס

TELEMAILEX... אופטימל
דרושים לנו
אנשי עסקים!
(גברים ונשים)
* בעלי נסיון במכירות, קניות ועסקים בתחומים הבאים: — מוצרי חשמל ואלקטרוניקה ביתיים, כלי בית ומטבח, ריהוט, צעצועים, אביזרי רכב, ספרים ותקליטים, תחביבים וכלי עבודה, קוסמטיקה, תיירות ונופש וכו'.
* כושר ניהול מו"מ עסקי בכל הרמות
* הכרת שוק מוצרי הצריכה
* יכולת איתור ספקים ולקוחות פוטנציאליים
* ידע בסיסי בפרסום ושיווק — יתרון
* בעל ת רכב
למתאימים ינתנו הכשרה לתפקיד והכנסה גבוהה המורכבת משכר בסיסי, בונוסים, ואחוזת רב.
לקביעת ראיון נא לפנות טלפונית 03-7511235

אופיס
דרושים/ות
עובדים/ות כלליים/ות
למשרה מלאה
סולוג-מפעלי סריגה בע"מ

שופר-סל
לסניף רמת־השרון
רח' סוקולוב 48
דרושים:
* עובד/ת מאפית
* קופאיות

לודזיה רוטקס
לרגל התרחבות החברה
דרושים למפעלינו בחולון:
* מחסנאים
* נהגי רכב ג'
* מבקרות טיב בטריקו
* עובדות לאריזה ולעבודות יד
שעות עבודה 07.00 – 16.00
בוא תרגיש לודזיה

ל"טלוידאו" דרושים
אנשי מכירות
מעולים
כישורים:
* נסיון מוכח שנתיים לפחות
* השכלה תיכונית/מקצועית.
* רכב פרטי.

חוק הזדמנויות שווה בתעסוקה, תשמ"א 1981

למוסך "טיולי הגליל"
דרוש
מכונאי לרכב דיזל
9611655, 9611925

לפנימיה דתית לאומית בבני־ברק
דרושה
מדריכה רווקה

לחברת "כודה" גמל יסו
דרושה
עוזרת למנהל חשבונות

לתאטרון הקאמרי
דרוש
עובד במה מנוסה
03-245211

ראש טוב למייטל!
עוזר תקציבאי
בעל מוטיבציה וראש בריא
חיש קל – צלצל למייטל
טלפון 281188

לודזיה רוטקס
דרוש
1. מנהל יחידת דפוס
2. תדמנית
בוא תרגיש לודזיה

למחלבת תנובה
רחובות דרושים/ות
מכונאי/טכנאי/ת קירור
מכונאי/ת תעשיה
מכונאי/טכנאי/ת מכונות
חשמלאי/ת מוסמך
חשמלאי/ת מוסמך
פקיד/ה טכני/ת

לחברת מחשבים בת"א
דרוש
מנהל מעבדה

יחידת האבטחה במסובים
בגבול ישראל־מצרים
דרושים
בוגרי יחידות קרביות לתפקיד בטחוני
שכר: עד -.1000 ש.ח. לחודש + הטבות רבות נוספות, כגון דיור, ארוחות, נסיעות ומענקים.
הכישורים הדרושים:
* לוחמים ביחידות שדה (עדיפות למסיימי קורס פיקודי)
* בעלי כושר גופני גבוה, פרופיל רפואי 82 ומעלה (בעלי משקפיים יחוייבו בעדשות מגע רכות)
* גיל עד 27, עבר ללא דופי * בוגרי 12 שנות לימוד. דוברי השפה האנגלית, ערבית — יתרון)
— הקבלה לעבודה מותנית במעבר קורס —
ועדות קבלה תתקיימנה במשרדי חברת "חשמירה" בע"מ ברחוב בן־יהודה 77 תל־אביב, קומה ג',
בימים: ראשון 19.10.86 ושלישי 21.10.86
בין השעות 09:00–13:00
על המועמדים להצטייד בתעודת זהות, פנקס מילואים, תעודת שחרור פנקס שבוי ו־3 תמונות

europcar
השכרת רכב
דרוש/ה
מנהל/ת סניף לנתב"ג
יותר טוב מנפאואר
לסניף ירושלים
דרושים
מדריכים לשנת הלימודים תשמ"ז
MANPOWER
מנפאואר

ניקוב מחשבים בע"מ
מנהלי חשבונות

שופר-סל
אחראית מחלקת הלבשה

מנהל/ת חשבונות

לאופנת פיצי
דרושה
תופרת מודלים

דרושים
רופא, פיסיקאי ומהנדס

דחפון
03-611001
24 שעות
שרות מודעות טלפוני
של דחף
לבעלי כרטיסי אשראי
ויזה, ישראכרט, דיינרס

הכּבּון אלאיצלי

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר

דבר ראשון בבוקר

דירות

וילות ובתים

● בקיראליה מגוהאה 5 חדרים 2 אמבטיות 4 כ.א. 03-590034 (#20183)

● בסביון בלעדי למשרדנו וילה גדולה מיקום כבדין "תווך דה-בוטון" (#20124) 03-352177

● למכירה בגבעתיים כפאור ובודד בראשל"צ מעבר הציר לרציניים בלבד (#19901) 03-953060, 03-992359

● באשקלון קוטג' 200 מ"ר בנוי (#19896) 03-806565

● באשקלון אפרידר שטח בנוי 200 מ"ר 160,000 דולר 051-29169 (#19881) 051-31351

● בהוד-השרון קבלנים לבנייה 420 מ"ר קרקע 6 חדרים ... "אבגלי-סבכון" (#19872) 052-454139

● וילה במערב ראשל"צ חדשה מוכנה לבנייה (#19866) 03-958715

● מבצע מיוחד למגרשים וילות וקוטג'ים ... 063-96817, 03-295966-7 (#19855) 063-78864

● בקיסריה וילה 7 חדרים להשכרה/מכירה 03-496999 (#19615) 052-451789

● בכפר-סירקין וילה מפוארת 5 דונם אבגלי-סבכון (#19608) 03-990479

● בקרית-אונו בית מושקע כדאי לראות אבגלי-סבכון 03-341533 (#19397)

● בתל-ברוך חצי דונם 180 מ"ר בנוי, רישיון לתוספת 260,000 דולר אבגלי-סבכון (#19331) 422198 424310

● בהרצליה קוטג' מפואר 5 חדרים 03-655074 (#19140)

● בכפר-סבא ברחוב תל-חי קוטגים 6 חדרים (#19132) 03-664631

● ברמת-השרון קבלנים יפים תוכנית בפלסים 03-481255 (#18957) 03-472450

● בראשון-לציון וילה 200 מ"ר בנוי 450 מ"ר קרקע 270,000 דולר 03-352274 (#18930)

● בהרצליה-פיתוח 4 חדרים (#18788) 03-738121

● ברמת-השרון 4 חדרים 670 בנויים 300 240,000 דולר (#18561) 053-98757

● ברמת-השרון למכירה קוטג' בהרצליה (#18463) 03-403464

● ... קוטג' בנוי 150,000 דולר ... 03-482824 (#18360)

● במבשרת ציון 200 מ"ר בנוי 03-913761, 03-9324442 (#18329)

● מבקשים 100 מ"ר 80 מ"ר (#18321) 03-392954

● בגני-תקוה בית במגרש 468 מ"ר (#18061) 03-345556

● ברעננה בית ביותר גדול (#17956) 052-454258

● ברעננה בפרויקט יוקרתי קוטג'ים ... 052-441088

קבלנים מציעים

● בנוה-דוד בפנת ת"א דירות מפוארות 4, 4.5, 5 דירות גג 91,000 דולר 03-453242 03-453241 03-444266 (#20126)

● דירות מבנה בהרצליה (#20125) 03-7512303

● "אדריאני אורבים" בנה בהרצליה בפרויקט 3 4 דירות גג (#19618) 03-496999

● למכירה דירה כבגע דירות 33 בני-ברק 5050172, 986548 לא בשבת ... 110,000 (#19163)

● במבשרת-ציון למכירה דירות ... 03-357191 (#19006)

● בשכונת-אביב ברמת-אביב ... 03-886565 1400 1900 (#18983)

● "יכתר" בנה בגבעתיים ... 03-257455 (#18978)

● בהוד-השרון בפרויקט יוקרתי דירות 4 חדרים 052-24785 (#18958)

דירות למכירה

● ברחוב אחד-העם בק. שמואל ... (#6194) 052-552205

ת"א-יפו

וילות ובתים

● ברמת-החייל בשכון דן ... (#19832) 03-497914

דירות למכירה

● במגדלי הים בצפון ת"א דירות מפוארות 4, 4.5, 3.5 ... 03-453242 03-453241 03-444266 (#20130)

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

● לוגל גלופה ברמת-אביב-ג' 4 ... (#19787) 03-219548

● בצפון הירקון 5 גדולים ... 03-230952 (#19467)

● בדיזנגוף 5 חדרים (#19279) 03-581787

● להחיים ברחוב עסק ברכה דירות מפוארות 4 חדרים 2 דירות (#19146) 03-664451

● בבבלי 4½ חדרים גדולים, מפוארת ... 130,000 דולר (#18909) 03-5462088

● 4 ק"ג מפוארת ... (#18678) 03-659055

● בצפון ת"א בבניה 4+1 גג (#18665) 03-659053

● ברמת-אביב ג' 4 יפה ומסודרת 140000 דולר "ישקר" (#18248) 03-426293-4-5-6-7

● בנוה-אביבים 5 עקומת גבוהה 185000 דולר "ישקר" (#18238) 03-426293-4-5-6-7

● 4 חדרים מסודרת (#18229) 03-535408

● בצפון ת"א 4 גדולות ומשקפת מאוד ק"א "ישקר" 03-426295-4-5-6-7 (#18228)

● בהרצליה: 4 ק"ב מעלית חניה (#5979) 226063

דירות למכירה 3-3½ חדרים

● ארלוזורוב/ויצמן 3 גדולים ק"ג (#20115) 724327 75,000

● בים במזרחה 12 3 מסודרת (#19785) 862988

● ברמת-אביב ג' 3 מפוארת 75,000 (#19414) 03-423454

● לזוגות צעירים 3.5 דירות ... (#19389) 03-7514206

● 3 חדרים לוקסוס מרוהט (#19865) 739042

● 3 ביש בבבלי ק"ב לבניה (#18938) 837349, 846323

● בקרית הכיבה 2½ ... 79,000 03-294141 (#18880)

● בצפון 2 עקומת 65,000 "אינטר-ישראל" (#18872) 03-294141

● להציניים 3 בשלום-עליכם ... "אינטר ישראל" 67000 (#18841) 03-294141

● בבבלי 3 ... 03-294141 (#18833)

● בצפון היפה 3 משופצת 82,000 (#18539) 5462734

● בצפון הישן 3 80,000 מ"ר (#18441) 03-767995

● בנוה-שרת (בקרבת צהלה) 3+ פ"א ... 03-499803 (#18260)

● בצפון 3½ ק"ב מעלית חניה מסודרת 03-415958 03-253805 (#6685)

● 3 בתנים 72 מ"ר ק"א ע"ע מסודרת 03-221898, 03-394661 (#6157)

● דירת 3.5 חדרים בת"א ... 03-225685 (#6118)

● בהתוכנית 3+ גג יפיפיה 03-655694 75,800 (#6108)

● בכפר-מלבי ישראל 3 מפוארת (#5988) 226063

דירות למכירה 2-2½ חדרים

● בהתוכנת בעליה 2½ ... (#20132) 827373

● 2 חדרים מרוהטת בבין (#19713) 825621

● בבבלי 2½ ... (#19478)

● לזוגות צעירים 2.5 ... (#19383) 03-7514206

● בצפון ... 2½ (#18845) 03-2924141

● 2½ במרכזים ... (#18394) 03-9717179, 03-592806

● 2 חדרים תוספת ... (#18011) 03-451541

● בבבלי ... 03-258064 57,000 (#6746) 03-224004

● דירות להשכר בקרית-שלום 2+ (#6245) 03-832125

● בצפון הישן 2½ עקומה (#6189) 5461565, 5460515

● בצפון: דירה כמשרד ... (#5984) 226063

דו

דירות למכירה

● בבני-ברק 2½ ק"ג ברחוב יהודה הנשיא מסודרת (#19816) 03-741595

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

● ברמת-גן ברחוב בית תרוד דירות יוקרה 5 חדרים 150 מ"ר ... 03-738121 (#20097) 03-286181

● ברמת-גן 4½ ... 03-794278 (#20815)

● למכירה דירה 4 חדרים גבל בבית ... 03-7518397 (#19845)

● בפ"ת בהוכנות 5+ גג חדרים ... 913198, 917932 80,000 (#19762)

● בברכז פתוח-תקוה בהתוכנת 4 ק"ד (#19696) 03-912015

● בנוה-כהנון 5 126 מ"ר מסודרת (#19638) 03-355180

● דירות לאילנות מיידי בפתח-תקוה ... (#19534) 03-7512303

● ברמת-אילן 5 ק"א 92,000 דולר 03-341533 (#19404)

● בקרית-הרצוג בני-ברק דירות 4 3 ... (#19181) 03-664631

● בגבעתיים דירות ... 03-664631 (#19175)

● פתח-תקוה 3 4 חדרים ... 03-664631 (#19168)

● ברמת-גן בבניה 4½ יפהפיה ... (#18675) 03-659053 92,000

● דירת 4 חדרים ברמת-אילן ... (#18276) 03-712990

● ברמת-גן בבניה מרכזי הפסק 4, 1- (#18283) 03-318520

● בפ"ת 4 +הל בחוסטילד 120 מ"ר (#18141) 03-901859

● דירה 3.5 חדרים ... (#18072) 725449

● 4 חדרים ... 39,000 (#6712) 03-959525

● ס"ג 4 מרכזי ... (#6199) 03-735854

דירות למכירה 3-3½ חדרים

● בבני-ברק 3 ק"ג+ ... (#19843) 03-706555

● בפ"ת 3 20 ק"ג טלפון (#19842) 03-9250698

● בפ"ת 3 מסודרת ק"ד 58,000 (#19796) 03-913198, 03-917932

● בהתוכנה דירות 3 חדרים (#19573) 415623

● בפ"ת ליד בילינסון 3 ... (#19459) 03-9235986

● 3 3 גדולים שיקון גבעתיים (#19360) 03-736398

● בבקעת-סבין ק"ג 3 ... 03-341128 (#19296)

● בדיזנגוף, דירת אלוניאל, 3, ק"ם ... 03-417812 (#19157)

● 3 בבני-ברק ברחוב טינקר מסודרת ... (#18913) 796982

● בפתח-תקוה 3 קומה ב' (#18816) 917761

● ר"ג 3 ½ 110 מ"ר מושקעת 4 כ"א (#18801) 763865

● 3½ חדרים +גג חדר (#18536) 03-916702

● בפתח-תקוה 3 חדרים (#18346) 065-66289, 03-900880

● ברמת-גן 3 חדרים 72 מ"ר (#18288) 03-774831

● בפתח-תקוה 35,800 דולר מיידי 02-637345 03-9327627 03-9326451 (#18157)

● ברמת-גן 3+ פ"א (#18068) 03-722666

● 3 בראשון ק"א +דוד"ש תוספת (#17981) 03-556059

● בגבעתיים 3 ק"ב (#17972) 323562

● בפ"ת 3½ (#17951) 911517 60,000

● בפ"ת 3½ באשר בתרומה (#17962) 03-913027 24,000

● בפתח-תקוה 3½ +גג חניה ... 61,000 דולר 03-493363 (#17936) 03-917203

● בפתח-תקוה שלושה ... 9328779 37,000 (#17923)

● ברמת-גן +פ"א ק"ב ע"ע +דוד"ש (#6178) 768885

● בגבעתיים 3 ... (#6166) 03-315029

● בפתח-תקוה בשטייבר 3 ק"ג 9329275 (#5995)

דירות למכירה 2-2½ חדרים

● בפ"ת 2 חן 1 ... (#19626) 03-9221710

● פרדס-כץ 2½ ... (#19544) 03-797178

● בבגעתיים 2 +הל (#19498) 313684 50,800 דולר

● בפ"ת 2½ מרווחת (#19098) 03-904116

● בגבעתיים 2½ בכשלושה (#18941) 03-310774 66,800

● כפ"ג ברחוב ה... 2½ "אבגלי סכבון" 03-738121 (#18786)

● 2 ברמת-גן מפואר ק"א ... 788531, 7517874 44,000 (#18381)

● בהתוכנת על-יד שכים 2 גדולים 595345 (#18276)

● ליד שכים גבל בגבעתיים 2 (#17991) 315777

● בגבעתיים 2 ק"ק מרכזי (#17968) 323562

● ברמת-גן מרכזי 2½ (#6265) 03-731301

דירות למכירה 1-1½ חדרים

● ברמת-גן ק"ב לכרכז 1½ ... (#19825) 03-7514642

שרון

דירות למכירה

● בהתוכנת בהרצליה 3 (#18004) 852-543742

● בברכז הרצליה 6 ... 03-9649611 03-469681 (#18008)

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

● בכ"ס 4 חדשה ומסודרת ... 052-442777 70,000 דולר (#20169)

● בכפר-סבא 5 חדשה דו-משפחתי (#19968) 052-449881 145

● בכפר-סבא 4 בהתוכנת יפה (#19766) 052-552734

● להיות ברעננה ... (#19164) 03-664631

● בהרצליה בשכונת נוגדים ... 03-664651 (#19161)

● 5 בהרצליה גג ... 052-85612 (#18858) 03-257148

● בהרצליה-פיתוח 4+ גג ... (#18821) 052-78096

● ברעננה 4½ ק"ב ... (#18750) 052-22352

● בהרצליה נוה-אביבים 5 פ"א (#18740) 052-78096

● בכפר-סבא 4 מסודרת 47,000 (#18555) 852-442777

● ברמת-השרון ... (#18357) 03-480806

● ברמת-השרון 4 ... 92,000 03-485532-3 (#18118)

● ברעננה 5 יפיפיה ... 85,000 "ישראנוד" (#6393) 052-441088

דירות למכירה 3-3½ חדרים

● ברעננה דירת 3½ חדרים ... (#20174) 052-24853

● כיירה 3 ק"ג ... 052-541581 (#19704)

● בהרצליה 3 ק"ג (#19457) 852-542676

● בהרצליה ... 3½ 052-81851 (#19345)

● ברמת-השרון 3 ... (#19322) 03-485550

● ברמת-השרון 3 חדרים (#18963) 03-480615

חולון-בת-ים

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

● בבתים 4 יפיפיה ומסודרת ... 03-5521940 (#19870)

● בחולון ... 8 ק"ב (#19831) 03-887027

● בחולון בבניה דירות 4+ (#19794) 03-881065

● בחולון ... 4 (#19779) 586994

● 4 בת-ים ... (#19682) 03-592011

● בחולון, 4 ... 03-886096 (#19588) 03-881553

● בחולון ... 4 חדרים ק"ג 03-421454 (#19410)

● בחולון 4 חדרים ... (#19406) 848615

● בחולון מסודרת 4 חדרים (#19388) 03-886526

● בחולון 4½ 135 מ"ר (#18080) 888487, 883971

● בחולון 4 ... 7515121, 5591864 73,000 (#16870)

דירות בשכירות

● להשכרה במרכז 2½ הדרים-כן ... 03-383088 (#19776) 052-84041

● בהרצליה ליד ... 2 052-556175 (#19694)

● ברמת-גן בבניין ... לבית (#19748) 738998

● להשכרה בגבעתיים דירת 3½ 03-438141 (#19741)

● ... 03-294745 (#19722)

● להשכרה בברכז ... 03-470599 (#19722)

● 3 ע"י כבר ... 03-492502 03-637147 (#19491)

● ברמת-השרון 4 ... (#19474) 03-492938

● יפה 2.5 מרוהטת ... 03-877387, 03-867501 (#19437)

● ברמת-גן 3 +טלפון (#19033) 03-7513198

● בבגבעתיים ... 03-738121 (#18783)

● בחולון ברחוב 3⁄4 מפוארת ... 03-888058 100,000 (#18696) 03-821930

● בבבלי דירה 4 ... 03-869330 (#18205)

● בחולון ארבעה ... 03-458494 03-882181 (#6656)

● דירת 4 חדרים ... 03-884389 51 (#6206)

● בתים בבניה 4 חדרים 39808 03-584429, 03-864295 (#6198)

● למכירה ברמת-הבריאה בת-ים, דירות 4 חדרים ... 03-265294 (#6155)

● בת-ים, בבת-ים ... 03-265294 (#6163) 03-658411

● בחולון 4 ... 96,000 03-855505 (#6099)

דירות למכירה 3-3½ חדרים

● בת-ים לציון ... 03-296960 37,000 (#20052) 03-873599

● דירות להשכר ... 03-5515639 (#19658)

● בחולון ... (#19623) 03-880917

● 3 במרכז חולון ... 03-5564047, 03-5591118 (#19492)

● ברמת-הנשיא שלושה מסודרת 03-5515871 894,000 (#19369) 03-889337

● בחולון 3+ ... 846733 (#19353)

● דירה יפה ... 03-613393 (#19293)

● בחולון 3 ק"ג ... (#19259) 03-881087

● 3 חדרים גדולים ... 37,500 03-826822, 03-5524408 (#19236)

● בהרחמנות 3 +פ"א ... 03-5513756 (#19219)

● בבתים 3½ ... (#19183) 03-582897

● ברמת-הנשיא ... 03-5511271 (#19182)

● בבתים 3+ ... 03-226462 (#19078)

● בחולון ... 886927, 888971 (#18964)

● בחולון 3 ארונות ... 883971, 888868 (#18920)

● בקרבה 19 3 ... 35,000 846323, 881968 (#18905)

● בחולון 3½ ... 03-848273 (#18524)

● במרכז חולון 2½ ... 03-861385 03-855784 (#18507)

● בחולון 3 ... (#18277) 853155

● 3 בבתים ... 03-5525261 (#18279)

● בחולון בבניה 3 חדרים ... 03-855546 (#6671)

● בחולון 2½ 3 ... 798862 (#6238)

● ... 5511539 (#6280)

● בת-ים 3 משופצת ... 592782 (#6171)

● למכירה ... 03-265294 (#6167)

● חולון במרכזים 3 ... 03-882566 42,000 (#6063)

● 3 בחולון ... 03-859685 (#5966)

● בבתים 3 ... 878859 (#5961)

דירות למכירה 2-2½ חדרים

● בבתים 2+ ... 594181, 866375 (#20178)

● בת-ים ... 03-583157 (#19712)

● 2½ ... 03-826161, 03-594728 (#19571)

● 2 בחולון ... 5055961 (#19568)

● באזורה 2 ... 03-5561143 (#19505)

● בחולון במרכז 2½ ... 895613 846523 (#18925)

● בת-ים 2+ ... 03-864768 (#18372)

● בת-ים 2½ ... 5513657 (#18286)

● ... 60 מ"ר ... 34242 (#18254)

● 2½ ... 861956 (#17986)

● חייבת להמכר 2½ ... 03-584141 (#6236)

● 2½ בת-ים ... 869728 (#6079)

דרום

דירות למכירה

● באילת למכירה 4 חדרים ... 059-77058, 059-78877 (#19106)

דירות למכירה 4 חדרים ויותר

● בראשל"צ, בבני-אסתר, 5, ... 03-959577 (#19086)

● בראשל"צ, ... 4.5 ... 03-959577 (#19077)

● בראשל"צ, 5-, 4, ... 03-959577 (#19068)

● בראשל"צ, ... 5, ... 03-959577 (#19059)

דירות למכירה 3-3½ חדרים

● סביאה 3½ מרווחת ... 03-953059 03-692796 (#20154)

● בעוד 3 חדרים ... 03-952174, 067-958471 (#19320)

● בראשל"צ 3 חדרים 90 מ"ר ... 03-996753 (#19168)

● 3½ מסודרת ... 03-9649287 (#19057)

● בראשל"צ, ... 3.5, ... 03-959577 (#19045)

● בראשל"צ, בבני-אסתר, 3, ... 03-959577 (#19039)

● בראשל"צ 3½ ... 991236, 846325 (#18898)

● 3½ ... 03-947676 (#17952)

ביקוש דירות

● דרוש דירה ... (#20172) 03-246742

● מעונינים לשכור קוטג' ברעננה ... (#19788) 052-31628

● דרושה דירת 2 חדרים ... 03-742282 03-621566 (#19346)

● בית פרטי בקרית-אונו ... (#18457) 343242

● ברעננה 3 ק"ג ... 03-556829 052-33804 (#18365)

● 3 ברדך ... 03-226985 03-394161 (#18197)

● ברמת-אביב 3 ... 03-244240 03-416763 (#18194)

● ליד הבימה 3 ... 03-202796 (#18029)

● במרכז רמת-השרון 3 +גג ... 03-485523 (#6210)

● דירת חדר גדולה ... 03-283441 (#6004)

דירות מרוהטות

● שותפה לדירת 3 חדרים ... (#20824) 03-291085

● דירה 2½ בצפון ... 728186 (#20884)

● בחולון 4 מרוהטת ... (#19426) 03-888927

● בחולון ... 03-847918 (#19895)

● 2+ מרפסת ... 03-722779 (#19745)

● בבלינסון פתח-תקוה 3 ... 03-418087 (#19619)

● שותף/ה לדירה מרוהטת ... 337961 (#19298)

● שותפה לדירת שותף 4 ... (#19217) 03-451529

● ברמת-יוסף 2½ ... 03-867753 (#19210)

● שותפה לי 2 חדרים ... 03-331245 (#19849)

● 3 ... (#18979) 03-248981

● 4½ מפוארת ... 03-5468124 (#18942)

● בחולון 3 ... (#18931) 03-5055290

● ברמת גן 2½ ... 765951 (#18988)

● 2 שותפות ל-4 ... 731286 (#18459)

● לזרגיינים שותף/ה לדירת שלושה ... 03-5460538 (#18315)

● ביפו ג' ... 03-359381 (#18298)

● בצפון תל-אביב שותפה ... 03-5460873 (#18098)

● ברמת-יוסף 2½ ... 03-318169 03-315366 (#18083)

דירות בגוש מבוקש

● בית 2 גדולים ... 03-777552 (#19291) 03-345681

● למכירה דירה ... 03-294745 (#19724)

● במרכזים דירת 2½ ... (#19152) 281285

● במרכז בתים ... 580781 (#19063)

● בת"א 3 ... 03-217644 38,000 (#6675)

חדרים מרוהטים

● חדר לאשה ... (#18028) 03-297266

● בצפון ת"א לאישה ... (#5997) 03-442752

עסקים

● למכירה זכות ... 03-775369 (#20156)

● חנות/משרד ... 052-33740, 052-22719 (#20155) 052-440452

● בעל חנות ... 053-53480 (#20106)

● משרד להתקנה ... 03-373465 (#19977)

● מחפש שותף לטלון באשקלון ... 168,000 051-31331, 051-29169-0 (#19870)

● לזרגיינים בבתים ... 03-354412 (#19818) 03-380619

● מפעל מחולק ... 115 ... 055-83434 (#19803)

● "מכרזים" ... (#19113) 03-612192

חוזרים

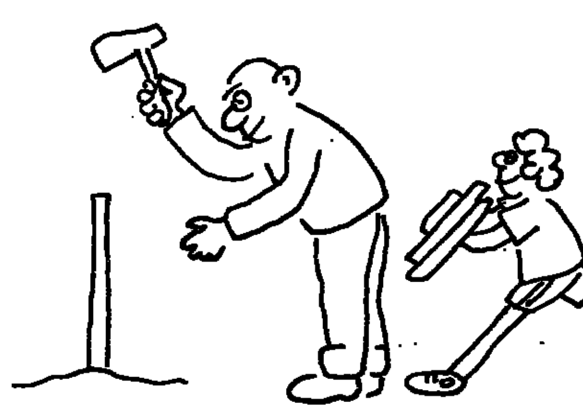

● להשכרה במכריה מסודה עבודה ... 03-282967 067-28461 067-92511 (#19074)

● משקיע לפרויקט ... 52190 (#18981)

● ... (#18924)

● להשכרה חנות ... 03-265332 (#18894)

● מייבנים ... (#18732)

● ... 592370, 661428 (#18600)

● ... 03-5514714 03-551691 (#18540)

● ... (#18502) 03-872776

● ... 03-443236 (#18485)

● ... 03-252270 (#18524)

● ... (#18251) 794666

● ... 03-623045 (#18244)

● ... 772272 768666 (#18199)

● ... 03-238740, 03-432973 (#18184)

● כעונין להשקיע בעסק קיים ... 9224191 250,000 (#18171)

● ... 03-322888 (#18055) 03-316656

● ... (#17970)

● ... 03-951569 03-289493 (#17963)

● ... 03-786837 (#6760)

● ... 052-77766 (#6756)

● ... 5053682, 03-958288 (#6072)

● ... 03-863621, 03-6525910 (#6049)

● ... 03-229312 (#6011)

● ... 052-555147 (#5977)

● ... 865286, 03-591282 (#5974)

מבני תעשיה

● מבני תעשיה ... 03-958713 (#19864)

● ... 03-562777 (#19697)

● ... 03-362777 (#19695)

● להשכרה ... 03-658076 03-658541 (#19287)

● ... 182743-30059-76210-1 (#19258)

● ... 03-5561813 (#19194) 03-851803

● ... 03-5561813 (#19184) 03-851803

● ... 03-851803 03-5561815 (#19173)

● ... 288943 (#18211) 281952

● ... 803866 5391898 (#6686)

● ... 03-349242 (#6666)

● בחולון 200 ק"ק 250 ... 793862 (#6222)

מגרשים

● ... 03-410741 (#19973)

● ... 052-84594 (#19533)

● ... 9644891, 990324 (#18683)

● ... (#15680) 03-483817

● ... 03-659053 58,000 (#18671)

● ... 03-473490 170000 (#18213) 03-405552-3

● ... 03-455205 (#18198)

● ... 03-659053 400,000 (#18186)

● ... 852-25206/7 ... 45101 (#17916)

הצעות עבודה

● ... 03-205885 (#20182)

● ... 03-220225 (#20180)

● ... 03-709977, 03-709955 (#20176)

● ... 03-9327896 17.00 (#20165)

● ... 03-650737-8 (#20159)

● ... 03-808796 (#20157)

● 20 ... 03-378624 (#20146)

● ... 61009 (#20136)

● ... 1500 (#20128) 117

● ... 03-280078 (#20121)

● ... 212343 212321 (#20086)

● ... 052-548584 (#20073)

מחסנים

● להשכרה ... 03-824924 35 (#19145)

● ... 9822190 (#6719)

● ... 824840 (#6002)

אולמות

● להשכרה אולם תעשיה 240 ... 03-456902 03-456882 (#19531)

● למכירה אולם 300 ... 372015 (#18511)

● לעסק 128 ... 454606 837802 30,000 (#18492)

● ... 281952, 288943 (#18217)

● ... 03-525168 (#6878)

חנויות

● ... 852-27778 852-22807 (#19859)

● ... 03-644631 (#19042)

● ... 03-280450/5 (#18473)

● דרוש מפעיל למחפרון ... 059-77343 (#18992)

● לגן ילדים ... 482942 (#18969)

● 1500 דולר ... 03-222719 (#18971)

● ... 02-246044 (#18965)

● ... 03-825353 (#18946)

● דרוש מנהל עבודה בעל תעודת ... 50825 ... 61508 (#18954)

● ... 03-245152, 03-226207 (#18925)

● ... 03-5577490 (#18918)

● ... 852-559235 (#18914)

● ... 03-338786 (#18803)

● ... 03-7518664, 03-7515132 (#18869)

● ... 03-7519320 (#18868)

● ... 10253 ... 04-724718-7-8 (#18868)

● עבודות זריזות ... 03-373295 (#18858)

● בחור לשפי ... 03-334479, 03-335414 (#18849)

● ... 6214 (#18848)

● ... 03-651155 (#18844)

● ... 03-257864 (#18837)

● ... 03-9227908 (#18884)

● ... 614565 (#18818)

● ... 03-295556-7-8 (#18782)

● ... 03-295536-7-8 (#18781)

● ... 03-9227978, 03-9227928 (#18779)

● ... 03-284128 1288 12 (#18796)

● ... 052-425466 (#18773)

● ... 03-654287 (#18761)

● ... 441741 ... (#18767)

● ... 03-725252 ... 052-84862 (#18759)

● ... 03-858292 03-822856 (#18746)

● ... 5523550 (#18726)

● ... 546490, 282652 (#18715)

● ... 03-5518574 (#18672)

● ... 03-7519517 (#18673)

● ... 03-664232 (#18667)

● ... 852-38386, 052-38171 (#18644)

● ... 03-241217 (#18651)

● ... 03-295586-7-8 (#18647)

● ... 03-916602 (#18645)

● ... 03-916602 (#18635)

● ... 03-834388 03-344179 (#18585)

● ... 03-284128 (#18577)

● ... 03-747549 03-353963 (#18565)

● ... 03-784212 (#18575)

● ... 03-657085 (#18553)

● ... 03-225201 (#18558)

● ... 03-234724 (#18580)

● ... 03-887216 (#18491)

● ... 03-7512666 (#18489)

● ... 03-6514670 (#18488)

● ... 03-254644 (#18473)

● ... 03-801121-5 (#18448)

● ... 380187 (#18485)

● ... 03-829827 03-820159 (#18416)

● ... 03-218929 (#18418)

● ... 03-663691 (#18401)

● ... 03-657005 (#18376)

● ... 051-435873 ... 03-5460162 (#18378)

● ... 03-773005 (#18532)

● ... 03-252270 ... 1580 2000 (#18350)

● ... 03-435455 (#18380)

● ... 03-482498 (#19476)

● ... 1300 (#19480)

● ... 337578 (#19433)

● ... 03-201054 (#19427)

● ... 337578 (#19423)

● ... 03-232965 (#19417)

● ... 03-864359 (#19416)

● ... 03-285683 (#19415)

● ... 03-9611148 (#19391)

● ... 03-5568863 (#19394)

● ... 03-285052-5 (#19387)

● ... 03-248213 (#19380)

● ... 03-788547 (#19374)

● ... 03-248213 (#19375)

● ... (#19376)

● ... 03-881595, 03-885277 (#19378)

● ... 1980 (#19371)

● ... (#19359)

● ... 03-815995 (#19355)

● ... 03-247286/7/9 (#19326)

● ... 03-476206 (#19301)

● ... 7518775 (#19284)

● ... 03-430218 (#19290)

● ... 03-5568659 03-5517678 (#19278)

● ... 03-810946 (#19263)

● 1800 דולר ... 03-7519317 (#19256)

● ... 03-997468 03-995645 (#19251)

● ... 7517241 (#19226)

● ... 03-221214 (#19231)

● ... 03-351466 (#19221)

● ... 03-321214 (#19215)

● ... (#19212)

● ... 03-719955 03-73117 (#19214)

● ... 770826 (#19209)

● ... 03-445879 (#19189)

● ... 053-42698 (#19178)

● ... 052-541946 (#19172)

● ... 787112-3 (#19166)

● ... 03-250852 (#19158)

● ... 787112-3 (#19162)

● ... 03-483211 (#19154)

● ... 852-559670, 052-559615 (#19155)

● ... 03-810197 (#19149)

● ... 18255 (#19112)

● ... 03-9222429 (#19088)

● ... 03-779750 03-772758 (#19071)

● ... (#19068)

● ... 03-784212 (#19058)

● ... 03-288761 (#19034)

● ... 03-255694 03-218477 (#19032)

● ... 03-238975 (#19026)

● ... 03-668804 (#19028)

● ... 03-9225062 03-9368475 (#19019)

● ... (#19021)

● ... 03-247718 (#19009)

● ... 03-5575755 03-9262365 (#19022)

● ... (#18998)

● ... 225571 (#18999)

● ... 354851 (#19004)

● ... 03-490745 (#18988)

● ... 052-552515 (#18974)

● ... 03-7514196 (#20061)

● ... 03-479853 (#20046)

● ... 3745655, 03-295262 (#20032)

● ... (#20018)

● ... 216204/5/6 (#20002)

● ... 052-542353 (#19997)

● ... (#19965)

● ... 03-448897 (#19956)

● ... 03-825312, 03-824562 (#19902)

● ... 03-855422 03-5055561 (#19897)

● ... 03-445804 (#19885)

● ... 03-9610601 03-96133113 (#19863)

● ... 03-721055 (#19861)

● ... 03-994481 (#19858)

● ... 03-573766 (#19859)

● ... 063-74111, 063-74429 063-74365 (#19853)

● ... 001-4154670384 001-4158501280 (#19848)

● ... 03-287150 03-221542 (#19829)

● ... 03-835536 03-812181 (#19830)

● ... 03-661231 (#19824)

● ... 03-335369 (#19820)

● ... 03-89949 (#19821)

● ... 03-839012 (#19815)

● ... 03-339922 (#19813)

● ... (#19809)

● ... (#19798)

● ... 03-7514202 (#19784)

● ... 052-448242 (#19776)

● ... 052-84594 052-84744 (#19764)

● ... 03-335663 (#19757)

● ... 052-78288 (#19759)

● ... 03-5055690 (#19733)

● ... 03-611689 03-611297 (#19729)

● ... 03-668723 (#19732)

● ... 03-238676 (#19716)

● ... 04-898211 04-898557 (#19717)

● ... 03-9233158 (#19711)

● ... 051-20519 (#19714)

● ... 03-370060 (#19688)

● ... 03-5510729 (#19681)

● ... 46106 (#19674)

● ... 46106 (#19673)

● ... 785991 (#19669)

● ... 03-285696 03-283579 (#19645)

● ... 03-481181 (#19648)

● ... 03-5574440 (#19602)

● ... 5460418 441810 (#19560)

● ... 03-625066 03-625095 (#19565)

● ... 03-9231901-2 (#19555)

● ... 03-458916 03-463848 (#19545)

● ... 03-232987 (#19547)

● ... 03-283052-3 (#19530)

● ... 03-203052-3 (#19533)

● ... 03-203052-3 (#19526)

● ... 03-283052-3 (#19524)

● ... 03-337725 (#19525)

● ... 03-203052-3 (#19513)

● ... 03-9225521 (#19505)

● ... 03-280078 (#19501)

● ... 03-428389 (#19503)

● ... 03-453820 (#19498)

● ... 03-426792 (#18345)

● ... 052-559775 (#6161)

● ... 03-801948 (#6125)

משרדים

● ... 03-625685, 03-823324 (#20140)

● ... 03-919040 03-9329959 (#19839)

● ... 03-234746, 03-246181 (#19806)

● ... 03-658826 (#19447)

● ... 03-286181 (#19127)

● ... 03-185840, 712537 (#19775)

● ... 809710 836997 (#19721)

● ... 03-559275 (#19575)

● ... p.o.box (#19556)

● ... 100,080 77647 (#19468)

● ... 059-77772 059-71987 (#19466)

● ... 03-65882 (#19439)

● ... 03-9613991 (#19425)

● ... 5564673, 856481, 835895 (#19507)

● לשמל בבתים ... 03-8514670 (#18923)

● ... 03-780892 (#18251)

● ... 03-778785 (#18250)

● ... 03-348287-8 (#18222)

● ... 03-426295 (#18219)

● ... 03-297840 (#18182)

● ... 03-289867 (#18165)

● ... 03-282257 (#18150)

● ... 03-282257 (#18148)

● ... 03-383482-8 (#18125)

● ... 03-346287-8 (#18120)

● ... 03-282257 (#18119)

● ... (#18103)

● ... 03-282257 (#18104)

● ... 03-282257 (#18094)

● ... 03-911208 (#18082)

● ... 03-282257 (#18084)

● ... 03-218929 (#18065)

● ... 03-227034 (#18082)

● ... 052-559460 (#18050)

● ... 03-825316 (#18025)

● ... 03-9228778 03-9230434 (#18016)

● ... 03-455608 (#18009)

● ... 03-992085 (#17983)

● ... 03-822595 (#17956)

● ... 03-1580 1480 (#17958)

● ... 03-284128 (#17958)

● ... 03-258826 (#17954)

הלוח הכללי ידיעות אחרונות הלוח הנפוץ ביותר דבר ראשון בבוקר

עוזרות ומטפלות

פקידים/ות

טכנאים הנדסאים

נגרים

עובדי מתכת

ביקוש עבודה

מכוניות

ב.מ.וו.

אלפא רומיאו

אופל

אאודי

אוסטין

אוטוביאנקי

נהגים

חשמלאים

הנהלת חשבונות

עובדי יהלומים

מחסנאים

מוכרים/ות

ספרים/ות

פועלים/ות

גזירה/תפירה

שומרים

פנסיונרים

שרותי אחיות

שליחים

ג'יפים

דייהטסו

הונדה

هكذا من الاصل

טלבוט

טנדרים

מרצדס

סובארו

לנציה

מיני־מינור

מסחריות

סימקה–קרייזלר

פולקסווגן

סוזוקי

סוסיתא

• "דבר ישראלי" מרכז הרוכבים המשומשים בצפון ובשרון, חצי שנה למכרז

סיאט

סיטרואן

פורד

פיאט

פיג'ו

רנו

איתור רכב גנוב

• "גלגלים" איתור רכב גנוב 30 ש"ח

ביקוש רכב

בת"ים לנהיגה

חילופי רכב משומשים

מציעים למכירה

מקררים

וידיאו טייפ

מערכות קול

מכונות כתיבה

חיות בית

כלי נגינה

רוצים לקנות

הלוואה

אופנועים וקטנועים

רהיטים

מנפאואר MANPOWER

החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית

לחברה המובילה בתחומה בישראל

דרושה

עוזרת לחשבת שכר

* בעלת ידע במערכת שכר ממוכנת.
* תנאים טובים מובטחים למתאימה.

לקביעת ראיון נא לפנות טלפונית החל מיום א' לאורן 03-660423

מכון סקר

לניהול ושיווק בע"מ

שד' רוטשילד 101 תל־אביב

דרושה

מנהלת משרד בכירה

* מעל גיל 25
* נסיון 5 שנים לפחות
* עדיפות לאקדמאית

לקביעת ראיון להתקשר 03-208186

לספר־צלם

דרושים

סדר/ית מעולה

עברית, אנגלית, למשרה מלאה - נסיון בקומפיוגרפיק הכרחי

מזכיר/ה

למשרה מלאה, נסיון הכרחי

תנאים מעולים למתאימים

טל. 228211, 243746, 660103

לכפר הנוער

דוד רזיאל, הרצליה

דרושים

* מנהלת מטבח
* פקידה־כתבנית
* מדריך חברתי

לפנות לת.ד. 211 הרצליה 46101

טל' 052-551774

אורט ישראל — משרד העבודה והרווחה

מרכז עירוני אורט לחינוך מקצועי יד שפירא

רח' נס לגויים 53, תל־אביב 68190

טלפון: 829704 / 829147-8 (03)

לשנת הלימודים תשמ"ז

דרושים

* **מורה יועצת** — משרה מלאה.
* **אחות לבית הספר** — חצי משרה

(משעה 12.00 בצהריים 5 ימים בשבוע).

* בדבר פרטים נא לפנות למזכירות בית הספר בכל יום בין השעות 08.00-12.00

טנסור

טנסור הינה החברה המובילה בישראל בתחום הטכנולוגי של POWER ELECTRONICS עם התמחות המיוחדת בנושא מערכות אל־פסק להגנת מחשבים. החברה מונה כ־60 עובדים, מחציתם מהנדסים, הנדסאים וטכנאים. טנסור נמצאת בעיצומו של תהליך מואץ של התרחבות ובנית תשתית ארגונית וטכנית, עם יציאתה לפעילות בינלאומית בהיקף גדול.

דרושים:

1. **מהנדס/הנדסאי חשמל**
בעל נסיון בתכנון והקמת אינסטלציה חשמלית ותחזוקת מערכות הספק, לניהול צוות התקנות ותחזוקה מונעת של מערכות אל־פסק ומצברים.

2. **חשמלאי**
יוצא צבא בעל רקע טכני בחשמל לצוות התקנות ותחזוקת מערכות אלקטרוניות בהספקים גבוהים.
התפקידים כרוכים בנסיעות בכל רחבי הארץ ועבודה בשעות לא שגרתיות.

3. **מרכיב מכני**
למחלקת הייצור להרכבת מערכות אלקטרוניות.

4. **מזכירת מנכ"ל/עוזרת אדמיניסטרטיבית**
לתפקיד המרכזי של מזכירת מנכ"ל החברה אנו מחפשים אישה צעירה יזמית, בעלת תושייה ונעימת הליכות. בתפקידה זה תהיה המזכירה אחראית לתפקוד משרד המנכ"ל, טיפוח ותאום הקשרים הבין־מחלקתיים בחברה וסיוע למנכ"ל בארגון ומעקב פעילות החברה בארץ ובחו"ל. נסיון רלוונטי בעבודה, ושליטה מלאה בעברית ובאנגלית הכרחית.

נא לפנות בכתב יד עם פירוט קורות חיים וטלפון להתקשרות חוזרת לת.ד. 39-443 תל־אביב 61392.

לחברה מסחרית במרכז הארץ העוסקת ביבוא ושיווק מוצרי מזון

דרוש

מחלק/מוכר

- בעל רשיון נהיגה ג'
- נמרץ ובעל נכונות לעבודה מאומצת
- יועדף בעל נסיון בחלוקה או מכירת מוצרי מזון.

המעוניינים יפנו לטלפון 03-883216 לבקש את בן־עמי.

אורט ישראל — משרד העבודה והרווחה

בי"ס אורט התעשיה האוירית ע"ש הלן אשר התעשיה האוירית לישראל

טלפון: (03)9711249/9713619

לשנת הלימודים דרוש/ה

* **מורה לטכנולוגיה, פרקי מכונות חוזק חומרים.**

על המורה להיות בעל השכלה אקדמאית (רצוי מהנדס מכונות).

* על המועמדים לפנות טלפונית לטלפון מס' 03-9711249/9713619 למזכירות ביה"ס.

דרושים/ות

התעופה

מ"מ טייס ראשי/מדריך ראשי
רשיון מסחרי, הגדר מכשירים והדרכה למטוסים מקבוצה א' רב'

עוזר/ת למנכ"ל
השכלה אקדמאית עם נסיון בתחום השווק

לפנות: שדה התעופה ירושלים ת.ד. 27166 מיקוד 91271

FIAT

סוכנות מכוניות לים התיכון בע"מ יבואני פיאט בישראל

דרוש

למוסך המרכזי ברמת החייל

מנהל עבודה

* בעל הסמכה לניהול מוסך
* נסיון מס' שנים בניהול מוסך גדול
* ידיעת שפה זרה יתרון.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות עם המסמכים שברשותם למר כהן־אדום.

רח' יצחק שדה 30, תל־אביב, טל. 03-333075

— סודיות מובטחת —

U·MAN

עבור לקוחתנו, חברת יבוא ושיווק, דרושים:

אנשי מכירות

מתמידים, בעלי מרץ והופעה נאה, לעבודה מעניינת ובעלת אתגר, עם נלישה לשעות הערב. רצוי גיל 25-30. מגורים בגוש דן + רשיון נהיגה — הכרחיים. רצוי נסיון בתחום המכירות. רכב צמוד + תנאים טובים — מובטחים למתאימים. מישרה 160.

מחלק סחורה

בעל הופעה נאה, נסיון רב בנהיגה והתמצאות בכבישי הארץ, למישרה מלאה וקבועה. גיל — 23 ומעלה. התפקיד כולל חלוקת סחורה וגביית כספים מלקוחות בכל הארץ. העבודה אחראית, עם נלישה לשעות הערב. שכר הולם ותנאים טובים למתאים. מישרה 166.

לפנות ליהודה בטל. 03/292949

זמיר

שרותי כח־אדם בע"מ

לסניפינו בת"א וברחובות

דרושים/ות

* **עובדי ייצור**
בוגרי בתי"ס מקצועי, בעלי ידע בקריאת שרטוט, רצוי יוצאי צה"ל + פרופיל גבוה
* **מלחימים/ות**
מנוסים
אפשרות לעבודה במשמרת ערב
* **מכונאים**
בוגרי בית־ס מקצועי, יוצאי ח"א/חימוש, למשמרות
* **מסגרים מכניים**
מעולים,
קריאת שרטוט מושלמת לבניית מכונות

תנאים מצוינים, ארוחות, הסעות ושכר גבוה

ת"א: שדרות מוצקין 22, טל. 03-5464514

רחובות: בית־הפועלים 6, טל. 08-454651

תעסוקה ברמה גבוהה

לביה"ח אסותא

דרוש/ה

תורן/ית למעבדה

עם ניסיון בבנק הדם.

למועמד המתאים תנאים טובים.

לפנות לטל: 271-240185

קורדובה 10. תל־אביב

U·MAN

עבור חברת שילוח בינלאומית, דרוש

מנהח"ש ראשי

בעל נסיון במערכת רב־מטבעית. נסיון בעבודה עם מחשב — רצוי. העבודה עם ספקים מחו"ל וקשר עם הסניפים המקומיים בארץ.
המישרה מעניינת ואחראית. תנאים טובים ושכר הולם מובטחים למתאים. מישרה 470.

להתקשר ליהודה בטל. 03-292949.

לעבוד כמו מלך... במלון המלך שלמה.

למלון הנופש הגדול והתוסס בישראל

דרושים

טבחים מקצועיים

בעלי נסיון מוכח בענף המלונאות

למועמדים המתאימים - תנאים טובים, כולל דיור באילת.

לפרטים נוספים, נא לפנות למחלקת כח אדם, טל. 059-79111.

ישרוטל ניהול מלונות בע"מ

---

digitronics

לחברה המובילה בישראל לייצור ולשיווק צורבי זכרונות לתעשית האלקטרוניקה דרוש/ה

עורך/ת מעגלים מודפסים

כישורים: * נסיון בעריכת מעגלים במערכות ממוחשבות (רצוי ב־P-CAD)

5 ימי עבודה

טלפון 052-559670 ; 052-559615

למפעל תעשייתי

דרוש

מהנדס/הנדסאי אלקטרוניקה

בעל נסיון באחזקת מערכות בקרה תעשייתיות

העבודה בחלקה במשמרת לילה

מועמדים יפנו בפירוט קורות חיים, השכלה, הכשרה ונסיון מקצועי לת.ד 9165 ת"א בציון "מערכות אלקטרוניקה"

לקניון אילון

דרושה

מזכירת מנכ"ל

דוברת עברית ואנגלית

לקביעת ראיון: נא לפנות לאנה, טלפון: 03-703105

U·MAN

עבור חברה לתרופות ומוצרים קוסמטיים הנמצאית בתנופת התפתחות, דרושים:

פקידת־הזמנות

אחראית על קבלת הזמנות הלקוחות ותיאום בין החברה ללקוחותיה. ידע בהנהלת חשבונות/קלדנות וידיעת אנגלית בסיסית — חובה. העבודה מעניינת ואחראית. שכר הולם למתאימה. מישרה 88.

מפעיל/ת מחשב

להפעלה מחשב IBM-36. רצוי נסיון של שנתיים לפחות בהפעלה מחשב. ידיעת אנגלית — חובה. העבודה מעניינת, עם אפשרות קידום להבנות. שכר הולם למתאים/ה. מישרה 80.

לפנות ליהודה בטל. 03/292949.

---

berger

דרושה **מעצבת**

להכנת קולקציות בקו צעיר

* ידע הכרחי בהכנת גיזרות והגדלות
* ניסיון של 5 שנים בתעשייה
* תנאים מיוחדים

נא לפנות בכתב לת.ד. 29831 תל־אביב.

טל: 03-663494

בצלאל, אקדמיה לאמנות ולעיצוב ירושלים

דרוש/ה

בהנהח"ש

אחראי/ת מדור משכורת

הכישורים הדרושים:

ידע טוב בהנהח"ש והכנת שכר ממוחשבת,

התמצאות בחוקי עבודה.

היקף המשרה: 3/4 עד מלאה

דרגה: ט"ז – י"ח כדירוג האחיד.

נא לפנות בכתב לאגף כח־אדם ת"ד 7314 ירושלים

עד 27/10/86

למשרד פרסום דרושים:

מנהל פרסום

לתיאום, פיקוח, העפלה צוות, והפקת חומר פרסומי.

גרפיקאי/מבצע

פקידה

202362 ☎ 203459

אביק עכשיו

בתוך מפעל ותיק צומחת כימיה חדשה. עכשיו גם אתה מוזמן ליצור, להתפתח ולהיות שותף בתנופת הצמיחה הגדולה בארץ של חברת אביק יצרנית תרופות לישראל, אירופה וארה"ב.

המשרות המוצעות:

מהנדס כימיה/כימאי
לעבודה בכימיה אורגנית
רצוי ניסיון של 3-5 שנים בתעשיה כימית אורגנית

מנהל מחלקה
רצוי אקדמאי במקצוע פארא־רפואי
בעל יכולת לניהול עובדים

טכנאי/ת כימיה
בעל/ניסיון בכימיה אורגנית
רצוי ניסיון בתעשיה

טכנאי כימיה
לעבודה במעבדה אנליטית
2 משמרות
רצוי ניסיון בתעשיה

מפעילים כימיים
רצוי טכנאי כימיה
עבודה ב־3 משמרות

אנשים רציניים
לעבודה מקצועית
רצוי בוגרי בי"ס מקצועי

מנהל חשבונות
בעל סוג 3 בהנה"ח
רצוי ניסיון בתעשיה

מזכירות
עברית אנגלית
יכולת הדפסה בשתי השפות
רצוי שפת אם אנגלית

לכל המשרות:
העבודה הינה במשרה מלאה, 5 ימים בשבוע.
רצוי מגורים באזור השרון.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים אל רחל נועם אביק בע"מ, ת.ד. 2077 ר"ג 52120,
ולציין כתובת, מיקוד ומס' טלפון.

הכדור בידיים שלך

מודעות מסווגות

מכוניות · **ביקוש דירות** · **דירות בשכירות** · **הצעות עבודה** · **ריפוי והדיה** · **תנורי חימום** · **שונות** · **חיה** · **דירות** · **דירות למכירה** · **דירות למכירה 3-3½ חדרים** · **הצעות למכירה** · **כלי נגינה** · **חוגים** · **בתי־כנסת** · **מי מצא?** · **חנויות** · **משרדים** · **הצעות עבודה** · **מכוניות** · **דירות בשכירות** · **דירות למכירה 2-2½ חדרים** · **דירות בשכ"ח** · **עסקים** · **ירושלים** · **דירות** · **וילות ובתים** · **קבלנים וצבעים** · **דירות למכירה** · **דירות למכירה 4 חדרים ויותר** · **דירות ארוחות** · **דירות למכירה 3-3½ חדרים** · **תנורי אפיה** · **נקיון ואחזקה** · **מחשבים** · **עתיקות** · **צבעי אמבטיות** · **צילום** · **קרואנים ונגררים** · **שרותים** · **בת זוג** · **בן זוג** · **הכרויות** · **שוק המציאות** · **חוגים** · **חקלאות** · **טרקטורים** · **טלויזיות** · **טיולים** · **בתי־כנסת** · **סירות** · **ציוד צלילה** · **מזגני אויר** · **מכונות כביסה** · **מלגזות ושינוע** · **ריפוי והדיה** · **הודעות** · **שרותים כלליים**

- לוח בשכ"ל דירת 3 בקרית הובלין בזול. 02-656560 (#19030)
- בעץ־הוד דירת ספרייר 2½ חדרים טלפון, נוף מרהיב, לשנה, 02-710170 (#20108)
- אסקונה 1.3 1984 +מזגן כבית מעולה מתחת למחירון בערב 065-49934 (#19980)
- 1600 ב־ואלאס 1984 שנייה טבל מכון של. 04-672545 (#19056)
- סמ' ע"י בסג"ס: מכבוי אפשרי בבית הלקוחה 02-764472 (#18282)
- תנור נפט 7500 קלוריות כיכל 508 ארובות. 02-246552 (#17917)
- לי־את' יום איש' הנהלה אקדמאית לסטודנט ירושלים 1988-1980 02-631994 (#18630)
- בקרית־אליעזר שלושה +חל קרב 04-525462, 04-387536 (#18847)
- טלויזיות ש/ל 22" 26" 100 שקל כ"א 02-536857 (#20112)
- אורגן ימהה חדש מחיר קנייה אחת 854770 1250 (#18646)

هكذا من الأصل

בחיפוש אחר הזהות

מוקדש לזכרו של מורי ורבי פרופ' יוחנן רטנר

„...כאשר בניתי את הבית הראשון בארצות־הברית – ביתי שלי – הקפדתי, לפני הכל, לספוג לתוך הכרתי את המאפיינים המסורת הארכיטקטוניים של ניו־אינגלנד... מזיגה זו של הרוח האזורית עם הגישה בת־זמננו בתיכנון הולידה בניין שלעולם לא הייתי בונה אותו באירופה, השונה כל כך באקלים וברקע הטכני והפסיכולוגי."

ולטר גרופיוס / בהקדמה לקובץ מאמרים משנת 1953

את תולדות האדריכלות ניתן לחלק לשני עידנים. העידן הראשון, שנכנהו „עידן החיפושים", מסתיים עם קום המדינה, ואילו העידן השני, שנקרא לו „עידן השפע", מתחיל ב־48' ואנו עדים, בשנים אלה ממש, לשקיעתו.

ברוואלד המבשר. בחרתי בבניין הטכניון בחיפה כבניין ראשון של האדריכלות הישראלית החדשה לא מתוך התעלמות או יחס של ביטול כלפי הבניה והאדריכלות שקדמו לשנות העשרה המוקדמות. אנו עדיין מתענגים למראה שרידי הבתים במושבות הברון (שנבנו ברבע האחרון של המאה ה־19 בידי אדריכלים צרפתים). ואנו מתפעלים עד היום מן הערכים הארכיטקטוניים והפיסוליים של השכונות היהודיות הראשונות שמחוץ לחומות ירושלים, אלה שנבנו בשני הרבעים האחרונים של אותה מאה בידי בנאים ערבים ונכללים בהם זכרונות של קבוצות המתיישבים שמוצאם ממזרח אירופה למחוזותיה השונים. לא צריך להתעלם גם מן הבניה הלא־יהודית של סוף המאה ה־19 – המושבות והשכונות הגרמניות של הטמפלרים או הבניה הסקרלית של הכנסיות השונות בירושלים, בגליל ובאתרים אחרים. אבל אני מעדיף לכלול את כל אלה בקטיגוריה של „פרה־היסטוריה" ולא, חלילה, בגלל חוסר תיעוד.

בחרתי בבניין הטכניון בחיפה כראשון במניין האדריכלות הישראלית גם מפני שאדריכלו, אלכסנדר ברוואלד, ביוון את ליבו במוצהר ליצור – בהינף יד המצויידת בעפרון – אדריכלות ישראלית חדשה (אדריכלות יהודית בארץ־ישראל). לכאורה היה ברוואלד מצוייד בכלים הדרושים למשימה הקשה; הוא היה אדריכל בעל מעמד בברלין, חדור אמונה באידיאל הציוני, הדגל בהתחדשות לאומית של היהודים בארצם הקדומה. בהיותו „יקה", בעל צורת חשיבה מסודרת, ניסה ברוואלד להמציא בשביל היישוב היהודי־ציוני המתחדש אדריכלות ישראלית הולמת וייחודית.

השנה היתה 1910. ברוואלד, בוגר האוניברסיטה בשרלוטנבורג, התחנך על ערכיה המתנוונים של האדריכלות הקלסית (אקלקטית) ששלטה אז באירופה והיתה בסוף תהליך הסתאבותה, והאדריכלות המודרנית כבר מתדפקת על השער. באירופה של אז עדיין עסקו בתחיות (REVIVALS) – באופנות ארכיטקטוניות שעיקרן החזרת סגנונות העבר הקרוב והרחוק כשהם „משופצים" להחריד. יש לזכור היטב את הרקע הזה, שממנו הגיע ברוואלד, כשאנו באים לעקוב אחר רעיונותיו ויצירותיו כאן.

כך קרה שבהגיעו ארצה, נתקף ברוואלד יומרה להוליד לאלתר אדריכלות ישראלית חדשה ומיד נתקל בבעיה. אם להשתמש בדוגמה מן החקלאות – בעייתו העיקרית היתה באיזו כַּנָּה לבחור כדי להרכיב עליה את הידע והנסיון שרכש לו בגרמניה, וכך לפתח את הזן החדש של האדריכלות המקומית.

ברוואלד בחר כַּנָּה באדריכלות האיסלמית המפוארת, שראה בארץ ולמד מספרי ההיסטוריה של האדריכלות, והחלטה זו אולי חרצה מראש את דינו לכשלון. על כנה מפוארת זו הרכיב ברוואלד רוכבים שונים ומשונים; קצת ניאו־קלאסיקה עם תבלינים גותיים מודגשים – מין מישמש די מקובל באותה תקופה שהיתה כאמור אקלקטית בכל מהותה. עיקר טעותו של ברוואלד היתה אולי בכך שהביט במסגדים המפוארים ובחאנים הציוריים ובמורפולוגיה העשירה והמורכבת והתעלם מן הבניה הוֵרנָקוּלָרִית, העממית, של הכפרים הערביים, שהמסורת הארכיטקטונית שלהם שואבת מתקופות עתיקות מלפני האיסלם. המחקרים מוכיחים כי בתי המגורים בכפרי הגליל בנויים לפי אותה סכימה שבנו היהודים את בתיהם בתקופת התלמוד, ועוד נזכיר כפרים ערביים אלה בהמשך. כך או אחרת, הנוסחה של ברוואלד התגלתה כמסובכת מדי ודרשה ידע שהיה רק בידי מעטים, והיתה גם יקרה מאוד לביצוע.

למרות כשלונו, שהוא הודה בו, שמורה לברוואלד הזכות הגדולה להיות האדריכל הראשון שהרים את נס האדריכלות הישראלית כיעד.

המפרש רטנר. ניתן לראות ביוחנן רטנר, הדיקן השני של הפקולטה לאדריכלות בטכניון, משנת 1931, את ממשיך מגמתו של ברוואלד לאחר שהפיק את הלקחים מכשלונותיו.

יוחנן רטנר, מלבד פעילותו הענפה בהגנה (ולאחר מכן בצה"ל), היה אדריכל חשוב בעל מחשבה בהירה וכושר ניתוח מרשים. הוא הבחין מיד כי ברוואלד אולי טעה בבחירת המודל, אך לא פחות מכך טעה ביישום מרכיביו והאופייניים של אותו מודל, האדריכלות האיסלמית, בבניה החדשה.

בסוף שנות ה־20 זוכה רטנר בתחרות לתכנון בניין המוסדות הלאומיים (הסוכנות) בירושלים, והוא בונה בניין מרשים הממחיש יותר מכל דיבור את אמונתו לגבי התפתחותה הנכונה של האדריכלות הישראלית. ישנן הערכות שונות לגבי כשרונותיו העיצוביים של יוחנן רטנר, אך אין ספק שבניין זה הוא ציון דרך חשוב בעקרונות המנחים הטבועים בו, שעזרו לבסס אדריכלות מקומית בעלת ייחוד ודוברת אמת.

ראשית מבסס רטנר את תבניתו על סכימה פשוטה ובהירה – ולכן מודרנית, במשמעות העיקרית של המושג. הבניין צריך להכיל מספר מוסדות, ורטנר מייחד לכל מוסד כניסה נפרדת. המוסד המרכזי, הוא הסוכנות היהודית, מאותר במרכז ורטנר מקנה לו חשיבות יתר, כמעט רשמיות, כאשר הוא מסוכך על הכניסה במרפסת הניצבת על עמודים. משני העברים הוא ממקם את הכניסות המשניות למוסדות האחרים וכך הוא משיג היררכיה, המשליטה סדר וגם מקילה על ההתמצאות בתוך חצר הכניסה המעוגלת, החופנת את שלושת המוסדות המרכזיים המהווים מעין „בית ממשלה של המדינה שבדרך".

בפנים מכיל הבניין חלונות סרוגים, אך כלפי חוץ פותח רטנר פתחים בגדלים שונים ובפיזור אופייני לבניה הערבית העממית, בעלת המסורת העתיקה המושפעת ממקורות שונים. מימין לכניסה אל החצר העגולה עוצב אפילו קיר תומך משתפע, שכמוהו נמצא במבנים עתיקים וישנים בעיר העתיקה. גם עצם השימוש בחצר כמעבר מן החוץ אל הבניין – כעין עֲזָרָה – הוא, כמובן, מזרח־תיכוני, ושימושו פשט בעולם מקדמת דנה. עם זאת אין בבניין אף קשת אחת.

וזהו שיעורו של רטנר: בניין מודרני, תוך אינטגרציה כמעט אבסטרקטית של מורפולוגיה מקומית, ללא מונומנטליות, שהיתה זרה לו כשם שהיתה זרה לראשיתה של האדריכלות המודרנית.

קאופמן וקראקאור, יֶקים ישרי דרך. כמעט באותו זמן שרטנר בנה את בניין המוסדות, התחילו קאופמן וקראקאור להקים בניינים ברחביה ובמקומות אחרים בארץ. המשותף לשני אדריכלים מצויינים אלה הוא היותם אדריכלים ישראלים ראשונים אשר מיד עם תחילת פעילותם יישמו את מגמותיה האמיתיות של האדריכלות המודרנית, ההיינו בניה עניינית ללא קישוטים, המשתמשת בחומרי המקום ובשיטות המצויות ומנסה להתמודד עם בעיות האקלים ויתר הבעיות הייחודיות בכל מקום. לכן שונים בנייני קאופמן ברחביה תכלית שינוי מן הבניינים שבנה לשפת ים־המלח, ועבודותיו של קראקאור בירושלים שונות מעבודותיו בחיפה (מלון מגידו, למשל) או בתל־יוסף.

שניהם מודעים לצורך לבנות כאן אחרת מאשר בגרמניה (מולדתו של קאופמן), או באוסטריה (מולדתו של קראקאור). שניהם אינם מאמינים בקפיצת דרך נוסח ברוואלד, אך שואפים לגבש סגנון אזורי תוך כדי ציות עקבי לדרישות המקום במובנו הרחב ביותר של מושג זה.

בעבודותיהם של השניים, וביחוד בעבודותיו של קראקאור, ניתן להבחין בגיאומטריה כעין קוביסטית, שהשפעה אולי מן הקוביזם (שהיה, כידוע, מרכיב חשוב באדריכלות המודרנית בראשיתה), אך אין ספק שישנה כאן גם השפעה של המורפולוגיה הקוּבִּיָּתית של הכפר הערבי המצוי באותו זמן בארץ.

את בתי שנות ה־20 בתל־אביב ניתן להשוות לנשף מסכות לא כל כך עליז ובוודאי לא אנין־טעם. כאן השתולל הקיטש ללא מצרים. כל בעל־בית רצה ארמון מיוחד במינו ובמחיר זול ונמצאו אדריכלים (עם ובלי מרכאות) שסיפקו מיני אדמתנות בסגנונות מבולבלים ומגוחכים. חלקם פסוודו־קלאסיים וחלקם קריקטורות של סגנון קיקיוני מפואר „אר־נובו" (אמנות חדשה) ששלט כעשור ומחצית העשור באירופה, ב„תפר" שבין המאה ה־19 למאה ה־20 – כאשר „הישן" פשט את הרגל וה„חדש" טרם נולד. כך נבנו „בתי הדקל" ו„בתי הפגודה" וגימנסיה הרצליה וכל מיני מרעין בישין (כדי שישמשו בימינו זכרונות נוסטלגיים ר"ל). את ההתייחסות הרומנטית לתקופה זו נותיר בידי הפולקלוריסטים היודעים את מלאכתם.

יוסף בֶּרלין, האדריכל הבודד. ברלין הוא תופעה מיוחדת קשה להתות על שורשי עבודתו. קשה גם למצוא את עקבות השפעתו של אדריכל מעניין וכשרוני זה, שהוא מן החשובים והמקוריים שפעלו בתל־אביב, בעבודותיהם של אדריכלים מאוחרים יותר.

כאשר הוא מגיע מלנינגרד, כשזו היתה עוד סֶנט־פטרבורג, הוא בונה מספר בניינים בתל־אביב ובמעלה־ההמישה בסגנון קלאסיציסטי ומפגין בהם ידע מעמיק, תוך מגמה של הפשטה חופשית ורבת טעם של צורות קלאסיות. לאחר זמן קצר הוא מנסה ידו בתכנון ניאו־אוריינטלי, אך מגמתו שונה מאוד מהקיטש הניאו־אוריינטלי של חבריו התל־אביבים נוסח מינור או בֶּרסקי. הוא בונה וילה לערבי עשיר במנשיה ומשתמש בקשתות משולשות ואינו ממשיך במגמה זו.

לעומת זאת, הוא מקים את בית־הכנסת היפה ביותר בתל־אביב עד היום, הוא בית־הכנסת הספרדי ברחוב שד"ל. כאן משתמש ברלין בסולם הצורני של האכיטקטורה הביזנטית וחוזר בכך אל אחד המקורות העיקריים של הבנייה האיסלמית. אלא שכדרכו, הוא משתמש בצורות, בחופשיות, והכיפה הגדולה של בית־הכנסת היא קומפוזיציה גיאומטרית מקורית ונועזת. מלבד זאת, „נספל" ברלין ללבני הסיליקט הלבנות, הסתמיות, ששימשו חומר בניה לקירות והיו נעלמות מתחת לטיח: הוא חושף אותן ויוצר מהן מארגים גיאומטריים רבי־השראה ודמיון, ובעיקר היתה צורת המשולש, האהובה עליו, חוזרת שוב ושוב. לבתי הלבנים המופלאים שלו נמצא הד בשנות ה־60 וה־70, כאשר אדריכלים ישראלים רבים השתמשו בהן כשהן חשופות, אולי גם בהשפעת ברלין, אך בוודאי בהשפעת אופנת הזמן ההוא.

פלישת האדריכלים הצעירים. באמצע שנות ה־30 מגיעים־חוזרים ארצה אדריכלים צעירים ובולטים: ביניהם אריה שרון, זאב רכטר, יוסף נויפלד ודב כרמי. שרון, בן קיבוץ גן־שמואל, קנה את תורתו בבאוהאוס המפורסם בדסאו, גרמניה, ובחזרו לארץ הופך מיד ל„שליח האפוסטולי" של אותו בית־ספר מעולה. נזכיר כי הבאוהאוס, והאדריכלות המודרנית כולה, היו חדורים תחושת שליחות חברתית שוויונית, שייעדה את עצמה לשנות את פני העולם והחיים בו בעזרת אדריכלות פשוטה המשרתת את האדם. היא הפיצה את בשורת האדריכלות שאינה מתקשטת במחלצות ישנות, אלא מבקשת להיראות במערומיה ולמצוא חן בעצם צניעותה וכנותה המוצהרת ובמסר החברתי של עולם חדש וטוב יותר לכל. ואם נזכור שבאותה תקופה היתה חברת העובדים בחזקת „מלח הארץ", נבין שהקרקע כאן היתה כשרה לקליטת האדריכלות העממית המבטיחה הזאת.

ואמנם, באותו זמן הוחלט על הקמת מספר פרוייקטים של „מעונות עובדים" בתל־אביב ובמקומות אחרים: בראשון מבין אלה, זה שברחוב פרישמן, זכה אריה שרון. לא נפרט כאן את כל חשיבותו של בניין זה ורק נציין שהיה זה הישג ארכיטקטוני רב־השראה של רעיונות שגובשו באותו בית־ספר.

סמוך לאותה תקופה בנה שרון את בית־החולים ביילינסון (הישן) ובשני מבנים אלה קנה את עולמו. בנייניו המאוחרים יותר משוכללים יותר בביצוע ועשירים יותר בחומרים ובגימורים, אך בהדרגה, במשך השנים, הולכת ומתמעטת בהם, אולי בדרך הטבע, העוצמה הראשונית. במקביל בונים חבריו של שרון – רכטר, נויפלד, כרמי ואחרים – את בנייניהם, שגם אם אין בהם מרוח הבאוהאוס, יש בהם ניואנסים מודרניים מבתי־מדרש אחרים: מצרפת (רכטר), מבלגיה (כרמי), ומאיטליה (נויפלד). המשותף לכולם: האדיקות ל„דת" החדשה – „דת האדריכלות המודרנית".

שרון התחיל במרפסות קטנות, שהיו טובות באירופה, אך עד מהרה האריך והצל את מרפסותיו כדי להתאימן לצורכי האקלים הייחודיים בארץ. כך גם נויפלד, בפרוייקט המעולה שלו – בית־החולים הפרטי „אסותא" – וגם האחרים, ובעיקר כרמי, המשתמש במרפסות המוצלות כאלמנט שליט בחלק ממבני המגורים שלו ומשיג באלה רמה ארכיטקטונית נדירה.

כך מסגלים האדריכלים את תורתם המיובאת לתנאי הארץ. כך „מייבא" רכטר את רעיון הבית על עמודים – מחידושיו של קורבוזייה – לתל־אביב ורעיון זה נקלט כאן בצורה ובהיקף שונים מאוד ממה שנקלט בארצות אחרות.

במקביל לעבודותיהם של אדריכלים צעירים אלה, הולך ומתפתח מחקר שיטתי של תנאי האקלים – רוחות וקרינת שמש – על־ידי פרופ' אשבל, ומחקר זה מתפרסם בשני כרכי „מחקרים" בהוצאת המוסד לחקר הבניה והטכניקה של ההסתדרות הכללית משנת 1943. באותם כרכים מתפרסם חלק מן המחקרים של האדריכל פינקרפלד, המפרט בשרטוטים ובתיאורים מדוקדקים את המבנים הציבוריים הסקולריים של הערבים בארץ, את בתי המרחץ ואת החאנים וכיו"ב.

באותה תקופה מתגבשים תאים חוגים לעיון ולליבון בעיות האדריכלות המתגבשת, ואפילו מופיע כתב־עת לארכיטקטורה „הבניין", שחוברותיו מעידות על הרצינות הרבה וכובד הראש שהשקיעו אותם אדריכלים בלימוד הקיים ובליבון תכניות לעתיד.

מנדלסון, אורח לרגע. ב־1934 מגיע לארץ אריך מנדלסון, אחד מגדולי התנועה המודרנית, שנחשב ליוצר האקספרסיוניזם באדריכלות של המאה ה־20 והתפרסם בבנייני הכל־בו שהקים בערי גרמניה עבור זלמן שוקן, ובמגדל איינשטיין (EINSTEIN TURM) בפוטסדם שנהרס בידי הנאצים. סימן ההיכר של מנדלסון היה רצועות זורמות של חלונות בקירות, כעין הפגנה של יכולתו החדשה והמרשימה של מבנה הבטון המזוין והחומר החדש והנוצץ – הזכוכית.

אריך מנדלסון שהה בארץ ארבע שנים בין 1934–1938, ובעזבו הותיר אחריו מספר בניינים חשובים שיש בהם לקחים מאירי עיניים. לכאורה ניתן היה לצפות שיקים כאן מבנים מנדלסוניים אופייניים, עם הרבה זכוכית ועם איפיונים אקספרסיוניסטיים שהקנו לו את פירסומו בכל העולם. אלא שמנדלסון היה אדריכל גדול, מעבר למניירות האקספרסיוניסטיות, והוא הבין כבר אז – מה שאדריכלים בעולם מתחילים להבין רק בשנות ה־70 – שאין אדריכלות טובה מתקיימת אם אינה נבנית בקונטקסט – בזיקה של אמת – לקיים באזור ולתנאיו הייחודיים. אם נתבונן בבנייניו, ניווכח כי הוא ויתר לחלוטין על האקספרסיוניזם שלו והוא גם מציב את חלונותיו בגדלים ובקצב האופייניים יותר לאתר ולסביבה שבהם הם מוקמים. את בניין בל"ל בירושלים הקפיד לבנות מאבן זהה לאבן, שבה בנויים הבניינים השכנים, והוא אפילו משלב בו מרפסות, שאולי אינן נחוצות לבנק, אך נחוצות כדי לחבב את הבניין על סביבתו ולהטמיעו בה.

גם בבניין בית־החולים „הדסה" על הר הצופים נזהר אריך מנדלסון משימוש במודרניזם לשמו, והוא אפילו מציב בשער הכניסה שלוש כיפות לבנות – אולי כמחווה למורפולוגיה של העיר העתיקה הנשקפת מנגד.

אין ספק שעבודות מנדלסון בארץ־ישראל הן מעבודותיו החשובות ביותר והחלק הישראלי ראוי ללימוד ולעיון מעמיקים. אלא שלקח זה לא השפיע כמעט על אדריכלי ישראל, אף שבנייניו נמנים עם העידית של האדריכלות הישראלית בעת החדשה. אבל כתבורך כגם אם נשכחו באותו זמן, חוזרים ועוד יחזרו אליהם כבוא הזמן.

(רשימה ראשונה)

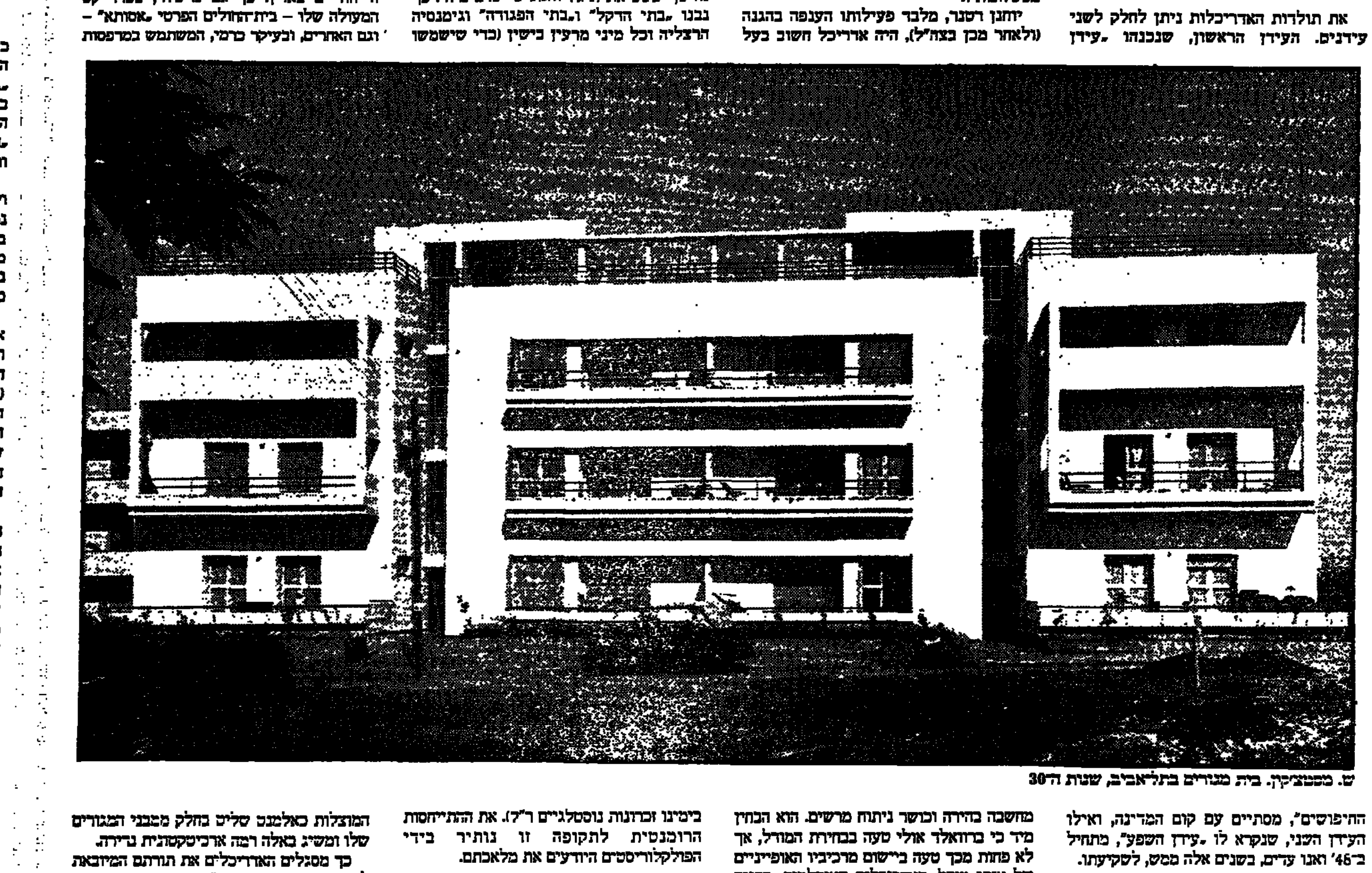

ש. מסטצ'קין. בית מגורים בתל־אביב, שנות ה־30

אהבה הורגת

סיד וישס וננסי ספאנג'ן במהדורה שטנית של ג'ון לנון ויוקו אונו, עכשיו בקולנוע האנגלי

ב־1977 הצטרף סיד וישס („המרושע"), כבאסיסט (בעל יכולת מוגבלת מאד), ללהקת הפאנק האנארכיסטית „אקדוחי המין", והכיר „גרופי" (מודבקת של אליל רוק) אמריקאית בשם ננסי ספאנג'ן. מעריצת הכוכבים הכפייתית התאהבה ב„סיד המרושע", ערכה לו סיבוב „הופעות" בעולם הסמים הקשים והתייצבה בינו ובין חברי הלהקה.

המהדורה השטנית הזו של סיפור ג'והן לנון ויוקו אונו התגלגלה במהירות אל סופה הבלתי נמנע: ב־12 באוקטובר 1978, דקר סיד את ננסי בחדרם במלון „צ'לסי" בניו־יורק. שניהם היו מסוממים ומותה של ננסי נגרם מאובדן דם. סיד נעצר, אך עוד לפני שהובא לבית־המשפט מת ממנה גדולה מדי של סמים.

את הסיפור הנורא הזה ביקש במאי קולנוע אנגלי בן 31, אלכס קוקס, להביא בסרטו „סיד וננסי". מבקרי הקולנוע בבריטניה אהבו את הסרט, שיבחו את משחקם של גארי אולדמן (סיד) וקלואי ווב (ננסי), והביעו סיפוק מן העובדה שרופרט אברט ומאדונה דחו את ההצעה להופיע בסרט. אברט ומאדונה היו עלולים להעניק לנתח החיים המזוויע הזה הילה הוליוודית זוהרת הנוגדת את חשכת חייהם הקצרים של סיד וננסי.

קוקס סבור שיש רק שני סוגי סרטים. הסוג האפי והסוג האחר, הכולל את כל הסרטים המשעממים. בין הסרטים המשעממים הוא מונה את „קריימר נגד קריימר", „אנשים פשוטים" ו„האגם המוזהב". הוא סבור ששלושת הסרטים הללו הם קטנים, טריוויאליים, ואינם עשויים מהחומר הדרוש לדרמה. סרטים, לטענתו, אינם צריכים להציג דווקא דרכי חיים אופטימיות. בהצגת דרכי חיים רעות יש, לטעמו, ערך רב יותר.

בסיד וישס ובננסי ספאנג'ן מצא קוקס דמויות כלבבו. שניים ההולכים לעזאזל בדרכם שלהם. הם דועכים אל תוך המוות בגלל קהות חושים וחוסר עניין לא פחות מאשר בגלל שימוש בסמים.

הסרט אינו מביא את סיפור להקת „אקדוחי המין", אלא מתרכז באהבתם של סיד וננסי. סיפור אהבה שהוא כמו מסע מרכבת שדים אל מעבה האדמה דרך כל ביב אפשרי של זוהמה והשפלה.

הישגו העיקרי של הסרט הוא שסיפור האהבה של ננסי, המוצגת כיצור מיילל ללא שום תכונה חיובית, ושל סיד – המוצג כהיפוך מגוחך של ג'נטלמן – מצליח לנגוע ללב. הצופים בבית־הקולנוע הלונדוני שבו צפיתי בסרט הגיבו באנקות אימה וגניחות רווחה. גועל למראה כמה מן הסצינות האלימות של הרס עצמי. אבל מתחת לזוועה מצליח קוקס להעביר רעיון עדין: מכוער, טיפש ואלים ככל שתהיה (או תהיי), תמיד תימצא (או יימצא) מישהו שיאהב אותך.

ישנם אפילו רגעים של הומור בסרט. כשהשניים שוכבים על גבם באיזה בית־מלון, ובוהים בתקרה מבלי יכולת לעשות דבר (אפילו לא אהבה), מנחם סיד את ננסי באמרו שהכל יסתדר ברגע שהם יגיעו לאמריקה. ננסי עונה לו שהם כבר נמצאים באמריקה. ההרואין אינו מחדד, כנראה, את החוש הגיאוגרפי.

קהות החושים המופגנת של גיבורי הסרט מתפרשת כמחאה חריפה נגד בריטניה של סוף שנות ה־70, וגם זו של אמצע שנות ה־80. זוהי מחאה נגד ראשי המפלגה השמרנית על הנוער, על מצוקת האבטלה ועל תחושת חוסר התוחלת שבחיים המבעבעת בלב הדור הצעיר.

עוד בהופעתם הראשונה של „אקדוחי המין", שנערכה בסוף 1975, לא נעשה שום נסיון להסתיר את חיספוסם ואת יכולתם המוסיקלית המוגבלת. הם תכונתו, בידיו הציניות של מלקולם מקלארן, להכאיב ולהיות תוקפניים. הופעתם הבימתית מצאה הד במצב רוחו של הרחוב הבריטי, שמאס בסופר־סטארים של הרוק בסוף שנות ה־70. הם ביקשו, והצליחו, להפוך לרוק את הסכנה שגילוהו אליו בשנותיו הראשונות.

במשך שנת 1976 נעשו נסיונות אחרים של כלי התקשורת להשתיק את „אקדוחי המין", אך בזעמם הצליחו מקלארן ותבוחתו המוזרה (סיד וישס נהג לענוד על צווארו שרשרת ומנעול כבד, כדי לוודא שאיש לא יגנוב את ראשו) לפתוח את הדלת ללהקות טובות יותר כמו „הארורים" וה„קלאש".

בנחירי חברת „אי.אם.איי." עלה ריח הכסף והיא הדפיסה את שירה הראשון של הלהקה „אנרכיה בממלכה המאוחדת". בראיון טלוויזיה ניבלו חברי הלהקה את פיהם באופן קיצוני שעורר עליהם את חמת בריטניה המהוגנת. חברת התקליטים „אי.אנד.אם". האמינה שהיא תצליח להשתלט על חברי הלהקה. היא רק הצליחה לשלם להם הון עתק. ואת להיטם „אלוהים, נצור המלכה", הקליטה כבר חברת תקליטים שלישית, „וירג'ין". הגירסה הלא קדושה של ההימנון הלאומי נאסרה לשידור ב„בי.בי.סי", אך ניצבה בראש מצעדי המכירות.

הלהקה הבלתי אפשרית הגיעה אל סופה הצפוי עוד לפני סוף שנות השבעים. תעשיית התקליטים פנתה לתור אחר „גימיק" חדש. כך היה וכך יהיה.

אינני יודע אם הסרט „סיד וננסי" יוקרן בישראל. בבריטניה יכולים לצפות בו רק בני 18 ומעלה. הקופאים והסדרנים בבתי־הקולנוע בלונדון מקפידים לשמור על הוראות המגבלה. ומפיצי הסרטים נדרשים לציין בכל מודעת פרסום של הסרט את גיל ההיתר לצפיה. בבתי הקולנוע בישראל שוררת הפקרות מוחלטת בתחום זה. סרט קשה ומדכא כמו „סיד וננסי" עלול להיראות בעיני ילדים כמסע מופלא אל האקסטזה. האם אנחנו מתקדמים יותר מן האנגלים? מתי, סוף סוף, נתעורר (נעיר את הרשויות המוסמכות?